

ကမ္ဘာရေးရာ GLOBAL AFFAIRS

အမှတ် (၁၄) ဇွန်၊ ၂၀၂၂

ဂလိုဘယ်ပဋိပက္ခအလွန် စီးပွားရေး...

urn:ma&&m

trsf(14)

Z&f? 2022

urn@;m

trsf(14)

zef? 2022

jrefma;&mvkrma;t z

---

jrefma;&mvkrma;t z

trsf(22^24)?yxrxyfyeqkvefvr!

aumuvwm;hd, f&efkfd

zkf01- 8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

جرفما&&ماصلما&؛ تزلو xwá0onf/

wezk	5500 usyf
tk&	1500
vksfzkhf	جرفما&&ماصلما&؛ تزلو
xwá0ol	0atmifkbe(02506)
ykb	

rmwDum

t, fDmpum;

ဂလိုဘယ်လ် ပဋိပက္ခအလွန် စီးပွားရေး

t xlaqmi fyg

၁။ ခေတ်သစ်စီးပွားရေး ပဋိပက္ခအလွန်
apnEktokabm'aA')

၂။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း နိဂုံးချုပ်ပြီလား
armi'firmijfief(purfwuóbf)

၃။ ၂၀၅၀ ကမ္ဘာအတွက် အရေးပါလာမည့် ပါဝါသစ် ငါးနိုင်ငံ
ykwif

Ektfa&

၄။ အခြားနည်း စစ်မြေပြင်မှာ
uklbf

၅။ လူ့အခွင့်အရေးစံနှစ်မျိုးနဲ့ သူတော်ကောင်းဟန်ဆောင်တဲ့ အမေရိကန်
&x(0dy)

၆။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ် အနှစ်သာရ
ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ် သမိုင်းအကျဉ်းနှင့် ရိုက်ခတ်မှု
a'gumtmi'fid

၇။ အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ် (PR) သုံးတဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံ
&dneatmi (R.A.S.U)

၈။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှ သင်ခန်းစာ
at;x@rif

၉။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကာလအတွင်း ခေါင်းဆောင်မှုစွမ်းရည်
EktpEkt

၁၀။ အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးနှင့် Jaishankar သဘောတရား
aunEkwif

၁၁။ ၂၁ ရာစုအတွက် အိုင်ဒီယိုလော့ဂျီ အလှည့်အပြောင်း
o&re(purfwuóbf)

၁၂။ တောင်ကိုရီးယားသမ္မတသစ် ယွန်းဆတ်ယိုလ်က အမေရိကန်နှင့်
တရုတ်အကြား မည်သည့်မူဝါဒဖြင့် ကိုင်တွယ်သွားမည်နည်း
axGxGf

၁၃။ အရှေ့အလယ်ပိုင်း နိဂုံး
oefxGf(tnmajr)

pyca&

၁၄။ စီးပွားရေးစစ်ပွဲရဲ့ ဂယက်
atmijrwnbl

၁၅။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်က ရေနံ (အပိုင်း-၂)
ygrmuGkdtmf

၁၆။ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးမြင်ကွင်း အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်
oefri#0

၁၇။ ကိုဗစ်လွန်ကာလ ASEAN နိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်ရေးအခြေအနေ
လျှပ်တစ်ပြက်အမြင်
e'D

၁၈။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှ လှုပ်နှိုးလိုက်သည့် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ဥရောပမူဝါဒဆိုင်ရာ
အပြောင်းအလဲ
a&tefir

pp&

၁၉။ ဆွန်ဇု၏ စစ်အခြေခံသဘောတရားများ
cyFk(pwyrn)

၂၀။ နွံနစ်ဗျူဟာမှသည် တတိယကမ္ဘာစစ်သို့
aeZifwf

၂၁။ ရေရှည်အန္တရာယ်များတဲ့ ယူကရိန်းကစားပွဲ
xlopftmf

၂၂။ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်သုံးစွဲလာသည့် မျက်မှောက်ကမ္ဘာ
a'gufvEbfqG

၂၃။ တရုတ်အကြောင်းပြု၍ ဝင်ငွေဖြောင့်နေသော အမေရိကန်လက်နက်
ကုန်သည်များ
aUmfZ

၂၄။ ၂၁ ရာစုမှာ စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာနည်းလမ်း (Gunboat Diplomacy)
မူဝါဒကို အမေရိကန် ဆက်လက်ကျင့်သုံးမလား
aZol

၂၅။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ
jrefma&&navkma& tz0

vrpD6

၂၆။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်နှင့် အာဖရိကတိုက်
aUsmPsm/lf(SMART)

၂၇။ မွေးဖွားနှုန်းလျော့ကျလာခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများ၏
အခန်းကဏ္ဍ
pdkveawmi f

၂၈။ အသက်တစ်ရာကျော်အထိ အသက်ရှည်ကြမည်ဆိုလျှင်
wm&Dif

usefma&

၂၉။ မျက်မှောက်ကာလရဲ့ လူ့သက်တမ်းက ဘယ်လောက်အထိရှိနေသလဲ
oym&q&mutkmi f

၃၀။ အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများကို ကာကွယ်ပါ
a'gufmjr i bex&fynDusefma&)

ekfWumquq&

၃၁။ အေးစက်နေသည့် အမေရိကန်-ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေး
armi0w(tnmajr)

enfynm

၃၂။ နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစုအတွင်း လူသားတို့အကြား ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာ
သော Metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှု
arpk&f

obm0ywoefusi f

၃၃။ လူ့ပတ်ဝန်းကျင်က သတိမပြုမိသော သောတအာရုံပျက်စီးစေသည့်ရန်သူ
pefDm0if

၃၄။ လျစ်လျူရှုမရသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၏ သတိပေးချက်များ
&froi f

အယ်ဒီတာ့စကား

ဂလိုဘယ်ပဋိပက္ခအလွန် စီးပွားရေး

t, fDmtz

“ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနှင့် ဆက်နွယ်ပတ်သက်နေသော
အကြောင်းခြင်းရာ လေးခုရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ
အိုင်စီတီတော်လှန်ရေးတွင် နည်းပညာပြောင်းလဲမှု၊
ဈေးကွက်အခြေပြုစနစ်များ ပျံ့နှံ့လာမှု၊
ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံအတွင်းပြိုင်ဆိုင်မှုများ ဖြစ်သည်”

ဇွန်လ၏ မိုးစက်များနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့ရေးရာ စာစောင်အမှတ် (၁၄) ကို စာဖတ်သူတို့ထံ ပို့ဆောင်လိုက်ပါပြီ။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ခရီးသွားလာခြင်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ ပြောင်းရွှေ့အခြေချနေထိုင်ခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုများ လွှမ်းမိုးပျံ့နှံ့ခြင်းနှင့် အသိ ပညာဖြန့်ဖြူးခြင်းစသော အချက်များနှင့်အတူ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း (Globalization) ဖြစ်စဉ်ကြီးက တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံအတော်များများသည် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းမှ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုများ ရရှိခဲ့သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် နိုင်ငံများအား စီးပွားရေးတိုးတက်မှု ပို၍မြန်ဆန်လာစေသည်။ သို့ရာတွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအချို့ သည် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းမှရရှိသော ပြဿနာများ ကြုံတွေ့နေရသည်။ အကယ်၍ ငွေကြေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးပေါ်လစီကို ကောင်းစွာစီမံခန့်ခွဲမှု မပြုလုပ်နိုင်လျှင် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း၏ အရင်းအနှီးစီးဆင်းမှုသည် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်း ထိခိုက်လွယ်ကူမှုနှင့် မတည်ငြိမ်မှုကို မြင့်တက်စေသည်။

ကမ္ဘာ့ရေးရာ စာစောင်အမှတ် (၁၄)တွင် ပါဝင်ရေးသားသူများ၏ အားထုတ်မှုကြောင့် စာဖတ်သူများ အားပါးတရ ဖတ်ရှုနိုင်ရန် ဆောင်းပါး ၃၄ ပုဒ် ဖော်ပြထားပါသည်။ ယခု လထုတ်စာစောင်တွင် အထူးဆောင်းပါးများအဖြစ် စောနိုင်(အသုံးချဘောဂဗေဒ)၊ မောင်မောင်မြင့်သိန်း (စက်မှုတက္ကသိုလ်)နှင့် ပိုက်တင်တို့၏ စီးပွားရေးဆောင်းပါးများကို စုစည်းတင်ပြထားပါသည်။ စောနိုင်(အသုံးချဘောဂဗေဒ)၏ အထူးဆောင်းပါးတွင် ရုရှား- ယူကရိန်းစစ်ပွဲကြောင့် အန္တရာယ်ကြီးမားသော စီးပွားရေးစစ်ပွဲတစ်ခု ဖြစ်လာကာ ရုရှား စီးပွားရေးကို သိသာစွာ ထိခိုက်လာခဲ့သည်။ အနောက်နိုင်ငံများမှ ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ရုရှားငွေကြေးရူဘယ်သည် ၂၈ ရာခိုင်နှုန်း တန်ဖိုးကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ စစ်ပွဲမှသည် စီးပွားရေးအသွင်သဏ္ဍာန်သို့ ပြောင်းလဲသွားသည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်နှင့်အတူ ဇီးရိုး-ဆန်းဂိမ်း (Zero-Sum Game) သည် ကမ္ဘာကြီးကို ထိခိုက်စေသည့် ရလဒ်ဖြစ်လာကြောင်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် တင်ပြထားသည်။

စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးက ဆက်စပ်နေသည်။ ဆွီဒင်နှင့် ဖင်လန်တို့ နေတိုးအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းက ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ ရုရှားကို လွန်စွာထိခိုက်နစ်နာစေသည်။ နေတိုးကို ရင်ဆိုင်တုံ့ပြန်ဖို့ ရုရှားဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းထားသော CSTO တွင် ဘီလာရစ်၊ အာမေးနီးယား၊ ကာဇက်စတန်၊ တာဂျစ်စတန်စသောနိုင်ငံများ ပါဝင်သည်။ ရုရှားသည် စစ်ရေးမဟာဗျူဟာအရ ယူကရိန်းအရှေ့ပိုင်း ဇွန်ဘာဒေသအား သိမ်းယူရန် ကြိုးစားနေသည်။ ယူကရိန်းကလည်း အမေရိကန်ထံမှ ရရှိထားသော ဟောင်ဂစ်ဇာအမြောက်များနှင့် ခုခံနေသည်။ စီးပွားရေးရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် များစွာဆုံးရှုံးမှု ဖြစ်စေသည်။ ယင်းနှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် တရုတ်၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ရေး မိတ်ဖက်နိုင်ငံများ ဖြစ်နေသည်။ တစ်ဖန် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကြောင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းစားသောက်ကုန်ဈေးနှုန်းများ သိသိသာသာ မြင့်တက်ခဲ့သည်။ စစ်ပွဲကြောင့် ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတို့၏ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုတွင် အရေးပါသော ဂျူ၊ ဘာလီ၊ ပြောင်း၊ နေကြာဆီ တင်ပို့မှုများ လျော့ကျသွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနှင့် ဆက်နွယ်
 ပတ်သက်နေသော အကြောင်းခြင်းရာ လေးခုရှိသည်။
 ယင်းတို့မှာ အိုင်စီတီတော်လှန်ရေးတွင် နည်းပညာ
 ပြောင်းလဲမှု၊ ဈေးကွက် အခြေပြုစနစ်များ ပျံ့နှံ့ လာမှု၊
 ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံအတွင်းပြိုင်ဆိုင်မှုများ
 ဖြစ်သည်။ မောင်မောင်မြင့်သိန်း (စက်မှုတက္ကသိုလ်)
 ၏ အထူးဆောင်းပါးတွင် ရုရှား-ယူကရိန်း စစ်ပွဲ၏
 ဂယက်ကြောင့် အနောက်အုပ်စု၏ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့
 မှုနှင့်အတူ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပျက်ပြားလာပြီး
 စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများ ကြုံတွေ့ရပုံများကို
 ဖော်ပြထားပါသည်။ ပိုက်တင်၏ အထူးဆောင်းပါး
 ကလည်း ၂၀၅၀ ကမ္ဘာအတွက် အရေးပါလာမည့်
 ပါဝါသစ်ငါးနိုင်ငံ (တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘရာဇီး၊ မက္ကဆီကို၊
 နိုင်ဂျီးရီးယား)၏အနာဂတ်ကမ္ဘာ၏စီးပွားရေးမြင်ကွင်းကို
 လှစ်ဟဖော်ပြထားသည်က အဓိကစိတ်ဝင်စားဖွယ်
 ဖြစ်ပေသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၄ ရက်မှ စတင်
 ခဲ့သည့် ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ
 များ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေများပေါ် သက်ရောက်မှု
 ရှိနေသည်ကား အမှန်ပင်။ အနိုင်အရှုံးထက် ရေရှည်
 စစ်ပွဲ ဖြစ်လာနိုင်သည်ဟု သုံးသပ်နေကြသည်။
 ယခုစာစောင်တွင် မပြီးသေးသော ပန်းချီကားကို
 ထင်ဟပ်ပြရန် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး
 ဆောင်းပါးများကို ကိုကိုလိုင်၊ အေးထွန်းမင်း၊
 နိုင်သစ်နိုင်တို့က ဖော်ညွှန်းရေးသားထားကြသလို
 စီးပွားရေးဆောင်းပါးများကို နေဇင်လတ်နှင့် ထူးသစ်
 အောင်တို့က ဆင်ခြင်သုံးသပ်စရာ ဖော်ပြထား သည်ကို
 စာဖတ်သူများ နှစ်သက်ကြလိမ့်မည် ဟု ယူဆပါသည်။

ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏
 ဩဇာအရှိန်အဟုန် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အဆင့်တွင်
 လျင်မြန်စွာကျဆင်းလာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံအား
 ပြိုင်ဘက်ကဲ့သို့ သဘောထားကာ ၎င်း၏ဒေသတွင်း
 အကျိုးစီးပွားဟန်ချက်ညီစေရေးနည်းလမ်း ရှာဖွေ
 နေရသည်။ Jaishankar ၏ သဘောတရားအရ
 အနောက်နိုင်ငံများသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား

“ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံတွင်
 အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏
 ဩဇာအရှိန်အဟုန်
 ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအဆင့်တွင်
 လျင်မြန်စွာကျဆင်းလာခဲ့သည်။
 တရုတ်နိုင်ငံအား
 ပြိုင်ဘက်ကဲ့သို့
 သဘောထားကာ
 ၎င်း၏ဒေသတွင်း
 အကျိုးစီးပွားဟန်ချက်ညီစေရေး
 နည်းလမ်း ရှာဖွေနေရသည်”

**“ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ
 ကြာရှည်လာလျှင်
 နိုင်ငံများအကြား
 အပြန်အလှန်
 အကျိုးသက်ရောက်စေမည့်
 စီးပွားရေးစနစ်ကို
 ထိခိုက်စေနိုင်သည်”**

ဗဟိုပြုထားသည်။ သူများနိုင်ငံများအပေါ် လူ့
 အခွင့်အရေးအားနည်းချက်တွေနှင့် ပတ်သက်
 ပြီး ဆရာလုပ်နေမည့်အစား အမေရိကန်သည်
 မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ပြီး မိမိနိုင်ငံ၏ လူ့
 အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအခြေအနေကို ပထမ
 ဦးစွာ ဖော်ပြဝန်ခံရန်လိုကြောင်း ရဲထွန်း (သီပေါ)
 ၏ ဆောင်းပါးတွင် ထူးထူးခြားခြား ထောက်ပြထား
 သည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်တို့၏ အယူအဆ အတွေး
 အခေါ်များသည် ၁၉၉၀ နောက်ပိုင်း ဆိုဗီယက်ယူနီယံ
 ပြိုကွဲချိန်တွင် မှန်ကောင်းမှန်နိုင်ခဲ့သော်လည်း
 ယခုအခါ အားလုံးမှန်ကန်မှု မရှိတော့ပြီဖြစ်ကြောင်း
 ဒေါက်တာအောင်မျိုး၏ ဆောင်းပါးတွင် ဖတ်ရှုနိုင်မည်
 ဖြစ်သည်။

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ကြာရှည်လာလျှင်
 နိုင်ငံများအကြား အပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်စေ
 မည့် စီးပွားရေးစနစ်ကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ စီးပွားရေး
 ဆောင်းပါးများတွင် စီးပွားရေးစစ်ပွဲ၏ဂယက်၊
 စီးပွားရေးတွင် အရေးပါသည့် ရေနံ၊ ASEAN နိုင်ငံများ
 ၏ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ဥရောပမူဝါဒ
 အပြောင်းအလဲတို့ကို စိတ်ဝင်တစား ဖတ်ရှုနိုင်ပါမည်။
 စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် စာဖတ်သူများကို ညွှန်းလိုသည်မှာ
 သိန်းမြင့်ဝေ၏ “ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးမြင်ကွင်း
 အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ချက်” ဆောင်းပါး ဖြစ်သည်။
 အဆိုပါ ဆောင်းပါးတွင် ကုန်သည်ဝါဒီများ၏
 ပေါ်လစီ (Mercantilist Policy) သည် ဒုတိယကမ္ဘာ
 စစ်ပြီးသည့်တိုင်အောင် ကမ္ဘာ့မြင်ကွင်းကို လွှမ်းမိုး
 ခဲ့ကြောင်း၊ WTO ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက
 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးကို ထိန်းကျောင်း
 မြှင့်တင်လာသည်အထိ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးမြင်ကွင်း
 အပေါ် ကုန်သည်ဝါဒက လွှမ်းမိုးထားခဲ့ကြောင်း ကို
 သမိုင်းကြောင်းနှင့် ယှဉ်တွဲပြထားသည်က ထူးခြား
 နေပါ၏။

ကမ္ဘာ့ရေးရာ စာစောင်အမှတ် (၁၄)
 တွင်ပါရှိသော စစ်ရေးဆောင်းပါးများအနက်
 စာဖတ်သူများကို ညွှန်းလိုသော ဆောင်းပါးများ

မှာ ချစ်နိုင်(စိတ်ပညာ)နှင့် ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦးတို့၏ ဆောင်းပါးများဖြစ်သည်။ ချစ်နိုင် (စိတ်ပညာ)က တရုတ်စစ်ပညာရှင် စစ်သူကြီးဆွန်ဇု (Sun Tzu) ၏ စစ်အတတ် ပညာစာအုပ် ပါ အဓိကအချက်များကို ဖော်ပြထားသည်မှာ မှတ်သားဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦးကလည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် အများဆုံးငါးနိုင်ငံ အကြောင်း သုတေသနပြုရေးသားထားသည်ကို ဗဟုသုတရဖွယ် ဖတ်ရှုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့က ပြုစုထားသော “ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ” သည်လည်း သမိုင်းမှတ်တမ်းအဖြစ် ရှိနေမည်ဖြစ် သည်။

ဤစာစောင်တွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးကဏ္ဍများအပြင် စာဖတ်သူများ ကမ္ဘာ့ရေးရာအကြောင်းအရာစုံ ဖတ်ရှုနိုင်ရန် လူမှုစီးပွား၊ ကျန်းမာရေး၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး၊ နည်းပညာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကဏ္ဍများတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဆောင်းပါးများဖြင့် အားဖြည့်ထားပါသည်။

ယခု ကမ္ဘာ့ရေးရာစာစောင်အမှတ် (၁၄)တွင် ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခ နောက်ပိုင်း တွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော စီးပွားရေးဂယက်များနှင့် ကမ္ဘာ့ရေးရာအဖြာဖြာကို အားထုတ်တင်ပြ ထားပါသည်။ တစ်ဖက်တွင် ယူကရိန်းသမ္မတ ဇာလန်းစကီးက “စစ်ပွဲကို အဆုံးသတ်နိုင်မယ့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းကတော့ သံတမန်ရေးရာ လုပ်ဆောင်ချက်ပဲဖြစ်ပါတယ်” ဟု ၂၀၂၂ ခုနှစ် မေလ ၂၁ ရက်နေ့က ပြောဆိုခဲ့လေပြီ။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ရုရှားအနေဖြင့် စစ်ပွဲ အောင်နိုင်ဖွယ်မရှိကြောင်း သုံးသပ်ဝေဖန်နေကြသည်။ ယခုတော့ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ကြောင့် စားသောက်ကုန်ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာသည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု မြင့်တက်လာမှု နှင့်အတူ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အခြားစားသောက်ကုန်မျိုးစုံ၏ ဈေးနှုန်းများမြင့်တက်ခဲ့သည်။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကို အဆုံးသတ်ရေးအတွက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုသည် လောလောဆယ် မဖြစ်နိုင်သေးဟု သုံးသပ်မှုများ ရှိနေသည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် မသေချာမရေရာမှုများကြောင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ စီးဆင်းမှုသွက်လက်ရန် အခြေအနေမရှိသလို ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးများသည်လည်း ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်လာမည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ လူဦးရေ သန်း ၄၀၀ ခန့်က ယူကရိန်းဂျုံကို မှီခိုနေရသည်။ ပင်လယ်နက်ဆိပ်ကမ်းများတွင် ကြန့်ကြာ နေသော ယူကရိန်းဂျုံများကြောင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း စာနပ်ရိက္ခာပြဿနာ ပေါ်ပေါက်လာနိုင် သည်။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ၏ ဂယက်သက်ရောက်မှုက ကာလရှည်ကြာလာလျှင် ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေးအပေါ် ပိုမိုဆိုးရွားနိုင်မည်လား။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအတွက် ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာရေး မျှော်တလင့်လင့်နှင့်သာ . . . ။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

ခေတ်သစ်စီးပွားရေး ပဋိပက္ခအတွက်
 အကျိုးရှိစေရန် (အကျိုးစီးပွား)

“လာမည့် ဆယ်စုနှစ်ကာလအတွင်း၌ ပြောင်းလဲလာသော
 နည်းပညာများသည် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ်လုပ်ငန်း
 စနစ်များအားကျော်လွန်၍ နိုင်ငံတကာငွေပေးချေမှုလုပ်ငန်း
 အသစ်များကို ဖန်တီးလာနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။
 အနောက်နိုင်ငံဘဏ်လုပ်ငန်းစနစ်များထဲမှ ထွက်ခွာမှုများ
 ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်”

(၁)

ယူကရိန်းကို ရုရှား၏ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်မှုသည် ၁၉၄၅ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ဥရောပ တွင် အကြီးမားဆုံး စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်လာသည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ ထိခိုက်မှုဖြစ်စေပြီး ဆိုးဆိုးရွားရွားပြိုကွဲစေမည့် အန္တရာယ်ကြီးမားသော စီးပွားရေးစစ်ပွဲတစ်ခု ဟုလည်း မှတ်ယူနေကြလေပြီ။

ရုရှားနိုင်ငံအပေါ် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ပိတ်ဆို့ဟန့်တားမှုများသည် အင်အားကြီးမား လွန်းသောကြောင့် ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၆ ထရီလီယံကျော်ပမာဏတန်ဖိုးရှိ ရုရှားစီးပွားရေးကို သိသာစွာ ထိခိုက်လာခဲ့သည်။ နျူကလီးယားခြိမ်းခြောက်မှုများပြုလုပ်မည်ဟု တုံ့ပြန်ပြောဆို ရသည်အထိ သမ္မတပူတင်၏စိတ်ကို စေ့ဆော်လာနေသည်။ ယခင်က မကြုံခဲ့ဖူးသည့် အခြေ အနေဖြစ်၏။ စစ်ပွဲ၏ သက်ရောက်မှုများ၊ တုံ့ပြန်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ထပ်မံစဉ်းစားစရာများ အတွက် ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံးကို အချက်ပေးခေါင်းလောင်းထိုး သတိပေးလိုက်သလိုပင်။ အထူးသဖြင့် ထိုင်ဝမ်နှင့် ရှင်းလင်းစရာရှိသည့် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် တွေးတောစရာများရှိ သွား၏။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ထိုင်ဝမ်နှင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲပါက ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ခြေများကို ပြန်လည်စဉ်းစားနိုင်ရေး သတိပြုစရာဖြစ်လာသည်။

အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဦးစားပေးရည်မှန်းချက်မှာ ရုရှားနှင့်စီးပွားရေးအရ ထိပ်တိုက် ရင်ဆိုင်မှုတွင် အနိုင်ရရှိရေးဖြစ်၏။ မည်သို့ကြောင့် စစ်ပွဲစခွဲသနည်းဟူသော အပြစ်ရှာလက်ညှိုး ထိုး မေးခွန်းရှိလာပါက သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်ရေး အကြောင်းရှာထားဖို့ ဖြစ် လာသည်။ စီးပွားရေးအရ အမှီအခိုကင်း၍ ထီးထီးကြီးရပ်တည်နိုင်မည့် အခြေအနေသို့

“ရုရှားနိုင်ငံတွင်းမှ
 အရင်းအနှီးများ
 ထွက်ခွာနေကြပြီ
 ဖြစ်သောကြောင့်
 ယခုနှစ်တွင်
 ရုရှားငွေကြေး
 ရှုဘယ်သည်
 ၂၈ ရာခိုင်နှုန်း
 တန်ဖိုးကျဆင်းသွားခဲ့ကာ
 ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို
 ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည်”

ပြောင်းလဲနိုင်ရန် အကြီးအကျယ် အားထုတ်နေသည့်
 ရုရှားနိုင်ငံကို ဟန့်တားနိုင်ရန် အလို့ငှာ အဆိုပါနည်း
 လမ်းများကို စီစဉ်လုပ်ဆောင်ရပါသည်ဟူသော အယူ
 အဆကို ဖန်တီးရမည်ဟူ၍။

(၂)

အနောက်နိုင်ငံများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊
 ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို အစဦးပိုင်း၌ ရုရှားအစိုးရအလေး
 အနက်မထားခဲ့သည်မှာ အံ့ဩစရာတော့ မဟုတ်ပေ။
 မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း၌လည်း နိုင်ငံတကာ
 ဝန်းကျင်၌ ပဋိပက္ခများကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှု
 နည်းလမ်းပေါင်းများစွာ အသုံးပြု၍ ဖြေရှင်းခဲ့ကြ
 ဖူးသည်။ ထိရောက်မှုမရှိခဲ့။ ဟာဒ်ပါဝါ ဟုခေါ်သည့်
 စစ်အင်အားသုံးရန် တွန့်ဆုတ်မှုရှိနေသော အမေရိကန်
 နှင့် ဥရောပတို့သည် စစ်ရေးနည်းလမ်းအစား စီးပွားရေး
 ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်သည့် နည်းလမ်းများကိုသာကျင့်သုံးခဲ့ကြ
 သည်။ ကမ္ဘာ့ဂျီဒီပီ၏ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိ နိုင်ငံပေါင်း ၅၀
 ကျော်တွင် လှုပ်ရှားနေသောလူပုဂ္ဂိုလ်ဦးရေ သို့မဟုတ်
 ကုမ္ပဏီအရေအတွက် ၁၀၀ခန့်သည် အမေရိကန်
 ၏ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများကို ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရသည်။
 ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှုများ
 ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမှစ၍ ခရစ်တိုငွေကြေးကိစ္စများအဆုံး
 ကျယ်ပြန့်သောအခြေအနေများ ပါဝင်နေသည်။

(၃)

ထူးခြားစွာ သက်ရောက်မှုများစွာမရှိသော
 ယခင်အခြေအနေများနှင့် အနည်းငယ်သာ ကွဲပြား
 သော ပိတ်ဆို့မှုနည်းလမ်းများကို စစ်ပွဲဖန်တီး သော
 အာဏာရှင်နိုင်ငံများက ကောင်းစွာကျွမ်းကျင်စွာ
 ရှောင်လွှဲနိုင်ခဲ့ကြသည်ကများသည်။ ဥပမာ အီရန်
 နှင့် ဗင်နီဇွဲလား နိုင်ငံများအပေါ် အပြည့်အဝ ပိတ်ဆို့
 အရေးယူမှုများသည် နိုင်ငံများကို ထိခိုက်နစ်နာမှုများ
 ရှိခဲ့သော်လည်း အစိုးရ အပြောင်းအလဲဖြစ်သည့်
 အခြေအနေအထိ မဖြစ်ခဲ့ပေ။ ပိတ်ဆို့ဟန့်တားမှု
 များသည် ထိရောက်မှုနည်းသောကြောင့် အမေရိကန်
 သည် ကြီးမားသော စီးပွားရေးအဆောက်အအုံ တစ်ခု
 အပေါ် “အမြင့်ဆုံးဖိအား” ကို မည်သည့်အခါမျှ ကျင့်
 သုံးမည်မဟုတ်ဟု ယူဆရသည်။

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၆ ရက်နေ့တွင်မူ အခြေအနေ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ ပြန်လည်ပြင်ဆင် ရန်ခက်ခဲသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြ၏။ ကမ္ဘာ့ဆယ့်တစ်ခုမြောက် စီးပွားရေး အဆောက်အအုံကြီးဖြစ်သည့် ရုရှားနိုင်ငံကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ ကြပြီး စွမ်းအင်ကုန်သွယ်မှုမှလွဲ၍ ရုရှားဘဏ်ကြီးများနှင့် ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်နေသော အနောက်တိုင်းကုမ္ပဏီများကို တရားမဝင်လုပ်ကိုင်ခြင်းဟု သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာငွေပေးချေမှုစနစ်ထဲမှ ဖယ်ထုတ်သည်။ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ငွေကြေးစီးဆင်းမှုကို ထိန်းချုပ်လိုက်သည်။ ပိတ်ဆို့အရေးယူခြင်းခံရသော ရုရှားဗဟိုဘဏ်ရှိ နိုင်ငံခြားအရန်ငွေ ဒေါ်လာ ၆၃၀ ဘီလီယံကို ရယူသုံးစွဲခွင့်မရှိတော့။ ယုံကြည်မှုများ အငွေလွင့်ပျံသကဲ့သို့ တဖြည်းဖြည်း ပျောက်ကွယ်နေခဲ့ပြီ။

ရုရှားနိုင်ငံတွင်းမှ အရင်းအနှီးများ ထွက်ခွာနေကြပြီဖြစ်သောကြောင့် ယခုနှစ်တွင် ရုရှားငွေကြေး ရှာဖွေရသည် ၂၈ ရာခိုင်နှုန်း တန်ဖိုးကျဆင်းသွားခဲ့ကာ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည်။ နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် ရုရှားစတော့ရှယ်ယာများ ရောင်းဝယ်မှုသည် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ကျဆင်းသွားပြီး နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများသည်လည်း ရုရှားနိုင်ငံမှ တဖြည်းဖြည်း ထွက်ခွာနေကြပြီ ဖြစ်သည်။ ရုရှားနိုင်ငံတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ ငွေကြေးလိုအပ်ချက် မည်သို့ဖြစ်နေသနည်း။ မော်စကိုမြို့မှ ရုရှားအနောက်မြောက်ပိုင်းရှိ မန်းမန်စ်မြို့အထိ အခြေအနေများ လေ့လာကြည့်ပါ။ ဘဏ်များ၏ အပြင်ဘက်တွင် တန်းစီနေသော ရုရှားနိုင်ငံ သားအများအပြားကို တွေ့ကြရလိမ့်မည်။

(၄)

ယခုဖြစ်ပေါ်လာသော စီးပွားရေးရှေ့ခံသည် စစ်ပွဲဖြစ်စေသောယန္တရားကို ဟန့်တား နိုင်သည့် အာဏာသိမ်းယူမှု သို့မဟုတ် ငွေကြေးအကျပ်အတည်း အခြေအနေတစ်ရပ်ဆီသို့ ဦးတည်သွားနိုင်သည်။ သို့သော် သမ္မတပူတင်ကလည်း ဓာတ်ငွေအရောင်းပိတ်ဆို့ခြင်း အပါအဝင် သူ၏ ကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးလက်နက်များဖြင့် လက်တုံ့ပြန်စရာရှိလာနိုင်သည်။ သမိုင်းကြောင်းကို တစေ့တစောင်း ပြန်ကြည့်မိသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် နျူကလီးယားဗုံးများအသုံး ပြုသည့် အတွေ့အကြုံများ ရရှိခဲ့ကြပြီးနောက် လက်တုံ့ပြန်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း နိုင်မည့် သင့်လျော်သော အယူအဆသစ်တစ်ခုရရှိရေးအတွက် နှစ်များစွာအချိန်ယူ ကြံဆခဲ့ ကြသည်။ ယခုကြုံတွေ့နေရသော ရန်လိုစိတ်ပြင်းထန်နေဆဲ အခြေအနေများကြား၌ ပိတ်ဆို့ အရေးယူမှုများနှင့် တူညီသင့်လျော်သော အခြားလုပ်ဆောင်မှုများရှိသည်ကို မတွေ့ရ။

အခြေအနေကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမြင်နေရသည်။ ရုရှားနိုင်ငံ၏ မည်သို့လက်တုံ့ပြန် မှုမျိုးကိုမဆို အနောက်နိုင်ငံများထံမှ ပိုမိုထိခိုက်မှုဖြစ်စေသော တုံ့ပြန်မှုမျိုးဖြင့်သာ ရင်ဆိုင်ကြုံ တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများသည်လည်း ဟန့်ကိုယ့်ဖို့ထက် လက်တွေ့ကျကျ ခံနိုင်ရည်ရှိစေရန်အတွက် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေနေသည်။ ရုရှားနိုင်ငံအနေဖြင့် နည်းပညာ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေထက် ဝင်ငွေလေးဆပိုမိုရရှိသည့် ရေနံတင်ပို့မှုများကို ပိတ်ပင်တားဆီးနိုင်သော်လည်း ထိုအခြေအနေများကြားမှပင် အနောက်နိုင်ငံများကလည်း ၎င်းတို့၏ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု ထိန်းထားနိုင်သည်ကို တွေ့နေရသည်။

(၅)

ရုရှားကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်၍ စစ်လက်နက်သစ်များ၏ အဖျက်စွမ်းအားများ လက်တွေ့ကျကျ အသုံးပြုခဲ့လျှင် ရေရှည်အကျိုးဆက်များမှာ ကမ္ဘာကြီးအတွက် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်ဖွယ် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုလက်နက်များကို ပိုမိုအသုံးပြုလေလေ၊ အခြားသောကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်အပေါ် မှီခိုနေမှုမှ ရှောင်ရှားနိုင်ရေးနည်းလမ်းများ ပိုမိုရှာဖွေလေလေ ဖြစ်လိမ့်မည်။ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းမှ ဖယ်ထုတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်မှု နည်းလမ်းများသည်လည်း ထိရောက်သောစွမ်းရည် မရှိတော့။ ရလဒ်များအားလုံးသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို အန္တရာယ်ကြီးကြီးမားမားဖြစ်စေမည့် အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာပြိုကွဲစေသော အခြေအနေဆီသို့ ဦးတည်သွားပေလိမ့်မည်။

(၆)

လက်ရှိအခြေအနေတွင် ကမ္ဘာ့အရန်ငွေနှင့် အစိုးရပိုင်ဆိုင်မှုဥစ္စာမန ဒေါ်လာ ၂၀ ထရီလီယံ၏ ထက်ဝက်ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် အာဏာရှင်ဝါဒ လက်ကိုင်ထားသူများ စိတ်လှုပ်ရှား၊ အစိုးရိမ်ဆုံး ဖြစ်လိမ့်မည်။ တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင် တရုတ်နိုင်ငံအကြောင်းလည်း စဉ်းစားစရာရှိလာသည်။ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ကုန်သွယ်ရေးအင်အားကြီးသော တရုတ်နိုင်ငံသည် ရောင်းလိုအားကွင်းဆက်များ ပိတ်ဆို့ခြင်းဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများအပေါ် ကြီးမားသောကုန်ကျစရိတ်များ ဖြစ်စေလျက် စီးပွားရေးဖိအားကို ဖန်တီးနိုင်သည်ဟူသောအချက် ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုင်ဝမ်အပေါ် ကျူးကျော်စစ်ပြုလုပ်ခဲ့ပါက အနောက်နိုင်ငံများသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ သီးသန့်အရန်ငွေ ၃ ဒသမ ၂ ထရီလီယံကို ထိန်းချုပ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်ကို လည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိမြင်လိုက်ရသည်ဟု ဆိုရမည်။ ရုရှား၏ ကျူးကျော်မှုကို ရှုတ်ချမှု ပြုရန်လက်ရှောင်သည့် အိန္ဒိယကဲ့သို့သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအချို့ပင်လျှင် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဖိအားကို စိုးရိမ်နေသည်။

လာမည့် ဆယ်စုနှစ်ကာလအတွင်း၌ ပြောင်းလဲလာသော နည်းပညာများသည် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာလုပ်ငန်းစနစ်များအားကျော်လွန်၍ နိုင်ငံတကာ ငွေပေးချေမှုကွန်ရက် အသစ်များကို ဖန်တီးလာနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။ အနောက်နိုင်ငံဘဏ္ဍာလုပ်ငန်းစနစ်များထဲမှ ထွက်ခွာမှုများ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံဆိုလျှင် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေး စမ်းသပ်သုံးစွဲမှု၌ သုံးစွဲသူဦးရေ ၂၆၀ သန်းရှိသည်ဟုပင် သိရ၏။ ယနေ့အချိန်တွင် ဒေါ်လာ ထရီလီယံပေါင်းများစွာကို အနောက်နိုင်ငံဈေးကွက်များ၌ သိုမှီးထားရန် ပိုမိုခက်ခဲလာသည်။ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုသည်လည်း ၎င်းတို့၏ အရန်ငွေကြေးများကို နည်းလမ်းပြောင်းလဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်ရေး လမ်းကြောင်းသစ်များ ရှာဖွေနေကြပြီဖြစ်သည်။

(၇)

ယခုကြုံတွေ့ရသည့် အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ပြိုကွဲနိုင်ဖွယ် အခြေအနေအချို့ကို ရှောင်လွှဲ၍မရတော့ပြီ။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုအတွင်း နိုင်ငံများကြား၌ ပဋိပက္ခကိုအခြေခံသည့် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာပေါ်လာတိုင်း ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ ကျင့်သုံးခဲ့၏။ ယခုလည်း ပိုမိုဆိုးရွားနိုင်သော အခြေအနေများ ဦးတည်နေခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ အန္တရာယ်ရှိမှန်းသိသိကြီးနှင့် ထိုအခြေအနေများကို လုပ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်မှုများသည် အနောက်နိုင်ငံများ ဦးဆောင်သည့် ဘဏ္ဍာရေးစနစ်နှင့် အဆက်ဖြတ်ရန် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများကို တွန်းအားပေးခဲ့သလို ဖြစ်သွားခဲ့သည်။

အနောက်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပိတ်ဆို့အရေးယူ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ရည်မှန်းချက်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထားရှိသင့်ပြီဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု များအတွက် လူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် လုပ်ငန်းများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားအရေးယူ လုပ်ဆောင်မှုများသည် ထိရောက်မှုနည်းသည့်တိုင် တရားဝင်ဖြစ်ဆဲဖြစ်သည်။ သို့သော် အဆင့်နိမ့်အရေးယူ ပိတ်ဆို့မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကို ထိန်းချုပ်သင့်သည့် အခြေအနေဖြစ်လာသည်။

(၈)

ရုရှားနိုင်ငံအပေါ် အသုံးပြုနေသည့် အဖျက်သဘောရှိ ကျယ်ပြန့်သော စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ပြန်လည်စဉ်းစားတွေးတောရမည် ဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲ မှစခဲ့သည့် အခြေအနေသည် စီးပွားရေး အကြောင်းတရားများစွာ ပတ်သက်လာရသည့် စီးပွားရေး ပဋိပက္ခအသွင်သဏ္ဍာန်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွား၏။ စီးပွားရေးပဋိပက္ခတို့သည် စီးပွားရေးအကြောင်းတရားသစ်များထဲတွင် ရှိနေသည်။ တုံ့ပြန်အရေးယူမှုများသည် တုံ့ပြန်မှုပြုလုပ်သည့် နိုင်ငံများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ဆက်စပ်မှုရှိသည့် အခြားသော နိုင်ငံများကိုပါ သက်ရောက်မှု ရှိလာနိုင်သည်။ ယခင်ကာလက အသုံးပြုခဲ့သော တုံ့ပြန်မှုများ သက်ရောက်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်ပြီ။ လက်တုံ့ပြန် အရေးယူမှုများအတွက် အိုင်ဒီယာသစ်၊ အတွေးအခေါ်သစ်တို့ ဖော်ထုတ်အသုံးပြုရတော့မည်။ အသစ်၊ အသစ်သော တွေးခေါ်မှုများအပေါ်မူတည်၍ လုပ်ဆောင်ဖို့လိုသည်။ ကမ္ဘာ့အခြေအနေများသည် ယခင် ကနှင့်မတူ များစွာကွာခြားသွားခဲ့ပြီ။

(၉)

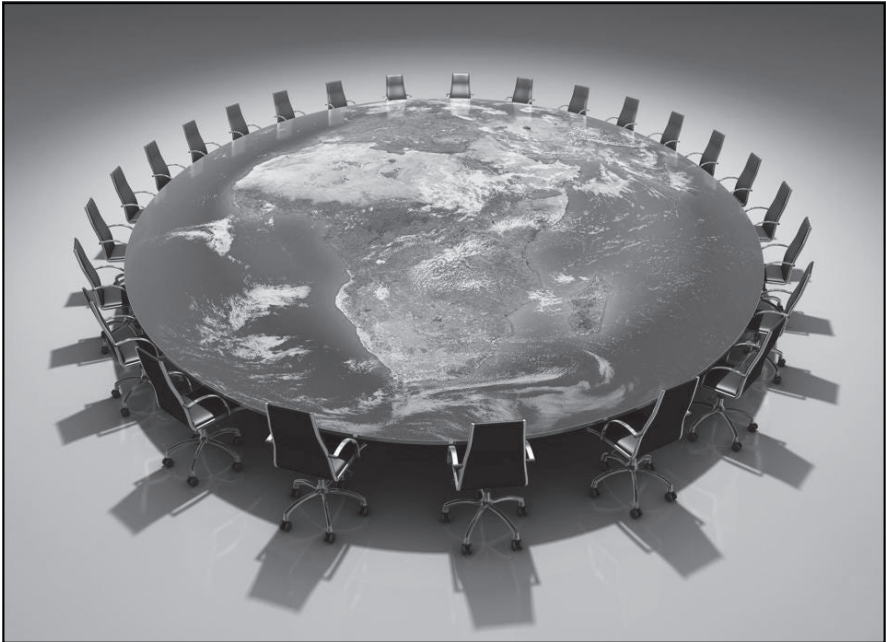
ယခင်အသုံးပြုနေသော အရေးယူတုံ့ပြန်မှုမျိုးကို အဆိုးရွားဆုံးပြုလုပ်ရန်လိုသည့် အခါမှဖြစ်စေ သို့မဟုတ် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် လိုသည့်အခါမျိုးမှသာ အသုံးပြုဖို့လိုသည်ကို ရှင်းရှင်း လင်းလင်း ဆုံးဖြတ်ထားသင့်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများသည် မကြာသေးမီအချိန်အထိ စဉ်းစားထားခြင်းမရှိသော စီးပွားရေးလက်နက်တစ်ခုကို အသုံးပြုခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ပြန်လည် သတိရှိရန်လို၏။ နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးမှုအရှိန်ပြင်းပြင်း အားကောင်းကောင်းဖြစ်နေသော ဂလို ဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်ကြီးထဲ၌ တစ်ဖက်အကျိုးဖြစ်ထွန်းပြီး၊ အခြားတစ်ဖက် အကျိုး ပျက်စီးစေသည့် ဇီးရို-ဆန်းဂိမ်း (Zero-Sum Game)သည် ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံးကို ထိခိုက်စေ သည့် ရလဒ်ဖြစ်လာသည်။ မည်သည့်အရေးယူ တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းကိုမဆို အမြော်အမြင် ရှိရှိ၊ ဆင်ဆင်ခြင်ခြင် အသုံးပြုနိုင်မှ အကျိုးရှိရှိ အလုပ်ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

စောနိုင် (အသုံးချဘောဂဗေဒ)

Ref: The Economist

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း နိဂုံးချုပ်ပြီလား
 armi ārmi jiri bel(purifwud)

“ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပျက်ပြားသွားတာဟာ
 ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးထဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားတဲ့ ငွေပင်ငွေရင်းပေါ်
 အမြတ်အစွန်းလည်း နည်းသွားစေပါလိမ့်မယ်။
 မည်သည့်စီးပွားရေး အမျိုးအစားဖြစ်ဖြစ် ထိခိုက်နိုင်ပါတယ်။
 လူတွေ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်ရာ စီးပွားရေးဘောင်ကျဉ်းသွားသလို
 အကျိုးအမြတ်လည်း နည်းလာပါလိမ့်မယ်”

လွန်ခဲ့တဲ့ကာလအတွင်းမှာ ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ စီးပွားရေးဟာ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ထပ်တိုး ပိတ်ဆို့ခံခဲ့ရပါတယ်။ ကရင်မလင်က ယူကရိန်းကို ကျူးကျော်မှုပြုလိုက်တာနဲ့ အနောက်နိုင်ငံ တွေဟာ ရုရှားသမ္မတ ပူတင်နဲ့နီးစပ်တဲ့ အချမ်းသာဆုံး ရုရှားလူမျိုးတွေရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုတွေကို သိမ်းပိုက်လိုက်ပါတယ်။ ရုရှားလေယာဉ်ပျံတွေကို သူတို့ရဲ့ လေပိုင်နက်ထဲ ပျံသန်းခွင့်တားဆီး ခြင်းနဲ့ နည်းပညာပစ္စည်းတွေကို ရုရှားနိုင်ငံထဲ မတင်သွင်းနိုင်အောင် ပိတ်ပင်လိုက်ကြပါတယ်။ အပြင်းထန်ဆုံး လုပ်ရပ်ကတော့ အမေရိကန်နဲ့ သူ့ရဲ့မဟာမိတ်နိုင်ငံတွေဟာ ရုရှားဗဟို ဘဏ်ရဲ့ အရန်ငွေကြေးကို ထိန်းချုပ်ထားလိုက်ပြီး ရုရှားနိုင်ငံကို SWIFT ငွေကြေးစနစ်ကနေ ဖြတ်တောက်လိုက်ပါတယ်။ ဒါတင်မက နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ရဲ့ နိုင်ငံခြားဘဏ် တွေ အားလုံးပါဝင်တဲ့ နိုင်ငံတကာငွေကြေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဖွဲ့အစည်းတွေအားလုံးနဲ့ အဆက် အစပ်ကင်းမဲ့သွားစေခဲ့ပါတယ်။ အနောက်နိုင်ငံများရဲ့လုပ်ရပ်ကြောင့် ရူယာန်ငွေကြေးမှာလည်း ပြိုလဲသွားခဲ့ရပါတယ်။ ရုရှားစီးပွားရေးကဏ္ဍတွေမှာလည်း ရှားပါးပြတ်လပ်မှုတွေ ကြုံတွေ့ နေရပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ရုရှားအစိုးရဟာ သူ့ရဲ့နိုင်ငံခြားကြွေးမြီတွေ မဆပ်နိုင်တဲ့အခြေအနေ ကိုလည်း ဆိုက်ရောက်နေပုံ ရပါတယ်။ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများထဲ စိုးရွံ့စိတ်နဲ့ အနောက်နိုင်ငံ ကုမ္ပဏီတွေဟာ ရုရှားနိုင်ငံကနေ အံ့နဲ့ကျင်းနဲ့ ထွက်ခွာနေကြပါတယ်။

အရေးကြီးတဲ့ အစိတ်အပိုင်းပစ္စည်းအမျိုးပေါင်း ၁၈၀ ပြတ်လပ်တဲ့အတွက်လည်း ရုရှားနိုင်ငံဟာ သူ့ရဲ့ကာကွယ်ရေးနဲ့ စားသုံးကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်လို့ မရတဲ့အခြေအနေကို ကြာဆင်

ဆိုက်ရောက်နိုင်ပါတယ်။ မော်စကိုရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စစ်ရာဇဝတ်မှုတွေကို တုံ့ပြန်လိုက်ပုံဟာ လူ့ကျင့်ဝတ်အရရော၊ အမျိုးသားလိုခြံရေး အနေအထားအရရော မှန်ကန်ပါတယ်။ ဒါဟာ စီးပွားရေးအရ ထိရောက်မှုထက်ပိုပြီး အရေးပါပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလုပ်ရပ်တွေဟာ စီးပွားရေးအရ အပျက်သဘော အကျိုးဆက်တွေရှိနေသလို ရုရှားရဲ့ငွေကြေးပြိုကျမှုကို အများကြီးဖြစ်စေပြီး ဆိုးဆိုးဝါးဝါး သက်ရောက်မှုတွေ ဆက်လက်ဖြစ်ထွန်းနေစေနိုင်ပါတယ်။ ရှေ့သို့ မရပ်မနား ချီတက်နေပါတယ်ဆိုတဲ့ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို လွန်ခဲ့တဲ့ အနှစ်နှစ်ဆယ်ကတည်းက တိုက်စားနေခဲ့တဲ့ အရာနှစ်ခုရှိပါတယ်။ ပထမတစ်ခုကတော့ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံမှာ လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်မှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ နယ်မြေပြောင်း အခြေချမှုတွေ မဖြစ်ထွန်းနိုင်အောင် ပေါ်ပင်သမားတွေနဲ့ အမျိုးသားဝါဒီတွေက ဆော်ဩပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယတစ်ခုကတော့ ဥပဒေဘောင်စည်းရှိတဲ့ နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးစနစ်နဲ့ ကာလကြာရှည် တည်ရှိလာခဲ့တဲ့ အာရှဒေသ လုံခြုံရေးအစီအရင်တွေကို ပေကျင်းက စိန်ခေါ်လာတာဟာ တရုတ်နဲ့စီးပွားရေးပေါင်းစပ်မလုပ်သင့်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေပဲလို့ အနောက်နိုင်ငံတွေက ခံယူလာစေခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုရုရှားရဲ့ ကျူးကျော်မှုနဲ့ အကျိုးဆက်ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ပိတ်ဆို့မှုတွေက နဂိုရှိရင်းစွဲ ပွတ်တိုက်မှုတွေကို ပိုပြင်းထန်လာစေပါတယ်။ ပြင်းထန်လာစေတဲ့ အကြောင်းတရားပေါင်း များစွာရှိပါတယ်။ ပထမအချက်ကတော့ တရုတ်က ရုရှားကျူးကျော်မှုကို ထိပ်တိုက် ရင်မဆိုင်တဲ့နည်းနဲ့ ရှောင်ကွင်းဖို့ ကြိုးစားနေပါတယ်။ တရုတ်က ငွေကြေး စနစ်အရ ရော၊ စီးပွားရေး အခြေအနေအရရော စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှု နည်းလမ်းတွေကို လိုက်နာနေ တယ်။ ဒါကလည်း မော်စကိုကို ကျဉ်းထဲကျပ်ထဲက ကယ်ထုတ်ဖို့နေနေသာသာ ငွေကြေး ဒါမှမဟုတ် ရိက္ခာပံ့ပိုးရင်ပဲ စီးပွားရေးအရ တန်ပြန်အရေးယူမှု ခံရကိန်းရှိတယ်ဆိုတာကို သိလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ရုရှားကို ဝိုင်းဝန်းပိတ်ဆို့မှုမှာ အပြည့်အဝမပါဝင်တာနဲ့ အနောက်နိုင်ငံတွေမှာ တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးမူဝါဒ တွေ အားကောင်းနေပါလိမ့် မယ်။ တိုင်းပြည်ရဲ့ စီးပွားရေးပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ဖို့ အခွင့်အရေးတွေ လည်း လျော့ပါးသွားစေပါလိမ့်မယ်။

ဒုတိယအချက်ကတော့ ဝါရှင်တန်ရဲ့ စီးပွားရေးအင်အားကို ကြောက်လန့်ကြတာ ဖြစ်တယ်။ အင်အားကြီးကြောင်း အခုမှပြန်ပြောင်းသတိပြုမိပုံရတဲ့ ဝါရှင်တန်က မထင်ရင် မထင်သလို လက်စွမ်းပြတာခံရမှာကို တိုင်းပြည်တွေက စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့နေကြတယ်။ လတ်တလောမှာ အမေရိကန်ရဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေက ယူကရိန်းကျူးကျော်မှုနဲ့ပတ်သက် ပြီး ဘက်ရွေးမှားမိတဲ့နိုင်ငံတွေကို သာမန်အရေးယူမှုလေးတွေလောက်ပဲ ရှိနေနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်တစ်ကြိမ်မှာ အမေရိကန်က ပိုပြီးလက်စွမ်းပြ နှိပ်ကွပ်မှုတွေ ပြုမလာဘူး ဆိုတာ ဘယ်သူမှ အာမမခံနိုင်ပါဘူး။

နောက်ဆုံးတစ်ချက်ကတော့ ပိတ်ဆို့မှုတွေကြောင့် ရုရှားရဲ့ စီးပွားရေးထိခိုက်တာတွေ ရုရှားရဲ့ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နဲ့ ရေနံတွေကို မရယူနိုင်တော့ရင် ဥရောပအလယ်ပိုင်းဒေသအတွက် အတော်ကြီးမြင့်မားသွားမယ့် ကုန်ကျစရိတ်တွေဟာ စီးပွားချင်းချိတ်ဆက်ပြီး တိုင်းတစ်ပါး ကို အားကိုးအားထားပြုလုပ်နေမယ့်အစား ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ရပ်တည်နိုင်အောင် ကြိုးစားဖို့ အစိုးရတွေကို တွန်းအားပေးလာပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါဟာ မုန့်လုံးစက္ကူကပ်သလို အလုပ် မဖြစ်ခြင်း သံသရာလည်မှုပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ရုရှားရဲ့ လက်ရှိစီးပွားရေးကျုံ့သွားပုံဟာ စီးပွား

ပျက်ကိန်းကို ဘယ်လိုပဲခုခံကာကွယ်နေပါစေ၊ စီးပွားရေးအပြန်အလှန်ပံ့ပိုးမှု မပြုလုပ်နိုင်ရင် တိုင်းပြည်အတွက် အလွန်ခက်ခဲလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

စီးပွားရေးအရ လွတ်လပ်စွာရပ်တည်ဖို့ ရုရှားရဲ့ ကြိုးစားခဲ့မှုဟာ တစ်ဖန်ပြန်ပြီး သူ့ကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့လွယ်အောင် ပြုလုပ်သလို ဖြစ်သွားပါတယ်။ သူ့ကို ပိတ်ဆို့မှုအတွက် အနောက်နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ တန်ပြန်ဒဏ်ရိုက်ခတ်စရာ မရှိခဲ့ပါဘူး။ အစိုးရအတော်များများက ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဘေးကနေ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်တဲ့အနေနဲ့ အသာနောက်လျှို့သွားနိုင်ပါတယ်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဟာ အုပ်စုကွဲမယ့်ပုံ ပေါက်နေပါတယ်။ တရုတ်ကို ဗဟိုပြုတဲ့တစ်စုနဲ့ အမေရိကန်ဗဟိုပြုတဲ့တစ်စုဆိုပြီး ရှိနေလိမ့်မယ်။ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံတွေကတော့ အမေရိကန် ဗဟိုပြုအုပ်စုမှာ အပြည့်အဝပါသလို၊ မပါသလို ရပ်တည်နေကြပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီလို ရပ်တည်ရင်းနဲ့ တခြားနိုင်ငံတွေရဲ့ လောင်းရိပ်နဲ့ကင်းအောင် ကြိုးစားကြပါလိမ့်မယ်။ ကမ္ဘာပေါ်ရိုက်ခတ်မယ့် စီးပွားရေးအကျိုးဆက်က အင်မတန်ကြီးမားပြီး မူဝါဒချမှတ်သူတွေက ဒါကိုသဘောပေါက်ပြီး ကြိုတင်စီစဉ်ထားနိုင်ဖို့ လိုပါတယ်။

ငွေကြေးကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးချပြီး ရုရှားကို စစ်ပြုခဲ့တယ်လို့ ဘယ်လိုပဲပြောပြော ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုအောင်မြင်တဲ့ အကြောင်းရင်းခံဟာ ပိတ်ဆို့မှုပြုတဲ့ နိုင်ငံတကာမဟာမိတ်အုပ်စုက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပါဝင်ပြီး ပြတ်ပြတ်သားသား ဆောင်ရွက်လို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ- ရုရှားဗဟိုဘဏ်ရဲ့ အရန်ငွေကြေးကို ထိန်းချုပ်လိုက်ချိန်မှာ ကမ္ဘာ့ငွေကြေးလုပ်ငန်းတစ်ခုလုံးက တညီတညွတ်တည်း ပါဝင်ခဲ့လို့သာ အောင်မြင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ အရေးပါလာတာက ငွေကြေးမဟုတ်ပါဘူး။ မဟာမိတ်အနေအထားပါ။ ရုရှားကို ဆန့်ကျင်တဲ့ မဟာမိတ်အဖွဲ့မှာ တရုတ်ဘဏ်တွေကလွဲလို့ ကမ္ဘာ့ငွေကြေးအဖွဲ့အစည်းကြီးအားလုံး ပါဝင်ပါတယ်။ တရုတ်ဘဏ်တွေကလည်း အဲဒီငွေကြေးအဖွဲ့အစည်းတွေကနေ ထုတ်ပယ်မခံချင်တဲ့အတွက် ငွေကြေးပိတ်ဆို့မှုကို အကြောင်းပြုပြီး ကမ္ဘာ့ငွေကြေးစနစ် ဒါမှမဟုတ် ငွေကြေးအဆင့် သမ္မာစဉ်မှာ ဘယ်လိုအခြေခံအပြောင်းအလဲမှ ဖြစ်ပွားလာစရာ အကြောင်းမရှိပါဘူး။

ဝါရှင်တန်က သူတို့ကို ခြိမ်းခြောက်စရာမရှိဘူးလို့ယူဆတဲ့ နိုင်ငံတွေကတော့ အမေရိကန်နိုင်ငံမှာ သူတို့အပ်ထားတဲ့ ငွေကြေးရန်ပုံငွေတွေကို ထုတ်ယူစရာအကြောင်း မရှိပါဘူး။ သဘောတရားအရ ပြောရရင်လည်း ဒီလိုယုံကြည်အပ်နှံထားမှုက ဝါရှင်တန်ကို ဩဇာအများအပြားမသုံးအောင် ဆင်ခြင်မိစေပါတယ်။ ပိတ်ဆို့မှုတွေ မကြာခဏလုပ်နေရင် ကျန်နိုင်ငံတွေက ဒေါ်လာအစား သုံးရအဆင်ပြေမယ့်ငွေကြေးကို ရှာလာပါလိမ့်မယ်။ ငွေပေးငွေယူလုပ်စရာ တခြားစနစ်တစ်ခုပြုလုပ်ဖို့ ရည်ရွယ်လာပါလိမ့်မယ်။ ရေရှည်မှာတော့ အစိတ်စိတ်အပိုင်းပိုင်းဖြစ်နေတဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဟာ အဲဒီဘက်ကို ယိမ်းယိုင်သွားနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လတ်တလော ရုရှားဖြစ်စဉ်မှာ ဖော်ပြနေတဲ့အချက်ကတော့ ဒေါ်လာစနစ်ကနေ ပိတ်ပင်ခံရမယ်လို့ တခြားဈေးကွက်ဝင်တွေကိုယ်တိုင်က စိုးရိမ်နေခဲ့ရင် ယူရို၊ ယွမ်သာမက ရွှေသားပြောင်းသုံးရင်တောင် နိုင်ငံတွေအတွက် အဆင်မပြေနိုင်ပါဘူး။ သူတို့ရဲ့ အရန်ငွေတွေကို ရောင်းချဖို့ တခြားဝယ်လက်မရှိတဲ့ အနေအထားကို ရောက်မှာဖြစ်လို့ပါပဲ။ Crypto ငွေကြေး သုံးစွဲသူတွေကတော့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုကိုလိုက်နာပြီး သုံးစွဲသူတချို့ကို လက်လွတ်ဆုံးရှုံး

ခံမလား၊ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေကို ရှောင်တိမ်းဖို့ ကြိုးစားမလားဆိုတာ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရ ခက်ပါလိမ့်မယ်။ Crypto ငွေကြေးသုံးစွဲသူတွေဟာ Crypto ကို ငွေကြေးသိုဝှက်ထားဖို့ နေရာ တစ်ခုလို သတ်မှတ်အသုံးပြုတာဖြစ်တဲ့အတွက် အစိုးရတွေက Crypto စနစ်တွေကို ပိတ်ပစ်ခြင်း ဒါမှမဟုတ် ကန့်သတ်လိုက်ခြင်းများ ရှိနေနိုင်ပါတယ်။

တရုတ်ယွမ်ကတော့ ဒေါ်လာအစား သုံးရကောင်းတဲ့ ငွေကြေးအဖြစ် ရပ်တည်ဖို့ အတော်ကြိုးစားလာပါလိမ့်မယ်။ ပေကျင်းအုပ်စုထဲမှာတောင် ဖြစ်ထွန်းဖို့အတော်ကြိုးစားရ ပါလိမ့်မယ်။ တရုတ်က ပြည်တွင်းငွေကြေးကို ပြည်ပထုတ်ယူခွင့်မပေးသမျှ သူ့စနစ်ကို အစားထိုးအဖြစ် လက်ခံသမျှ နိုင်ငံတွေဟာ ဝါရှင်တန်ရဲ့ပိတ်ဆို့မှုကို ပေကျင်းရဲ့ပိတ်ဆို့မှုနဲ့ ဖလှယ်မိလိုက်တဲ့ကိန်းပဲ ဆိုက်ရောက်ပါလိမ့်မယ်။ ယွမ်ကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် ထိန်းချုပ်ထား မှုမပြုဘဲ လွတ်လပ်စွာ လက်ပြောင်းလက်လွှဲပြုလိုက်ရင် ဒီပြဿနာကို ရှောင်ကွင်းလို့ ရနိုင် ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုဖြစ်ခွင့်ပြုလိုက်ရင် ယွမ်ရဲ့တန်ဖိုးဟာ ကာလအတန်ကြာအထိ ထိုးကျသွားနိုင်ပါတယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကနေ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အထိ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ကျဆင်းမှုမျိုးလည်း ကြုံလာနိုင်တယ်။ တရုတ်က ငွေပင်ငွေရင်း ပမာဏအများအပြားကို အရွှေ့အပြောင်းလုပ်ခွင့် ပေးလိုက်ရင် ၇ ဘီလီယံမျှသော တရုတ်လူမျိုးတွေက သူတို့ငွေတွေကို အသည်းအသန်ထုတ် ပြီး စိတ်ချရာနေရာ၊ အမြတ်အစွန်းပိုရရာနေရာကို အပြောင်းအရွှေ့ လုပ်လာတဲ့အတွက် အစိုးရက ပြန်လည်ပိတ်ပင်ခဲ့ရပါတယ်။ တရုတ်ပြည်ဟာ သူ့လွှမ်းမိုးရာ နိုင်ငံငယ်လေးတွေနဲ့ တခြားနိုင်ငံတွေက ပစ်ပယ်ထားတဲ့နိုင်ငံလေးတွေအတွက် အရန်ငွေကြေးအပ်နှံရာနေရာ တော့ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီနိုင်ငံငယ်လေးတွေရဲ့ စီးပွားရေးအခြေအနေတွေ ယိမ်းယိုင်သွားခဲ့ရင်တော့ တရုတ်ရဲ့စီးပွားရေးလည်း ယိမ်းယိုင်ခံရကိန်း ရှိနိုင်ပါတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ငွေကြေးအခြေအနေအရ အပြောင်းအလဲ မရှိဘူးလို့ သဘောထားလို့ မရပါ ဘူး။ စီးပွားရေးမူဝါဒတွေ ဘယ်လိုကွဲပြားခြားနားကြတာပဲဖြစ်ပါစေ၊ အစိုးရတွေဟာ စစ် အင်အားကြီးမားတဲ့ စီးပွားရေးနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ပူးပေါင်းလေ့ ရှိတတ်ပါတယ်။ ငွေလဲ လှယ်နှုန်း သတ်မှတ်ချက်တွေက စစ်ရေး၊ မဟာမိတ်အနေအထား ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များပေါ် တည်မှီနေပုံ ရှိပါတယ်။ စစ်အေးကာလ တစ်လျှောက်လုံးမှာ အာဖရိက၊ လက်တင်အမေရိကနဲ့ တောင်အာရှဒေသတွေမှာ ဒီဖြစ်စဉ်ကို မြင်ခဲ့ကြရတယ်။ အစိုးရတွေဟာ အမေရိကန်နဲ့ ဆိုဗီယက်ရဲ့ အခြေအနေကိုကြည့်ပြီး သူတို့ရဲ့ နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်နှုန်းတွေကို အပြောင်း အလဲပြုလုပ်ခဲ့ကြတယ်။

ဒီအနေအထားကြောင့် တချို့နိုင်ငံတွေဟာ ဒေါ်လာဇန်ထဲ ဝင်လိုက်၊ ထွက်လိုက် လုပ်နေပုံပေါက်နေပေမယ့် တသီးတခြား ကိုယ်ပိုင်တန်ဖိုးရှိတဲ့ မက်လောက်စရာ အစားထိုး ငွေကြေးတစ်ခု ဖြစ်လာမှာ တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ကျူးကျော်မှုနဲ့ ပိတ်ဆို့မှုတွေကလည်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပေါ် ငွေကြေးပိုင်း ဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲကြီးဖြစ်ထွန်းလာစေမှာ မဟုတ် ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ ဂလိုဘယ်လိုက် ဇေးရှင်းစနစ်ကို ထိပါးတိုက်စားမှုတွေကို အရှိန်အဟုန် မြှင့်စေပါလိမ့်မယ်။ ဒီဖြစ်စဉ်ရဲ့ ဂယက်က အတော် ကျယ်ပြန့်ပါလိမ့်မယ်။ စီးပွားရေး အချင်းချင်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှုတွေ လျော့နည်းသွားတာနဲ့အမျှ လမ်း ကြောင်း သစ်တည်ဆောက်တာတွေ၊ တီထွင်ဆန်းသစ် မှုပြုလုပ်တာတွေ ပိုပြီးနည်းပါး

လာပါလိမ့်မယ်။ ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီတွေနဲ့ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းကြီးတွေဟာ အထူးအခွင့်အရေးတွေ တောင်းဆိုနိုင်လောက်အောင် အင်အားပိုရှိလာပါလိမ့်မယ်။ အချုပ်ပြောရရင် အိမ်ထောင်စုတွေ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းတွေ အမှန်တကယ်ရရှိတဲ့ အကျိုးအမြတ်က ကျဆင်းလာ ပါလိမ့်မယ်။ ဘာလို့ ဒီလိုဖြစ် နိုင်တာမှန်း ဆန်းစစ်နိုင်အောင် ကုန်ပစ္စည်းလမ်းကြောင်းကိုကြည့်ပါ။ လတ်တလောမှာ ကုန်ထုတ် လုပ်ငန်းတွေဟာ ကုန်ပစ္စည်းရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေ ထုတ်လုပ်မှုကို တသီးတခြား၊ တစ်ခုချင်းစီကန်ထရိုက် ပေးလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီလိုလက်လီဖြန့်ပေးလိုက်တဲ့အတွက် ကိုယ်တိုင် စက်ရုံတည်ဆောက်ရတဲ့ဒုက္ခ၊ ထုတ်လုပ်ရတဲ့ဒုက္ခ ကင်းဝေးတာမှန်ပေမယ့် ယခုလို ကပ်ရောဂါ ဘေးကာလနဲ့ ပထဝီနိုင်ငံရေးအခြေအနေမှာ စွန့်စားရကျိုးမနပ်တဲ့အနေအထား ရောက်နေပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ကန်ထရိုက်သမားက နိုင်ငံရေးမတည် ငြိမ်တဲ့အရပ်က စက်ရုံဖြစ်နေရင်ပိုပြီး ကြောင့်ကြစရာ ဖြစ်လာမှာပါ။ အစိုးရက ကျားကန်ပေးတဲ့ နိုင်ငံတကာ အဆင့်ကုမ္ပဏီကြီးတွေတော့ ဘေးကင်း လုံခြုံရာနိုင်ငံမှာ အစိတ်အပိုင်း စက်ရုံသစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် ဒီပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒီလိုဖြေရှင်းမှုက အနာဂတ်မှာ ပြဿနာ မတက်တော့အောင် ကာကွယ်ကောင်း ကာကွယ်နိုင်ပေမယ့် လတ်တလောမှာတော့ စီးပွားရေးအရ အမြတ်မရှိတဲ့ တိုက်ရိုက်ကုန်ကျစရိတ် ဖြစ်နေပါမယ်။

အခြားတစ်ဖက်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ ပြဿနာကတော့ တရုတ်နဲ့ အမေရိကန် ကုမ္ပဏီတွေဟာ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး မယှဉ်ပြိုင်ရတော့ရင်၊ ဒါမှမဟုတ် သူတို့စီးပွားရေးအုပ်စု အပြင်က ကုမ္ပဏီတွေကို ယှဉ်ပြိုင်စရာမလိုတော့ရင် လတ်တလောလောက် ကြိုးစားနေဖို့ လိုမှာ မဟုတ်တော့ပါဘူး။ အခွင့်ထူးခံ ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီတွေဟာ အစိုးရအတွက် လုပ်ဆောင် ပေးရတဲ့အခါမှာ အရည်အသွေးစံမမီတဲ့ပစ္စည်းတွေ ထုတ်လုပ်ပေးသွင်းမှုမျိုးတွေကို ပိုပြုလုပ် တတ်ကြ တယ်။ ဒါကလည်း အစိုးရကန်ထရိုက်ဆိုရင် အပြိုင်လေလံဆွဲသူတွေနည်းလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို လေလံဆွဲသူနည်းတဲ့အရေးထဲ အမျိုးသားရေးဝါဒတို့ အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုတဲ့ လေသင့်ရာ နေရာတွေမှာ မျိုးချစ်ဆိုတဲ့ဟန်ပြဝတ်ရုံကြီး ခြုံစမြဲဖြစ် တဲ့ အခွင့်ထူးခံကုမ္ပဏီတွေဟာ နိုင်ငံရေးအရ မပြုလဲအောင် ဘဏ်ကိုအရောက်ပြေးပြီး ရှိသမျှငွေတွေ ထုတ်ယူသွားနိုင်ပါတယ်။ ဒါဟာ တံခါးပိတ် စီးပွားရေးတွေမှာ အကတိလိုက် စားမှုတွေအများဆုံး ဖြစ်ထွန်းရတဲ့ အကြောင်းတရားတစ်ခုဖြစ်သလို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နည်းပါးပြီး တီထွင်ဆန်းသစ်မှုတွေနည်းပါးရတဲ့ အကြောင်းအရင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

အမေရိကန်မှာ ဒီဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပွားနေတာကို မြင်သာပါတယ်လို့ နိုင်ငံရေးလေ့လာသူ တွေက ဆိုပါတယ်။ ယခင် သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရန်ခေတ် ယခု ဂျိုးဘိုင်ဒန်ရဲ့ခေတ်မှာ အမျိုးသား လုံခြုံရေးနဲ့ သမာသမတ်ရပ်တည်မှုတွေကို အကြောင်းပြုပြီး ပြည်ပကန်ထရိုက်ပေးထားတဲ့ အလုပ်တွေကို ပြန်ရုပ်သိမ်းနေပါတယ်။ အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်းတွေမှာ အမေရိကန်အလုပ် သမား ၈၅ ရာခိုင်နှုန်း နေရာမရခဲ့တဲ့အကြောင်းနဲ့ အမျိုးသားကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဟာကွက် တွေကို ဖာထေးနိုင်ခဲ့တဲ့အကြောင်းတွေဟာ အပြောင်းအလဲလုပ်ရခြင်းအတွက် အကြောင်း ပြ ချက်ကောင်းတွေပါ။ နယ်စပ်ကျော်ကုန်သွယ်ရေးထက် ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုကို အကြိုက်တွေ ခြင်းဟာ ဒီနေရာမှာ ထောက်ပြစရာတစ်ချက်ပါ။ အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ကျော်ကုန်သွယ်မှု တွေက ရုရှားနိုင်ငံကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့စေပြီး ရုရှားကို တရုတ်က မကယ်နိုင်အောင် အဟန့် အတား ပြုရာရောက်စေတဲ့ အနောက်ရဲ့ အဓိကလက်နက်ဖြစ်နေတဲ့အချက်က ဆင်ခြင်စရာပါ

အလားတူပါ။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဟာ နည်းပညာကဏ္ဍကိုလည်း အကျိုးယုတ်စေ
 မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းက ဉာဏ်ကြီးရှင် သိပ္ပံသမားတွေ အသိပညာဖလှယ်ခြင်း၊
 အကြံဉာဏ်ဖလှယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရင် တီထွင်မှုတွေ မြန်ဆန်နိုင်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးသဘော
 အရ မိမိရဲ့တီထွင်မှု၊ မိမိရဲ့မဟာမိတ်နိုင်ငံတွေလက်ထဲသာရောက်ဖို့ ကြပ်မတ်တာမှန်ပေမယ့်
 သူ့ချိုတွေက ဒီအတောအတွင်း "ပညာ" တွေကို အလွယ်တကူရယူနိုင်ကြတာ များပါတယ်။
 ဒါကြောင့် ဒီလို အဖြတ်အတောက်တွေက အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံက သုတေသနအဖွဲ့
 အစည်းတွေ၊ တရုတ်နဲ့ ရုရှားက ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်တဲ့ ဘွဲ့လွန်လာတက်တဲ့ ကျောင်းသားတွေ
 ဆီက အကြံဉာဏ်တွေကို တရားဝင်ရရှိနိုင်ခွင့် ကင်းမဲ့သွားစေမှာ ဖြစ်တယ်။

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပျက်ပြားသွားတာဟာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးထဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထား
 တဲ့ ငွေပင်ငွေရင်းပေါ် အမြတ်အစွန်းလည်း နည်းသွားစေပါလိမ့်မယ်။ မည်သည့်စီးပွားရေး အမျိုး
 အစားဖြစ်ဖြစ် ထိခိုက်နိုင်ပါတယ်။ လူတွေ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်ရာ စီးပွားရေးဘောင်ကျဉ်းသွားသလို
 အကျိုးအမြတ်လည်း နည်းလာပါလိမ့်မယ်။ စိုးရိမ်စိတ်နဲ့ အမျိုးသားရေးအသံတွေကြောင့်
 လူတွေဟာ စိတ်ချရတယ်လို့ ယူဆကြတဲ့ ပြည်တွင်းမှာ အစိုးရ ဒါမှမဟုတ် ပြည်သူပိုင်အဖွဲ့
 အစည်းတွေမှာပဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပြုလုပ်လာပါလိမ့်မယ်။ အစိုးရတွေကလည်း ကမ္ဘာစစ်ပွဲကြီး
 တွေ ကာလတုန်းကလို ပြည်သူတွေ အစိုးရကြေးမြီမှာ မြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်လာအောင် အမျိုးသား
 လုံခြုံရေးကိစ္စတွေ၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာကိစ္စတွေမှာ လှုံ့ဆော်တိုက်တွန်း ကြပါလိမ့်မယ်။

ကမ္ဘာကြီး အုပ်စုကွဲသွားတဲ့အတွက် စီးပွားရေးအကျိုးတစ်ရပ်တော့ ရှိလာပါတယ်။
 EU နိုင်ငံတွေဟာ စီးပွားရေးကဏ္ဍမှာ အချင်းချင်းပိုစုစည်းဖို့ ဖြစ်လာတယ်။ EU အုပ်စုဟာ
 ပိုလန်နဲ့ တခြားအရှေ့ဥရောပနိုင်ငံတွေကို စီးဝင်နေတဲ့ ယူကရိန်းဒုက္ခသည်အများကြီးကို
 လက်ခံဖို့လိုအပ်မယ့် ငွေကြေးအကူအညီကို စုပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်နေကြပါတယ်။ အဲဒီ
 ကုန်ကျစရိတ်တွေအတွက် အဖွဲ့ဝင်တစ်နိုင်ငံချင်း ငွေရှာနေတာမဟုတ်ဘဲ EU တစ်အုပ်စုလုံး
 စုပေါင်းပြီး ငွေတိုက်စာချုပ်တွေ ထုတ်ရောင်းနေပါတယ်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကိစ္စတွေကိုလည်း
 ယခုလိုစုပေါင်းပြီး EU ရဲ့ ပြဿနာအဖြစ် ဖြေရှင်းကိန်း ရှိနိုင်ပါတယ်။

ကမ္ဘာကြီးရဲ့ စီးပွားရေးလောကမှာ အမြတ်အစွန်းနည်းပါးပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေ ဟာ
 အမြတ်အစွန်းထက် လုံခြုံရေးကို အဓိကထားကြောင်း ရုရှားကျူးကျော်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်တဲ့
 ဆင့်ပွားကိစ္စရပ်တွေက ဖော်ပြနေပါတယ်။ အဲဒီလုံခြုံရေးကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်းဖြင့် EU ဟာ
 သူတို့ရဲ့ ငွေအများအပြားကို ရယူနိုင်သလို အဲဒီငွေဝင်လာမှုကြောင့်လည်း ငွေကြေးတန်ဖိုး
 တည်ငြိမ်လာပါလိမ့်မယ်။ ပိုပြီးညီညွတ်လာတဲ့ EU ဟာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခွင့် လမ်းစာအသစ်တွေ
 ပေါ်ထွန်းလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ EU ဟာ ဂျာမနီအဓိပတိ အိုလက်ဖ်ရှိုလ်ဖ် ဦးဆောင်မှုအောက်မှာ
 ရှေ့နှစ်ပေါင်းများစွာအထိ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် မြှင့်တင်သွားဖို့ ဆုံးဖြတ်ထားသလို
 လူထုက အစိုးရငွေတိုက်စာချုပ်များမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ ပိုမိုပြုလုပ်လာတဲ့အတွက်
 ရုရှားရဲ့ သဘာဝသယံဇာတပေါ် မှီခိုမှု လျော့ပါးသွားပါလိမ့်မယ်။ ဒီရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေက
 တိုးတက်ဖို့အတွက် အမေရိကန်နဲ့ တရုတ်ကို ရေသာခိုလိုက်ခဲ့တဲ့ ဥရောပရဲ့အခြေအနေကို
 ရပ်တန့်သွားစေပါလိမ့်မယ်။ စီးပွားဇုန်အသစ်တစ်ခု ထပ်တိုးလာတာဟာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး

အတွက် ဟန်ချက်ထိန်းအား အသစ်တစ်ခု တိုးလာ တာ ဖြစ်လိမ့်မယ်။ ဂျာမန်နဲ့ တခြားဥရောပနိုင်ငံက ပြည်တွင်းမှာ သုံးမကုန်တဲ့ပစ္စည်းတွေကို ပြည်ပ ကို အများအပြားတင်ပို့လိုက်ခြင်းအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ဆဲနိုင်ငံအတွက် ကြွေးမြီတင်သွားတဲ့ အဖြစ် မျိုးလည်း မဖြစ်လာတော့အောင် ကာကွယ်နိုင်ပါလိမ့် မယ်။

ဒါပေမဲ့ ရုရှားရဲ့ကျူးကျော်မှု အကျိုးဂယက်က ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေပေါ်မှာ ဒဏ်သက်ရောက်မှု ပြင်းထန် ပါလိမ့်မယ်။ ဆင်းရဲတဲ့နိုင်ငံက ပြည်သူတွေဟာ အစားအသောက်၊ ကုန်ဈေးနှုန်းနဲ့ လောင်စာဆီစွမ်းအင်ရဲ့ ဈေးတက်မှုဒဏ်ကို ပြင်းထန်စွာ ခံစားရပါလိမ့်မယ်။ ဆင်းရဲတဲ့ နိုင်ငံက ပြည်သူတွေဟာ အစားအသောက် ကုန်ဈေးနှုန်းနဲ့ လောင်စာဆီ၊ စွမ်းအင်ရဲ့ ဈေးတက်မှု ဒဏ်ကို ယခုတောင် ခံစားနေရပါပြီ။ ဂလိုဘယ်လိုက် ဇေးရှင်းပျက်ပြားသွားရင် အခြေအနေက ယခုထက် ဆိုးဝါးပါလိမ့်မယ်။ ဝင်ငွေနည်းတဲ့နိုင်ငံတွေက ဘက် ရွေးတဲ့အခါမှာ နိုင်ငံခြားပံ့ပိုးငွေနဲ့ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ထည့်တွက်ရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် သူတို့ရဲ့ ပုဂ္ဂလိကဘဏ်တွေ အခက်တွေ့သွားပါလိမ့်မယ်။ ဒီ နိုင်ငံတွေထဲက ကုမ္ပဏီတွေဟာ အစိုးရကို ပိုပြီးအမှီအခို ပြုလာရလိမ့်မယ်။ အမေရိကန်နဲ့ တခြားနိုင်ငံတွေ က စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှု မဟာဗျူဟာကို ပိုပြီးသုံးလာ နေတဲ့အတွက် ဒီနိုင်ငံတွေမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေ နည်းပါးလာပါလိမ့်မယ်။ နိုင်ငံတကာ ကုမ္ပဏီတွေဟာ အမေရိကန်နဲ့ မဆန့်ကျင်ဘက်တဲ့အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာ မှုမရှိတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွင့်ကို လက်လွှတ် ကြလိမ့်မယ်။

လက်ရှိစီးပွားရေးကဏ္ဍနဲ့ဆက်စပ်ပြီး စိတ် မကောင်းစရာ အကောင်းဆုံးတစ်ချက်ကတော့ COVID-19 နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ တုံ့ပြန်မှုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝင်ငွေမြင့်နိုင်ငံတွေက ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေကိုကာကွယ် ဆေးနဲ့ ဆေးဝါးရိက္ခာအကူအညီတွေ လုံလုံလောက် လောက်မပေးခဲ့ကြပါဘူး။ ဆင်းရဲတဲ့ နိုင်ငံရဲ့အကျိုး ကို အရေးမထားတဲ့ နိုင်ငံရေးအမြင်ဟာ အောက်ခြေ

“ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပျက်ပြားသွားရင် အခြေအနေက ယခုထက်ဆိုးဝါးပါလိမ့်မယ်။ ဝင်ငွေနည်းတဲ့နိုင်ငံတွေက ဘက်ရွေးတဲ့အခါမှာ နိုင်ငံခြားပံ့ပိုးငွေနဲ့ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ထည့်တွက်ရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် သူတို့ရဲ့ ပုဂ္ဂလိကဘဏ်တွေ အခက်တွေ့သွားပါလိမ့်မယ်”

လက်တွေ့ စီးပွားရေးလောကမှာ အပြောင်းအလဲဖြစ်လာစေပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ကပ်ဘေးလို အရေးမှာတောင် ဆင်းရဲတဲ့နိုင်ငံတွေကို ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံတွေက လျစ်လျူရှုထားခဲ့တဲ့အတွက် စီးပွားရေးအကျပ် အတည်းဘေးကြုံလာခဲ့ရင် ကူညီမှာမဟုတ်ဘူးလို့ အတွေးရှိလာပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပြဿနာတွေကြုံလာရင် လက်ရှောင်ကြတယ်။ ဆင်းရဲတဲ့နိုင်ငံမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းပါးလာတယ်။ ဒီဝဲဂယက်ထဲကနေ တစ်ခုတည်းသော ထွက်ပေါက်ဖြစ်တဲ့လမ်းကတော့ အစိုးရကိုယ်တိုင်က ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို သမာသမတ်ကျကျ ကြီးကြပ်မှုပြုဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အုပ်စုကွဲနေတဲ့ အနေအထားမှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲကမ္ဘာမှာတော့ အဲဒီလို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမျိုးဟာ လုံလောက်မှုမရှိတဲ့ငွေကြေးကို စိတ်မချရတဲ့ ကဏ္ဍတွေမှာ သုံးစွဲ လိုက်တဲ့အနေအထား ရှိပါလိမ့်မယ်။ ဆင်းရဲတဲ့ နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးကို ကူညီပံ့ပိုးရေး ရည်မှန်းချက်တစ်ခုတည်းကို ရုရှားကျူးကျော်မှုက ဖျက်ဆီးလိုက်တာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းက လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေဟာ ရှင်သန်ရပ်တည်ဖို့အတွက် ပြောင်းရွှေ့မှု၊ ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်မှုတို့ ပြုလုပ်ဖို့လည်း လိုပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘာ့စွမ်းအင်ရိက္ခာကဏ္ဍမှာ အဓိကဖြစ်တဲ့ ရုရှားနဲ့ ယူကရိန်းအရေးဟာ အဲဒီပုံမှန် လုပ်ရပ်တွေကို ဆင့်ပွားအခက်အခဲ ဖြစ်စေပါလိမ့်မယ်။ အလားတူပဲ အနောက်နိုင်ငံက နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ကို ကျောခိုင်းပြီး ရုရှားနိုင်ငံပြင်ပမှာ ရေနံနဲ့ ဓာတ်ငွေ့ရှာဖွေမှုပြုလုပ်ဖို့ ဆော်ဩနေပါတယ်။ နိုင်ငံတွေက ကုန်ဈေးနှုန်းတက်တာတွေကို ဟန့်တားချင်ကြတယ်။ စွမ်းအင်အခွန်လျော့ချချင်ကြတယ်။ ဓာတ်ဆီဈေး မြင့်သွားတဲ့အတွက် အိမ်ထောင်စုတွေကို နစ်နာကြေးပေးချင်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ကာဗွန်မဲ့စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ရေး ကို တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်ဖို့နဲ့ ကာဗွန်ဓာတ်ထွက်စွမ်းအင်အသုံးချမှုလျှော့ဖို့က စရိတ်စကပိုတိုးပြီး ကုန်ရပြန်တယ်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေက လွတ်လပ်မှုကို တန်ဖိုးထားတဲ့အဖွဲ့အစည်း၊ လွတ်လပ်တဲ့ဈေးကွက်ကို အခြေပြုတဲ့ မဟာမိတ်အုပ်စုကို ဖွဲ့ချင်နေကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ စွမ်းအင်ကုန်ကျစရိတ် လျော့ချဖို့အတွက်ကျတော့ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနဲ့ ဗင်နီဇွဲလားလို အာဏာရှင်စနစ်ကျင့်သုံးတဲ့နိုင်ငံတွေကို ချဉ်းကပ်ရတယ်။ သူတို့ကို ရေနံတိုးသွင်းရင် သူတို့ အစိုးရကို တရားဝင်အစိုးရအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပါမယ်လို့ အပေးအယူ လုပ်ကြတယ်။

လက်ရှိဖြစ်စဉ်ရဲ့ လက်တွေ့ဘဝဟာ အတော်အဆင်မပြေတဲ့ အနေအထားဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီးမှာ ကာဗွန်ဓာတ်မြင့်တက်နေတာကို အရှိန်လျော့ချဖို့အတွက် တရုတ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု လိုပါတယ်။ ဒီကိစ္စ အထမြောက်အောင် ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံတွေပဲ ဆောင်ရွက်လို့မရပါဘူး။ တရုတ်နဲ့ အမေရိကန်အစိုးရဟာ တခြားကိစ္စတွေမှာ အချင်းများနေပါရုံနဲ့ ရာသီဥတုကိစ္စမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ပြုလုပ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ တရုတ် သမ္မတ ရှီနဲ့ သမ္မတ ဘိုင်းအန်ကရော ဒါမျိုးတွေ ထပ်မံပူးပေါင်းလိုပါတယ်လို့လည်း ဆိုဖူးပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကိုယ်စီသီးခြားစီးပွားရေးအုပ်စုထဲ ပြန်လွှဲသွားခဲ့ရင် ဒီလိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ ပိုခက်ခဲလာပါလိမ့်မယ်။ အဲဒါအပြင် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပျက်ပြားသွားတာနဲ့အမျှ သုတေသန ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွေက အကန့်အသတ်တွေများလာပြီး လုပ်ခွင့်မသာတော့ တဲ့ အနေအထား မမြန်ဆန်တဲ့အနေအထား ရှိလာပါမယ်။ ဒီတော့ ကမ္ဘာ့ပြဿနာဖြေရှင်းနိုင် တဲ့ နည်းလမ်းတွေ တွေ့ဖို့ဆိုတာ ပိုပြီးခက်ခဲလာပါလိမ့်မယ်။

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းစနစ် ပျက်ပြားလာနေတာကို အစကတည်းက ဟန့်တားရ ခက်ခဲနေခဲ့ပါတယ်။ ယူကရိန်းကို ရုရှားက ဝင်တိုက်လိုက်တော့ ဒီကိစ္စက အဖတ်ဆယ်ရ အတော်ခက်သွားပါတယ်။ တံခါးဖွင့်စီးပွားရေးဟာ အလုပ်သမားတွေအတွက် မကောင်းဘူး လို့ အမေရိကန်နဲ့ တခြားနိုင်ငံတွေက နိုင်ငံရေးသမားတွေက မဟုတ်တမ်းတရားစကားတွေ ပြောဆိုနေတဲ့အချိန်မှာ ရုရှားရဲ့ကျူးကျော်မှုနဲ့ ဆင့်ပွားဖြစ်လာတဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေ ဟာ တရုတ်နဲ့ အမေရိကန်ကို ပိုပြီးဝေးအောင် တွန်းအားပေးလိုက်တယ်။ ဒါပေမဲ့ နိုင်ငံရေး မူဝါဒချမှတ်သူတွေ အစွမ်းမဲ့ မသွားပါဘူး။ ရုရှားနိုင်ငံကို ပီပီပြင်ပြင် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့နိုင်ခဲ့ တာဟာ ဝင်ငွေဖြင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေရဲ့ မဟာမိတ်အုပ်စုက ညီညီညွတ်ညွတ် ပိတ်ဆို့နိုင်ခဲ့ လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ ဩစတြေးလျ၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ အမေရိကန်၊ ဗြိတိန် တခြားအရေးပါတဲ့ ဈေးကွက်စီးပွားရေးတွေရယ်၊ EU နိုင်ငံတွေပါစုပေါင်းပြီး ယခုရုရှားကို အပြစ်ပေးသလို စီးပွားရေးကို ပြုပြင်နိုင်ခဲ့ရင် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပျက်ယွင်းမှုပါ ပြန်ဖာ ထေးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ တရုတ်နိုင်ငံကိုပါ ချိတ်ဆက်နေအောင် စည်းရုံးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

ဒီအခြေအနေကိုရောက်အောင် အာဏာပိုင်တွေဟာ များပြားတဲ့မူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ရပါလိမ့်မယ်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေအကြားမှာ ဘုံဈေးကွက်တစ်ခု ဖန်တီးခြင်းဖြင့် အစပြုနိုင်ပါတယ်။ ကုန်ပစ္စည်း၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အရေး အပါအဝင် အခွင့်အလမ်းတွေ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နဲ့ အပြန်အလှန် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်တဲ့ အနေအထားရှိရပါမယ်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အမျိုးသားလုံခြုံရေးနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းတရားတွေအတွက် စိစစ်ရာမှာ ဘုံစနစ် တစ်ရပ် ဖန်တီးအသုံးပြုရပါမယ်။ ဒီစနစ်ဟာ မဟာမိတ်တွေကြားမှာ ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ ပျားလည်းစွဲသာ နားလည်မှုတည်ဆောင်နိုင်စေမှာဖြစ်သလို အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားရဲ့ အဆိုးဝါးဆုံး ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးဖြစ်တဲ့ အဂတိအမှု၊ တရားမဲ့ ဆောင်ရွက်မှုနဲ့ ဖြန့်တီးမှုတွေ ကင်းစင်သွားစေပါလိမ့်မယ်။ မူဝါဒချမှတ်သူတွေဟာ စီးပွားရေးဆောင်ရွက်မှုတွေကြား မညီမျှမှုတွေ နည်းပါးလာပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအားလုံးပေါ် အကျိုးအမြတ်များလာအောင် အနောက်မဟာမိတ်အုပ်စုအတွက် နှစ်စဉ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ရန်ပုံငွေတစ်ခုထူထောင်ပေးရပါ လိမ့် မယ်။ ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေဟာ ရုရှားရဲ့ အကြမ်းဖက်ကျူးကျော်မှုနဲ့ တရုတ်ရဲ့ ဆိတ်ဆိတ် နေထောက်ခံမှုကြောင့် ပျက်စီးနေရတဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးရဲ့ အပျက်အစီးမှန်သမျှကို ပြန်လည် မပြုပြင်နိုင်ပါဘူး။ တချို့အကြမ်းဖက်မှုပုံစံဟာ စီးပွားရေးသင်းခွဲဖယ်ကြည့်ထား မှုနဲ့သာ ထိုက်တန်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘာကြီးကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့်သာ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေဟာ ဆုံးရှုံးခဲ့မှုအတော်များများကို ပြန်လည်ဖန်တီးစေနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

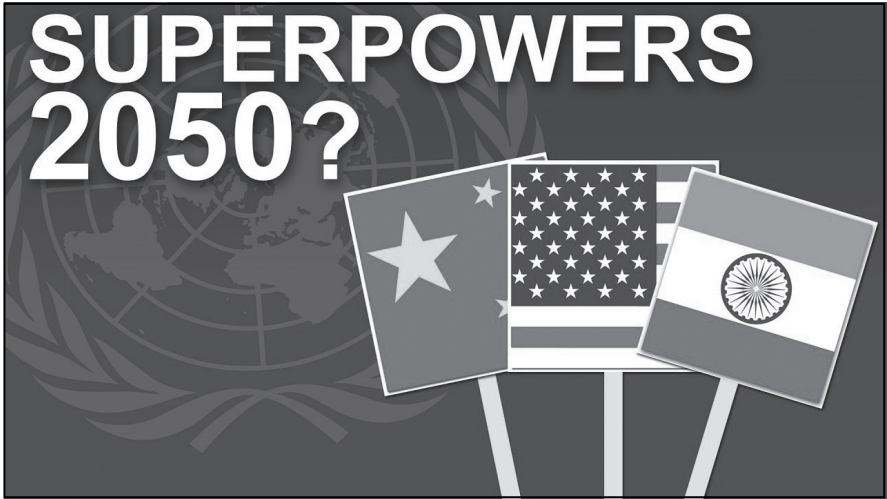
မောင်မောင်မြင့်သိန်း
(စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref: The end of globalization by Adam S.Posen

၂၀၅၀ ကမ္ဘာ့အတွက် အရေးပါလှသည့် ပါဝါသစ် ငါးနိုင်ငံ

၂၀၅၀

“ကမ္ဘာ့ပါဝါချိန်ခွင်လျာသည် ၂၀၅၀ တွင် အကြီးအကျယ်
 အပြောင်းအလဲဖြစ်လာလိမ့်မည်ဖြစ်လျက်
 အရှေ့တိုင်း (အာရှ)ဒေသသည် အနောက်တိုင်း၏
 လွှမ်းမိုးဦးဆောင်မှုကို ကျော်တက်ပြီး
 ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအင်အားအရာတွင် ဦးဆောင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။
 အထူးသဖြင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည်
 စီးပွားရေးအရ အလွန်အင်အားကြီးထွားလာပြီး
 ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတစ်ခုလုံး၏ ဦးဆောင်နိုင်ငံများ
 ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်အများစုက
 တညီတညွတ် သဘောတူညီထားပြီးဖြစ်သည်”

လက်ရှိအခြေအနေတွင် ကမ္ဘာတစ်လွှား စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးအရ စိန်ခေါ်မှုများ ကြီးကြီးမားမား ရင်ဆိုင်နေရသော်ငြားလည်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးသည် တိုးတက်နေလိမ့်မည်ဟု ဆိုလေ၏။ ကုလသမဂ္ဂ၏ ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှုအရ ၂၀၅၀ တွင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေသည် လက်ရှိလူဦးရေထက် ၂၆ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ ပိုမိုများပြားလာနိုင်သော်လည်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးသည် လက်ရှိအခြေအနေ၏ နှစ်ဆအထိ တိုးတက်လာမည်ဟုလည်း ဆိုလေသည်။ ထိုဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုသည် အပြောင်းအလဲများစွာကို ဖန်တီးလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး ရာနှုန်းပြည့်သေချာသည့် အချက်မှာ ယခုလက်ရှိ စီးပွားရေးအရ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် အနာဂတ်တွင် စူပါပါဝါများအဖြစ် ရပ်တည်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း စီးပွားရေးပညာရှင်များက တညီတညွတ်တည်း သဘောတူထားကြပြီး ဖြစ်လေ၏။

၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အရောက်တွင် ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်းက မုချပြောင်းလဲပေလိမ့်မည်။ ပါဝါသစ်များ (အထူးသဖြင့် စီးပွားရေးအရ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် အင်အားတောင့်တင်းလာကြမည့် နိုင်ငံများ)က ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပေါ် လွှမ်းမိုးထားကြလိမ့်မည်။ သို့တည်းမဟုတ် ဩဇာကြီးမားလာကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ စီးပွားရေးအရ တန်ခိုးထွားလာကြမည့် နိုင်ငံများအနက်မှ နိုင်ငံငါးနိုင်ငံကို အထူးမီးမောင်းထိုး ဖော်ပြသည့် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို ကိုးကားတင်ပြလိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။ ကမ္ဘာ့ပါဝါချိန်ခွင်လျှာသည် ၂၀၅၀ တွင် အကြီးအကျယ် အပြောင်းအလဲဖြစ်လာလိမ့်မည်ဖြစ်လျက် အရှေ့တိုင်း (အာရှ) ဒေသသည် အနောက်တိုင်း၏ လွှမ်းမိုးဦးဆောင်မှုကို ကျော်တက်ပြီး ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအင်အားအရာတွင် ဦးဆောင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် စီးပွားရေးအရ အလွန်အင်အားကြီးထွားလာပြီး ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတစ်ခုလုံး၏ ဦးဆောင်နိုင်ငံများ ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်အများစုက

တညီတညွတ် သဘောတူညီထားပြီးဖြစ်သည်။ ၎င်းအခြေအနေသစ်တွင် ထိုနိုင်ငံနှစ်ခုအပါအဝင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ထူးထူးခြားခြား အင်အားကြီးလာမည့် ပါဝါသစ်ငါးခုမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

၁။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ

ဝယ်လိုအားမျှခြေ (PPP)ဖြင့် တိုင်းတာတွက်ချက်ပါက တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတွင် ထုထည်ပမာဏ အကြီးမားဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ယခုရောက်ရှိနေပြီဖြစ်၏။ ထိုမျှကြီးထွားလာနေသော တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ လက်ရှိစီးပွားရေးပမာဏသည် အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ပမာဏ၏ အစွန်းထွက်မျှသာ ရှိသေးသည်ဟုဆိုပေရာ များမကြာမီကာလတွင် တရုတ်အစိုးရသည် မည်မျှအတိုင်းအတာအထိ တိုးတက်ကြီးထွားလာမည်ဖြစ်သည်ကို မှန်းဆကြည့်နိုင်ပေသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး ကုန်သွယ်ရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့ကို အပြင်းအထန် ကြိုးပမ်းလုပ်ကိုင်ရန် ရည်ရွယ်ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော်နေသည့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးမဟာဗျူဟာဖြစ်သော (Belt & Road) အစီအစဉ်က တရုတ်စီးပွားရေးနှင့်အတူ အာရှစီးပွားရေး၊ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတို့ လျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရေးတွန်းအားပေးလိမ့်မည်ဖြစ်ရာ အာရှ၏ စီးပွားရေးဦးဆောင်မှုကို မည်သည့်အရာကမှ တားဆီးနိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ GDP မှာ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ၅ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၎င်းကာလနောက်ပိုင်း တွင် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်အထိ ၄ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဆက်လက်တိုးတက်နေမည်ဖြစ်ပြီး ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား အပြတ်အသတ်ကျော်လွန် တိုးတက်သွားလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များက အစဉ်အလာကုန်ထုတ်လုပ်ရောင်းဝယ်ရေးနေရာတွင် တန်ဖိုးဖြည့်ဝန်ဆောင်မှု (Value added services) စီးပွားရေးဖြင့် အစားထိုးလုပ်ကိုင်ကြရန် တွန်းအားပေးနေကြောင်း တရုတ်ပြည်တွင်း မီဒီယာများ၏ ဖော်ပြချက် အရ

**“တောင်အမေရိက၏
စီးပွားရေး
အင်အားကြီးနိုင်ငံသည်
၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင်
ဂျပန်၊ ဂျာမနီနှင့်
ရုရှတို့ကို ကျော်တက်ပြီး
ကမ္ဘာ့ပဉ္စမမြောက်
စီးပွားရေးအင်အားကြီး
နိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်လိမ့်မည်
ဖြစ်သည်။”**

သိရှိရပေ၏။ စီးပွားရေးမဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံ တစ်ခုကို နောက်နိုင်ငံတစ်ခုက ကျော်တက်ခြင်းကြောင့် ရွှေတံဆိပ်ဆု ရရှိလိမ့်မည်မဟုတ်သော်လည်း စီးပွားရေး တောင့်တင်းလာပြီး ငွေကြေးပြည့်စုံလာသည့်အခါ အရာရာကို လွှမ်းမိုးလာနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်များက ပြောဆိုကြလေ၏။ စီးပွားရေးတောင့်တင်းလာခြင်းကို အခြေပြုလျက် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းကို ပြောင်းလဲပစ်ရန် တရုတ်နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင်များက ရည်မှန်းထားကြလေသည်။

၂။ အိန္ဒိယ

ကမ္ဘာ့ဒုတိယမြောက် လူဦးရေအများဆုံး နိုင်ငံသည် အလွန်လျင်မြန်သော နှုန်းထားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်နေသည်ဖြစ်လျက် နောက်ဆယ်စုနှစ်သုံးခုတွင် အရှိန်အဟုန်မပျက် တိုးတက်နေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုကာလများအတွင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ GDP သည် နှစ်စဉ် ၅ ရာခိုင်နှုန်းတိုးတက်လာမည်ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့အလျင်မြန်ဆုံး စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် နိုင်ငံ ဖြစ်လာလိမ့်မည်။ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်သို့ရောက်ရှိပါက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကို ကျော်လွန်လျက် ကမ္ဘာ့ဒုတိယအဆင့် နေရာသို့ ရောက်ရှိလာလိမ့်မည်ဖြစ်ရုံသာမက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ GDP သည် တစ်ကမ္ဘာလုံး GDP စုစုပေါင်း၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိလာလိမ့်မည်ဖြစ် သည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ တို့သည် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသည့် အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများလည်းဖြစ်၊ နှစ်နိုင်ငံ နယ်စပ် ပြဿနာအပါ အဝင် ပြဿနာတချို့လည်းရှိနေသည်မှာ မှန်သော်ငြား ထိုနှစ်နိုင်ငံပေါင်း၏ စီးပွားရေးပမာဏသည် ကြောက်မမန်းလိလိ ကြီးထွားလာမည်ဖြစ်လျက် ယဉ်ကျေးမှုအရ ကွဲပြားခြားနားမှု နည်းပါးသော အာရှနိုင်ငံများသည် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးအင်အား တန်ခိုးထွားစေရေးအတွက် မောင်းနှင်အားကြီးဖြစ်လာမည်သာမက ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၏ ဗဟိုချက်မကြီးလည်း ဖြစ်လာပေ လိမ့်မည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ GDP သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့် တွက်ချက်လျှင် ၂ ဒသမ ၇ ထရီလီယံရှိရာမှ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၈ ဒသမ ၄ ထရီလီယံအထိ ရောက်ရှိလာလိမ့် မည်ဟု ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားကြလေသည်။ လက်ရှိ အိန္ဒိယနိုင်ငံစီးပွားရေးသည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ ဂျာမနီနိုင်ငံနှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံတို့၏ နောက်အဆင့်ခြောက်နေရာတွင်ရှိနေပြီး အရှိန်အဟုန်ပြင်းပြင်း တိုးတက်နေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အလျင် အမြန်ဆုံးနိုင်ငံများစာရင်းတွင် ပါဝင်နေသည်လည်း ဖြစ်ရာ ရေရှည်တွင် တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ စက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ မော်တော်ကား၊ လျှပ်စစ်နှင့် ဓာတုပစ္စည်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ၊ ဘဏ် လုပ်ငန်းများ၊ အာမခံလုပ်ငန်းများ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လုပ်ငန်းများနှင့် သတင်း နည်းပညာဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် ဗဟိုချက်မတစ်ခုဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။

၃။ ဘရာဇီးနိုင်ငံ

တောင်အမေရိက၏ စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံသည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျပန်၊ ဂျာမနီနှင့် ရုရှားတို့ကိုကျော်တက်ပြီး ကမ္ဘာ့ပဉ္စမမြောက် စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ်

ရပ်တည်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ယခုနှစ်များအတွင်း ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှင့် အကျင့်ပျက်ပြဿနာ တို့၏ စိန်ခေါ်မှုကို ခံနေရသည်ဖြစ်သော်ငြားလည်း ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း စီးပွားရေးအရ အလျင်အမြန် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာနေခဲ့သော နိုင်ငံလည်းဖြစ်သည်။ အဆမတန် ပေါကြွယ်ဝသော သဘာဝသယံဇာတများသည် ဘရာဇီးနိုင်ငံစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၏ အဓိကမောင်းနှင်အား ဖြစ်လေ၏။ စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်လျော်ညီသော ရထားလမ်း၊ ကားလမ်းများ၊ ကုန်သွယ်ရေးကော်ရစ်ဒါများနှင့် ဆိပ်ကမ်းများကို အမီတည်ဆောက်ရန် မဖြစ်နိုင်သည့် အခြေအနေအထိ ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုက မြန်ဆန်လွန်း နေသည်ဟုလည်း ဆိုသည်။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍများ တွင် ဘရာဇီးနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးပါဝါကြီးအဖြစ် ရောက်ရှိလာမည့်အရေးသည် အံ့အားသင့်စရာတော့ မဟုတ်ပေ။ ဘရာဇီးနိုင်ငံအနေဖြင့် စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံ အဖြစ် တိုးတက်ဖြစ်တည်လာနိုင်ရေးအတွက် အထောက်အပံ့ပြုပေးနေသော အရေးပါသည့် အကြောင်းအချက် ငါးရပ်ရှိပေ၏။ ပထမအချက်မှာ လွန်စွာပေါကြွယ်လှသော လူငယ်လုပ်သား အင်အားဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ဒုတိယစီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ဂျပန်နိုင်ငံအနေဖြင့် အသက်အရွယ် အိုမင်းရင့်ရော်လာသူများ လွန်စွာများပြားပြီး လုပ်သားအင်အားရှားပါးမှု ပြဿနာ ရင်ဆိုင်နေရချိန်တွင် ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ သန်စွမ်းတက်ကြွသော လူငယ်လုပ်သားအင်အား များက တောင့်တင်းကြံ့ခိုင်သောစီးပွားရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယ တစ်ချက်မှာ စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှုန်းထားဖြစ်သည်။ လက်ရှိမျှော်မှန်းထားသော စီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှုန်းဖြင့်ဆိုလျှင် ဘရာဇီး စီးပွားရေးသည် များမကြာမီကာလတွင် ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေးတစ်ခုလုံး၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်လာလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ တတိယ တစ်ချက်မှာ BRICS ဘဏ်ဖြစ်သည်။ ဘရာဇီး၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ တို့ ပူးပေါင်းတည်ထောင်ထားသော ဘဏ်ကြီးက အခြားပါတနာနိုင်ငံများနှင့်အတူ ဘရာဇီး နိုင်ငံကို အထူးအင်အား တောင့်တင်းလာစေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထတစ်ချက်မှာ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများဖြစ်သည့် ပီရူး၊ ကိုလံဘီယာ၊ ချီလီတို့နှင့်အတူ ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ လူလတ်တန်းစား နှင့် ဝယ်လိုအား တိုးပွားလာခြင်းဖြစ်သည်။ ပဉ္စမတစ်ချက်မှာ ဘရာဇီးခေါင်းဆောင်များကိုယ် တိုင်က အနာဂတ်တွင် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်ရန် ရည်မှန်းဆောင်ရွက် နေခြင်းဖြစ်သည်။

၄။ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ

လက်ရှိတွင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၏ ဧကဒသမအဆင့်တွင်ရှိနေသော မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ သည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာ့သတ္တမမြောက် အင်အားအကြီးဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာလိမ့်မည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းများတွင် အထူးအောင်မြင်တိုးတက်နေပြီး ထိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ အဆင့်အတန်းကို အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တွန်းတင် ပေးလျက်ရှိနေလေ၏။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မက္ကဆီကို အိမ်ထောင်စု ၃၃ သန်းခန့်မျှသာ လူလတ် တန်းစားစာရင်းဝင်သော်လည်း လူလတ်တန်းစားအလွှာသည် ဆက်လက်တိုးပွားနေမည်ဖြစ် ပြီး ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၃၆ ဒသမ ၈ သန်းခန့်အထိ ဖြစ်လာမည်ဟု ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထား

လေ၏။ စီးပွားရေးနှင့် ဝယ်လိုအားမြှင့်တက်လာနေသော မက္ကဆီကိုနိုင်ငံအတွင်းသို့ ကုန်ထုတ် လုပ်ငန်းများမပြတ် စီးဝင်နေလေ၏။ မြောက်အမေရိက လွတ်လပ်သော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်ဖြစ်သော NAFTA ကြောင့်လည်း မက္ကဆီကိုသည် ၂၀၅၀ အရောက်တွင် ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း စီးပွားရေးပါဝါနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ် မှုချရောက်ရှိမည်ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းပြောဆိုကြသည်။

၅။ နိုင်ငံတော်ရေးရာ

အာဖရိက၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံများအနက် တစ်နိုင်ငံဖြစ်သော နိုက်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံသည် နှစ်စဉ်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်း ၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ခုန်ပျံ ကျော်လွှား တိုးတက်နေပြီး ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် လက်ရှိစီးပွားရေးအဆင့်အတန်း ၂၂ မှ အဆင့် ၁၄ သို့ ရောက်ရှိလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ အစိုးရအနေဖြင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုပြဿနာ၏ စိန်ခေါ်မှုကို ရင်ဆိုင်နေရသည်မှန်သော်လည်း စွန့်ခွေးတီထွင်လုပ်ငန်းများ၏ မောင်းနှင်အားက လွန်စွာအားကောင်းပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လျက်ရှိကာ နိုင်ငံတော်ရေးရာလူမျိုး စုစုပေါင်း၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် (ကမ္ဘာ့စွန့်ခွေးတီထွင်မှု ရာခိုင်နှုန်းအများဆုံး နိုင်ငံ)သည် စွန့်ခွေးတီထွင်လုပ်ငန်း ရှင်များဖြစ်ကြသောကြောင့် လာမည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း နိုင်ငံတော်ရေးရာ၏ စီးပွားရေးသည် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်နေလိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ တဖြည်းဖြည်း ကျုံ့ဝင်လာမည့်အခြေအနေတွင် နိုင်ငံတော်ရေးရာနိုင်ငံသည် ကျန်းမာသန်စွမ်းသော လူငယ် လုပ်သားအင်အား များပြားစွာရှိနေပြီး ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း စီးပွားရေးအင်အား တစ်ခု ဖြစ်လာမည်ဖြစ်ရုံသာမကဘဲ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ကမ္ဘာ့ပါဝါချိန်ခွင်လျှာ အပြောင်းအလဲကို ဖန်တီးမည့် အဓိကနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း ဟောကိန်းထုတ်ထားကြလေ၏။ သေချာသည့် အချက်မှာ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အရောက်တွင် ဖော်ပြပါ နိုင်ငံတော်ရေးရာနိုင်ငံသည် ထိပ်တန်းစီးပွားရေးပါဝါ နိုင်ငံများဖြစ်လာရန်ရှိပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် လက်ရှိဥရောပပါဝါနိုင်ငံများ၏အင် အားကို ဟန်ချက်ထိန်းညှိပေးလျက် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို မောင်းနှင်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အနောက်ကမ္ဘာ (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပ)၏ အင်အားတစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်နေ သည့်အနေအထားနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အပါအဝင် တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ အရေးအရာများကို စိတ်ကြိုက်စွက်ဖက် ခြယ်လှယ်နိုင်ခွင့်တို့ကို အဆုံးသတ်ပေးမည်ဖြစ်သည့် ပါဝါသစ်များမှချ ဖြစ်ပေတော့သည်။ အာရှ၏ ရှိနှင့်ပြီးသားပါဝါများနှင့် ၎င်းပါဝါသစ်ငါးနိုင်ငံတို့သည်ကား အနာဂတ်ကမ္ဘာအား ဦးဆောင်မောင်းနှင်ကြတော့မည် ဖြစ်လေတော့၏။

ပိုက်တင်

Ref: bbc travel/article/five-superpowers-ruling-the-world-in-2050

အခြားနည်း စစ်မြေပြင်မှာ

ပဏ္ဍိတ

“ပမာဏကြီးမားတဲ့ ရေနံကုန်သွယ်မှုကနေ ဒေါ်လာက
 အလုံးအရင်းနဲ့ထွက်လာရမယ်ဆိုရင် ဒေါ်လာတန်ဖိုးတွေကျ၊
 ဒေါ်လာငွေတိုက်စာချုပ်ဈေးတွေ ပြုတ်ကျတော့မယ့်
 အလားအလာတွေ ရှိလာပါတယ်။ ဒါကိုကြိုမြင်တဲ့ အစွမ်းက
 သူ့ဆီမှာရှိတဲ့ ဒေါ်လာငွေတိုက်စာချုပ် ၂၀၇ ဘီလီယံကို
 ပိုစိတ်ချရမယ့် တရုတ်ယွမ်ငွေနဲ့လဲပြီး
 သိမ်းထားလိုက်ပါတယ်”

ရုရှားနဲ့ ယူကရိန်းတို့အကြားကစစ်ပွဲက အိနေသလိုရှိပေမယ့် ဒီစစ်ပွဲရဲ့ နောက်ကွယ်မှာ အနောက်အုပ်စုနဲ့ ရုရှားတို့အကြားက တခြားနည်းတွေနဲ့ တိုက်နေကြတဲ့ စစ်မြေပြင်မှာတော့ တဖြည်းဖြည်း အရှိန်မြင့်လာနေတာ တွေ့ရပါတယ်။

ပထမစစ်မြေပြင်ကတော့ သံတမန်ရေး စစ်မြေပြင်ပါ။ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီမှာ ရုရှားကို အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ကနေ ဆိုင်းငံ့ထားဖို့ ပြီးခဲ့တဲ့ ဧပြီလ ၇ ရက်နေ့က ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံမှာ မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှာ ရုရှားတပ်တွေက လူ့အခွင့်အရေးကို ဆိုးဆိုးရွားရွား ချိုးဖောက်ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ စွပ်စွဲချက်နဲ့ မဲခွဲခဲ့တာပါ။ မဲခွဲရာမှာ တော့ ထောက်ခံမဲ ၉၂ မဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ ၂၄ မဲ၊ ကြားနေမဲ ၅၈ မဲနဲ့ အဆိုက အနိုင်ရသွားပါတယ်။ တကယ်တော့ ဒါက သာမန်မဲခွဲမှုမျိုးထက် ရုရှားနဲ့ အနောက်အုပ်စုတို့အကြား အားပြိုင်မှုမှာ ဘယ်နိုင်ငံတွေက ဘယ်ဘက်ကပါသလဲဆိုတာကို ခွဲခြားစမ်းသပ်မှုတစ်ခုလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ရုရှားဘက်က နိုင်ငံနည်းတယ်ဆိုပေမယ့် လူဦးရေနဲ့ကြည့်မယ်ဆိုရင်တော့ တရုတ်လို သန်း ၁၄၀၀ ရှိတဲ့နိုင်ငံမျိုးတွေ ပါဝင်နေတာမို့ အားနည်းတယ်လို့ မဆိုနိုင်ပါဘူး။ ရုရှားကိုထောက်ခံတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ တရုတ်အပြင် ဆိုဗီယက်ဟောင်းနိုင်ငံတွေဖြစ်တဲ့ ဘီလာရုစ်၊ ဥဇဘက်၊ တာကစ္စတန်၊ ကာဂျစ္စတန်၊ ကာဇက်စတန် စတဲ့ နိုင်ငံ ၅ နိုင်ငံ၊ အာဆီယံထဲကဆိုရင် ဗီယက်နမ်၊ လာအို ပြီးတော့ မြောက်ကိုရီးယား၊ လက်တင်အမေရိကဆိုရင် လက်ဝဲတွေဖြစ်တဲ့ ကျူးဘား၊ အယ်လ်ဂျီးရီးယား၊ ဘူရွန်ဒီ၊ အလယ်အာဖရိက၊ ကွန်ဂို၊ အီရိယရီးယား၊ အီသီယိုးပီးယား၊ မာလီ၊ ဇင်ဘာဘွေတို့ ပါဝင်တာ တွေ့ရပါတယ်။ ကြားနေတွေထဲမှာ လူဦးရေ သန်း ၁၄၀၀ ရှိတဲ့ အိန္ဒိယ၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းက ဆော်ဒီအာရေဗျ၊ ဘာရိန်း၊ အီဂျစ်၊ ဂျော်ဒန်၊ ကာတာ၊ အိုမန်၊ ယူအေအီး၊ ယီမင်၊ လက်တင်အမေရိကမှာ မက္ကဆီကိုနဲ့ အခြားနှစ်နိုင်ငံ၊ အာဖရိက ၂၅ နိုင်ငံနဲ့ ကျန်တဲ့ ကျွန်းနိုင်ငံလေးတွေ၊ အာရှမှာ နီပေါ၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ ဘူတန်၊ အာဆီယံထဲက

“နောက်တစ်ချက်
စိတ်ဝင်စားစရာကတော့
အာဆီယံပါ။
အာဆီယံမှာ
အမေရိကန်ဘက်က
လုံးလုံးပါသွားတာ
ဖိလစ်ပိုင်ဖြစ်ပြီး၊
လာအို၊ ဗီယက်နမ်က
ရုရှားဘက်မှာပါ”

ဆိုရင် အင်ဒိုနီးရှား၊ ထိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ မလေးရှားတို့ပါဝင်ပါတယ်။ အဆိုကို ထောက်ခံတဲ့နိုင်ငံတွေကတော့ အမေရိကန်အပြင် ဗြိတိသျှ၊ ဥရောပသမဂ္ဂ နိုင်ငံတွေ၊ ဘော်လကန်နိုင်ငံတချို့၊ ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါ၊ အာရှမှာ တောင်ကိုရီးယား၊ ဂျပန်၊ အာဆီယံမှာတော့ ဖိလစ်ပိုင်၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှာ အစ္စရေးတစ်နိုင်ငံတည်း၊ လက်တင်အမေရိကမှာ အာဂျင်တီးနား၊ ပနားမား၊ ပီရူး၊ ပါရာဂွေး၊ ဟွန်ဒူးရပ်၊ အာဖရိကနဲ့ ကျွန်းနိုင်ငံအသေးလေးတွေ အများစုဖြစ်တာ တွေ့ရပါတယ်။

ဒီနိုင်ငံတွေကို ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှာ စိမ်းဝါ၊ နီ အရောင်ခြယ်လိုက်ရင် အဆိုကိုကန့်ကွက်၊ ကြားနေ နိုင်ငံတွေက ပိုများပြီး အာရှ၊ အာဖရိကတိုက်ကြီးနှစ်တိုက်ရဲ့ အများစုဖြစ်နေတာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ဒါက ဘာကိုပြနေလဲဆိုတော့ ကမ္ဘာကြီး နှစ်ခြမ်းကွဲရင် မြောက်အမေရိကနဲ့ ဥရောပပဲ အနောက်အုပ်စုဘက်မှာ မာမာချာချာ ကျန်တော့မယ်ဆိုတဲ့ သဘောပါပဲ။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဆို ပိုသိသာတာ တွေ့ရမှာပါ။ အမေရိကန်က အသက်တွေပေးပြီး ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲမှာ ကာကွယ်ပေးခဲ့တဲ့ ဆော်ဒီတို့၊ ကူဝိတ်တို့လို အာရပ်နိုင်ငံတွေ အမေရိကန်ရဲ့ ရေနံဖောက်သည်တွေ တောင် သူ့ဘက်မှာ အိုင်အမာမရှိတော့တာ တွေ့ရ မှာပါ။

နောက်တစ်ချက် စိတ်ဝင်စားစရာကတော့ အာဆီယံပါ။ အာဆီယံမှာ အမေရိကန်ဘက်က လုံးလုံးပါသွားတာ ဖိလစ်ပိုင်ဖြစ်ပြီး လာအို၊ ဗီယက်နမ်က ရုရှားဘက်မှာပါ။ ကျန်တဲ့နိုင်ငံတွေက ကြားနေပါ။ စင်ကာပူကတော့ ကြားနေဆိုပေမယ့် ပြီးခဲ့တဲ့တစ်ခေါက်က ရုရှားကိုဆန့်ကျင်ခဲ့ပြီး ရုရှားအပေါ် ပိတ်ဆို့မှုတောင် လုပ်ခဲ့တဲ့နိုင်ငံ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် အာဆီယံထဲမှာလည်း အက်ကြောင်းလေးတွေ စပြီးမြင်လာရတဲ့ သဘောပါပဲ။

ဒါ့အပြင် မကြာခင်က အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဘာလီမှာကျင်းပခဲ့တဲ့ G-20 အစည်းအဝေးမှာလည်း တိုက်ပွဲတွေရှိခဲ့ပါတယ်။ မစခင်ကတည်းက အနောက်အုပ်စုက ဒီအစည်းအဝေးမှာ ရုရှားကို မတက်ရအောင် ပိတ်ပင်ဖို့ကြိုးစားခဲ့ပါတယ်။ အိမ်ရှင်ဖြစ်တဲ့ အင်ဒိုနီးရှား

က ဒီအစည်းအဝေးဟာ G-19 မဟုတ်ဘူး၊ G-20 ဖြစ်လို့ ရုရှားပါမှရမယ်ဆိုပြီး ဆုပ်ကိုင်ထားလို့ ရုရှားတက်ခွင့်ရတာပါ။ ဒါတောင်မှ အစည်းအဝေးမှာ ရုရှားကိုယ်စားလှယ်မိန့်ခွန်းပြောရတဲ့ အလှည့်မှာ အမေရိကန်နဲ့ အနောက်အုပ်စုကိုယ်စားလှယ်တွေက သပိတ်မှောက်တဲ့အနေနဲ့ အခန်းထဲက ထွက်သွား ကြပါသေးတယ်။

အနောက်အုပ်စုကတော့ ရနိုင်သမျှ မျက်နှာစာတွေမှာ ရုရှားကို ဘေးဖယ်ထုတ်ဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့သဘောပါပဲ။ ရုရှားနဲ့ ဆက်သွယ်သူမှန်သမျှကိုလည်း ရန်/ငါ အုပ်စုခွဲပြီး ဖိအား ပေးမယ့် စစ်အေးပုံစံမျိုး လုပ်လာတာတွေ့ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူများတွေကို ပိတ်ရင်း ဘေးဖယ်ရင်းနဲ့ ကိုယ်ကိုယ်တိုင် အထီးကျန်သင်းကွဲ ဖြစ်လာနေရတာကိုတော့ သတိထားမိပုံ မရဘူး။

စီးပွားရေးစစ်မြေပြင်မှာလည်း ရုရှားခါတ်ငွေ့မဝယ်ဖို့ ဖိအားပေးတော့ မဟာမိတ် ဥရောပနိုင်ငံတွေကတောင် မလိုက်နာ၊ ခါတ်ငွေ့ဈေးတက်သွားလို့ ရုရှားပို့ကုန်တန်ဖိုးတောင်မှ ထိုးတက်သွားပါသေးတယ်။ ရုရှားကို ဒေါ်လာမသုံးရအောင် SWIFT စနစ်ကို ပိတ်လိုက်တော့ ရုရှားက ရူဘယ်နဲ့မှ ရေနံရောင်းမယ်ဆိုလို့ ရူဘယ်တွေအဝယ်လိုက်ပြီး ဈေးတောင်တက်သွား ပါသေးတယ်။ ခံလိုက်ရတာကတော့ ဒေါ်လာပါပဲ။

ပမာဏကြီးမားတဲ့ ရေနံကုန်သွယ်မှုကနေ ဒေါ်လာက အလုံးအရင်းနဲ့ထွက်လာရ မယ်ဆိုရင် ဒေါ်လာတန်ဖိုးတွေကျ၊ ဒေါ်လာငွေတိုက်စာချုပ်ဈေးတွေ ပြုတ်ကျတော့မယ့် အလားအလာတွေ ရှိလာပါတယ်။ ဒါကိုကြိုမြင်တဲ့ အစွဲရေးက သူ့ဆီမှာရှိတဲ့ဒေါ်လာငွေတိုက် စာချုပ် ၂၀၇ ဘီလီယံဖိုးကို ပိုစိတ်ချရမယ့် တရုတ်ယွမ်ငွေနဲ့လဲပြီး သိမ်းထားလိုက်ပါတယ်။ အဲတော့ ဒေါ်လာ ၂၀၇ ဘီလီယံက ဈေးကွက်မှာ ရောင်းလိုအား supply တိုးလာတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ စုပုံနေတဲ့ နှင်းတောင်ကြီး စပြီးပြိုကျစေမယ့် အမြောက်ဆန်တစ်ချက်ဖြစ် သွားမလားဆိုတာကတော့ စောင့်ကြည့်ရဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် အမေရိကန်နဲ့ နှစ်ကိုယ့်တစ်စိတ်ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ရဲ့ ၅၁ ခုမြောက်ပြည်နယ်လို့တောင်ခေါ်ကြတဲ့ အစွဲရေး ကတောင် သူ့နိုင်ငံ GDP ရဲ့ ထက်ဝက်ကျော်လောက်ရှိတဲ့ ဒီလောက်ပမာဏအများကြီးနဲ့ ဒေါ်လာတွေကို ဝိတ်လျှော့လိုက်တာကတော့ ဂျူးလီယက်ဆီဇာကို သူငယ်ချင်းအရင်းခေါက် ခေါက် ဘရူးတပ်စ်က နောက်ကျောကို ခါးနဲ့ကပ်ထိုးတာ ခံလိုက်ရသလို ဖြစ်သွားတာမို့ မစ္စတာဘိုင်ဒန်ခမျာ "Et tu Brute" မင်းကတောင် ငါ့ကိုလုပ်ရက်ပါပေ ဘရူးတပ်စ်ရယ်လို့ ငိုညည်းသံများ ထွက်လာလေမလားလို့ စဉ်းစားမိပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။

ကိုကိုလှိုင်

(၂၀၂၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် Ko Hlaing Facebook မှ စာရေးသူ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ကူးယူဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)

လူ့အခွင့်အရေးစံနှစ်မျိုးနဲ့
 သူတော်ကောင်းဟန်ဆောင်တဲ့ အမေရိကန်
 &X(၀၀၀)

“စဉ်းစားလို့မရတာက၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက
 လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စမှာ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာနဲ့
 ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ သူများထက်သာသယောင်ယောင်
 ပုံဖမ်းပြီး တခြားနိုင်ငံတွေကို လက်ချာရိုက်၊
 လူသိရှင်ကြား ပုတ်ခတ်သရော်ကာ
 စံနှစ်မျိုးနဲ့သူတော်ကောင်းယောင်ဆောင်နေတာက
 ချောင်နေတဲ့အမြောက်ကြီးတစ်လက်လို ဖြစ်နေတာကိုပါပဲ။
 အမေရိကန်ရဲ့ ပုံစံက သူ့ကိုယ်သူ ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေး
 တရားသူကြီးနဲ့ စံနမူနာထားထိုက်သူကြီးဂိုက်ပါ”

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဟာ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ရုရှားနဲ့ ဖိလစ်ပိုင်တို့လို နိုင်ငံတွေက အစိုးရအရာရှိတွေ၊ လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းတွေကို လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေ ရှိတယ်ဆိုပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက် အစိုးရအစီရင်ခံစာထဲမှာ စွပ်စွဲလိုက်ပြန်ပါပြီ။

အစီရင်ခံစာထဲမှာရှင်ကျန်းပြည်နယ်က အများစုတော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုတွေအပေါ် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုနဲ့ လူသားတွေအပေါ် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်တယ်ဆိုပြီး တရုတ်ပြည်ကို ထပ်မံစွပ်စွဲထားပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အစိုးရအရာရှိတွေနဲ့ လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းတွေ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်တဲ့လုပ်ရပ်တွေကို အပြစ်ပေးအရေးယူခံရခြင်းမရှိဘဲ မကြာခဏ ကျူးလွန်လုပ်ဆောင်နေကြတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က “အိန္ဒိယအစိုးရအရာရှိတွေ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေနဲ့ ထောင်အာဏာပိုင်များက ကျူးလွန်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မြင့်တက်လာခြင်း”ကို စောင့်ကြည့်နေတယ်လို့ ပြောခဲ့ပေမယ့် အဲဒီစွပ်စွဲချက်တွေအတွက် အထောက်အထားတစ်စုံတစ်ရာ ပြသပြောဆိုသွားတာ မရှိပါဘူး။

ဒါ့အပြင် သူ့ရဲ့စာချုပ်မဟာမိတ်လို့ မှတ်ယူခံရသူလည်းဖြစ်၊ မိတ်ဆွေလည်းဖြစ်တဲ့ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကိုတောင် မတူမတန်နှိမ့်ချ အပြစ်တင်တာကနေ အလွတ်မပေးပါဘူး။ “အများယုံကြည်လက်ခံနိုင်လောက်တဲ့ အစီရင်ခံစာတွေ သတင်းအချက်အလက်တွေအရ ဖိလစ်ပိုင် အစိုးရ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေကိုယ်တိုင် ဒါမှမဟုတ် ကိုယ်စားကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ တရားမစီရင်ဘဲ သတ်ဖြတ်မှုတွေ အပါအဝင် ထင်ရှားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအလွဲသုံးစားလုပ်မှုသတင်းတွေ”ကို

သူတို့ လက်ခံရရှိတယ်လို့လည်း ဆိုထားပါတယ်။ ဖိလစ်ပိုင်အမျိုးသား ရဲတပ်ဖွဲ့ (PNP)ဟာ သူ့အရာထမ်းတွေ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရေး လုပ်ဆောင်ရာမှာ “ထိရောက်မှုမရှိဘူး”လို့လည်း ဆိုပါတယ်။

တုံ့ပြန်မှုများ

တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ ကျောက်လိကျန်းက တုံ့ပြန်ပြောဆို ရာမှာ “အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရဲ့ ၂၀၂၁ ခုနှစ် နှစ်ပတ်လည် လူ့အခွင့်အရေးအစီရင် ခံစာမှာပါတဲ့ တရုတ်ပြည်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ပြောဆိုချက်တွေဟာ အချက်အလက်မှားတွေနဲ့ အမှန်နဲ့အမှားကို ရှုပ်ရှုပ် ထွေးထွေးဖြစ်အောင်လုပ်ထားပြီး၊ နိုင်ငံရေးအရ လိမ်ညာမှုတွေနဲ့ အတွေးအခေါ်အရ ဘက်လိုက်မှုတွေ အပြည့်ပါပဲ။ တရုတ်ပြည်က ဒါကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်ကွက်ရှုတ်ချပါတယ်”လို့ ပြောဆို သွားပါတယ်။

ကျောက်က “အမေရိကန်ဟာ ဒီလိုတာဝန်မဲ့တဲ့ မှတ်ချက်တွေနဲ့ တခြားနိုင်ငံတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေကို လုပ်ကြံပြောဆို တိုက်ခိုက်တာတွေကို ချက်ချင်းရပ်တန့် သင့်ပြီ”လို့လည်း ဆိုလိုက်ပါတယ်။

ဧပြီလ ၁၂ ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ကတော့ အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဆူဗရာမင်နမ် ဂျိုင်ရှန်ကာက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပါအဝင် တခြားနိုင်ငံတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေတွေကို အိန္ဒိယနိုင်ငံကလည်း သုံးသပ်နေပါတယ်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှာရှိတဲ့ အိန္ဒိယန်း လူ့အသိုက်အဝန်းနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ကိစ္စတွေကို အမြဲမပြတ် သတိထားနေတယ်လို့ ဆိုလိုက်ပါတယ်။

“အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက အိန္ဒိယန်း လူ့အသိုက်အဝန်းမှာ မုန်းတီးမှုအခြေခံတဲ့ ရာဇဝတ်မှုခင်းတွေ တိုးပွားလာနေတာ၊ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တွေမှာ ရာခိုင်နှုန်း ၂၀၀ အထိရှိတယ်” လွန်ခဲ့တဲ့ (၂၀၂၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၂ ရက်) အင်္ဂါနေ့ကပဲ နယူးယောက်ကွင်းခရိုင် မှာ ဆစ်လူမျိုးနှစ်ဦး အတိုက်အခိုက်ခံရပါတယ်။ အဲဒီရက်အနည်းငယ်မတိုင်မီကလည်း ဆစ်လူမျိုးတစ်ဦး အဲဒီခရိုင်မှာ အတိုက်ခိုက်ခံခဲ့ရပါသေးတယ်လို့ ဆိုပါ တယ်။

ဖိလစ်ပိုင် (DND) အမျိုးသားကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး ဒယ်လ်ဖင်လော်ရင်ဇနာက အမေရိကန်ရဲ့ အခြေအမြစ်မဲ့စွပ်စွဲချက်တွေကို မေးခွန်းထုတ်ရင်း စိန်ခေါ်လိုက်ပါတယ်။

“အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနကထုတ်ပြန်တဲ့ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ မတရား ပြုကျင့်မှုများ အစီရင်ခံစာအပေါ် ကျွန်တော်တို့မေးလိုပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို အဲဒီစွပ်စွဲချက်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အသေးစိတ် အချက်အလက်တွေပေးပါ။ ဒါမှသာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အခြေခံဥပဒေအရ လွတ်လပ်တဲ့အဖွဲ့ဖြစ်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က စစ်ဆေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ စွပ်စွဲချက်တွေဟာ မှန်ကန်တယ်ဆိုရင် ကျူးလွန်တဲ့သူတွေကို အပြစ်ပေးအရေးယူမှာပါ။ ဒီလို အချက်အလက်တွေ ကင်းမဲ့နေမယ်ဆိုရင် စွပ်စွဲချက်တွေဟာ မလိုတမာ အပြစ်ရှာခြင်း ကလွဲလို့ ဘာအဓိပ္ပါယ်မှ မရှိပါဘူး။ အဆိုးဆုံးက နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ အမည်း ရောင်ဝါဒဖြန့်ချိရေးရဲ့ အယုံလွယ်တဲ့သားကောင် ဖြစ်သွားတာပါ။ ဒါ့အပြင် ကျွန်တော် ထပ်ဖြည့်စွက် ပြောကြားလိုတာက ဖိလစ်ပိုင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ (AFP- Armed Forces

of Philippines) ဟာ အစိုးရဌာန တွေထဲမှာ အယုံကြည်ရဆုံး ဌာနတစ်ခု ဖြစ်တယ် လို့ မကြာသေးမီကဘဲ မဲပေးဆုံးဖြတ်ခြင်းခံရတဲ့ ဌာနဖြစ်တယ်ဆိုတာပါ။ သေချာတာက ဒီလိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို အလွဲသုံးမှု၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု၊ လူတွေကို သတ်ဖြတ်မှုတွေကြောင့် ရရှိလာတာမဟုတ်ဘူး ဆိုတာပါပဲ” လို့ လော်ရင်ဇနာက ဆိုပါတယ်။

စနေနေ့ (၂၀၂၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၆ ရက်)က မလာကနန်းက အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနရဲ့ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံက လတ်တလော လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အခြေအမြစ်မဲ့ အစီရင်ခံစာအပေါ် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်သွားပါတယ်။ ဒါတွေဟာ သမ္မတ ရိုနိုဂိုဏ်းတေးအစိုးရအဖွဲ့အပေါ် ပုတ်ခတ်စွပ်စွဲတဲ့ ထပ်ချိုးတလဲပြဿနာဟောင်းတွေပဲလို့လည်း ပြောဆိုပါတယ်။

အသေအချာစဉ်းစားပြီး ရလာတဲ့အမြင်

စဉ်းစားလို့မရတာက၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စမှာ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာနဲ့ ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ သူများထက်သာသယောင်ယောင် ပုံဖမ်းပြီး တခြားနိုင်ငံတွေကို လက်ချာရိုက်၊ လူသိရှင်ကြားပုတ်ခတ်သရော်ကာ စံနှစ်မျိုးနှင့်သူတော် ကောင်းယောင်ဆောင်နေတာက ချောင်နေတဲ့ အမြောက်ကြီးတလက်လို ဖြစ်နေတာကိုပါပဲ။ အမေရိကန်ရဲ့ ပုံစံက သူ့ကိုယ်သူ ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး တရားသူကြီးနဲ့ စံနမူနာထားထိုက်သူ ကြီး ဂိုက်ပါ။

အမှန်ကိုပြောရမယ်ဆိုရင် အမေရိကန်ဟာ လူ့အခွင့်အရေး စံနမူနာထားထိုက်တဲ့ တခြားနိုင်ငံတွေက အတုယူထိုက်တဲ့ တိုင်းပြည်အဖြစ် မသင့်လျော်ပါ။ အမေရိကန်ဟာ ခုအချိန်အခါမှာ သူ့ရဲ့အရွယ်အစားနဲ့ အင်အားအရ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးအသိုက်အဝန်း မှာ ရိုင်းပျပြီး အရက်မရှိဆုံး အပြစ်မကင်းသူတစ်ယောက် ဒါမှမဟုတ် ဆိုးသွမ်းတဲ့လူရမ်းကား တစ်ယောက်ပါပဲ။

သို့သော်ငြားလည်း အမေရိကန်ဟာ တစ်ကမ္ဘာလုံးက တခြားနိုင်ငံတွေရဲ့ လူ့အခွင့် အရေးအားနည်းချက်များနဲ့ပတ်သက်ပြီး အထက်စီးကနေ ဆရာကြီးဂိုက်နဲ့ ဝေဖန်ရမှာကို မရှက်ဘူး။ ဒီလိုနည်းနဲ့ အမေရိကန်ဟာ သူ့အမြဲတမ်း လက်ချာရိုက်နေသလို ဒီလိုချိုးဖောက်မှု တွေ သူမလုပ်ဘူးဆိုပြီး ဟန်ဆောင်ပါတယ်။

သတိပြုရမှာက အမေရိကန်ဟာ ကုလသမဂ္ဂ ဒါမှမဟုတ် တခြားလူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းတွေက ကမကထပြုတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်စာတမ်းတွေကို အပြည့်အဝ အတည်ပြုဖို့ ဒါမှမဟုတ် လိုက်နာဖို့ ပျက်ကွက်တဲ့ တစ်ခုတည်းသော ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်ပါတယ်။

သွာဘူနိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးချန်ပီယံကြီးလို့ကြွေးကြော်နေပေမယ့် အမေရိကန် ဟာ အမျိုးသမီးများအပေါ် ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရေးသဘောတူညီချက် (CEDAW)၊ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (CRPD)၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်စာချုပ် (လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်း)နဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမေရိကန်ကွန်ဗင်းရှင်းစတဲ့

“သူ့နိုင်ငံပြင်ပက
 လူ့အခွင့်အရေး
 ချိုးဖောက်မှုများကို
 အမေရိကန်က
 အလောတကြီး
 ဝေဖန်ရှုတ်ချပြောဆိုနေချိန်မှာ
 သူ့ရဲ့လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတွေက
 အကောင်းဆုံးဖြစ်မနေဘဲ
 တချို့ကိစ္စတွေမှာ
 ယုံနိုင်စရာမရှိလောက်အောင်
 ဆိုးဝါးလှပါတယ်”

အရေးပါတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်တွေကို အတည်ပြုဖို့ ပျက်ကွက်နေဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကလေးသူငယ်များ အခွင့်အရေး (CRC) သဘောတူညီချက်ကို အတည်ပြုဖို့ကျန်နေတဲ့ နိုင်ငံတွေဆိုတာကလည်း အမေရိကန်နဲ့ ဆိုမာလီယာ နှစ်နိုင်ငံထဲပါ။ ဒါ့အပြင် အမေရိကန်ဟာအများပြည်သူနဲ့ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက် ပထမစာချုပ်မူကြမ်းကိုလည်း အတည်မပြုသေးပါဘူး။

ထိုနည်းလည်းကောင်းပဲ အမေရိကန်ဟာ ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ် စာတမ်းတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ပင်လယ်ပြင်ဆိုင်ရာဥပဒေ (UNCLOS) ကိုလည်း လက်မှတ်မထိုးသလို၊ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုခုံရုံး ICC (Rome Statute) မှာလည်း ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးထားတဲ့ နိုင်ငံမဟုတ်ပါ။ အဲဒီ ICC က ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ အမြဲတမ်း နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုခုံရုံးတစ်ခုကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီး စစ်ရာဇဝတ်မှုများလို အဆိုးရွားဆုံး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ၊ လူသားများအပေါ်ကျူးလွန်တဲ့ ရာဇဝတ်မှုများနဲ့ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု ကျူးလွန်သူများကို သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ တရားရုံးများက တရားစီရင်မှုမပြုလိုခြင်း သို့မဟုတ် တရားစီရင်ခြင်း မပြုနိုင်သော အခါမျိုးမှာ စီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖို့အတွက် ရည်ရွယ်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါတယ်။

သူ့နိုင်ငံပြင်ပက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အမေရိကန်က အလောတကြီး ဝေဖန်ရှုတ်ချပြောဆိုနေချိန်မှာ သူ့ရဲ့လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတွေက အကောင်းဆုံးဖြစ်မနေဘဲ တချို့ကိစ္စတွေမှာ ယုံနိုင်စရာမရှိလောက်အောင် ဆိုးဝါးလှပါတယ်။

နမူနာအားဖြင့် အသက် ၂၅ နှစ်အရွယ် ပက်ထရစ်လီဝါ ခေါင်းကိုသေနတ်နဲ့ ပစ်သတ်ခံရတဲ့ကိစ္စကိုပဲ ကြည့်ပါ။ ဒီအမှုက မစ်ချီဂန်ပြည်နယ်မှာ ဧပြီလ ၄ ရက်နေ့က ဖြစ်ပွားခဲ့တာပါ။ ပက်ထရစ်က မူလက ကွန်ဂိုဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံကပါ။ သူဟာ ရဲအရာရှိကို မျက်နှာလှဲပြီး မြေပေါ်မှာမလှုပ်နိုင်အောင် ချုပ်ထားခံရစဉ်မှာ ခေါင်းကိုသေနတ်နဲ့ အပစ်ခံရ

တာပါ။ လူဖြူရဲ့အရာရှိဟာ လူမည်းအမျိုးသားကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ခုခံကာကွယ်တဲ့အနေနဲ့ ပစ်ခတ်တာ မဟုတ်ပါ။

အမေရိကန်မှာအသားအရောင်ရှိတဲ့ယောက်ျား နဲ့ မိန်းမများအပေါ် ရဲတွေက ရက်ရက်စက်စက်ပြုမူတဲ့ အလားတူအမှုပေါင်းများစွာရှိပါတယ်။ ဂျော့ဂ်ဖလို့က်၊ မိုက်ကယ် ဘရောင်း၊ ဘရီယွန်နာတေလာနဲ့ ဂျက်ကော့ ဘလိတ်တို့ဟာ လက်နက်မဲ့ခုခံကာကွယ်မှု ဘာမှမလုပ်ဘဲနဲ့ အသတ်ခံရသူတွေချည်းပါပဲ။

၂၀၁၃ နဲ့ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ကြားမှာ အမေရိကန် ရဲတွေဟာ လူပေါင်း ၉၀၀၀ ကျော်ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီအရေအတွက်မှာ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလ နောက်ပိုင်း ရဲတွေရဲ့ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့အဖြစ် အပျက်တွေ ထည့်တွက်မထားပါဘူး။ ၂၀၂၁ တစ်နှစ် ထဲမှာတင် အနည်းဆုံး လူပေါင်း ၁၁၂၄ ယောက်ဟာ ရဲတွေရဲ့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကြောင့် သေဆုံးခဲ့ကြရပါတယ်။ သားကောင်ဖြစ်ရသူအများစုက အကြမ်းဖက်မှုမဟုတ်တဲ့ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်တာ ဒါမှမဟုတ် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်း လုံးဝမဟုတ်တာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

သေချာတဲ့အချက်က ရဲတွေ ရက်ရက်စက်စက် လုပ်တဲ့အမှုအရေအတွက် အမြင့်မားဆုံးနိုင်ငံဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံဆိုတာပါပဲ။

အမေရိကန်မှာ သေနတ်သုံးပြီး အကြမ်းဖက်တဲ့ ရာဇဝတ်မှုနဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေလည်း လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တွေအတွင်း တိုးတက်များပြားလာနေပါတယ်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် တစ်နှစ်ထဲမှာပဲ လူ ၂၁၀၀၀ ဟာ သေနတ်နဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ အတွင်းမှာသေဆုံး ဒါမှမဟုတ် ဒဏ်ရာရဖြစ်ခဲ့ ကြပါတယ်။ အဲဒီအထဲက ၁၄၀၀၀ ကျော်က သာမန်ပစ်ခတ်မှုတွေဖြစ်ပြီး ၁၃၀ ကျော်ကတော့ လူအစုလိုက်အပြုံလိုက်ကို ပတ်ခတ်မှုတွေ ဖြစ်ခဲ့တာပါ။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တုန်းကတော့ လူအစုလိုက် အပြုံလိုက် ပစ်ခတ်မှု ၆၉၃ ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အဲဒီအရေ အတွက်ဟာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကထက် ၁၀ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာတာပါ။ စုစုပေါင်း လူ ၄၄၀၀၀ ဟာ သေနတ်နဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ အတွင်း အသတ်ခံရပါတယ်။

“အမေရိကန်မှာ သေနတ်သုံးပြီး အကြမ်းဖက်တဲ့ ရာဇဝတ်မှုနဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေလည်း လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တွေအတွင်း တိုးတက်များပြား လာနေပါတယ်”

အမေရိကန်မှာ အများပြည်သူလိုခြံရေးအခြေ အနေက နိမ့်ဆင်းလာနေပါတယ်။ သေချာတာက နေ့တိုင်းနီးပါး ဒီလိုအမှုအခင်းတွေ ဖြစ်နေပြီး လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေက တစ်နေ့တခြား ဆိုးရွားလာနေတာပါ။ ဒါဖြင့် အမေရိကန်ကြီးက ဘယ်အချိန်မှာ ကိုယ့်အကြောင်းကိုပြောမလဲ လို့ မေးရပါလိမ့်မယ်။

ဒါ့အပြင် အာဖရိကန်-အမေရိကန်တွေနဲ့ ဌာနအမေရိကန်တိုင်းရင်းသားတွေ အပေါ် ရဲတွေရဲ့ ရက်ရက်စက်စက် မတရားပြုကျင့်မှုက လူဖြူတွေအပေါ် ပြုကျင့်မှုထက် ပိုမို တိုးတက်များပြားပါတယ်။ ဒီလို မတရားပြုကျင့်မှုတွေထဲမှာ စိတ်ထင်တိုင်းဖမ်းဆီးခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ဒုက္ခပေးခြင်းနဲ့ မသေစေနိုင်လောက်တဲ့ လက်နက် အသုံးပြုတာတွေ ပါဝင်ပါတယ်။

အဲဒီလိုပဲ အာရှနယ်ဗွား အမေရိကန်ထောင်ပေါင်းများစွာဟာလည်း ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်းမှာ လူမျိုးရေးအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရ တိုက်ခိုက်ခံရတဲ့ သတင်းတွေ ထွက်ပေါ်လာပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုနဲ့ ဆက်စပ်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ တိုးပွား လာခဲ့ပါတယ်။ ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်စ် ကူးစက်ရောဂါစတင်ဖြစ်ပွားလာကတည်းက လူမျိုးရေးအရ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနဲ့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုတွေဟာ အေရှန်အမေရိကန်တွေအပေါ် ဘူးလေး ရာဖရုံဆင့် ဆိုသလို ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်ဟာ တောင်ပိုင်းနယ်စပ်မှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ ၁ ဒသမ ၇ သန်းကို ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခဲ့ရာ ၄၅၀၀၀ ဟာ ကလေးသူငယ်တွေဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီထဲက ၅၅၇ ယောက်သေဆုံးပြီး ဒါဟာ ၁၉၉၈ ခုနှစ်ကနေ ယခုထိ အများဆုံးအရေအတွက်ပါပဲ။ ထို့အတူ အိမ်မဲ့ရာမဲ့သူအရေအတွက် မြင့်တက်လာနေတာကလည်း တုန်လှုပ်စရာကောင်းပါ တယ်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့ထုတ် နယူးယောက်တိုင်းမ် သတင်းစာအဆိုအရ ဆန်ဖရန်စစ္စကို တစ်မြို့ထဲမှာတင် လူတစ်ရာမှာ တစ်ယောက်က အိမ်ခြေမဲ့ဖြစ်ပါသတဲ့။

နိုင်ငံပြင်ပမှာဆိုရင်လည်း အမေရိကန်ကဆင်နွှဲတဲ့ အာဖဂန်နစ္စတန်၊ အီရတ်နဲ့ ဆီးရီးယားနိုင်ငံက စစ်ပွဲတွေအတွင်းမှာ လူဦးရေ သန်း ၂၀ လောက်က စစ်ဘေးဒုက္ခသည် ဒါမှမဟုတ် စစ်ဘေးရှောင်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတွေ ဖြစ်ခဲ့ကြပါတယ်။

အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံက အမေရိကန်တပ်ဖွဲ့တွေ ရုပ်သိမ်းသွားတဲ့ကာလမှာ အမေရိကန် မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်တစ်စီးက လူဦးရေ ၁၀ ယောက်ရှိတဲ့ အာဖဂန်နစ္စတန်မိသားစု တစ်စုကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ ကလေးသူငယ် ၇ ယောက်ပါဝင်ပြီး အငယ်ဆုံးက ၂ နှစ်သားအရွယ်သာ ရှိပါသေးတယ်။ ယနေ့ထက်တိုင် အမေရိကန်ဟာ ဝှမ်းတာနာမို့ လုံခြုံရေး အဆင့်မြင့်အကျဉ်းထောင်မှာ အကျဉ်းသား ၃၉ ယောက်ကို ဆက်လက်ချုပ်နှောင်ထားဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဒီအချက်အလက်တွေကနေ တခြားနိုင်ငံတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအားနည်း ချက်တွေကို လက်ညှိုးငေါက်ငေါက်ထိုး ဝေဖန်ရှုတ်ချနေတဲ့ အမေရိကန်ကို ခင်ဗျားရဲ့ပြည်တွင်း ပြည်ပ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမှတ်တမ်းတွေကို ဝန်ခံပြီး တာဝန်ယူမှာလားလို့ မေးမြန်းဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။

နိဂုံးချုပ်

တကယ်တော့ “တရားမျှတမှန်ကန်တဲ့ ဒေါသဖြစ်ပေါက်ကွဲမှုဟာ တကယ့်စစ်မှန်တဲ့ အမှန်တရားကို အခြေခံသင့်ပါတယ်”။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်ဟာ သူ့ပြည်တွင်းပြည်ပမှာ အထက်ကဖော်ပြထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု မှတ်တမ်းတွေကို မြောင်ကျကျ ကျူးလွန်နေတာက အမှန်တရားနဲ့ဝေးကွာလွန်းလှပါတယ်။

အမေရိကန်က ကမ္ဘာကို လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး လက်ချာရိုက်နေတာက ရယ်စရာကောင်းနေပါတယ်။ အကြောင်းကတော့ စိတ်ပျက်စရာကောင်းလောက်အောင် ကျူးလွန်ထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု မှတ်တမ်းတွေအရ သူ့မှာကိုယ်ကျင့်သိက္ခာနဲ့ တည်ကြည်ဖြောင့်မတ်မှုဂုဏ်သိက္ခာဆိုတာ မရှိလို့ပါပဲ။

သူများနိုင်ငံတွေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးအားနည်းချက်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဆရာ လုပ်နေမယ့်အစား၊ အမေရိကန်ဟာ မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ပြီး ကိုယ့်နိုင်ငံရဲ့ လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှု အခြေအနေကို ပထမဦးစွာ ဖော်ပြဝန်ခံဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် အမေရိကန်ဟာ ဖိလစ်ပိုင်ကို သူ့ရဲ့လူ့အခွင့်အရေးအားနည်းချက်တွေ ရှိခဲ့တယ်ဆိုရင်တောင်မှ ဝေဖန်ဖို့အဆင့်မရှိပါဘူး။ တကယ်လို့ ဝေဖန်လာခဲ့ရင်လည်း အမှားအမှန် အကောင်းဆုံး အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သူတွေဟာ ဖိလစ်ပိုင်လူမျိုးတွေပဲ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ရဲထွန်း (သီပေါ)

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့စွဲပါ The ASEAN POST မှ Anna Malindog-Uy ၏ Human Rights:US' Double Standards, Hypocrisy ကို ဘာသာပြန်ဆိုပါတယ်။

Anna Rosario Malindog-Uy ဟာ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးသုတေသန၊ ဥရောပသုတေသန၊ အရှေ့တောင်အာရှနဲ့ တရုတ်သုတေသန ပါမောက္ခ တစ်ယောက်ဖြစ်ပါတယ်။ သူမဟာ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ် (ADB) နဲ့ တခြားဒေသတွင်းနဲ့ နိုင်ငံတကာ အန်ဂျီအိုများရဲ့ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ သူမဟာ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံက အိုင်တီအခြေပြုကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်တဲ့ Techperformance Corp,ရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်
 အနှစ်သာရပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ် သမိုင်းအကျဉ်းနှင့် ရိုက်ခတ်မှု
 a' g u r v m a t m i f d

“အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့်
 ကမ္ဘာကြီးကို အပြောင်းအလဲဖြစ်စေခဲ့သည်မှာ
 အင်္ဂလိပ်၊ ဆက်ဆွန်ဝါဒအားသန်သည့်
 လစ်ဘရယ်ဟုဆိုသူများကပင်
 အစွန်းရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။
 အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်းကာလမှစပြီး
 အမျိုးသမီးများ မဲထည့်ခွင့်မရှိသည်မှာ
 ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်အထိ နှစ်များကြာခဲ့သည်”

ယနေ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာတွင် အင်အားအကြီးဆုံးဖြစ်နေလျက် ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးတွင်လည်း ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လျက်ရှိသည်မှာ မြန်မာပြည်သူများ ကိုယ်တိုင်ပင် ယခုခံစားလျက်ရှိပါသည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ကို ဖြတ်ကျော်လွှမ်းမိုးသွားပြီဟု တထစ်ချ မယူဆနိုင်သေးပါ။ မိလုမိင်ဟုသာ ပြောနိုင်ပါ သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ခေါင်းဆောင်ကြီးသဖွယ်၊ ဆရာကြီးသဖွယ် ပြုမူနေမှုအားလေ့လာလျှင် ၎င်း၏နောက်ကွယ်တွင် နိုင်ငံရေးစေ့ဆော်မှုပြုသော ဦးဆောင် သဘောတရားတစ်ခုသည် ပေါ်ပေါ်တင်တင် ထင်ထင်ရှားရှားအရလည်းကောင်း၊ ဦးဆောင် ဝိညာဉ်သဘောတရား (Spiritual Cause) တစ်ခုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အမေရိကန်နိုင်ငံရေး သမားများ၏ မသိစိတ်ထဲတွင် စွဲနစ်နေမှုများအရလည်းကောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

အချို့အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များက အမေရိကန်နိုင်ငံရေး တွေးခေါ်မှုအစဉ်အလာ၊ ယဉ်ကျေးမှုသည် နိမ့်လွန်းလှသည်၊ နှစ်မကြာသေးဟုဆိုသော အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ လွတ်လပ် ရေးသက်တမ်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြောဆိုကြပါသည်။ အမှန်မှာ ထိုအချက်သည် မှားယွင်းလွန်းလှ ပါသည်။

အမှန်တော့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ယဉ်ကျေးမှုအမွေသည် UK ခေါ် ဗြိတိန်၏ ဗြိတိသျှလူမျိုးတို့၏ အမွေဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ အမွေဆိုသည်မှာလည်း အမှန်တော့ ဂရိ နှင့် ရောမခေါ် အီတလီတို့၏ အမွေအနှစ်များ ဖြစ်သည်။

Military Heritage of America ဟူသော အမေရိကန်တို့၏ စစ်သမိုင်းကျမ်းစာစောင် အားလည်း ဖတ်ဖူးခဲ့ပါသည်။ တကယ်တော့ ကာသေ့ဂျ်စစ်သူကြီးဟန်နီဘော၏ ကျော်ကြား

သော တိုက်ပွဲဖြစ်စဉ်များမှတစ်ဆင့် အမေရိကန်တို့၏ အမွေအနှစ်အဖြစ် ခံယူသည်။ တကယ်တော့ ဥရောပ၊ ဂရိနှင့် ရောမ၏အမွေပင် ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အင်္ဂလန်မှဘာသာရေးဖိနှိပ်မှု ကို လက်မခံလိုသူများက မေဖလားဝါးရွက်သဘောဖြင့် ယခုအမေရိကန်ဖြစ်လာမည့် အမေရိကတိုက်သို့ ၁၆၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ချီတက်အခြေပြုရာမှာ အင်္ဂလိပ်၊ ရောမ၊ ဂရိ၊ ခရစ်ယာန် ဘာသာစသည့် ဝေါဟာရများနှင့် ပတ်သက်သမျှ အမေရိကတွင် အခြေပြုပေါက်ဖွား ရှင်သန်လာခဲ့သည်။ အမေရိကန်အတွေးအခေါ် ရေသောက်မြစ်ဖြစ်ပြီး (စာရေးသူမှာ ပါမောက္ခ D.G.E Hall ဟုမှတ်မိပါသည်။ စာအုပ်အမည်ကလည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသမိုင်းစသည်ဖြင့် ဆင်တူပါသည်။) ထိုစာအုပ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြထားခဲ့ပါသည်။

အင်္ဂလန်ဖြစ်လာမည့်နေရာတွင် မူလက ဆက်ဆွန်များ၊ ဒိန်းလူမျိုးများ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၀၆၆ ခုနှစ်တွင် William the Conqueror ဟုခေါ်သော ပြင်သစ်ပြည် နော်မန်ဒီ နယ်စားကြီးဝီလျံမှ အင်္ဂလန် ကျွန်းအား ကမ်းတက်ကာ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ သည်။ ကမ္ဘာကျော် စာရေးဆရာကြီး ဆာဝေါလတာ စကော့ရေးသားသည့် အင်္ဂလိပ် သူရဲကောင်း ဝတ္ထုကြီး များထဲမှဖြစ်ကြသော ရော်ဘင်ဟု၊ အိုက်ဗင်ဟို၊ ခြင်္သေ့ ကဲ့သို့ ရဲရင့်သော ရစ်ချက်ဘုရင် (Richard the Lion) စသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ထင်ရှားထွန်းကားသည့် ခေတ် ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်တွင် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး မဖြစ်ပေါ် သေးဘဲ ဆက်ဆွန်နှင့် နော်မန်လူမျိုး နှစ်မျိုးအဖြစ် ကွဲပြားနေဆဲ ဖြစ်သည်။ နောင်နှစ်ပေါင်းတစ်ရာခန့် ဝန်းကျင်ကြာသော် အင်္ဂလိပ်များအဖြစ် ပေါင်းစည်းသွား ကြသည်။

ဆက်ဆွန်များသည် စီးပွားကုန်သွယ် အလုပ် ကို အဓိကထားကြသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်မှု၌ ဥရောပကုန်းမြေမှ နော်မန်တို့ က ပိုမိုရှေးကျသည်။ နော်မန်တို့၏ အယူအဆမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကယ်တင်ခြင်းမခံရသော အပြစ်သား ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည့် ခရစ်တော်ကို သက်ဝင် ယုံကြည်ခြင်း

**“အမေရိကန်တို့၏
“မယဉ်ကျေးသူကို
ယဉ်ကျေးစေရေး”ဟူသော
အင်္ဂလိပ်၊ ဆက်ဆွန်
အယူဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့
American Bap-
tist Mission (ABM)
ကျောင်းများအသွင်ဖြင့်
အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ
ပထမစစ်ပွဲအပြီးမှ စတင်ကာ
ဝင်ရောက်လာသည်။”**

မရှိသော အခြားဘာသာဝင်များအား ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ဖြစ်စေရန် အလုပ်သည် မဖြစ်
မနေလုပ်ရမည့်အလုပ် Must do တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆက်ဆွန် နှင့် နော်မန်တို့ ပေါင်းစည်း
ပြီး အင်္ဂလိပ်ဟူ၍ ဖြစ်လာသည့်အချိန်တွင် စီးပွားရေးအရ နယ်ချဲ့လုပ်ကိုင်နေစဉ် ထာဝရ
ဘုရားသခင်ကို ယုံကြည်မှုမရှိသူများအား ယုံကြည်စေရေး၊ ခရစ်တော်၏ ကယ်တင်ခြင်း
မခံရသောသူများအား ကယ်တင်ခြင်းအကျိုးကျေးဇူးကိုရရှိအောင် ပြုလုပ်ရေးတို့ကို
လုပ်ဆောင်ရန်လိုသည်ဟု ခံယူခဲ့ကြသည်။ ယနေ့အမေရိကန်ဆိုသူများကား အင်္ဂလိပ်ဘာသာ
စကားပြောသော အင်္ဂလိပ်မိဘမှမွေးသော သားသမီးများဖြစ်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်များက
စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော်လည်း အမေရိကန်ကိုလိုနီနယ်များဘဝမှပင် ဥရောပ အနှံ့အပြားမှ
လူများရောက်ရှိလာခဲ့ကြသည်။ ဥရောပနိုင်ငံများမှ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ နေထိုင်စားသောက်မှု
ပညာရေး၊ လူမှုရေးတို့၌ အသွင်တူကြသည်ဖြစ်ရာ ကြီးမားသောကွဲပြား မှုမရှိခဲ့ပေ။

သို့သော် အင်္ဂလန်နှင့် ဤနေရာတွင် ကွဲထွက်လာသည်မှာ (၁၇၇၅-၁၇၈၃)
အမေရိကန် တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲပြီးဆုံးပြီး သမ္မတပြည်ထောင်စုနိုင်ငံဖြစ်သည့်တိုင်အောင်
အာရှ၊ အာဖရိက၊ တောင်အမေရိကစသည်တို့ကို မလှည့်နိုင်သေးပေ။ မြောက်အမေရိကမှာ
ကြီးမားလှပြီး နယ်သစ်ရှာဖွေစားမှုများက အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ်ကာလတိုင်အောင်ပင်
စွန့်စားရှာဖွေဆဲဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစဉ်က အမေရိကန်တို့၏ နယ်ချဲ့ဝါဒမှာ မြောက်
အမေရိကတိုက်အတွင်း ဒေသခံလူနီအင်ဒီယန်းတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်
ကာလတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ကမူ အာရှ၊ အာဖရိကတို့တွင် အင်ပိုင်ယာထူထောင်ကောင်းဆဲ
ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ်ပြီးနောက် ကွဲပြားခဲ့သော တောင်နှင့်မြောက်မှာ ပြန်လည်
၍ နိုင်ငံရေး အုပ်ချုပ်ရေးအရ ပိုမိုကျစ်လစ်သော ပုံစံအသွင်ပြောင်းခဲ့သည်။ ထို့အတူ စီးပွားရေး
လည်း တိုးတက်ကာ စက်မှုထွန်းကားလာပြန်သည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်မကြီးပေါ်တွင်
လည်း စူးစမ်းရှာဖွေနယ်မြေချဲ့ထွင်ရန် မကျန်တော့ပေ။ ကမ္ဘာကြီး၌ အမေရိကန်တို့ အင်အား
ကောင်းလာချိန်တွင် ကိုလိုနီနယ်အဖြစ် သွတ်သွင်းရန်မကျန်တော့ပေ။ တောင်အမေရိကမှာ
လည်း ပေါ်တူဂီ၊ စပိန်၊ အီတလီစသည်တို့၏ ကိုလိုနီများဖြစ်ခဲ့ကာ စတင်၍လွတ်လပ်ရေး
ရလာကြသည်။ အမေရိကန်တို့အနေဖြင့် စပိန်စစ်ပွဲ (၁၈၉၈) ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ကျူးဘား၊
ဖိလစ်ပိုင်တို့ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ သို့သော် အမေရိကန်တို့တွင် ပြည်ထောင်စုကြီးအားတည်ထောင်
ခဲ့သူများ၏ မူဝါဒ (Principle) များက လွှမ်းမိုးမှုများရှိခဲ့ရာ တော်လှန်ရေးသမားဟောင်း
အမေရိကန်များအဖို့ ဗြိတိသျှအရှင်သခင်ဟောင်းများ၏ နမူနာကိုယူ၍ မရခဲ့ပေ။ သို့ပါ၍
နိုင်ငံရေးအရ အယောင်ဆောင်လွတ်လပ်ရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများပေးပြီး စီးပွားရေးအရ
လွှမ်းမိုးမှု နိုင်ငံရေးအရ ထိန်းချုပ်မှုပုံစံတို့သာ ကျင့်သုံးခဲ့ရသည်။ ထိုပုံစံမှာ ယခုအထိ ကျင့်သုံး
သောပုံစံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အမေရိကန်တို့ ထိုစဉ်ကျင့်သုံးသော မူဝါဒတစ်ခုမှာ ဥရောပ၏ စစ်ပွဲများတွင်
ဝင်မပါရေးဖြစ်သည်။ စစ်မက်ကင်းသော လူမှုဘဝကို ထူထောင်ရန်ဖြစ်သည်။ သို့ပါ၍
အမေရိကန်တို့၏ စိတ်ဓာတ်ကိုလည်း ဥရောပရှိအင်အားကြီးနိုင်ငံများက အထင်သေးခဲ့ကြ
သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် လူစီးသင်္ဘောလူစီးတေးနီးယားအား ဂျာမနီရေငုပ်သင်္ဘောများ
က နစ်မြုပ်ခဲ့ရာမှ အမေရိကန်လူမျိုးများ သေဆုံးရခြင်း၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် ပုလဲဆိပ်ကမ်း
အား အငိုက်ဖမ်း၍ တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းတို့နောက်မှသာ စစ်ထဲပါဝင်လာကြသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသော် အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျပန်တို့အားပျော့သွားပြီး ဆိုဗီယက်ရုရှားနှင့် အမေရိကန်တို့သာ အင်အားကြီးအဖြစ် ကျန်ရှိခဲ့သည်။ ခရစ်တော်ကယ်တင်ခြင်းမခံရသောသူများအား ကယ်တင်မှုပြုရန်၊ ဗြိတိသျှ၊ အင်္ဂလိပ်ဆက်ဆွန်တို့၏ အယူအဆ နေရာတွင် ဘာသာမဲ့ကွန်မြူနစ်များရန်မှ ကာကွယ်ရန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ကာ အမေရိကန်တို့၏ မူလကထားရှိခဲ့သော ဧကစာကျင့်ရေး (ထီးထီးနေရေး) မူဝါဒမှာ ကျိုးပေါက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုဝါဒမှာ ယနေ့တိုင်ရှင်သန်ဆဲ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်အကျိုးစီးပွားသည်သာ ပမာန၊ ပထမဆိုင်သော အယူအဆသည် ထိုဝါဒမှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းဖြစ်သည်။

သို့ပါ၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် မူလပထဝီနိုင်ငံရေး သမိုင်းနောက်ခံတို့အရ ဧကစာမူဝါဒ (ထီးထီးနေရေး)နှင့် အင်္ဂလိပ်ဆက်ဆွန်စိတ်ဓာတ်ဖြစ်သော မယဉ်ကျေးသူများကို ယဉ်ကျေးစေရေးတို့မှာ ဝါဒပြိုင်များအဖြစ် ယဉ်တွဲလျက်ရှိပြီး ယခုလည်း ယှဉ်တွဲဆဲပင်ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် ကမ္ဘာကြီးကို အပြောင်းအလဲဖြစ်စေခဲ့သည်မှာ အင်္ဂလိပ် ဆက်ဆွန်ဝါဒအားသန်သည့် လစ်ဘရယ်ဟုဆိုသူများကပင် အစွန်းရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်းကာလမှစပြီး အမျိုးသမီးများ မဲထည့်ခွင့်မရှိသည်မှာ ၁၉၂၀ အထိ နှစ်များကြာခဲ့သည်။ သို့သော် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည်ကလည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ စီးပွားရေးနှင့် စစ်အင်အားတို့ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ စစ်ပွဲအတွင်း ယောက်ျားသားများက စစ်တပ်ထဲသို့ဝင်ရောက်ရာတွင် မိန်းကလေးများက လုပ်ငန်းခွင်ထဲသို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့ရသည်။ ဤသို့ဖြင့် အမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေးရခဲ့သည်။ ထို့အတူ လူမည်းများအတွက် Civil Rights လှုပ်ရှားမှုများမှလည်း လူမည်းများအတွက် အခွင့်အရေးများ ရစေခဲ့သည်။ မာတင်လူသာကင်း (ဂျူနီယာ) (၁၉၂၉-၁၉၆၀)၏ ချမှတ်ခဲ့သော အမွေများဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့သော အခွင့်အရေး (Rights) လှုပ်ရှားမှုများက ဧကစာနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအစား အင်္ဂလိပ်ဆက်ဆွန်တို့၏ “ယဉ်ကျေးစေရန် သိမ်းသွင်းရေး” ကူးပြောင်းသွားခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေး၊ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးတို့ကို ကြွေးကြော်သံအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သူမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ (၃၉) ဦးမြောက် သမ္မတဖြစ်သူ ဂျင်မီကာတာ ဖြစ်သည်။ သမ္မတ ဂျင်မီကာတာလက်ထက်မှစ၍ အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှု (Rights Movement) သည် အင်တာနက်နှင့်အတူ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မူဝါဒကြီး ဖြစ်လာတော့သည်။ ယခုအခါတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံရေး၌ လစ်ဘရယ်တို့၏ အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှုသည် အရှိန်အဟုန်မြင့်တက်လာလျက်ရှိသည်။ မူလအယူအဆတစ်ခုဖြစ်သော အထီးကျန်ရပ်တည်ရေးနှင့် လစ်ဘရယ်ပြန်ပွားရေး ဂိုဏ်းခွဲနှစ်ခုသည် နိုင်ငံရေးပါတီကြီးများဖြစ်သော ရီပတ်ဘလီကန်နှင့် ဒီမိုကရက်ပါတီ နှစ်ခုလုံးတွင် ရှင်သန်လျက်ရှိသည်။ အခွင့်အရေး (Right)ကို အဓိကထားဘဲ အမေရိကန်အကျိုးစီးပွားများကိုသာ အဓိကထားသူတို့မှာ ပညာရှိသုခမိန်ဖြစ်သူ ဟင်နရီကစ်ဆင်းဂျား၊ ရော့နယ်ရီဂင်၊ နစ်(က)ဆင်၊ ဂျော့ဘွတ်(ရှ်) (စီနီယာ)တို့ဖြစ်ပြီး အခွင့်အရေး (Right)ကို အဓိကထားသူတို့မှာ ဂျင်မီကာတာ၊ ဘီလ်ကလင်တန်၊ အိုဘားမားမှသည် ယခုသမ္မတဂျိုးဘိုင်ဒန်တို့အထိ ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်သမိုင်းတစ်လျှောက် အမေရိကန်အင်အားကြီးလာသည်နှင့်အမျှ ထို အတွေးအခေါ်အပေါ်ဂိုဏ်းနှစ်ခု၏သက်ရောက်မှုများက ကြီးလာလျက်ရှိသည်။ ဧကစာဝါဒလွှမ်းမိုးခဲ့သော အမေရိကန်သည် ဟစ်တလာ၏နာဇီဝါဒကြီးထွားမှုကို မျက်ကွယ်ပြုခဲ့သည်မှာလည်း အမှားတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ထူးဆန်းစွာပင် ပထမကမ္ဘာစစ်အပြီး ဂျာမဏီအပေါ် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သော ဗာဆိုင်းစာချုပ်အား သဘောမတူခဲ့သူကလည်း အမေရိကန်သာဖြစ်သည်။ အမေရိကန်သမ္မတ ဝီလဆင်၏ သဘောထားအတိုင်းသာ လိုက်နာခဲ့ပါက ဟစ်တလာနှင့် နာဇီဂျာမဏီတို့လည်း ဖြစ်ပေါ်လာမည် မဟုတ်ပေ။ တစ်ဖန် အမေရိကန်အား အရှေ့အလယ်ပိုင်းစစ်ပွဲများဆီသို့ ကျွဲဝင်မသွားစေရန်အတွက် ဆဒမ်ဟူစိန်အား ရှင်သန်ခွင့်ပေးကာ ကိုယ်ရှိန်သတ်ခြင်းဖြင့် မှန်ကန်စွာ ပြုမူခဲ့သူများကလည်း အမေရိကန်အကျိုးစီးပွားကိုသာ အဓိကထားသော ဧကစာဂိုဏ်းသားများဖြစ်သည့် သမ္မတဂျော့ဘတ်(ရှ်) (စီနီယာ)နှင့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ကောလင်းပါဝဲလ်(စ) စသူများဖြစ်ကြသည်။ ဧကစာဂိုဏ်းသားများဆိုသည်ထက် ဖြစ်တည်မှုဝါဒသမားများ (Realism) လက်ခံသူများဟု ဆိုကလည်း ဆိုနိုင်ပေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် စာရေးသူတို့၏ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ အတွေးအခေါ်များ၊ နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒများ ဆက်သွယ်နေမှုကို နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် ဆွေးနွေးရမည်ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်တို့၏ “မယဉ်ကျေးသူကို ယဉ်ကျေးစေရေး”ဟူသော အင်္ဂလိပ် ဆက်ဆွန် အယူဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ American Baptist Mission (ABM) ကျောင်းများအသွင်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲအပြီးမှ စတင်ကာ ဝင်ရောက်လာသည်။ သူ၏အကျိုးဆက်မှာ ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ကာလ ဗိုလ်မြတ်ထွန်းအား နှိမ်နင်းရာတွင် အမေရိကန်သာသနာပြုများဖြစ်သည့် ဗင်တွန်နှင့် ကင်းကိတ်စသည်တို့ ဦးဆောင်သော ခရစ်ယာန်ကရင်လက်နက်ကိုင်များပါဝင်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆက်ဆွန်ဗီဇဖြစ်သော ကုန်သွယ်မှုအရမူ မြန်မာနှင့် အမေရိကန် ကုန်သွယ်မှုမှာ ကြီးကြီးမားမားမရှိခဲ့သဖြင့် သမိုင်းတစ်လျှောက် ပတ်သက်မှုနည်းခဲ့သည်။ ဘာသာရေးအရတွင်လည်း အောင်မြင်မှုမရှိခဲ့ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သာသနာပြုကျောင်းများ မှီလိုပေါက်ခဲ့သော်လည်း ဗမာအများစုက ခရစ်ယာန်မဖြစ်လာခဲ့ပေ။ ထိုအချက်ကို မဟာဘွဲ့ ယူကျမ်းရေးသားရန် အမေရိကန်သုတေသနပြုသူတစ်ဦးနှင့်ပင် စာရေးသူဆုံတွေ့ခဲ့ရဖူးသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုရှိသည့် ကရင်နှင့်ရှမ်း၊ ပအိုဝ်းစသည်တို့တွင်လည်း ၎င်းတို့မအောင်မြင်ခဲ့။ ကရင်အနည်းစု၊ ချင်းနှင့် ကချင်တို့တွင်သာ အောင်မြင်ခဲ့သည်။

အင်္ဂလိပ် ဆက်ဆွန်တို့အနေဖြင့် ယေရှုခရစ်၏ကယ်တင်ခြင်းကိုခံယူပြီး ၎င်းတို့နှင့် အတွေးအခေါ်တွင် တန်းတူသည့်အခါ ၎င်းတို့မှ ထိန်းသိမ်းကွပ်ကဲခြင်းကို လျော့ကာ တန်းတူအကျိုးတူ ဖေးမဆက်ဆံလေ့ရှိသည်ကို လေ့လာမိသည်။ မြန်မာတွင်မူ ဗမာ၊ မွန်၊ ရှမ်း၊ ရခိုင်၊ ပအိုဝ်း စသည်တို့မှာ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုကြီးမားကြသဖြင့် ခရစ်ယာန်လူများစုမဖြစ်နိုင်။ တိုင်းပြည်တွင် မတူညီကွဲပြားခြင်းက ခွန်အားမဖြစ်ဘဲ ဂိုဏ်းကွဲကာ ရန်ဖြစ်ရသည်သာ အဖတ်တင်တော့သည်။ အကြောင်းမှာ ဘုံလက်ခံသည့် မူဝါဒသဘောတရားတစ်ခု ကင်းမဲ့မှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်တိုင်းတွင် “We are American” ဟူသော ဘုံခံယူချက်တစ်ခုက ရှိနေပေသည်။ မြန်မာတွင်မူ တည်ဆောက်ရဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်တို့၏ အယူအဆ၊ အတွေးအခေါ်များသည် ၁၉၉၀ နောက်ပိုင်း ဆိုဗီယက် ယူနီယံပြိုကွဲချိန်တွင် မှန်ကောင်းမှန်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ အားလုံးမှန်ကန်မှုမရှိနိုင်တော့ ပြီ ဖြစ်သည်။ မြောက်ကိုရီးယားမှ အဏုမြူလက်နက်ပိုင်ဆိုင်ထားမှုနှင့်အတူ အဏုမြူလက်နက် မပြန့်ပွားရေး၊ အစ္စလာမ်အစွန်းရောက်ဝါဒအား နှိမ်နင်းရေး၊ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လွန်ကဲသော အမျိုးသားရေးစိတ်ကြောင့် ပြည်ထောင်စုများ မပြိုကွဲရေးတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးဟူသော Rights နှင့် လွတ်လပ်မှု Freedom တို့ထက် အရေးပါကြောင်း ဟင်နရီကစ်ဆင်းဂျားဦးဆောင် သော ဖြစ်တည်မှုဝါဒီများက ထောက်ပြခဲ့သည်။

(လူ့အင်အားအနည်းငယ်ဖြင့် ထကြွခဲ့သော ဂျပန်နှင့်ဂျပာမဏီမဟုတ်သည့် သယံဇာတ ပေါသော၊ လူဦးရေရှိသော၊ နိုင်ငံကျယ်ဝန်းသော ရုရှားနှင့် တရုတ်ကို အမေရိကန်ရင်ဆိုင်ရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။) တစ်ဖက်တွင် ယဉ်ကျေးမှုမြင့်မားပြီး အကြီးဆုံးဒီမိုကရေစီဖြစ်သည့် ကိုယ်ပိုင် သရုပ်သဏ္ဍာန်ရှိသော အိန္ဒိယ၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော အစ္စလာမ်အာရပ်ကမ္ဘာစသည်တို့ က ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးပထဝီကို ရှုပ်ထွေးစေလျက်ရှိသည်။

ဒေါက်တာအောင်မျိုး

ဒေါက်တာအောင်မျိုးသည် မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကြီးမှ သမိုင်းအဓိကဖြင့် မဟာဘွဲ့ များနှင့် ပါရဂူဘွဲ့ ရရှိခဲ့သူဖြစ်ပါသည်။ ဆရာကြီးဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ ဒေါက်တာတိုးလှ၊ ဒေါက်တာမျိုးမြင့်၊ ဦးမောင်မောင်လေး၊ ဒေါ်သောင်းသောင်း၊ ဒေါ်မေရီစန်းစန်းအေး အစရှိ သော ပါမောက္ခ ဆရာ၊ ဆရာမကြီးများနှင့် သားအဖ၊ သားအမိသဖွယ် နေထိုင်ဆက်ဆံခဲ့ရာ ၎င်းတို့၏ အယူအဆများကလည်း လွှမ်းမိုးခဲ့ပါသည်။ သမိုင်းကိုချဉ်းကပ်ရာတွင် ပါမောက္ခ တစ်ဦးချင်း၏ ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များကိုလည်း အကဲခတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့ပါ၍ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ ဖြစ်စဉ်များကို သုံးသပ်ချဉ်းကပ်ရာတွင် လည်းကောင်း သမိုင်းအမြင်ဖြင့် အဓိကချဉ်းကပ်တတ်သူတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။

အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ် (PR) သုံးတဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံ & သမ္မတမြို့ (R.A.S.U)

“ထိုင်းနိုင်ငံသည် တိုင်းပြည်နှင့်ကိုက်ညီမည့် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ် ပုံစံအမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲအသုံးပြု၍ ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပပေးခဲ့ပြီး မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူတိုင်း၏ ဆန္ဒများကို အလေးထားခွဲဝေပေးသည့်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု များပြားလာကာ ဒီမိုကရေစီလမ်းစဉ်အောင်မြင်ရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ နောက်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲအား ၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြုလုပ်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။”

ယနေ့ကမ္ဘာပေါ်ရှိနိုင်ငံ ၇၄ နိုင်ငံတွင် မဲအများဆုံးရသူ အနိုင်ရသောစနစ် (FPTP) စနစ်ကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယင်းစနစ်အရ အနည်းဆုံး တစ်မဲသာအသာရလည်း နိုင်သည်ဖြစ်သည့်အတွက် မဲဆန္ဒနယ်မြေအတွက်မူ လူတော်များ ဆုံးရှုံးရပါသည်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကို တည်ဆောက်မည်ဆိုပါက ရွေးကောက်ပွဲသည် ဖြတ်ကို ဖြတ်သန်းရမည့် အရာလည်းဖြစ်ပေသည်။ စည်းရုံးမှုအားအရဖြစ်စေ၊ ငွေကြေးသုံးစွဲနိုင်မှု အနေအထားအရဖြစ်စေ၊ ဖြန့်ကြက်နိုင်သော အာဏာပိုင်ဆိုင်မှု အရဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကိုးကွယ်မှုအရဖြစ်စေ၊ ပါတီတစ်ခုက အမြဲတမ်း စိုးမိုးမှုရရှိပြီး နိုင်ငံတော်ကို ကာလကြာရှည်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ပါသည်။ အာဏာကို စဉ်ဆက်မပြတ် လက်ဝယ် ရရှိမှုကြာလာပါက အာဏာရှိသူသည် ထိုအာဏာအပေါ် ယစ်မူးလာတတ်သည်မှာလည်း ဓမ္မတာပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုဖြစ်စဉ်မျိုး မဖြစ်စေလိုပါက ရွေးကောက်ပွဲပုံစံ၊ တစ်နည်း ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ကို ပြောင်းလဲပစ်သည့်နည်းမှအပ အခြားနည်းမရှိပါ။ ထိုသို့ ပြောင်းလဲမှုမပြုလုပ်ခဲ့သော် အကတိ လိုက်စားမှုများလည်း ကြီးမားစွာ လွှမ်းမိုး၍လည်း ပါတီတော်ကြပါသည်။ တိုင်းပြည်လည်း ကတိမ်းကပါးဖြစ်သွားသည့် သာဓကပေါင်းများစွာသည် ယနေ့နိုင်ငံတကာတွင် ဟိုမှာ သည်မှာ ပေါ်ပေါက်လာတတ်ကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲသမိုင်းကို လေ့လာကြည့်ပါက "PR" (Proportional Representation) အမျိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ်ကျင့်သုံးခြင်း စတင် ပြောကြားလာသည့်ပါတီမှာ မြန်မာ့ဆိုရှယ် လစ် လမ်းစဉ်ပါတီကို အမည်ပြောင်း၍ ပခုံးပြောင်း ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် တာဝန်ယူနေသော တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ (တစည) ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၀ ရွေးကောက်ပွဲပြီး နောက်ပိုင်း ပေါ်ပေါက်လာသော အမျိုးသားညီလာခံ အစည်းအဝေး တွင်

“အာဆီယံနိုင်ငံများထဲတွင်
ထိုင်းနိုင်ငံသာမက
ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊
ကမ္ဘောဒီးယား တို့သည်ပင်
"PR" စနစ်ကို
ကျင့်သုံးနေပြီဖြစ်ပါ၍
ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံလည်း
ကျွန်ုပ်တို့၏
အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနည်းတူ
ရွေးချယ်ကျင့်သုံးမည်
ဆိုပါက . . .”

"PR" စနစ်အကြောင်း အဆိုတင်သွင်းဖူးကြောင်း နှင့်
ညီလာခံကျင်းပရေး ကော်မတီက ပယ်ချခဲ့ကြောင်း
မှတ်တမ်းမှတ်ရာများအရ သိခဲ့ရပါသည်။

တစ်ဖန် ၂၀၁၂ ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲ
အပြီးတွင် “အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အင်အားစုပါတီ
(NDF)” မှနေ၍ ထိုစဉ်က UEC သို့ တင်ပြခဲ့ဖူး
သော်လည်း ထိုစဉ်က တိုင်းရင်းသား ပါတီအချို့ရဲ့
ထောက်ခံမှုများပင် ဆုံးရှုံးခဲ့ရပါသည်။ အောင်မြင်မှု
မရခဲ့ပါ။ အမှန်မှာ "PR" စနစ်သည် ဟိုပါတီချည့်နဲ့
အားလျော့စေ၊ ဒီပါတီကို အသာရစေဆိုသည့် အခြင်း
အရာမျိုးထက် အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ရေး (All In-
clusiveness) သာ ဖြစ်ပေသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများထဲတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသာမက
ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ကမ္ဘောဒီးယား တို့သည်ပင်
"PR" စနစ်ကို ကျင့်သုံးနေပြီဖြစ်ပါ၍ မြန်မာနိုင်ငံလည်း
မြန်မာတို့၏ အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနည်းတူ ရွေးချယ်ကျင့်သုံး
မည် ဆိုပါက . . .။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှတို့သည်
ဒုတိယစစ်မီးကို ၁၈၅၂ ခုနှစ် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။
ထိုသို့ဖြစ်ပြီး သုံးနှစ်ခန့်အကြာ ၁၈၅၅ ခုနှစ်လောက်
တွင်ပင် "PR" အမျိုးကျကိုယ်စားပြုသည့် ရွေးကောက်ပွဲ
စနစ်ကို ဥရောပအတွင်းရှိ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံက စတင်
အသုံးပြုနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ လက်များတွင် အတိုအရှည်
ရှိသကဲ့သို့ စနစ်တိုင်းတွင်လည်း အားနည်းချက်၊
အားသာချက်တို့လည်း ရှိတတ်ကြပါသည်။

အခြားသောနိုင်ငံတို့တွင် ကျင့်သုံးနေ၍
မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ကျင့်သုံးသင့်သည် ဆိုသည်မျိုး
ထက် ကိုယ့်မြေ၊ ကိုယ့်ရေ၊ ကိုယ့်ပရိသတ်နှင့်
အံဝင်ခွင်ကျ၍ လိုက်လျောညီထွေ ရှိနိုင်သဖြင့်
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုံသော မြန်မာနိုင်ငံအတွက်
သင့်တင့်လျောက်ပတ်မည်ဟု ရိုးသားစွာ တွက်ဆမိ
ပါသည်။

ယနေ့နိုင်ငံတကာတွင် အသုံးများကျင့်သုံးနေ
သော ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များမှာ -

- (၁) အနိုင်ရသူအကုန်ယူသည့်စနစ် (First Past The Post -FPTP စနစ်)
- (၂) ကိုယ်စားဗဟိုပြု ဗဟု/အများစုစနစ် (Block Vote)
- (၃) ပါတီဗဟိုပြု ဗဟု/အများစုစနစ် (Party Block Vote-PBV)
- (၄) ကြိုက်နှစ်သက်မှုဦးစားပေး ဗဟု/အများစုစနစ် (Alternative Vote-AV)
- (၅) နှစ်ကျော့ပြန်စနစ် (Two Round System-TRS)
- (၆) စာရင်းအလိုက် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်
(List Proportional Representation-ListPR)
- (၇) လွှဲပြောင်းရသော မဲပေးစနစ် (Single Transferable Vote-STV)
- (၈) ရောနှောထားသော ကိုယ်စားလှယ်အချိုးကျစနစ်
(Mixed Member Propotional-MMP)
- (၉) ပူးတွဲစင်ပြိုင်စနစ် (Parallel System-PS)
- (၁၀) လွှဲပြောင်း၍မရသော မဲပေးစနစ်
(Single Non-Transferable Vote-SNTV) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲများအား သုံးသပ်တင်ပြခြင်း

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာ အာဏာကို ထိုင်းပြည်သူ/ပြည်သားများထံ အပ်နှံခဲ့ပြီး ဘုရင်မင်းမြတ်သည် တိုင်းပြည်၏ အကြီးအကဲ အဖြစ်သာ ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာကို စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်ကျင့်သုံး၍ ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် တိုင်းပြည်၏ အကြီးအကဲဖြစ်ပြီး ဘုရင်တစ်ပါး နန်းသက်ကုန်ပါက ၎င်း၏နေရာကို ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ဆွေမျိုးသားချင်းတို့သာ ဆက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်အာဏာကို အစိုးရအဖွဲ့မှသာ အပြည့်အဝကျင့်သုံးခွင့်ရှိသော်လည်း ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ပြည်သူများ၏ ချစ်ခင်လေးစားယုံကြည်မှုဖြင့် နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခများတွင် ဝင်ရောက်ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းရှိရာ နိုင်ငံတည်ငြိမ်အေးချမ်း ရေးအတွက် အရေးပါသည့် ပြယုဂ်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများခန့်အပ်၍ အုပ်ချုပ်စေသည့် ပြည်နယ် ၇၇ ပြည်နယ်ရှိပြီး ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီအလိုက် ခရိုင်၊ ခရိုင်ခွဲနှင့် ကျေးရွာများအဖြစ် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။

ဝန်ကြီးချုပ်သည် အစိုးရအဖွဲ့ အကြီးအကဲဖြစ်ပြီး ဥပဒေရေးရာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းများအပါအဝင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို အပြည့်အဝကျင့်သုံးပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ပြင်ဆင်ခဲ့သည့် ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်အရ ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်မဟုတ်သည့်သူများသည်လည်း ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခံပိုင်ခွင့်ရှိပြီး သက်တမ်းတစ်ခုလျှင် ၄ နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အစိုးရအဖွဲ့ကို ဝန်ကြီးချုပ်၏ ထောက်ခံအတည်ပြုချက်ဖြင့် ခန့်အပ်ပါသည်။

ဥပဒေပြုရေးအာဏာ

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို အမျိုးသားညီလာခံ (National Assembly) ခေါ်ဆိုသည့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။

အောက်လွှတ်တော်တွင် မဲဆန္ဒနယ် ၃၅၀ နယ်မှ မဲဆန္ဒတစ်နယ်လျှင် ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦး နှုန်းဖြင့် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် ကိုယ်စားလှယ် ၃၅၀ ဦးနှင့် အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ထားသည့် ပါတီကိုယ်စားပြု ကိုယ်စားလှယ် ၁၅၀ ဦး ပါဝင်ပါ သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲ၌ Mixed Member Apportionment System-MMA စနစ်ကို အသုံးပြုရန် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ၁၉၃၂ ခုနှစ်၌ သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းပြီးနောက် ရေးဆွဲခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေပေါင်း ၂၀ ခု ရှိပါသည်။

အောက်လွှတ်တော်

အောက်လွှတ်တော်သည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အဓိကဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး လွှတ်တော်နှစ်ရပ်တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုကြီးမားသည့် လွှတ်တော်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေ များ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရေးအတွက် ကနဦး တင်သွင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ ဥပဒေ မူကြမ်းများအား စိစစ်ဆွေးနွေးနိုင်ရေးကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးကိစ္စများ၊ ပေါ်ပေါက်သည့် ကိစ္စရပ်များအလိုက် ဝန်ကြီးများမှ လွှတ်တော်တွင်း တာဝန်ယူတင်ပြနိုင်ရေး ကိစ္စရပ်များအပါအဝင် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ၎င်း၏ အစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးများကို စွပ်စွဲပြစ်တင်ပိုင်ခွင့် အာဏာလည်း ရှိပါသည်။

အထက်လွှတ်တော်

အထက်လွှတ်တော်သည် ဥပဒေကြမ်းများ ဆွေးနွေးခြင်းအပါအဝင် လွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်ခန့်ထားရွေးချယ်ခြင်းအပေါ် အကြံပြု ခွင့်အာဏာကိုလည်း အပ်နှင်းခြင်းခံထားရပါသည်။

ကျင်းပခဲ့သည့် ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ စနစ်များ

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ အပါအဝင် ရွေးကောက်ပွဲ ၁၉ ကြိမ်ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲဆန္ဒ နယ်တစ်နယ်လျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးနှုန်း ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် မဲဆန္ဒနယ် ၃၇၅ နယ်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲကို Mixed Member Majoritarian System-MMM စနစ် ကိုအသုံးပြု၍ ကျင်းပခဲ့ပြီး ပါတီကိုယ်စားပြုကိုယ်စားလှယ်နေရာ (Party-List) ၁၂၅ နေရာ အတွက် ရွေးကောက်ပွဲကို အမျိုးသားမဲဆန္ဒနယ်တစ်ခု သတ်မှတ်၍ Proportional Rep- resentation (အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်)အသုံးပြု၍ ကျင်းပပေးခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် မဲဆန္ဒနယ်ကိုယ်စားပြု ကိုယ်စားလှယ် ၃၅၀ ဦးနှင့် ပါတီကိုယ်စားပြု ကိုယ်စား လှယ် ၁၅၀ ဦး စုစုပေါင်း ၅၀၀ ဦးအား သတ်မှတ်ထားပါသည်။ မဲဆန္ဒ နယ်တစ်နယ် လျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးနှုန်းဖြင့် မဲဆန္ဒနယ် ၃၅၀ နယ်မှ မဲဆန္ဒနယ်ကိုယ်စားပြု ကိုယ်စားလှယ် ၃၅၀ ဦးအား တိုက်ရိုက်ဆန္ဒမဲပေးရွေးချယ်ပြီး ပါတီကိုယ်စားပြုကိုယ်စားလှယ် ၁၅၀ ဦး ကို ပါတီတစ်ခုချင်းစီအလိုက်ရရှိသည့် ဆန္ဒမဲအရေအတွက် အနည်းအများပေါ်မူတည်၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ရွေးချယ်ပါသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ခိုင်လုံမဲ အရေအတွက်စုစုပေါင်း ၃၅ ဒသမ ၆၃ သန်း ရှိခဲ့ပါသည်။ ရွေးကောက်တင်မြောက်ရမည့် ကိုယ်စားလှယ်အရေ အတွက် စုစုပေါင်း ၅၀၀ ရှိသဖြင့် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး အနေဖြင့် အနိမ့်ဆုံးထောက်ခံမဲအရေအတွက် (Threshold) ၇၁၀၆၅ ရရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အနိမ့်ဆုံးထောက်ခံ မဲအရေအတွက် (Threshold) ၇၁၀၆၅ ရရှိသည့်ပါတီများကို ပါတီကိုယ်စားပြုကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ခွဲဝေပေးပြီးနောက် ကျန်ရှိနေသေးသည့် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများအား ၇၁၀၆၅ အောက် လျော့နည်းသော ပါတီ ငယ်များသို့ ခွဲဝေပေးပါသည်။ လွှတ်တော်တွင်းပါတီငယ်များ ပါဝင်ခွင့်ပိုမိုရရှိရေးအတွက် အနိမ့်ဆုံးထောက်ခံမဲအရေအတွက် (Threshold) ၇၁၀၆၅ မရရှိ၍ ပါတီကိုယ်စားပြုကိုယ် စားလှယ်နေရာမရရှိသော ပါတီငယ်များအတွက် သတ်မှတ်ချက်ကို ၃၀,၀၀၀ ခန့်သို့ လျှော့ချ ပေးခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတွက်ချက်မှုပုံစံသည် “ပါတီ များအနေဖြင့် ယင်းတို့ရရှိသင့်သည့် အရေအတွက် ထက် ပိုမိုရရှိမရရှိသင့်”ဟူသော အချက်အပေါ် ထိခိုက်စေနိုင် သည်ဟု ဝေဖန် ထောက်ပြခဲ့ကြပြီး အစိုးရဖွဲ့စည်းမှုအပေါ် ဆိုးကျိုးများသက်ရောက်မည်ကို စိုးရိမ်မှုများ ရှိခဲ့ကြ ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီလိုလားသောပါတီ များမှ ပါတီကိုယ်စားပြု ကိုယ်စားလှယ်နေရာကို အနိမ့်ဆုံး ထောက်ခံမဲအရေအတွက် (Threshold) ၇၁၀၆၅ ရရှိသော ပါတီများသို့သာ ခွဲဝေပေးရန် တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ယင်းကိစ္စအား ဖြေရှင်းရန်အတွက် အစိုးရအရာရှိ (အစိုးရ ဌာနများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်ပြဿနာများကို စုံစမ်းတင်ပြရန် ခန့်အပ် ထားသော အစိုးရ အရာရှိ)က ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၏ ပါတီကိုယ်စားလှယ်နေရာ တွက်ချက်မှုပုံစံအပေါ် အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ပွားစေသည့် ဝိဝါဒကွဲပြားနေသော အထက်ဖော်ပြပါပုံစံနှစ်ခု နှင့်စပ်လျဉ်း ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးသို့ တင်ပြဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

မေလ ၈ ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးက လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေပါ ပါတီကိုယ်စားပြုကိုယ်စားလှယ်နေရာ သတ်မှတ်သည့်ပုံစံနှင့်စပ်လျဉ်း ၍ အငြင်းပွားမှုသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ပဋိညာဉ်နှင့် သွေဖည်ခြင်းမရှိစေရဟု အမိန့်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုင်းနိုင်ငံရေးသမိုင်းတွင် စံချိန်သစ်အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီစုစုပေါင်း ၂၇ ပါတီသည် လွှတ်တော်တွင်း ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ရရှိလာခဲ့ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံသည် တိုင်းပြည်နှင့်ကိုက်ညီမည့် အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ် ပုံစံအမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲအသုံးပြု၍ ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပပေးခဲ့ပြီး မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူတိုင်း၏ ဆန္ဒမဲများ ကို အလေးထားခွဲဝေပေးသည့်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု များပြားလာကာ ဒီမိုကရေစီလမ်းစဉ်အောင်မြင်ရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ နောက်

တစ်ကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲအား ၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြုလုပ်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ယခုနောက်ဆုံး ကျင်းပပြီးစီးခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲဆန္ဒနယ် ၃၅၀ အတွက် တိုက်ရိုက်ဆန္ဒမဲပေးရွေးချယ်မှုစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ကျန်ကိုယ်စားလှယ် ၁၅၀ အတွက်မူ “ဆန္ဒမဲအရေအတွက်အနည်း အများပေါ်မူတည်၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ရွေးချယ်ပါသည်” ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် တပ်မှအာဏာထိန်းသိမ်းမှုအကြိမ်ပေါင်း ၂၂ ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအားလည်း ၂၀ ကြိမ်ပြုလုပ်ပြီးကြောင်းနှင့် ထိုင်းပြည်သူတို့၏ သည်းခံနိုင်စွမ်းရှိမှု၊ ဘဝပေးအသိရှိမှုနှင့် ပြဿနာများအား အေးငြိမ်းစွာအဖြေရှာဖြေရှင်းမှုများက အခြားသူတို့အနေနှင့် အတုယူစရာများပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၌ တပ်မတော်မှ အာဏာသိမ်းမှု ၂၂ ကြိမ်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးအခြေအနေ ရှုပ်ထွေးမှုအမျိုးမျိုး ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော်လည်း ထိုင်းပြည်သူပြည်သားတို့၏ သည်းခံနိုင်စွမ်းရှိမှု၊ ဘဝပေးအသိရှိမှုနှင့် ပြဿနာများအား ငြိမ်းချမ်းစွာအဖြေရှာခြင်းနည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းမှုများကြောင့် နိုင်ငံကိုအကောင်းဆုံး တည်ဆောက်လျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရဲမာန်အောင်(R.A.S.U)

Ref: "နေခြည်"၏ UEC မှထုတ်ဝေသော ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ရွေးကောက်ပွဲများအပေါ် လေ့လာခြင်းစာအုပ်

ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှ သင်ခန်းစာ

at:xeif

“ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် တရုတ်၏
နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးအပေါ် ရိုက်ခတ်ဆက်ခွယ်မှု
များစွာရှိသည်။ ယူကရိန်းပဋိပက္ခတွင် တရုတ်သည်
အလယ်ကလူ စကားဝဲ၏ဆိုသလို
ဟိုတစ်မျိုး သည်တစ်မျိုးပြောနေသည်”

ရုရှားက ယူကရိန်းကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ တရုတ်အဖို့ နိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒနှင့် စစ်ရေးရာတို့တွင် မှတ်သားစရာများ ရှိလာသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ရုရှားက ယူကရိန်းကိုတိုက်ခိုက်ခြင်းသည် တစ်လမက ကြာမြင့်ခဲ့ပြီ။ ယူကရိန်း၏ ခုခံတွန်းလှန်မှုကို ရင်ဆိုင်ရာတွင် ရုရှားတို့ ထင်တိုင်း မပေါက်ခဲ့။ စစ်ပွဲဒုတိယရက်သတ္တပတ်တွင် ရုရှားတို့အရှိန်လျော့လာပြီး နယ်မြေသိမ်းပိုက် နိုင်မှုမှာလည်း မည်မည်ရရမရှိပေ။ စစ်ဆင်ရေး၏ ပထမအဆင့် အောင်မြင်ပြီဖြစ်ကြောင်း ရုရှားစစ်ဌာနချုပ်က မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ကြေညာသည်။ ဒွန်ဘာ (Donbas) ဒေသ လွတ်မြောက်ရေးကိုသာ အာရုံစူးစိုက်တော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာသည်။ ယူကရိန်းတွင် နာဇီဝါဒဖယ်ရှားရေး၊ ယူကရိန်း စစ်မဲ့ဒေသဖြစ်ရေး သို့မဟုတ် ယူကရိန်းအစိုးရဖြုတ်ချရေး၊ ယူကရိန်းစစ်တပ်ကိုချေမှုန်းရေးလေသံ ပျော့သွားသည်။

ယူကရိန်းကိုတိုက်ခိုက်မှုသည် ကမ္ဘာကိုတုန်လှုပ်သွားစေသည့်အပြင် ထိုမှတစ်ဆင့် ရိုက်ခတ်မှုသည် အရှိန်မသေသေးပေ။ အခြေအနေကို အနီးကပ်စောင့်ကြည့်နေသည့် တရုတ် သည် ရုရှား၏ တလွဲစွန့်စားမှုမှ သင်ခန်းစာကိုရယူနေမည်မှာ ဧကန်မုချပင်ဖြစ်သည်။ ယခု ဆောင်းပါးသည် နိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒနှင့် စစ်ရေးကဏ္ဍတို့တွင် တရုတ်အနေဖြင့် ရယူနိုင်ဖွယ်သင်ခန်းစာများကို မှန်းဆဖော်ပြထားပါသည်။

နိုင်ငံရေးတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအသွင်ယူမှု၏ အန္တရာယ်

တရုတ်၏ အုပ်ချုပ်ပုံစနစ်သည် ထိပ်ဆုံးမှ ကြိုးကိုင်အုပ်ချုပ်သည့်ပုံစံဖြစ်သည်။ အစိုးရ ပိုင်းနှင့် အမျိုးသားရေးသမားတို့က ရုရှားကို ထောက်ခံသောလေသံများ လှိုင်လှိုင်ထုတ်လွှတ် လျက် လူထုက အမေရိကန်မကောင်းဆိုးဝါးကို ဆန့်ကျင်စေရန်ရည်ရွယ်သည်။ သို့သော် တရုတ်

ထိပ်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်များကမူ အခြေအနေကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ရှုမြင်နေဟန်ရှိသည်။ ယူကရိန်းကို တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် ပူတင်၏ အဆုံးအဖြတ်သာဖြစ်သည်။ စုပေါင်းဦးဆောင်မှုကို ဖယ်ရှားပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တစ်ယောက်တည်းက အာဏာကိုချုပ်ကိုင်လိုက်သည့် အခါ ထိန်းကျောင်းမှုကင်းမဲ့လျက် ပျက်စီးခြင်းသို့တိုင် သွားသည်။ ပူတင်၏ အမျက်ဒေါသကို ရှောင်ကွင်းရန် သတင်းအမှားများကို လက်အောက် ငယ်သားများက တင်ပြခြင်းဖြင့် သူ၏တလွဲအယူကို ခိုင်မာသွားစေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အဆိုးသံသရာလည်ကာ ယူကရိန်းကို တိုက်ခိုက်ရန် ဆုံးဖြတ်သည်အထိ ဖြစ်လာရသည်။

လွန်ခဲ့သောဆယ်နှစ်တာကာလတွင် တရုတ်နိုင်ငံရေးကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအသွင်ဆောင်စေရန် (Personalism) ရှိကျင့်ဖျင်က ကြိုးပမ်းလာခဲ့သည်။ တရုတ် ထိပ်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်များအတွင်း နိုင်ငံရေးကို ပုဂ္ဂိုလ် ရေး အသွင်ပြောင်းမှုကိုဆန့်ကျင်သည့် အုပ်စုကို ယူကရိန်းအဖြစ်အပျက်က အားကောင်းလာစေသည်။ ရှိကျင့်ဖျင်၏ အာဏာစုစည်းချုပ်ကိုင်မှုကိုဆန့်ကျင်သည့် အရိပ်လက္ခဏာကို ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂၈ ရက်နေ့ ပေါ်လစီဗျူရီအစည်းအဝေးတွင် မြင်ရသည်။ ရှိကျင့်ဖျင် ၏ လူယုံလက်ရင်းဖြစ်သူ ‘ယင်းယောင်’ (Ying Yong) ကို ရာထူးမှဖယ်ရှားကာ အငြိမ်းစားပေးလိုက်သည်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ စတင်စဉ်ကာလတွင် သူသည် ဟူဘေး ပြည်နယ် ပါတီအတွင်းရေးမှူးဖြစ်သည်။ သူ့ကို ဖယ်ရှား မှုသည် အများကို အံ့အားသင့်စေခဲ့သည်။ သူ့အား အဆင့်မြင့်နိုင်ငံရေးနှင့် တရားရေးတာဝန်များ အပ်နှင်း လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည်။

ယူကရိန်းတွင် ပူတင်အရေးနိမ့်ခြင်းသည် ရှိကျင့်ဖျင်ကို ဆန့်ကျင်သူများအဖို့ အားတက်စရာဖြစ် သည်။ ယခုနှစ်ကုန်ပိုင်းတွင်ကျင်းပမည့် ၂၀ ကြိမ် မြောက် ပါတီညီလာခံတွင် နိုင်ငံရေးကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အသွင်ဆောင်စေရန် ကြိုးပမ်းမှုတန်ပြန်ရေးတွင် ရှိကျင့်ဖျင်ကို ဆန့်ကျင်သူများအဖို့ အခွင့်ကောင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရှိကျင့်ဖျင်၏ အာဏာအခိုင်အခန့် တည်နေမှုသည် ပျက်ပြားသွားမည် မဟုတ်ဘဲ တရုတ်ပြည် ၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေမည်သာဖြစ်သည်။ သို့စဉ်တိုင် (ကွန်မြူနစ်ပါတီ) ပေါ်လစီဗျူရီနှင့် အမြဲတမ်းကော်မတီတွင် ရှိကျင့်ဖျင်၏ သစ္စာခံများက လုံးလုံးလျားလျား လွှမ်းမိုးထားသည် မဟုတ်ဘဲ မတူကွဲပြားမှုများ ဆက်လက်ရှိ နေမည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ။ တိုက်ပွဲဝင်ရန်အသင့်ဖြစ်မှုအတွက် ဆင်ခြင်ဖွယ်

ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် တရုတ်၏ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးအပေါ် ရိုက်ခတ်ဆက်နွှယ်မှုများစွာရှိသည်။ ယူကရိန်းပဋိပက္ခတွင် တရုတ်သည် အလယ်ကလူ စကားဝဲ၏ဆိုသလို ဟိုတစ်မျိုး သည်တစ်မျိုးပြောနေသည်။ ထိုပွဲတွင် အမေရိကန်နှင့်ရုရှားတို့ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ယှဉ်ပြိုင်လျက် အားနည်းသွားစေပြီး တရုတ်အတွက် အကျိုးအမြတ်ထွက်လာစေရန် ရည်ရွယ်သည်။ ထိုနည်းဖြင့် တရုတ်နှင့်ရုရှားပူးပေါင်းမှုကို တိုးမြှင့်စေသည့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရုရှားကို စစ်ရေးဆိုင်ရာ အကူအညီမပေးဘဲ လက်ရှောင်ထားခြင်းဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများ၏ မျက်နှာသာပေးမှုကို ရရှိရေးဖြစ်သည်။

တရုတ်သည် နှစ်ဖက်အကြား တစ်ဖက်ကို တစ်မျိုးစီပြောလျက် ကြိုးတန်းလျှောက်နေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဝမ်ယိက ရုရှားနိုင်ငံခြား ရေးဝန်ကြီး

လာဗ်ရော့စ်နှင့်တွေ့ဆုံစဉ် နှစ်နိုင်ငံ ခင်မင်ရင်းနှီးမှုသည် အတိုင်းအဆမရှိဟုပြောသော်လည်း ဝါရင်တန်ရှိ တရုတ် သံအမတ်ကြီး ချင်းဂျန်က အမေရိကန်များနှင့်တွေ့ဆုံစဉ် တရုတ်-ရုရှား ဆက်ဆံရေးတွင် အပေါင်းအနုတ်ရှိကြောင်း (bottom line) အလေးပေးပြောကြားလျက် ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်ပါ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်မူများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးအခြေခံများကို ထောက်ပြလျက် တရုတ်သည် ရုရှားနှင့် ခပ်ခွာခွာ နေသည်။

တရုတ်သည် မည်သည့်ဘက်မှမလိုက်ဘဲ သူ့အကျိုးစီးပွားကိုသာ ရှေးရှုနေသည်။ သံခင်း တမန်ခင်းတွင် သတိကြီးစွာဆောင်ရွက်ရမည်။ မဆင်မခြင်ပြုမိပါက တရုတ်သည် တန်ဖိုးကြီးမားစွာ ပေးဆပ်ရမည်။ စစ်ရေးအကဲဆတ်သော ယခုအခြေအနေ တွင် တရုတ် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ တွန်းတွန်း တိုက်တိုက် ဆောင်ရွက်လိုသူ (Wolf Warrior) ပြောခွင့် ရ ချောင်လိဂျန် (Zhao Lijian) အုပ်စုသည် ကိုယ်ရှိန် သပ်နေရမည်ဖြစ်သည်။ သမားရိုးကျ တရုတ်သံတမန်များ တွင်ကျယ်လာကြမည်။

အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို သေချာစွာစဉ်းစား ရမည့် အနေအထားတွင် သံတမန်ရေးဟူ သည်မှာ တွက်ဆခြင်း၊ စေ့ငုသေချာခြင်းနှင့် အပေးအယူ လုပ်ခြင်းတို့ပင်ဖြစ်သည်။ တရုတ်သည် ခက်ခဲရှုပ်ထွေး သော အခြေအနေများအကြားတွင် မိမိအကျိုးစီးပွား အများဆုံးဖြစ်ထွန်းစေမည့် လမ်းကြောင်းကို ရှာဖွေ လှုပ်ရှားရမည်။ သတိထားလျက် လမ်းကြောင်းပြောင်း ရမည်။

စစ်ရေးသင်ခန်းစာ။ အသစ်တဖန် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သုံးသပ်ခြင်း။

၁၉၇၉ ခုနှစ် တရုတ်-ဗီယက်နမ် စစ်ပွဲပြီးက တည်းက တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော် သည် အခြားနိုင်ငံများ၏ စစ်ပွဲများကို စောင့်ကြည့် လေ့လာနေခဲ့သည်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် ရုရှား အရေးနိမ့်နေခြင်းသည် တုန်လှုပ်ဖွယ်ရာ။ တပ်မှ

**“တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး
ဝမ်ယိက
ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး
လာဗ်ရော့စ်နှင့်
တွေ့ဆုံစဉ်
နှစ်နိုင်ငံ
ခင်မင်ရင်းနှီးမှုသည်
အတိုင်းအဆမရှိဟု
ပြောသော်လည်း . . .”**

ထွက်ပြေးစွန့်ခွာမှု၊ အမိန့်မနာခံမှု၊ မိမိဘာသာ ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်စေမှု၊ ဗိုလ်ချုပ် အများ အပြားကျဆုံးမှုနှင့် ကွပ်ကဲမှုစနစ် (C4ISR) ကျဆုံးခြင်း စသည်တို့ ကြောင့် အင်အား ကြီးမားသောစစ်ယန္တရား ပြိုကျသွားသည်။ ရုရှားစစ်တပ်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ချညှိခဲ့လာရာမှ စစ်တိုက်ရန်အသင့်မဖြစ်သည်ကို ညွှန်ပြ နေသည်။

ယင်းကျရှုံးမှုကို ခေါင်းဆောင်၊ မဟာဗျူဟာ၊ ထောက်ပံ့နှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာတို့အပေါ် အပြစ်ပုံချ နိုင်သည်။ ရုရှားစစ်တပ်၏ တစ်ဝက်တစ်ပျက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ညွှန်ပြလျက် ရှိသည်။ ထိုအချက်ကြောင့် ပြည်သူ့လွတ်မြောက် ရေးတပ်မတော်သည် ၎င်း၏ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်ဖြစ်လာသည်။ တရုတ်တပ်မတော်၏ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ရုရှားလုပ်ငန်းစဉ်ထက်ပိုလွန်စွာ ခရီးပေါက်ခဲ့သည်မှာ မှန်သော် လည်း စစ်မြေပြင်တွင် လက်တွေ့ ဆင်နွှဲရသည့်အခါ မည်သို့ရှိမည်ကိုမသိနိုင်။ တရုတ် စစ်တပ်၏ စစ်ဆင်ရေးအစီအစဉ်သည် စာရွက်ပေါ်တွင်သာရှိနေသည့်အတွက် လက်တွေ့ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်ကို မသိနိုင်ပေ။ ယင်း၏ မူလတာဝန်မှာ ပါတီဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်ရန်ဖြစ်သည်။ တရုတ်အစိုးရ၏ တရားဝင်တည်ရှိမှုကို ခြိမ်းခြောက်နေသည့် ထိုင်ဝမ် အရေးပေါ်အနေအထားတွင် ကာကွယ်နိုင်စွမ်းရှိရမည်။

ရိုကျင့်ဖျင်နှင့် တရုတ်တပ်မတော်တို့သည် ယူကရိန်းမှသင်ခန်းစာကို မြင်တွေ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။ လာမည့်ပါတီညီလာခံတွင် ရိုကျင့်ဖျင်၏ နိုင်ငံရေးမဟာမိတ်များအစား စွမ်းဆောင် ရည်မြင့်မားသည့် တပ်မတော်အရာရှိများ ပါဝင်လာမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ခေတ်မီရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း ဖြင့် ရုရှားတပ်မတော် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအမှားများကို ရှောင်ရှားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

သုံးသပ်ချက်

ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ကျယ်ပြန့်သောသက် ရောက်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ပါဝင်ဆင်နွှဲနေသူများနှင့် လေ့လာသူများသည် စစ်ပွဲဖြစ်စဉ်တစ် လျှောက် သင်ခန်းစာများရကြသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြသကဲ့သို့ တရုတ်ခေါင်းဆောင်ပိုင်း အဖို့ နိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံခြားရေးနှင့် စစ်ရေးစစ်ရာတွင် အရေးပါသော သင်ခန်းစာယူဖွယ်ရာများဖြစ်သည်။

မကြာမီကျင်းပတော့မည့် ကွန်မြူနစ်ပါတီ (၂၀) ကြိမ်မြောက် ပါတီညီလာခံသည် နောင်လာမည့်ငါးနှစ်အတွက် ပေါ်လစီကို အကောင်အထည်ဖော်မည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်ခေါင်းဆောင် များ၏ လက်ရှိတွေးခေါ်ဆောင်ရွက်မှုတို့အပေါ် ယူကရိန်းစစ်ပွဲ၏သင်ခန်းစာသည် အချိန် အတန်ကြာသည်အထိ သက်ရောက်နေမည်ဖြစ်သည်။

အေးထွန်းမင်း

ရုရှား-ယူကရိန်း စစ်ပွဲကာလအတွင်း ခေါင်းဆောင်မှုစွမ်းရည်

EdoPEdf

“၂၀၁၈ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဇဲလန်စကီးဟာ သောင်ပြိုကမ်းပြို မဲအရေအတွက်နဲ့ သမ္မတဖြစ်လာတော့ နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံမရှိတဲ့ ရုပ်သံလူရွှင်တော် သမ္မတဖြစ်ချင်လို့ ထေ့တွဲဝေဖန်ချက်တွေ၊ သရော်စာတွေ သောသောညံသွားခဲ့တယ်။ သူက စန်းရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာမှဝါဒမှ သဲသဲကွဲကွဲမရှိခဲ့ဘူး”

ကမ္ဘာ့အရေးတွေဟာ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ စရိုက်သဘာဝကို အခြေပြုပြီး အကောင်အထည်ဖော်လေ့ရှိတယ်လို့ ဆိုကြတယ်။ ယူကရိန်း စစ်ပွဲဟာ အဲဒီစကားမှန်ကန်ကြောင်း သက်သေထူနေသလို ဖြစ်နေပါတယ်။ ဥရောပက ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဟာ အဒေါ့ဟစ်တလာက စစ်ကိုလိုလားလို့ ဖြစ်ပွားခဲ့ရတဲ့ စစ်ဖြစ်ခဲ့သလို ယူကရိန်းစစ်ဟာ ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က စစ်ကိုလိုလားလို့ ဖြစ်ရတဲ့ စစ်သက်သက် လို့ ဆိုသူတွေရှိပါတယ်။

တစ်ဖက်ကို ကြည့်ပြန်ရင်လည်း ဇေလန်စကီးသာ ယူကရိန်းသမ္မတမဟုတ်ရင် ယူကရိန်း စစ်ပွဲဟာ အခုလိုအနေအထားမျိုး ဖြစ်ထွန်းလာမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဇေလန်စကီး ဟာ အချိန်ကာလနဲ့ မသင့်တော်တဲ့ စစ်ရေးစစ်ရာ မသိတဲ့လူပြက်ဟောင်း တစ်ယောက် ပဲလို့ ကနဦးအနေနဲ့ ခံယူချက်ရှိခဲ့ကြပေမယ့် သူ့ရဲ့ခေါင်းဆောင်မှုစွမ်းရည်က ခုခံကာကွယ်မှုတွေကို ပြောင်မြောက်စေတယ်လို့ ချီးမွမ်းသူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ သူ့ကို ဘေးကင်းရာခေါ်မယ့် အမေရိကန်ထောက်လှမ်းရေး အရာရှိရဲ့ ကမ်းလှမ်းချက်ကို ငြင်းပယ်ပြီး လက်နက်အကူအညီ အတွင်းတွင်တောင်းကာ အမေရိကန် ကွန်ဂရက်၊ ဗြိတိန်ရဲ့ ပါလီမန်၊ ဂျာမနီရဲ့ ဖက်ဒရယ်ပါလီမန် ဘန်ဒါစတေ့ (Bundestag) မှာ ယူကရိန်းအရေးကို အလေးထားကြဖို့ ပြောခဲ့ ဆိုခဲ့တာတွေဟာ ခုခံနေတဲ့ ယူကရိန်းသားတွေအတွက် အားတက်၊ အားတင်းထားစရာတွေ ဖြစ်ခဲ့သလို အနောက်နိုင်ငံ တွေအတွက် ဥပေက္ခာပြုရခက်တဲ့ကိစ္စ ဖြစ်သွားစေခဲ့ပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ

“ကျူးဘားမှာ
 ဆိုဗီယက်ဒုံးကျည်စခန်း
 ဖွင့်ချိန်မှာ
 ဂျန်အက်ဖ်ကနေဒီလို
 အဆင်ခြင်ဉာဏ်ကြီးတဲ့သူက
 အိမ်ဖြူတော်မှာ
 သမ္မတဖြစ်နေခဲ့တာက
 ကမ္ဘာကြီးကို
 တတိယကမ္ဘာစစ်ဘေးနဲ့
 ကင်းဝေးခွင့်သာစေခဲ့တာ
 သာဓကကောင်း
 တစ်ခုပါပဲ”

သွေးဆူတဲ့ ဒေါ်နယ်ထရန်က သမ္မတဖြစ်မနေဘဲ
 ဂျိုးဘိုင်ဒန် သမ္မတဖြစ်နေခြင်းဟာ အနောက်နိုင်ငံတွေ
 စည်းလုံးညီညွတ်စွာ သွေးအေးအေးနဲ့ ပူတင်ကို
 တုံ့ပြန်စေခဲ့တဲ့ အကြောင်းရင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလူတွေကို
 ညွှန်းဆိုနေတာဟာ သမိုင်းလာ မဟာလူသား သဘော
 တရား (Great man theory)ကို အသက်ပြန်သွင်းဖို့
 ကြိုးစားနေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကိစ္စရပ်တွေမှာ
 ရာထူး၊ နေရာ၊ အချိန်အခါဆိုတဲ့ အချက်တွေ အလွန်
 အရေးပါကြောင်း ထောက်ပြလိုခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။
 ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဖြစ်စဉ်တစ်ခု နောက်ဆုံး
 ဘယ်လိုနိဂုံးချုပ် အဖြေထွက်တယ်ဆိုတာ အဲဒီ
 ကာလခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ စရိုက်သဘာဝပေါ်
 တည်မှီနေပါတယ်။

ကျူးဘားမှာ ဆိုဗီယက်ဒုံးကျည်စခန်း
 ဖွင့်ချိန်မှာ ဂျန်အက်ဖ်ကနေဒီလို ဆင်ခြင်ဉာဏ်
 ကြီးတဲ့သူက အိမ်ဖြူတော်မှာ သမ္မတဖြစ်နေခဲ့တာက
 ကမ္ဘာကြီးကို တတိယကမ္ဘာစစ်ဘေးနဲ့ ကင်းဝေးခွင့်
 သာဓကကောင်း တစ်ခုပါပဲ။ လက်ရှိ
 ရုရှားမှာ ပူတင်ဟာ သူ့အားကျတဲ့ စတာလင် အတိုင်း
 ဗဟိုဦးစီးစနစ်နဲ့ ချုပ်ကိုင်တဲ့ အာဏာရှင်စနစ် ပြန်
 တည်ဆောက် ထားပါတယ်။ သူ့ သဘောထား၊
 သူ့လိုအင်ဆန္ဒတွေ ရုရှားရဲ့မူဝါဒ ဖြစ်နေတယ်။
 အာဏာခလုတ်ကို သူပဲ ကိုင်ပြီး အဓိကဆုံးဖြတ်
 ချက်တွေကို သူပဲချမှတ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီအရေးမှာ
 သူဟာ သူ့ကျူးကျော်မယ့် တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင်ရဲ့
 စိတ်ဓာတ်နဲ့ အရည်အသွေးကို ကောင်းကောင်းကြီး
 တွက်ကိန်းမှားသွားခဲ့တယ်လို့ ဝေဖန်သူတွေလည်း
 ရှိပါတယ်။ ထွက်မပြေး၊ လက်နက်မချ၊ မဆုတ်မနစ်၊
 ခုခံတန်ပြန် တိုက်ခိုက်မယ်ဆိုတဲ့ ဇဲလန်စကီးရဲ့ ဆုံးဖြတ်
 ချက်ဟာ ပူတင်မထင်မှတ်ထားခဲ့တဲ့ ကြီးမားတဲ့
 အကျိုးဆက်ကြီး ဖြစ်ထွန်းလာစေခဲ့ပါတယ်လို့လည်း
 ဆိုကြပြန်ပါတယ်။

စစ်ဖြစ်ပွားကြလေ့ရှိတဲ့ အကြောင်းတရား
 တွေကို ထောက်ပြကြတဲ့အခါမှာ သုတေသီတွေ
 က နယ်မြေလူမှု၊ စီးပွားနယ်ချဲ့မှု၊ လက်နက်

အင်အားပြိုင်ဆိုင်မှု၊ လူတန်းစား ပဋိပက္ခဖြစ်မှု၊ ပုန်ကန်ထကြွမှုစသဖြင့် အကြောင်းအမျိုးမျိုး ထောက်ပြလေ့ရှိပါတယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ်လို့ သမိုင်းတင်ကြတဲ့ ၁၉၁၄ ခုနှစ်စစ်ပွဲဟာ တကယ်တော့ ဆွေမျိုးသားချင်းတွေ ဂုဏ်လု၊ အာဏာလု၊ မြေလုတဲ့ စစ်ပွဲပါ။ သားပေးသမီးယူ၊ ပဒေသရာဇ်ကျင့်ထုံး ကျင့်သုံးလာခဲ့တဲ့ အကျိုးဆက်ကြောင့် ဝမ်းကွဲဆွေမျိုးတွေ အာဏာ လုပွဲ ဖြစ်ခဲ့တာပါ။ အမျိုးဂုဏ်ဆိုတဲ့ကိစ္စဟာ အဲဒီနှစ်ဆယ်ရာစုနှစ်အစမှာ အားကောင်း နေခဲ့ပါသေးတယ်။ နပိုလီယံသာ ကော်စီကာကျွန်းမှာ ရောင့်ရဲနေခဲ့ရင် ဒေသန္တရခေါင်းဆောင် အဆင့်လောက်ပဲရှိမယ်။ ရည်မှန်းချက်ကြီး အလှမ်းကျယ်ခဲ့လို့သာ အင်အားကြီးမားတဲ့ တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင် ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အာဏာရဥရောပရဲ့ သခင်ဖြစ်ဖို့ မရည်ရွယ်ခဲ့ပါဘူး။ လက်ရှိမျိုးဆက်နဲ့ အနာဂတ်မျိုးဆက်ရဲ့ ခံစားခွင့် ခိုင်မာစေချင်ခဲ့တာပဲ ရှိပါတယ်။ စစ်ပြုခြင်းဖြင့်သာ ဒီအချက်ကို ခိုင်မာစေနိုင်မယ်လို့ ယုံကြည်ပြီး စစ်ထဲဖြစ်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလားတူပဲ ဂျာမနီကိုအုပ်ချုပ်နေသူဟာ ဟစ်တလာမဟုတ်ခဲ့ရင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးက ဖြစ်လာနိုင်ခဲ့မှာ မဟုတ်ဘူး။ အစပျိုးစစ်၊ ဥရောပတစ်ခွင်နယ်ချဲ့စစ်ပြီးတဲ့နောက် ဆိုဗီယက်နိုင်ငံထဲ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ဖို့အထိ ဟစ်တလာရဲ့ ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒအရ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ကိစ္စတွေပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဟစ်တလာက စစ်ကိုလိုလားတာဟာ ဥရောပကသယံဇာတတွေ ပိုင်ဆိုင်လို စိတ်သက်သက်နဲ့သာ မဟုတ်ပါဘူး။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်မှာ ချက်ကိုစလိုဗက်ကီးယားနိုင်ငံကို သူပိုင် ယူလိုက်တော့ မဟာမိတ်တွေက လိုက်လျောအရုံးပေးခဲ့တယ်။ စစ်ဖြစ်ကိန်းက ဝေးပြီလို့ စိတ်သက်သာရာရသွားတဲ့ ပြည်သူ တွေရဲ့ မျက်နှာကို ကြည့်မရလို့ စစ်ကိုမီး ပြန်ထိုးပေးဖို့ သူ့ရဲ့ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီး ဂိုဘယ်လ်ကို ခိုင်းခဲ့တယ်။ သူက အာရီယန်လူမျိုးတွေ သာ ကြီးမြတ်၊ အစွမ်းထက်တယ်လို့ လောကကြီးကို ပြချင်ခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ မင်းတကမ္ဘာမင်း၊ စစ်မင်းတကမ္ဘာ စစ်မင်းတွေထဲမှာ သူ့အစွမ်းဆုံးလို့ ပြချင်ခဲ့ပါတယ်။ တခြားခေါင်းဆောင်တွေကို ဗိုလ်ချုပ်တွေက စစ်ကိုအဆုံး သတ်လိုကြတာဟာ သူ့အတွက် ယမ်းပုံမီးကျ ဒေါပွစရာအကြောင်း ဖြစ်ခဲ့တယ်။

နိုင်ငံရပ်ခြားမှာလည်း ရုရှားအခြေအနေ ကောင်းနေခဲ့တယ်။ ဥရောပ၊ EU နဲ့ NATO မှာ သင်းကွဲမှုတွေရှိအောင် ကောင်းကောင်းသပ်ရိုက်ထားနိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုတွေကြောင့် လက်ကလွတ်လုနီးပါးဖြစ်သွားတဲ့ ဘီလာရစ်နဲ့ ကာဇက်စတန် အာဏာရှင်နိုင်ငံတွေမှာ ဩဇာပြန်လည်ထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ် ပါတယ်။

အဲဒါအပြင် ပူတင်ဟာ အနောက်နဲ့ပတ်သက်ပြီး အကြိမ်ကြိမ်အောင်ပွဲခံရပြီး ဖြစ် တယ်။ အမေရိကန်နဲ့ သူ့မဟာမိတ်တွေဟာ ရုရှားကို ရင်မဆိုင်ရဲဘူးဆိုတာ အကဲစမ်း သိထား ပြီးလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွေ ကုန်ခါနီးမှာ ချေချင်းညာမှာ ဂရော့ခ်နီမြို့ကို ပြာပုံကျအောင် ဖျက်ဆီးခဲ့ခြင်း၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှာ ခရိုင်းမီးယား ကိုသိမ်းပိုက်ပြီး ဒွန်ဖော့နိုင်ငံကို ခွဲထုတ်ခဲ့ခြင်း၊ ဆီးရီးယားစစ်ပွဲအတွင်း ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ အဲလက်ပိုမြို့ကို ဗုံးကြဲဖျက်ဆီးခဲ့ခြင်း၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ ဂျော်ဂျီယာကိုလည်း စစ်ပြုခဲ့ခြင်းတို့ဟာ အနောက်ကအသံတွေကို ညံစေ ခဲ့ပါတယ်။ ရန်တုံ့ပြန် မှု မပြုရဲခဲ့ကြတာကို ကြုံခဲ့ရပြီးဖြစ်ပါတယ်။ ထရန့်ခေတ်၊ ထရန့် ရဲ့ ကသောင်းကနင်း လုပ်ရပ်ဖြစ်တဲ့ NATO ကို အပြစ်ဆိုပုတ်ခတ်မှု၊ အဖွဲ့ကန့်ဝှက်ထွက်ဖို့ ခြိမ်းခြောက်မှုနဲ့ ယူကရိန်းကို လက်နက်အကူအညီမပေးဖို့ ဆုံးဖြတ်မှုတွေဟာ ပူတင်အတွက် ကြိတ်ပြီးကျေနပ်စရာတွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်ဟာ ဥရောပ၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသနဲ့

အာဖရိကကိစ္စတွေထက် အာရှအရေးကိုသာ ဦးစားပေး စိတ်ဝင်စားတယ်လို့ ရုရှားတွေက မြင်ကြပါတယ်။ ဘိုင်ဒန် သမ္မတဖြစ်လာတော့ ဘိုင်ဒန်ရဲ့လုပ်ရပ်တွေဟာ ဒီယူဆချက် မှန်ကန်ကြောင်း ထောက်ပြချက်တွေကို ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဒါ့အပြင် အာဖဂန်နစ္စတန်ကနေ အမေရိကန်တပ်တွေ ကသောင်းကနင်း ရုပ်သိမ်းရတဲ့အဖြစ်ဟာ အမေရိကန်ရဲ့ ဩဇာအာဏာ ကျဆင်းမှု လက္ခဏာဖြစ်လာပြီး ပြောတဲ့အတိုင်း ပြတ်ပြတ်သားသား၊ အခိုင်အမာမလုပ်နိုင်တဲ့ အချက်လို့ ယူဆစရာဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ရဲ့ ဆောင်းရာသီကာလ အချိန်ရောက်တော့ ပူတင်ဟာ သူ့ရန်သူတွေ အကွဲကွဲ အပြုပြင်နေပုံ၊ ရုရှားရဲ့ စွမ်းအင်ပေါ်မှီခိုအားထားရုန်းဆိုက် နေတဲ့ ဥရောပက နေဝင်မယ့် ငွေပုံကြီးကို ကြည့်ပြီး အေးအေးဆေးဆေး ငြိမ်နေနိုင်တဲ့ အနေအထား ရှိနေခဲ့တယ်။ ရုရှားကို တစ်ချိန်က ဆိုဗီယက်နိုင်ငံကြီးလို အင်အားကြီးနိုင်ငံ ပြန်ဖြစ်စေချင်တယ်။ အင်အားကြီးနိုင်ငံရဲ့ ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက် သူဖြစ်ချင်နေတယ်။ ငွေကြေးအင်အားတွေ စိတ်ရှည်လက်ရှည်တည်ဆောက်ထားခဲ့တယ်။ အနေအထားက စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ခွဲရင် လမ်းကြောင်း ပြောင်းပြီး သုံးနိုင်အောင် တရုတ်ဘက်ကို ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ဖောက်ထားခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ စစ်တပ်ကို ခေတ်မီအောင် အဆင့်မြင့် မွမ်းမံထားတယ်။ အဲ့ဒါတင်မကသေးပါ။ ယူကရိန်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အတွေးအမြင်တွေကို ပြည်တွင်းမှာ သူပဲလမ်းကြောင်းပေးထားတယ်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ကြီး ဖြစ်ရေးအတွက် ယူကရိန်းမရှိမဖြစ်လိုအပ်ကြောင်း ပြော ခဲ့တယ်။ ယူကရိန်းကို “သစ္စာမဲ့ နာဇီတွေ” လက်ထဲက ကယ်တင်ရမယ်လို့ တွင်တွင်ဆိုခဲ့တယ်။ အခုထိတော့ ရုရှားနိုင်ငံသား အများအပြားက သူ့ကိုယုံကြည်နေပုံရတယ်။ မူဆိုလီနီက အီတလီလူမျိုးတွေ ရောမအင်ပါယာအဖြစ် ဂုဏ်မြင့်ခဲ့တဲ့ကာလကို ပြန်ထောက်ပြပြီး ဒုတိယရောမအင်ပါယာတည်မယ်လို့ ဟစ်ကြွေး စည်းရုံးခဲ့တယ်။

နာဇီတွေက ၁၉ ရာစုနှစ်ကုန်ခါနီးကာလ မဟာဖရက်အရစ်ရဲ့ ပရပ်ဂျား၊ ဂျာမနီကိုပြုပြီး တတိယနိုင်ငံတော်ကြီး တည်ထောင်မယ်လို့ ဟစ်ကြွေးသိမ်းသွင်းခဲ့တယ်။ ပူတင်က သူ့ ကိုယ်သူ သမိုင်းပညာရှင်လို့ မြင်တယ်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ပျက်သုဉ်းသွားမှုကို နှစ်ဆယ် ရာစုနှစ် ရဲ့ “အကြီးမားဆုံး ပထဝီနိုင်ငံရေး ကပ်ဘေးကြီး” လို့ မြင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၁၇ ရာစုနှစ် အကုန်နဲ့ ၁၈ ရာစုနှစ်အစ မဟာပီတာရဲ့ ခေတ်ကာလကို ရုရှားသမိုင်းဂုဏ်ရောင် အပြောင်ဆုံး ကာလအဖြစ် မြင်ပါတယ်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာ ပူတင်ဟာ "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians" (ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းသားတို့၏ သမိုင်းဝင်ညီညွတ်မှု) ဆိုတဲ့ အက်ဆေး ရှည်တစ်ပုဒ်ကိုရေးပြီး Website ပေါ်တင်ခဲ့တယ်။ သီးခြားခွဲထွက်နေတဲ့ ယူကရိန်းနိုင်ငံ ဘယ်တုန်းကမှ မရှိခဲ့ဖူးဘူးလို့ သူရေးတဲ့ သူ့အမြင်သမိုင်းစာတမ်းမှာ ဆိုထား ခဲ့တယ်။ ပူတင်ရဲ့ ကမ္ဘာ့သမိုင်းအမြင်ကို အရောင်စွန်းစေသူတစ်ယောက်ကတော့ သူ့သဘောကျတဲ့ အမျိုးသားရေးဝါဒီတစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ အိုင်ဗင်အီလျင်း (Ivan Ilyin) ဆိုသူပါ။ ပထမ ကမ္ဘာစစ်နဲ့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြားကာလမှာ ရုရှားဖက်ဆစ်ဝါဒီတစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့ တဲ့ အီလျင်း ဟာ ရုရှားနိုင်ငံတော်ကြီးကို ဘုရားသခင်ကဖန်ဆင်းတာဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာပေါ်မှာ ရုရှားတစ်နိုင်ငံသာ သန့်စင်မွန်မြတ်တဲ့ နိုင်ငံဖြစ်တယ်လို့ ခံယူချက်ရှိခဲ့တယ်။ ပူတင်လက်ခံတဲ့ နောက်အမျိုးသားရေး ဝါဒီတစ်ယောက်ကတော့ လဗ်ဂူမီလဗ် (Lev Gumilev) ဖြစ်ပါတယ်။ ထွေထွေပြားပြား လူမျိုးစုံဟာ အာကာသရောင်ခြည်တန်းတွေ ပေါင်းရုံးဖန်ဆင်းချက်

“၂၀၁၈ ခုနှစ်
 ရွေးကောက်ပွဲမှာ
 ဇလန်စကီးဟာ
 သောင်ပြိုကမ်းပြို
 မဲအရေအတွက်နဲ့
 သမ္မတဖြစ်လာတော့
 နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံမရှိတဲ့
 ရုပ်သံလူရွှင်တော်
 သမ္မတဖြစ်ချင်လို့
 ထေ့တွဲဝေဖန်ချက်တွေ၊
 သရော်စာတွေ
 သောသောညံသွားခဲ့တယ်”

ဖြစ်တယ်။ အဲဒီဖန်ဆင်းချက် တွေမှာ ရုရှားလူမျိုးကို နောက်ဆုံးမှာဖန်ဆင်းခဲ့တဲ့အတွက် ရုရှားတွေဟာ အနုပျိုဆုံး၊ အသန်စွမ်းဆုံး လို့ သူကယုံကြည်ခဲ့တယ်။ အဲဒါအပြင် အီလျင်းရဲ့ အနာဂတ်အမြင်မှာ ပူတင် အကြိုက်တွေ့တဲ့ အကွက်တစ်ကွက် ရှိသေးတယ်။ အဲဒါကတော့ ရုရှားနိုင်ငံကြီး အထမြောက် အောင်မြင် အောင်ပြုနိုင်တဲ့ ယောက်ျားပီသတဲ့ ကယ်တင်ရှင်ကြီး ရုရှားနိုင်ငံက ပေါ်ပေါက် မယ်ဆိုတဲ့ ဟောကိန်းပါပဲ။ ပူတင်ဟာ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန် သမားကျကျတွေ့ခဲ့ရင် ရုရှား နိုင်ငံတွင်းမှာ သူ့နေရာကို ကာကွယ်ရေးနဲ့ ပြည်ပမှာ လုံခြုံရေးကို အာမခံချက်ရှိရေးတို့ကို အဓိကထား တဲ့ ဆန္ဒတွေရှိခဲ့ရင် အခုလို စစ်ပွဲကြီးတစ်ခုကို စွန့်စားစတင်ခဲ့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ရုရှား တပ်တွေကို ယူကရိန်းသားတွေက ပန်းတွေ၊ ရိုးရာကြိုဆိုရေး ဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း ပေါင်မုန့် နဲ့ ဆားတည်ခင်းပြီး ဧည့်ကြိုလိမ့်မယ်လို့ သူနဲ့သူ့ ဗိုလ်ချုပ်တွေက ထင်ခဲ့မှာမဟုတ်ပါဘူး။ သူဟာသူ့ ယုံကြည်လိုရာ ယုံကြည်ချက်နဲ့ မမြင်နိုင်ခဲ့တာပါ။ သူဟာ သူ့ တပ်မတော်ကို ထိခိုက်စေခဲ့ပြီး ယူကရိန်းကို ကိုယ့်မင်း ကိုယ့်ချင်း နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် အရင်ကထက် ကျစ်လစ် စေခဲ့ပါတယ်။

သူမုန်းတီးတဲ့ NATO နဲ့ EU ကို ပိုပြီး ညီညွတ်စေခဲ့ပြီး ကာလကြာမြင့်စွာကတည်းက ဝီဝါဒကွဲနေတဲ့ အမေရိကန်နဲ့ ဥရောပနိုင်ငံတွေကို ပြန်လည်အစေးကပ်မိစေခဲ့ပါတယ်။ တစ်ခါစစ်တလင်း မှာ အကျအဆုံးများလာတာနဲ့အမျှ ရုရှားဟာ တရုတ်ဆန္ဒကို ဦးညွတ်ရတဲ့ အနေအထားရှိပါလိမ့် မယ်။ ပူတင်ရဲ့ အကြံအတိုင်း အထမြောက်တဲ့ အချက်တစ်ချက်တော့ တစ်ဖက်ကခေါင်းဆောင် ကြောင့်ပါ။ သမိုင်းမှာ ဟစ်တလာနဲ့ ပူတင်လို လူစား တွေနဲ့ ခေတ်ပြိုင်ပေါ်လာလေ့ရှိတဲ့ လူစားတစ်မျိုး ရှိပါသေးတယ်။ သူတို့ကတော့ မင်းဆိုးတွေကို ဖြိုချစွမ်းရှိတဲ့ အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်တွေပါပဲ။ တိမ်မြုပ်နေခဲ့ရာ လူတောသူတောထဲ မထင်မရှား နေရာကနေ လူထုထဲကနေ “ဘွား” ကနဲပေါ်လာတဲ့

လူထုခေါင်းဆောင်ပါ။ ဟစ်တလာကို ရှင်းဖို့အတွက် အပယ်ခံ နိုင်ငံရေးသမားအဖြစ်ကနေ တိုင်းပြည်ရဲ့ ရှေ့မျက်နှာစာကို အလျင်အမြန်တက်ခဲ့ရတဲ့ ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ်ချာချီဟာ ဒီလိုခေါင်းဆောင်ပါ။ ဟစ်တလာသာစစ်ပြုဖို့ စိတ်ကူးမရှိခဲ့ရင် ချာချီဟာ တိုင်းပြည် ဂုဏ်ဆောင်ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက် ဖြစ်လာစရာ အကြောင်းမရှိခဲ့ပါဘူး။ မသင့်မတော် ခေါင်းဆောင်အဖြစ် သတ်မှတ်ခံရတဲ့အဆင့်မှာ ဇဲလန်စကီးရဲ့ အခြေအနေက ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ကာလက ချာချီသတ်မှတ်ခံရတဲ့အဆင့်ထက် နိမ့်ခဲ့ပါတယ်။

၂၀၁၈ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဇဲလန်စကီးဟာ သောင်ပြုကမ်းပြု မဲအရေအတွက် နဲ့ သမ္မတဖြစ်လာတော့ နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံမရှိတဲ့ ရုပ်သံလူရွှင်တော် သမ္မတဖြစ်ချင်လို့ ထေ့တွဲဝေဖန်ချက်တွေ၊ သရော်စာတွေ သောသောညံ့သွားခဲ့တယ်။ သူက စန်းရှီခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာမူဝါဒမှ သဲသဲကွဲကွဲမရှိခဲ့ဘူး။ ထရန်နဲ့ ပူတင်အနိုင်ကျင့်တာကို ခံနေခဲ့ရတယ်။ ပူတင်က ယူကရိန်းအရှေ့ခြမ်းက ခွဲထွက်ရေးသမားတွေကို ခပ်တည်တည်ပဲ အကူအညီ တွေဆက်ပေး နေခဲ့တယ်။ ပူတင်ရဲ့ ကျူးကျော်မှုအကြိုညာမှာ ဇဲလန်စကီးဟာ ယူကရိန်းသား တွေရဲ့ အမှတ်ပေးဇယားမှာ သူညီ အောက်ရောက်နေခဲ့တယ်။ ဇဲလန်စကီးရဲ့ လုပ်ဆောင်မှုတွေကို ပြည်သူတွေအကြိုက်မတွေ့ ဖြစ်နေခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ လူရွှင်တော်အဖြစ် သူထိတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အတတ်ပညာတွေက ဒီနေရာမှာ သူ့အတွက် အသုံးဝင်လာခဲ့တယ်။ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ အလုပ် လုပ်တတ်မှုတွေ၊ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှုကျွမ်းကျင်ပုံတွေနဲ့ အဓိက လုပ်ရုံကိုင်ရုံစိတ်က သူ့ကိုစစ်ကာလ ယူကရိန်းနိုင်ငံ အတွက် အသင့်တော်ဆုံးခေါင်းဆောင် ဖြစ်သွားစေခဲ့တယ်။ သရုပ်ဆောင်တစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့ ဖူးတော့ ယူကရိန်း၊ ရုရှားနဲ့ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း “ပရီသတ်”ကြိုက် အောင် သူတင်ဆက်ပြသပြောကြားမှုတွေ ပြုတတ်နေတယ်။ ချာချီလိုပဲ လက်တွေ့ဦးဆောင် မှုပြုခဲ့တယ်။ တိုင်းပြည်ကို စွန့်ပြေးဖို့ ငြင်းဆန်ခဲ့တယ်။ ဖြစ်သမျှ အကောင်းအဆိုးဒဏ်ကို ဝေမျှခံဖို့ အသင့်ရှိနေခဲ့တယ်။

ဘယ်ဘက်ကပဲတွက်တွက် ရုရှားက ယူကရိန်းထက် အင်အားကြီးနေခဲ့တယ်။ ယူကရိန်းမြေပေါ်ကို ရုရှားတပ်တွေ ခြေချတာနဲ့ ယူကရိန်းခေါင်းဆောင်တွေ အရှုံးပေး ဒါမှမဟုတ် ထွက်ပြေးကြရမှာ ဖြစ်တယ်။ အနောက်ကလည်း အရေးအရာလုပ်အချိန်မပေးနိုင် ဒါမှမဟုတ် ဘာအကူအညီမှ မပေးချင်တဲ့ အနေအထားပဲရှိမယ်လို့ ပူတင်က တထစ်ချတွက်ဆထားဟန် ရှိပါတယ်။ အစဉ်အလာကလည်း ရှိထားခဲ့ပါတယ်။ ခရိုင်းမီးယားမှာ ဒိုဘတ်ခွဲထွက်နိုင်ငံတွေကို ခပ်တည် တည်နဲ့ ဝင်သိမ်းတာကို အနောက်နိုင်ငံတွေက ထိုင်ကြည့်နေခဲ့တယ်။ သတင်းအမှားဖြန့် ဗျူဟာ၊ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်ရေးဗျူဟာနဲ့ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှာ အနောက်အတွက် ပြဿနာဖွဲ့လိုက် တော့ အမေရိကန်နဲ့ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့အာရုံက ခရိုင်းမီးယားဒေသကို ရောက်မလာခဲ့ တော့ပါဘူး။ ပူတင်ဟာ ယူကရိန်းကို သူ့အလွယ်တကူနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲခဲ့ကြောင်း အတော်ထင်ရှားပါတယ်။ ရုရှားတပ်တွေကို တန်ပြန်ထိုးစစ်အတွက် အသင့်ပြင်မထားခဲ့သလို စစ်ယာဉ်တွေကိုလည်း တစ်ရက်နှစ်ရက်စာ လောင်စာဆီနဲ့ပဲ စစ်မြေပြင်ကို ပို့ခဲ့တယ်။ ပူတင် က စစ်ခေါင်းဆောင် တစ်ယောက်အနေနဲ့ မပြုသင့်တာကို အဆင်အခြင်မဲ့ ပြုမိခဲ့တယ်။ ပိုကာကစားသမားကောင်းတောင်မှ တစ်ဖက်လူလက်ကိုသိပြီး မမျှော်လင့်တဲ့ အကွက်တွေ အတွက် အသင့်ပြင်ထားရမယ်မှန်း သဘောပေါက်တယ်။ စစ်ရေးမှာ စစ်လက်နက်နဲ့ စစ်

အင်အားထက် စစ်ခေါင်းဆောင်ရဲ့ ပင်ကိုစွမ်းရည်က ပိုပြီးအဓိကကျကြောင်း ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ဟာ ကာလတစ်လတာအတွင်းမှာပဲ ကောင်းကောင်းပေါ်လွင်ခဲ့ပါပြီ။ အနောက်က ဒီအချက် တွေကို ဥပေက္ခာပြုခဲ့ရင် သူ့အန္တရာယ်သူ့စိန်ခေါ်ရာရောက်ပါလိမ့်မယ်။ ပူတင်ဟာ သူ့ခြေရာတွေ ဖျောက်ပြီး သူ့ရဲ့ ပုဂ္ဂလိကဘဝကို အတတ်နိုင်ဆုံး လျှို့ဝှက်ထားပေမယ့် သူ့အတွေးနဲ့ သူ့ ရည်မှန်းချက်ကို အတော်သိကြပါတယ်။ ယူကရိန်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သူ့အကြံအစည်ကို သူ မသိဝှက်ခဲ့ပါဘူး။ NATO ရဲ့ တိုးချဲ့မှုကို သူမလိုလားကြောင်းနဲ့ အနောက်အုပ်စုက အုပ်စု ကွဲပျက်စီးယိုယွင်းနေပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း မရှိတော့ဘူးလို့ သူယုံကြည်ကြောင်း တို့ကိုလည်း မဖုံးမကွယ်ပြောဆိုခဲ့ဖူးပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ အခုတော့ ပူတင်ရဲ့ အတွေးအမြင်တွေ မှားယွင်းကြောင်း ဇဲလန်စကီး၊ ဥရောပနဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံတို့က သူ့ကိုထောက်ခံတဲ့သူတွေ ကို ပြသခဲ့ပါပြီ။ ဆက်လက်ဖြစ်မယ့်ကိစ္စတွေက ထွေထွေပြားပြား အကြောင်းရပ်မျိုးစုံပေါ် တည်မှီပါတယ်။ ဘိုင်ဒန်ကလည်း အနောက်အုပ်စုကို အစည်းမပြေအောင် ဆက်လက်ထိန်း ထားပြီး မဟာမိတ်များအဖြစ် အားပြုနိုင်မလား၊ ယူကရိန်းကိုဆက်ပြီး အခိုင်အမာပံ့ပိုးနေ နိုင်မလား၊ ရုရှားရဲ့လုပ်ရပ်ကို ထိုက်လျောက်စွာ တုံ့ပြန်အရေးယူမှုပြုနိုင်မလား၊ လူအများ အပြား မျှော်လင့်သလို ရှိကျင့်ဖျင်က သူ့ဩဇာသုံးပြီး ပူတင်ကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေးစားပွဲကို တွန်းပို့ မလား၊ ဘယ်အနေအထားက ယူကရိန်းသားတွေအတွက် လက်ခံသာစရာ ဖြစ်မလဲ၊ ယူကရိန်း မှ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာရေးကို ပူတင်လက်ခံမလား ဒါမှမဟုတ် တင်းခံနေမလားဆိုတဲ့ အဖြေတွေ ကို ခန့်မှန်းရုံသာ ပြုနိုင်ပါတယ်။ ပူတင်ရဲ့အစဉ်အလာလက်စွမ်းကို ထည့်တွက်ရရင်တော့ ဆိုဗီယက်နဲ့ စစ်အေးကာလကလိုပဲ ဒီစစ်ပွဲဟာလည်း အနောက်အုပ်စုအတွက် ကာလကြာရှည် ကုန်ကျစရိတ်များပြားမယ့် စစ်ပွဲတစ်ခုဖြစ်ဖို့ အလားအလာ ပြနေပါတယ်။

နိုင်သစ်နိုင်

Ref: Leadership at War by Margaret Mac Millan

အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးနှင့်
Jaishankar သဘောတရား

အိန္ဒိယ

“အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ မဟာဗျူဟာဆုံးဖြတ်ချက်များ
ချမှတ်ရာတွင် အခြေခံတန်ဖိုးများအပါအဝင်
လက်ရှိနဲ့အနာဂတ် အကျိုးစီးပွားများအပေါ်
အခြေခံသင့်ပါသည်။ အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့အနေဖြင့်
အတိတ်ကာလကို အခြေခံခြင်းမပြုဘဲ လက်ရှိအရှိတရားနှင့်
အနာဂတ်လိုအပ်ချက်များအပေါ် အခြေခံပြီး
ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်သင့်ပါသည်”

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများ ဦးဆောင်သည့် (၂+၂)ဝန်ကြီးများအဆင့် အစည်းအဝေးကို မကြာသေးမီကပင် ကျင်းပပြီးစီးခဲ့သည်။ အဆိုပါအစည်းအဝေးကို အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး Antony Blinken၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Llyod Austin နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Dr.Subrahmanyam Jaishankar ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Rajnath Singh တို့က ဦးဆောင် ကျင်းပခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်နှင့် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီတို့ နှစ်ဦး မတွေ့ဆုံမီ အဆိုပါဝန်ကြီးနှစ်ဦးစီ ဦးဆောင်သည့် (၂+၂) အစည်းအဝေးကို ဗွီဒီယိုကွန်ဖရင့် ဖြင့် ဦးစွာကျင်းပခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် တိုကျိုတွင် ထပ်မံတွေ့ဆုံရန် မျှော်လင့် ကြောင်း ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးတို့က ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။

ဝန်ကြီးနှစ်ဦးဦးဆောင်သည့် (၂+၂) အစည်းအဝေးသည် နိုင်ငံတကာလုံခြုံရေးအပေါ် အခြေခံခြင်းဖြစ်ပြီး ယူကရိန်းကို ရုရှားတို့က တိုက်ခိုက်ချိန်မှစ၍ ပထမဆုံးကျင်းပခြင်းဖြစ် သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးများအပေါ် အကြီးမားဆုံးစော်ကားမှုအား ကမ္ဘာအကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးနှစ်နိုင်ငံက လျစ်လျူရှုခဲ့သည်ဟုလည်းဆိုသည်။ ယူကရိန်းအား ရုရှား၏ တိုက်ခိုက်မှုသည် နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို ခြိမ်း ခြောက်မှုအဖြစ်လည်း ရှုမြင်ကြသည်။

နှစ်နိုင်ငံ ပူးတွဲထုတ်ပြန်သည့် ၁၃ မျက်နှာပါ ကြေညာချက်တွင် ယူကရိန်း၏ အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ စာပိုဒ်တိုတစ်ခုသာ နေရာပေးဖော်ပြခဲ့သည်။ လူသားကပ်ဆိုက်မှု၊ အရပ်သားများ သေဆုံးမှုအပေါ် ပြစ်တင်ရှုတ်ချမှု၊ ရန်လိုမှုများ ချုပ်ငြိမ်းရေးအတွက် တောင်းဆိုမှုနှင့် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာတမ်းပါ စည်းမျဉ်းများကို ကိုးကားပြောဆိုမှုမှလွဲ၍

“အိန္ဒိယ-အမေရိကန်
ဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်၍
မည်သည့်ဘက်ကမှ
ထိခိုက်ခံလိုကြမည် မဟုတ်ပါ။
နှစ်နိုင်ငံလုံးသည်
သူတို့ကိုယ်သူတို့
မဟာဗျူဟာ
အကျိုးစီးပွားပေါင်းစည်းမှု
တိုးတက်လာခြင်းနှင့်အတူ...”

တစ်စုံတစ်ရာ ထူးခြားမှုမရှိလှပါ။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးများအနေဖြင့် နျူကလီးယားလက်နက်များအပါအဝင် စစ်ပွဲများကို မည်သို့တားဆီးကြမည်၊ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် နယ်မြေ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေ ထိခိုက်ပျက်စီးသွားမှုကိုပြင်ဆင်ရန် မည်သို့ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ကြမည်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြခြင်းမရှိဘဲ ရေငုံနှုတ်ပိတ်လုပ်နေကြသည်။

အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်ဘက်ကမှ ထိခိုက်ခံလိုကြမည် မဟုတ်ပါ။ နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် သူတို့ကိုယ်သူတို့ မဟာဗျူဟာ အကျိုးစီးပွားပေါင်းစည်းမှု တိုးတက်လာခြင်းနှင့်အတူ ယုံကြည်ရသည့် မိတ်ဖက်နိုင်ငံများအဖြစ် ခံယူထားကြသည်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်နေပါသည်။ အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယနှစ်နိုင်ငံလုံးတွင် နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများ ကြွယ်ဝချမ်းသာရေးအတွက် အလွန်အရေးပါသည့် စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးကိစ္စရပ်များစွာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ရှိနေပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ရုရှားကိုလည်း ဖယ်ကြဉ်မထားလိုပါ။ ရုရှားထံမှ လက်နက်လိုအပ်သကဲ့သို့ ဈေးသက်သာသည့်ရေနံလည်း လိုချင်နေသည်။ ရုရှားနှင့် ကုန်သွယ်မှုကဏ္ဍတွင်လည်း အနည်းငယ်တိုးတက်ရန် မျှော်လင့်ချက်ရှိနေသည်။ သို့သော် ရုရှား-ယူကရိန်းအရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အိန္ဒိယ၏ ကိုယ်ပိုင်ဒီမိုကရေစီ စံနှုန်းများအပေါ်အခြေခံပြီး နိုင်ငံတကာ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ တင်းပြည့်မိတ်ဖက်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် အိန္ဒိယ၏ စိတ်မပါ လက်မပါ ဖြစ်နေမှုကို မြင်တွေ့နေရသည်။

အဆိုပါစိတ်မပါလက်မပါဖြစ်မှုကို အမေရိကန်-အိန္ဒိယ ဆက်ဆံရေးအတွက် Jaishankar ၏ မူဘောင်ကို ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် အပြည့်အဝ နားလည်နိုင်ပါသည်။ Jaishankar ၏အမြင် မှာ မိုဒီအစိုးရနှင့် မိုဒီကိုယ်တိုင်အတွက်လည်း အလွန် အရေးကြီးပါသည်။ Jaishankar သည် မိုဒီဒုတိယသက်တမ်းကာလ

စတင်ချိန် ကတည်းက နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့ပြီး ပထမသက်တမ်း မှီဒီဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် စတင်တာဝန်ယူပြီးနောက် ချက်ချင်း ဆိုသကဲ့သို့ နိုင်ငံခြားရေးအတွင်းဝန် ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။

Jaishankar ၏ နိုင်ငံတကာမူဘောင်ထုတ်ပြန်ချက်ကို ၂၀၁၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၁ ရက်နေ့ Atlantic Council နှင့်ပတ်သက်သည့် သူ၏ဆွေးနွေးချက်တွင် တွေ့နိုင်သည်။ အဆိုပါမူဘောင်သည် Jaishankar ထိုင်ခဲ့သည့်ရုံးဖြစ်ခြင်းကြောင့်သာမက အိန္ဒိယနိုင်ငံသား များ၊ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယပညာရှင်များနှင့် အစိုးရအရာရှိများကြား အမြင်အမျိုးမျိုးကို ခွဲထုတ်ပြန်ခြင်းကြောင့်လည်း အရေးကြီးခြင်းဖြစ်သည်။ Jaishankar သည် ဂျပန်ဟလာနေရူး တက္ကသိုလ်မှ ဒေါက်တာဘွဲ့ ရခဲ့သူဖြစ်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရလည်းကောင်း၊ ပညာရပ်အရ လည်းကောင်း ထင်ရှားသည့် အိန္ဒိယအစိုးရထိပ်တန်းခေါင်းဆောင် အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသူ ဖြစ်သည်။

Jaishankar ဝါဒမှာ သမိုင်းတွင် အခိုင်အမာအခြေခံထားပါသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှု နှစ်ခုမှာ အရှေ့ဆန့်ကျင်ဘက် အနောက်နှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားဆန့်ကျင်ဘက် နိုင်ငံရေးရာနှင့်မဆိုင်သော အကျိုးစီးပွားဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ Atlantic Council ဆွေးနွေးပွဲတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း သူ၏ အရှေ့ဆန့်ကျင်ဘက် အနောက်ခွဲခြမ်းလေ့လာမှုတွင် အမျိုးသားရေး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှု ရာစုနှစ်စုအတွင်း အနောက်နိုင်ငံများသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၅ ထရီလီယံ ထုတ်ယူသွားခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပုံသေနည်း အရ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ဗြိတိသျှလက်အောက်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အမျိုးသားရေး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုအတွက် တာဝန်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းရှိသည်။ အဆိုပါလေ့လာ မှုသည် အိန္ဒိယကဲ့သို့ပင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည်လည်း ၎င်း၏ လွတ်လပ်ရေးအတွက် ဗြိတိသျှတို့အား စစ်ပွဲနှစ်ကြိမ် ခင်းခဲ့ရသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ချန်လှပ်ထားခဲ့သည်။ အမေရိကန်တို့သည် အိန္ဒိယမှ ဗြိတိသျှတို့ ထုတ်ယူသွားခဲ့သည့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၅ ထရီလီယံနှင့် လုံးဝပတ်သက်ခြင်း မရှိပါ။ ယခုအချိန်ထိ အိန္ဒိယကိုလိုနီအတွေ့အကြုံသည် အမေရိကန်-အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးနှင့် တစ်စုံတစ်ရာ ဆက်နွှယ်နေပါသည်။

Jaishankar ၏ သဘောတရားအရ အနောက်နိုင်ငံများသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အား ဗဟိုပြုထားပါသည်။ အဆိုပါ သဘောတရားသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား စာချုပ်ကွန်ရက်များ သဘောတရားတစ်ခု၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ထားရှိခြင်းမှ ဆင်းသက် လာကြောင်း အထင်အရှား ဖြစ်စေသည်။ ယင်းမှာ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် နိုင်ငံတကာ ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို ဟန့်တားထိန်းချုပ်ရန် ဖြစ်သည်။ Jaishankar သည် ၎င်း၏ ဆွေးနွေးမှု အဓိကအချက်အဖြစ် ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် အနောက်၏အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် OECD နိုင်ငံများအားလုံးကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုသွားပါသည်။

Jaishankar ၏ အဆိုပါအရ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အင်အားတောင့်တင်းသည့်နိုင်ငံ မဟုတ်သကဲ့သို့ အင်းအားချည့်နဲ့သည့်နိုင်ငံလည်း မဟုတ်ပါ။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် တရုတ်ကျူးကျော် မှုတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သော်လည်း ၁၉၇၁ ခုနှစ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် လွတ်လပ်ရေးစစ်ပွဲတွင်မူ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲပြီးချိန်ထိ ဆိုဗီယက်နှင့် ရုရှားတို့

သည် အိန္ဒိယအတွက် အခိုင်အမာထောက်ပံ့ပေးသည့် အရင်းအမြစ်များ မဟုတ်တော့ဆိုသည့် အသိဖြင့် စစ်အေးခေတ်သည် အိန္ဒိယအတွက် ကံမကောင်းအကြောင်းမလွှာစွာပင် နိဂုံးချုပ် သွားခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ-ရုရှားဆက်ဆံရေး လိုအပ်ချက်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ရုရှားပါဝင်သော အနောက်နိုင်ငံများ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့နှင့် ခပ်ခွာခွာနေရန် ဖြစ်သည်။

အဆိုပါ ခပ်ခွာခွာဆိုသည်မှာ ရံဖန်ရံခါတွင် အိန္ဒိယလေ့လာသုံးသပ်သူများ အနေဖြင့် မဟာဗျူဟာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအဖြစ် ညွှန်းဆိုတတ်ကြသည်။ အဆိုပါ မဟာဗျူဟာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် မေးခွန်းများ၊ တောင်းဆိုချက်များနှင့် ဝေဖန်ချက်များကို ခုခံရန် ဖြစ်ပုံရပါသည်။

ဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေးအပြီးတွင် သတင်းဌာနများ၏ မေးမြန်းချက်ကို ဖြေကြားခဲ့သည်။ မေးခွန်းတစ်ခုမှာ ရုရှားသည် တရုတ်နိုင်ငံအား သံတမန်ရေးအရ စီးပွားရေး အရ စစ်ရေးအရ တန်းညှိရန် ကြိုးပမ်းနေခြင်းလားဆိုသည့် မေးခွန်းပင်ဖြစ်သည်။ Jais-hankar သည် အဆိုပါမေးခွန်းကို တိုက်ရိုက်ဖြေကြားခြင်းမရှိဘဲ မိမိကိုယ်ကိုသုံးသပ်ပြီး မိမိတို့၏ အကျိုးစီးပွား ဘာဆိုသည်ကိုသိရှိအောင် ပြုလုပ်ပြီး မည်သို့ကာကွယ်ရမည်၊ မည်သို့ တိုးတက်အောင်ပြုလုပ်ရမည်ကို နားလည်ရမည်ဟု ဖြေကြားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံ၏အကျိုးစီးပွားနှင့်ပတ်သက်၍ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သင့်ပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်သည် နိုင်ငံရေးနှင့်သက်ဆိုင်ဖြစ်စေ၊ မသက်ဆိုင်သည်ဖြစ်စေ ကန့်သတ်ထားခြင်းမျိုး မရှိသင့်ပါ။ ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးနှစ်နိုင်ငံ ကြား တန်းတူရည်တူ အပြည့်အဝ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန်ဆိုပါက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အနေဖြင့် အိန္ဒိယ၏လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် လက်နက်နှင့်စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် အိန္ဒိယတို့ ကျေနပ် စေနိုင်လောက်သည်အထိ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ မဟာဗျူဟာဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် အခြေခံ တန်ဖိုးများအပါအဝင် လက်ရှိနှင့်အနာဂတ် အကျိုးစီးပွားများအပေါ် အခြေခံသင့်ပါသည်။ အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့အနေဖြင့် အတိတ်ကာလကို အခြေခံခြင်းမပြုဘဲ လက်ရှိအရှိ တရားနှင့် အနာဂတ်လိုအပ်ချက်များအပေါ် အခြေခံပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်သင့်ပါသည်။ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များကိုလည်း အရှေ့ဆန့်ကျင်ဘက် အနောက်နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွား ဆန့်ကျင်ဘက်နိုင်ငံရေးနှင့် မဆိုင်သော အကျိုးစီးပွားသမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ သဘောတရား များဖြင့် စည်းနှောင်ထားသင့်ပါ။ လက်ရှိဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ရှေ့ပြေးလက္ခဏာများဖြစ် သည်ကို အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့အနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုသင့်ပါသည်။ အကယ်၍ ရုရှားတို့အနေဖြင့် နျူကလီးယားလက်နက်ကိုသာ အသုံးပြုလာပါက တရုတ်တို့ကလည်း နောက်ကထပ်ကြပ်မကွာ လိုက်လာနိုင်သည်ဆိုသည့် မှန်းဆချက်များကလည်း ရှိနေသည်။ ထိုသို့ဆိုပါက သမိုင်းတစ်လျှောက် လူသားထုအား ကပ်ဆိုက်စေမည့် နိုင်ငံတကာရေးရာအပေါ် ကြမ်းတမ်းသည့်ချဉ်းကပ်မှုပင် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၊ အိန္ဒိယနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများလည်း ရင်ဆိုင်ရမည်သာ ဖြစ်သည်။

ကျော်နိုင်တင့်

၂၁ ရာစုအတွက် အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီ အရည်အပြင်း ဝင်ရောက်မှု

“၂၀၁၉ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနဲ့အတူ ကပ်ပါလာတဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကျဆင်းမှု ၂၀၂၂ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွေက လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ရဲ့ စံတန်ဖိုးတွေနဲ့ အကြမ်းခံနိုင်ရည်အပေါ် မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်လာပါတယ်။

၂၁ ရာစု ကမ္ဘာကြီးအတွက် ဒီထက်ပိုမိုကောင်းမွန်ပြီး၊ စိတ်ချလုံခြုံရမယ့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီတစ်ခုနဲ့ အစားထိုးဖို့ လိုအပ်လာပြီလို့ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်တွေက ဆိုလာကြပါတယ်”

ဝိစိကိစ္ဆာဝါဒ၊ လောကီသီးသန့်ဝါဒ၊ ရုပ်ဝါဒစသဖြင့် လူသား၏ သဘာဝအပေါ် စူးစမ်းဆင်ခြင် သုံးသပ်မှုကနေ ထွက်ပေါ်လာသည့် အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှု၊ ယုံကြည် ကိုးကွယ်မှုကနေ ထပ်ဆင့်ဖွံ့ဖြိုးလာတဲ့ ယုတ္တိဗေဒ သိမှုပေါ် အခြေခံသည့် အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီများလည်း ရှိကြ ပါသည်။

နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ဦးတည်ချက်များ၊ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ချက်များက ၎င်းတို့ပါတီမှ လက်ခံကျင့်သုံးသည့် အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီများအပေါ် အခြေခံထားတာကို တွေ့နိုင်ပြီး၊ ဒါဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လုပ်သင့်တာတွေကို ဗဟိုပြုနေသည့် ကျင့်ဝတ်စံတန်ဖိုးများ၊ စည်းမျဉ်းဥပဒေများ၊ အဆုံးအမများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် စံထားရမည့် ရှေးဒဏ္ဍာရီများ၊ အမှတ်လက္ခဏာများကို စုစည်းပုံဖော်ထားတာမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါကို လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု၏ အရွေ့အတွက် နိုင်ငံရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လမ်းပြမြေပုံလိုလည်း ဆိုနိုင်ပါတယ်။

နိုင်ငံရေးအိုင်ဒီယိုလော်ဂျီ၏ အဓိကဦးတည်ချက်က အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် ပန်းတိုင် ရောက်အောင် ဘယ်လိုအသုံးချမလဲဆိုတာကို ပုံဖော်ပေး ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ အချို့နိုင်ငံရေး ပါတီများက အိုင်ဒီယို လော်ဂျီတစ်ခုကို တစိုက်မတ်မတ် ဆုပ်ကိုင်ချဉ်းကပ်သလို၊ အချို့ကလည်း အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီ တစ်ခုတည်းပေါ် ခြေစုံရပ်မနေဘဲ၊ ဆက်နွယ်နေတဲ့ အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီများ ပေါင်းစပ်ချဉ်းကပ်ရတာကို သဘောတွေ့ကြပါတယ်။

နိုင်ငံရေးအိုင်ဒီယိုလော်ဂျီပုံစံများက ပန်းတိုင် နှင့်လမ်းစဉ်ဆိုသည့် ဒိုင်မန်းရှင်းနှစ်ခုပေါ် မှုတည်ပြီး ကွဲထွက်လာတယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ဘယ်လိုအစီအစဉ် ချမယ် ဒါမှမဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းက ဘာတွေလုပ်သင့်တယ်ဆိုတာကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းက ပန်းတိုင်နဲ့ သက်ဆိုင်ပြီး၊ ဒီဦးတည်ချက်သို့ရောက်အောင် ဘယ်လိုသွားမလဲဆိုတာက လမ်းစဉ်နဲ့ သက်ဆိုင်ပါတယ်။

လူမှုသိပ္ပံပညာရှင်များကတော့ အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီကို လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိ မည်မျှချက်များအား တရားမျှတသည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ယုံကြည်ချက်များ ဖြစ်တယ်လို့ အနက်ဖွင့်ဆိုကြပါတယ်။ အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီ သည် မိဒီယာ၊ မိသားစု၊ ဘာသာရေး၊ ပညာရေး၊ ထုံးတမ်းစေလွှတ်သည့် ကြားခံများမှတစ်ဆင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လွှမ်းမိုးနေရာယူတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ လူမျိုးရေး အသားအရောင်ခွဲခြားမှု၊ ကျားမ လိင်ခွဲခြားမှု၊ မသန်စွမ်းသူများအပေါ်ခွဲခြားမှု စသည့် အတွေးအခေါ်များက လူမှုမည်မျှချက်တို့အပေါ် အခြေတည်ကာ ထွက်ပေါ်လာသည့် လူမှုဆိုင်ရာ အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီများပဲဖြစ်ပါတယ်။

လူ့သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ လူသားတို့၏ ကျင့်ဝတ်စံတန်ဖိုးများ၊ စည်းမျဉ်းဥပဒေများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ ခေါင်းဆောင်မှုပုံစံနဲ့ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုစတဲ့ အချက်တွေ ပေါ်အခြေခံပြီး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီ ပုံစံအမျိုးမျိုး ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၇ ရာစုမှာစတင်ခဲ့တဲ့ လစ်ဘရယ်ဝါဒ၊ ၁၉ ရာစုမှာအားကောင်းခဲ့တဲ့ ဆိုရှယ်လစ်နှင့် ကွန်မြူနစ် ဝါဒအပြင် ၂၀ ရာစုဦးမှာ ဦးထောင်ခဲ့တဲ့ ဖက်ဆစ်ဝါဒတွေက အဓိကကျတဲ့ ပုံစံလေးမျိုးလို့ ဆိုနိုင် ပါတယ်။ ၂၀ ရာစုနှောင်းပိုင်း ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲမှုနှင့်အတူ လစ်ဘရယ် ဝါဒက ပြိုင်ဘက်မရှိ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း အားကောင်း မောင်းသန် နေရာယူလာခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီဖြန့်ကြက်မှုက အချိန်ကြာကြာမထိန်းနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ၂၀၁၁ အာရပ်စပွဲဦးတော်လှန်ရေး နဲ့အတူ ကမ္ဘာ တစ်ဝန်း လစ်ဘရယ်လက်သစ်နိုင်ငံများဟာ လာရလမ်းအတိုင်း နောက်ပြန်လှည့်လာကြပါတယ်။

၂၀၁၉ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနဲ့အတူ ကပ်ပါလာတဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကျဆင်းမှု ၂၀၂၂ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွေက လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီ စနစ် ရဲ့ စံတန်ဖိုးတွေနဲ့ အကြမ်းခံနိုင်ရည်အပေါ် မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်လာပါတယ်။ ၂၁ ရာစု ကမ္ဘာကြီးအတွက် ဒီထက်ပိုမိုကောင်းမွန်ပြီး စိတ်ချလုံခြုံရမယ့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အိုင်ဒီယိုလော့ဂျီတစ်ခုနဲ့အစားထိုးဖို့ လိုအပ်လာပြီလို့ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်တွေက ဆိုလာကြပါတယ်။

ဉာဏ်ကြီးရှင်တို့ ဦးဆောင်မည့်စနစ် - Intellectocracy

ဒေသတွင်းနဲ့ နိုင်ငံတကာစိန်ခေါ်မှုတွေအပေါ် ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့ စိတ်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်းနဲ့ ဉာဏ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကြံ့ခိုင်သူ၊ အရည်အချင်းပြည့်သူ တွေနဲ့သာ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ အစိုးရဦးဆောင်တဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်ကို Intellectocracy ဉာဏ်ကြီးရှင်တို့ ဦးဆောင်မည့်စနစ်လို့ အနက်ဖွင့်ကြပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီနဲ့ မတူညီချက်က ဒီစနစ်မှာပါဝင်ကြမယ့် နိုင်ငံရေးသမားများဟာ အပြောအဟောကောင်းရုံ၊ ဝါဒဖြန့်နိုင်ရုံသက်သက်နဲ့ မရွေးချယ်ဘဲ၊ စိန်ခေါ်မှုတွေကိုချဉ်းကပ် ဖြေရှင်းနိုင်မယ့် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး၊ ဉာဏဗလ၊ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်နိုင်မှုစတဲ့ အရည်အသွေးနဲ့ ပြည့်ဝသူများကိုသာ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေးဆိုတဲ့ မဏ္ဍိုင် ၃ ခုအနက်၊ ပထမနှစ်ခု မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်မယ့် နိုင်ငံရေးသမားများကို ရွေးချယ်ရာမှာ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ပင်ကိုအရည်အသွေး၊ အတွေ့အကြုံနဲ့ ပြဿနာများအပေါ် ချဉ်းကပ်ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းတို့ကိုမကြည့်ဘဲ၊ လူအများစုရဲ့ ထောက်ခံမဲဖြင့်သာ ရွေးချယ်လိုက်ခြင်းက ရွေးချယ်မှုစနစ်၏ အဓိကအားနည်းချက်ဖြစ်ပြီး၊ နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ထိခိုက်စေပါတယ်။ တော့ကွယူဗဲလီ-Tocqueville (၁၈၃၅) က ဒီလို အများစုရဲ့ ဆန္ဒမဲနဲ့ လူနည်းစုရဲ့ ဆန္ဒကို လျစ်လျူပြုရွေးချယ်တာက အာဏာရှင်ဆန်တယ်လို့ ဆိုခဲ့ပါတယ်။ လီဗိုင်း-Levine (၁၉၈၁) ကတော့ ဒီလို အများစုရဲ့ ထောက်ခံမဲနဲ့ ရွေးချယ်လိုက်ခြင်းက လူအများစုရဲ့ နှစ်သက်မှုသာဖြစ်ပြီး၊ ဒါဟာ တိုင်းပြည်ရဲ့ စိန်ခေါ်မှုတွေအပေါ် လူအများစုက နားလည် သဘောပေါက်ခြင်းမဟုတ်လို့ ကောက်ချက်ချခဲ့ပါတယ်။

ဒါဟာ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကနေ အီလက်ထရိုကရေစီစနစ်ကို ခွဲထွက်စေတဲ့ အဓိက အချက်တစ်ခု ဖြစ်လာပါတယ်။ ၁၉၇၆ မှာ ဂျွန်စတူအာတ်မေးလ် -John Stuart Mill ပြောခဲ့သလို ပညာတတ်လူတန်းစားဟာ သာမန်လူတွေထက်ပိုတဲ့ မဲပေးခွင့်ရှိရမယ်ဆိုတဲ့အချက်က ဒီမိုကရေစီရဲ့ အခြေခံသဘောတရားတွေအပေါ် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်ခဲ့သလို၊ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီအပေါ် ယုံကြည်တဲ့အာဏာပိုင်များနဲ့ ဖီလာ ဆန့်ကျင် ဖြစ်နေခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကို နိုင်ငံရေးပါတီများ ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံရေးအဝန်းအဝိုင်းကနေ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များမှ တစ်ဆင့် လေ့ကျင့်မွေးထုတ်ပေးခြင်းကသာ ဒီပြဿနာကိုဖြေရှင်းဖို့ အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းလို့ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များက အဆိုပြုလာကြပါတယ်။ နိုင်ငံရေးပါတီများဟာ မေးလ်-Mill (၁၉၇၆)၊ လော့ခ်-Locke (၁၉၆၇)၊ ဆာတိုရီ-Sartori (၁၉၈၇) နဲ့ မက်ဖာဆန်-Macpherson (၁၉၆၅) တို့ရဲ့ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရက်တစ်သီအိုရီများကို ယုံကြည်သည်ဖြစ်စေ ဒါမှမဟုတ် ရွမ်းပီတာ-Schumpeter (၁၉၆၂) ရဲ့ ရှေးရိုးစံထား ဗဟုဝါဒကို လက်ခံသည်ဖြစ်စေ၊ အနာဂတ်

ခေါင်းဆောင်များကို ကြိုတင်ရွေးချယ် လေ့ကျင့်ပြင်ဆင်ထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ရွေးချယ်ရာမှာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း၏ ပညာအရည်အချင်း၊ အတွေ့အကြုံ၊ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနဲ့ အများအကျိုးပြုလုပ်ငန်းများ၌ပါဝင်မှု စတာတွေကို အခြေခံစဉ်းစားဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ပါတီတွင်း ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးချယ်ခံရသည့် ခေါင်းဆောင်လောင်းများကို နိုင်ငံစီမံအုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်းများမှာ လက်တွေ့ပါဝင်ဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြင့် လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ပေးဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ရစ်ခဲခါ-Riker (၁၉၈၂) က မဲဆန္ဒရှင်များရဲ့ ဆန္ဒမဲပေးခြင်းက ၎င်းတို့ရဲ့နှစ်သက်မှုကို ဖော်ပြရုံသက်သက်မဟုတ်၊ လူထုမျှော်လင့်ထားသလောက် မလုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များကို ဖြုတ်ချခြင်းဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အီလက်ထရိုကရေစီစနစ်မှာတော့ ဒီမိုကရေစီစနစ်ရဲ့ အရာကျတော့လိုအပ်ချက်အပေါ် အလေးပေးဦးတည်ထားပါတယ်။ မဲဆန္ဒနယ်မြေတစ်ခုအတွင်းမှာနေထိုင်ကြတဲ့ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူတိုင်းကို ညီတူညီမျှ မဲပေးခွင့်ပြုခြင်းက မမျှတသည့် မညီမျှချက်လို့ဆိုပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း အီလက်ထရိုကရေစီစနစ်က ဂျွန်စတုအာတ်မေးလ်ရဲ့ အရည်အချင်းလိုက်မဲပေးနိုင်ခွင့် (Weighted Voting Rights - WVR) ကို သဘောတူထောက်ခံပြီး၊ မဲဆန္ဒရှင်တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပညာအရည်အချင်း၊ အသက်မွေးမှုပုံစံ၊ လူထုအတွက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု အနေအထားများအလိုက် မဲပေးခွင့်ကို အသားပေးထားပါတယ်။ ဒီလို သတ်မှတ်ခြင်းက လူတစ်ဦးစီ၏ ပုဂ္ဂလအခွင့်အရေး၊ ဒီမိုကရေစီစံတို့နဲ့ သွေဖည်တာမျိုးမဟုတ်။ လူတစ်ဦးက နောက်တစ်ဦးထက် အခွင့်အရေး အသာစီးပေးခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ၊ တစ်ဦးစီ၏ လုပ်နိုင်စွမ်းအလားအလာကိုသာ မြင်သာထင်သာဖြစ်အောင် ခွဲခြားပေးခြင်းဖြစ် တယ်လို့ဆိုပါတယ်။ ဒီစနစ်က ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနဲ့ နည်းပညာ တစ်ဟုန်ထိုးတိုးတက်မှုတို့ကြောင့် ပိုမိုရှုပ်ထွေးအကဲဆတ်လာတဲ့ ကမ္ဘာ့အရေးကိစ္စများအပေါ် ဦးတည်ထားပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များဟာ အရေးကိစ္စများဖြေရှင်းရာမှာ တစ်ဦးကောင်း တစ်ယောက်ကောင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ စုပေါင်းအဖြေရှာနိုင်တဲ့ အရည်အချင်းမျိုးနဲ့ပြည့်စုံဖို့ လိုအပ်လာပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ဒီစနစ်က နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကို သာမန်ထက်ပိုတဲ့ ထူးကဲတဲ့အရည်အချင်းများနဲ့ ပြည့်စုံဖို့ တောင်းဆိုလာခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။

အီလက်ထရိုကရေစီစနစ် ဘာကြောင့်လိုအပ်သလဲ ?

နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ နည်းပညာ စသည့် နယ်ပယ်အသီးသီးအတွက် လူထုဟာ ခေါင်းဆောင်ကောင်းများ လိုအပ်တယ်ဆိုတာက အထင်အရှားပါ။ ၁၉ ရာစုမှာပေါ်ထွက်လာခဲ့တဲ့ သမ္မတလင်ကွန်း၊ ဟင်နရီဖို့ဒ်၊ ၂၀ ရာစုရှိ သမ္မတဝုဒ်ရိုးဗီလဆင်၊ ၂၁ ရာစုရှိ စတီဗ်ဂျော့ဂျ် တို့ဟာ မြင်သာထင်သာရှိတဲ့ ခေါင်းဆောင်ကောင်းများဖြစ်တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ မိသားစုအစဉ်အဆက် လွှဲပြောင်းဆက်ခံသောခေါင်းဆောင်မှုကို မိရိုးဖလာဆက်ခံသောခေါင်းဆောင် (Traditional Leader)၊ လူထုက ယုတ္တိကျကျ စဉ်းစားတွေးခေါ်ပြီး ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ခေါင်းဆောင်ကို (Rational Leader) နဲ့ လူထု၏မေတ္တာကိုရပြီး လူထု၏အနာဂတ်ကို လမ်းဖွင့်ဦးဆောင်ပေးနိုင်သည့် ခေါင်းဆောင်ကို (Charismatic Leader) လို့ဆိုတဲ့ ဝီဘာ-Weber (၁၉၁၉) ရဲ့ယူဆချက်က လူမှုရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံနယ်ပယ်မှာ လွှမ်းမိုးခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့

လည်း တက္က- Tucker (၁၉၈၁) က နိုင်ငံများဟာ အထက်ပါခေါင်းဆောင်များနဲ့မတူဘဲ ပြည်တွင်းရေး၊ ကမ္ဘာ့အရေးအခင်းများကို ကောင်းစွာနားလည်ပြီး ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းရှိတဲ့၊ အနာဂတ်အတွက် ကြိုတင်မျှော်မှန်းချက်များကို ဆန်းသစ်တဲ့စိတ်ကူးများနဲ့ ပုံဖော်နိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ဉာဏ်အလင်းပြခေါင်းဆောင် (Enlightened Leader) များသာ လိုအပ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ၂၀၁၉ မှာတော့ မစ်ချဟီလ် ဒေသရန်ဒ်- Mischa Hildebrand က ၂၁ ရာစုအတွက် ဒီမိုကရေစီစနစ်က အလုပ်မဖြစ်တော့ဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။ ဒီစနစ်က နိုင်ငံကိုဦးဆောင်မယ့် စမတ်ကျကျ ခေါင်းဆောင်တွေကို ရွေးချယ်နိုင်ဖို့ စနစ်မရှိလို့ ဆိုပါတယ်။ ဂေဟစနစ်ရှုပ်ထွေးလာမှု၊ အင်တာနက်နှင့် သတင်းအမှားများထုတ်လွှင့်မှုက ဒီစနစ်ပေါ် အကြီးအကျယ် လွှမ်းမိုးလာခြင်းကလည်း ဒီမိုကရေစီ စနစ်ဟာ ၂၁ ရာစုအတွက် အံမဝင်စေတဲ့ အကြောင်းပြချက်များ ဖြစ်လာတယ်လို့ သူမက ထောက်ပြခဲ့ပါတယ်။

ဒီထက်ပိုတာက ယနေ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုမှာ ကျင့်သုံးနေတဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ အခြေခံမူဘောင်များဟာ ၂၁ ရာစုရဲ့ စိန်ခေါ်မှုတွေနဲ့လျော်ညီစွာ မွမ်းမံပြင်ဆင်နိုင်မှုမရှိခြင်းက အဓိကပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း အီလက်ထရိုကရေစီ စနစ်ကို ဒီမိုကရေစီစနစ်နေရာမှာ အစားထိုးဖို့ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များက ထောက်ခံလာကြခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ မိမိနိုင်ငံ နယ်နိမိတ်တစ်ခုအတွက် သာမကဘဲ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနဲ့ စုပေါင်းဆုံးဖြတ်နိုင်မှုအပေါ် အခြေခံသည့် ကမ္ဘာ့ရေးရာများ ပါဝင်တဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများအဖြစ် မွမ်းမံပြင်ဆင်ဖို့ အထူးလိုအပ် လာပါပြီ။ AI နှင့် ဇီဝ အင်ဂျင်နီယာနည်းပညာ တစ်ဟုန်ထိုးတိုးတက်လာခြင်း က လူသားတို့၏ နေ့စဉ်လူမှုဘဝ၏ ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားချက်များကို ထိုးဖောက်ထိန်းချုပ်လာခြင်းမှ မျိုးဗီဇအသစ်များ ဖန်တီးပွားနိုင်ခြင်းအထိ နေရာယူလာခြင်းကလည်း ဒီမိုကရေစီစနစ်ထက် ပိုမိုသာလွန် ကောင်းမွန်တဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခု

“ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များဟာ အရေးကိစ္စများဖြေရှင်းရာမှာ တစ်ဦးကောင်း တစ်ယောက်ကောင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ စုပေါင်းအဖြေရှာနိုင်တဲ့ အရည်အချင်းမျိုးနဲ့ပြည့်စုံဖို့ လိုအပ်လာပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ဒီစနစ်က နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကို သာမန်ထက်ပိုတဲ့ ထူးကဲတဲ့အရည်အချင်းများနဲ့ ပြည့်စုံဖို့ တောင်းဆိုလာခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်”

လိုအပ်လာတာကို ပိုမိုခိုင်မာစေပါတယ်။ ၂၁ ရာစုမှာ နျူကလီးယား ခြိမ်းခြောက်မှု ပြဿနာက ၂၀ ရာစု လောက် မပြင်းထန်ပေမယ့်လည်း ဇီဝလက်နက်များတွင်ကျယ်လာမှု၊ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ အားကောင်းလာမှုတို့က နိုင်ငံနယ်နိမိတ်များကို အလွယ်တကူ ထိုးဖောက် လာနိုင်ပြီး ဒါဟာ ကြီးမားတဲ့စိန်ခေါ်မှု ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒီထက်ပိုတာက နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင်များအနေနဲ့ အဆုံးအဖြတ်ပေးရာမှာ အလွန်များပြားတဲ့ သတင်းအချက် အလက်များကို အသုံးပြုလာခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအတွက် ခေါင်းဆောင်များဟာ ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းကြံ့ခိုင်ရုံသာမကဘဲ ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်ပြီး အတွေ့အကြုံရှိဖို့က မရှိမဖြစ်လိုအပ် လာပါတယ်။ အလိုအလျောက် ကုန်ထုတ်စက်များတွင်ကျယ်ခဲ့သည့် ၂၀ ရာစုအတွက် ဒီမိုကရေစီစနစ်ဟာ အသုံးဝင်ခဲ့ပေမယ့်လည်း ဉာဏ်ရည်တု နည်းပညာခေတ်စားလာတဲ့ ၂၁ ရာစုအတွက်တော့ ဒီထက်ပိုမိုပြည့်စုံကောင်းမွန်သည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အိုင်ဒီယိုလော့ဂျီအသစ် တစ်ခုနဲ့အစားထိုးဖို့ လိုအပ်နေပါပြီ။ ဒါဟာ ၂၁ ရာစု ကမ္ဘာ့လူသားများအတွက် အကြီးကျယ်ဆုံး သော အချိုးအကွေ့၊ အလှည့်အပြောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာမယ်ဆိုတာကတော့ ယုံမှားသံသယဖြစ်ဖို့ မလိုတော့ပါ။

သူရမွန် (စက်မှုတက္ကသိုလ်)

ကိုးကား။ ။

[၁] Kumar.M, “Intellectocracy: A 21st Century Political Ideology”, Open Political Science, vol.4, pp. 31-39,2021.

[၂] Hildebrand.M, “Democracy Is Falling. Why Our Political System Doesn’t Work in the 21st Century?”, 25 May 2019.

[၃] Fukuyamar.F, “Identity: The Demand for Dignity and the Politics os Resentment”, Profile Books Limited, 2018.

တောင်ကိုရီးယားသမ္မတသစ် ယွန်းဆတ်ယိုလ်က
အမေရိကန်နှင့် တရုတ်အကြား မည်သည့်မူဝါဒဖြင့်
ကိုင်တွယ်သွားမည်နည်း

၀၀၀၀၀၀

“သမ္မတ မွန်ဂျေအင်းလက်ထက်တွင်
တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ်
မှီခိုနေရမှုများကို လျော့ကျသွားစေရန်
ရေရှည်အားထုတ်မှုတစ်ရပ် ပြုခဲ့ဖူးသည်။ ယခုအစိုးရ
အနေဖြင့်လည်း ၎င်းကိုဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားမည်သာ
ဖြစ်ပြီး အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ခိုင်မာမှုရှိရေး
ကြိုးစားပေလိမ့်မည်”

ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံ၏ သမ္မတရွေးကောက်ပွဲကား ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၉ ရက်နေ့တွင် အောင်မြင်စွာ ကျင်းပပြီးစီးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူ့အင်အားပါတီ (People Power Party)မှ ယွန်းဆတ်ယိုလ် (Yoon Suk-yeol)က လက်ရှိအာဏာရပါတီဖြစ်သော ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (Democratic Party)မှ လီဂျေးမြောင် (Lee Jae-myung) အား ထောက်ခံဆန္ဒမဲ သူညီ ဒသမ ရှစ် ရာခိုင်နှုန်းအသာဖြင့် ပွတ်ကာသီကာ အနိုင်ရကာ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ လာမည့်ငါးနှစ်အတွက် သမ္မတအဖြစ် ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်အပေါ် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ သတင်းစာဂျာနယ်များက ရေပန်းစားမှု အနည်းဆုံး သမ္မတလောင်းအား ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းအဖြစ် ရေးသားဖော်ပြခဲ့ကြသည်။

တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတွင် ပုံမှန်ကျင်းပနေကျ မည်သည့်ရွေးကောက်ပွဲမဆို အကယ်၍ အချို့သော နိုင်ငံတကာဖြစ်ရပ်များက ကဏ္ဍတစ်ခုအနေဖြင့် ပါဝင်ခဲ့လျှင်ပင်၊ အရင်းခံအားဖြင့်မူ ပြည်တွင်းကိစ္စရပ်များအပေါ်တွင်သာ အလေးထားအာရုံစိုက်ကြသည်။ ယခုရွေးကောက်ပွဲကလည်း ထိုကဲ့သို့ပင် ကွဲပြားမှုမရှိဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကြောင့်လည်း အဓိကပြည်တွင်းကိစ္စရပ်များဖြစ်သော တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် မဟာမိတ်အဖြစ်တည်ရှိမှုကဲ့သို့ နိုင်ငံ၏ အနာဂတ်နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေအများအပြားကို အဆုံးအဖြတ်ပေးဖော်ပြနေသည့် ကိစ္စများက ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်အတွက် အဓိကအကြောင်းအရင်းများ ဖြစ်ခဲ့ခြင်းဟုလည်း ဆိုရပေမည်။ သို့ဖြစ်၍ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ သမ္မတသစ်အနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် တောင်ကိုရီးယား-အမေရိကန် မဟာမိတ်တည်ရှိမှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၎င်း၏

မူဝါဒကို မည်သို့ပြောင်းလဲမည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ရန်က မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အဓိက အကြောင်းတရားလည်း အစဉ်ဖြစ်ခဲ့သည်။

သမ္မတတစ်ဦးအနေဖြင့် ယွန်းဆတ်ယိုလ်က ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးမြှင့်သွားမည်မှာ အလွန်ထင်ရှားသည်။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့်ဟု ဆိုရပေမည်။ ထို့ပြင် ၎င်းက သက်ဦးဆံပိုင်အုပ်ချုပ်သည့်နိုင်ငံများနှင့် လစ်ဘရယ်မဆန်သော လွတ်လပ်ခွင့်နည်းပါးသည့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှုများကို တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် နည်းတူဆန့်ကျင် မည်မှာ သိသာသည်။ ထိုအချက်က အလားအလာကောင်းသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင် သည်။ သို့သော် သမ္မတအဖြစ် ရွေးချယ်ခံရပြီး ယွန်းအနေဖြင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ ပြည်ပတင်ပို့မှု၏ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းတင်ပို့ရာ တရုတ်နိုင်ငံကို နိုင်ငံ၏အကြီးမားဆုံး ကုန်သွယ်ဖက် ဖြစ်လာစေရန် မည်သို့ဆောင်ရွက်မည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရာရှိလာသည်။ ထို့ပြင် အဆက်မပြတ် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအပေါ် တည်မှီသော ပြည်တွင်းအခြေအနေကိုလည်း မည်သို့ဆောင်ရွက် မည်နည်းက ယွန်းအတွက် အရေးကြီးသော အချက်တစ်ချက် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ရုရှားနိုင်ငံ က ယူကရိန်းနိုင်ငံအား ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှုနှင့်အတူ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် စွမ်းအင် အရင်းအမြစ်များအပေါ် အပြုသဘောမဆောင်သော သက်ရောက်မှုများရှိလာခြင်းနှင့် စားသုံးကုန်ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာမှုက အိမ်ထောင်စုများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ တိုးတက်လာစေခဲ့သည့်အပြင် နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း တားဆီးရာ ရောက်ပေသည်။ ၎င်းက အစိုးရသစ်အတွက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်မည့်နယ်ပယ် ပိုမိုလျော့ ကျသွားစေမည့်အကြောင်းလည်း ဖြစ်ပေသည်။

အမေရိကန်အစိုးရ အလိုကျ လိုက်ပါဆောင်ရွက်ခြင်း

ကနဦးအနေဖြင့်မူတောင်ကိုရီးယားသမ္မတရွေးကောက်ပွဲတွင်ယွန်းဆတ်ယိုလ်အနိုင်ရရှိ ခြင်းက တောင်ကိုရီးယား-အမေရိကန် မဟာမိတ် အဖြစ်တည်ရှိမှုနှင့် တောင်ကိုရီးယား၏ လစ်ဘရယ် စနစ်ကို ထောက်ခံမှုတို့အတွက် သတင်းကောင်းဟုပင် ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ သမ္မတသစ်ဖြစ်သူ ယွန်းက အမေရိကန်နှင့် စစ်ရေးမဟာမိတ်ဖွဲ့မှု၊ နှစ်ဖက် အကျိုးတူ ကုန်သွယ်မှုပြုမှုတို့အတွက်သာမက အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်၏ အင်ဒို-ပစိဖိတ် စီးပွားရေးမူဘောင်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ထောက်ခံအားပေးခြင်း တို့ဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် နယ်ပယ်များစွာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုခိုင်မာရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချထားသူလည်း ဖြစ်သည်။ တောင်ကိုရီးယားအစိုးရသစ်အနေဖြင့် အမေရိကန်နှင့် မဟာမိတ်ဖြစ်မှုကို အထိခိုက်ခံကာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ရင်းရင်းနှီးနှီးဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် ယာယီပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အကျိုးအမြတ်ရရှိရေး ကြိုးပမ်းမှုတို့ကို ပြုလုပ်လာနိုင် မည်လားဆိုသည်က ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာမရှိဘဲ စိုးရိမ်ပူပန်ရန် အလွန်နည်းပါးသည်ဟုပင် ဆိုရ ပေမည်။ တောင်ကိုရီးယားအစိုးရသစ်အနေနှင့် အမေရိကန်အစိုးရနှင့် ချိတ်ဆက်မှုများ ပြန်လည်ပြုလုပ်ကာ ၎င်း၏စစ်ရေးစွမ်းအားခိုင်မာအောင် ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် အင်ဒို-ပစိဖိတ် စီးပွားရေးမူဘောင်ကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုများ ပိုမိုပြုလုပ်ရန် ကတိပြုခြင်း တို့ကို ပြုလုပ်လာဖွယ် ရှိသည်။ လက်ရှိသမ္မတ မွန်ဂျေအင်းက တက်တက်ကြွကြွဖန်တီးခဲ့ခြင်း မရှိသော မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံအား ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲသို့ ပြန်လည်ဦးလှည့်လာစေမည့်

**“ယွန်းအနေဖြင့်
 သမ္မတတာဝန်
 ယူပြီးနောက်တွင်
 တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏
 စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့်
 ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ
 လုံခြုံရေးတို့အတွက်
 ဒီမိုကရေစီစနစ်
 ကျင့်သုံးသော
 စိတ်တူသဘောတူ
 နိုင်ငံများနှင့် . . .”**

တွန်းအားများဖြစ်သည့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများ တိုးမြှင့်
 ဆောင်ရွက်ရန်လည်း ယွန်းအနေဖြင့် အဆင်သင့်
 ဖြစ်နေသည်ဟု ယူဆရဖွယ် ရှိပြန်သည်။

ယွန်းအနေဖြင့် သမ္မတတာဝန်ယူပြီးနောက်
 တွင် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့်
 ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးတို့အတွက် ဒီမိုကရေစီ
 စနစ်ကျင့်သုံးသော စိတ်တူသဘောတူနိုင်ငံများနှင့်
 ပိုမို၍ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်လာလိမ့်မည်
 ဟုလည်း ယူဆထားရပြန်သည်။ ထိုဆောင်ရွက်မှုများကို
 ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မည့် နိုင်ငံပေါင်းစုံပါဝင်သော
 ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်း ကွန်ရက်များ၊ ဒီမိုကရေစီ
 နိုင်ငံများအကြား နည်းပညာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု
 များ (5G ကွန်ရက်များပေါ်တွင် အပါအဝင်) နှင့်
 ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ကမ္ဘာလုံး
 ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးစသော ကိစ္စရပ်များတွင် ပူးပေါင်း
 ဆောင်ရွက်မှုစသော နည်းလမ်းများဖြင့် ကြိုးပမ်း
 ဆောင်ရွက်သွားလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်
 ထိုသို့ ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့်
 ဆက်ဆံရေးကို တောင်ကိုရီးယားအစိုးရအနေဖြင့်
 ဖြတ်တောက်ပစ် လိမ့်မည်ဟုကား မဆိုနိုင်ပေ။

ယွန်းအနေဖြင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု
 နှင့် အခြားသော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများနှင့် အယူဝါဒ
 သဘောတရားအရ အတူလက်တွဲခဲ့ပြီးနောက် ပူးပေါင်း
 ဆောင်ရွက်မှု တိုးမြှင့်ရေးကိုလည်း ဖြစ်နိုင်သမျှ
 ဆောင်ရွက်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင်ကား
 တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော ထောက်ပံ့မှု ပြောင်း
 လဲခြင်းနှင့် စီးပွားရေး မှီခိုမှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှု များ
 ကဲ့သို့ နမူနာကိစ္စရပ်များအပြင် ယူအီဂါလူမျိုးစုတို့၏
 ရှင်ကျင့် (Xinjiang) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေ
 ပြဿနာ၊ ထိုင်ဝမ်ကျွန်းကိစ္စနှင့် ဟောင်ကောင်ကျွန်း
 အရေးတို့နှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်
 မှုများကို တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် ပိုမိုပြင်းထန်စွာ
 ရှုတ်ချမှုပြုရန် ကတိပြုရေး အမေရိကန်အစိုးရ ယွန်းက
 ပြင်းထန်စွာဖိအား ပေးလာဖွယ်လည်း ရှိသည်။

သမ္မတယွန်းလက်ထက်တွင် ယခင်သမ္မတ
 မွန်ဂျေအင်း၏ အစိုးရစတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော

တောင်ပိုင်းမူဝါဒ (Southern Policy)ကိုလည်း အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း ပိုမိုပြင်သော မူဝါဒ အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်လာအောင် ဆက်လက် ဆောင်ရွက် သွားလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ တောင်ပိုင်းမူဝါဒကို အိန္ဒိယ နိုင်ငံနှင့် အရှေ့တောင်အာရှအသင်းကြီးတို့နှင့် ဆက်ဆံ ရေးများ တိုးတက်လာစေရန် ရည်မှန်း၍ ပထမဆုံး သော စည်းလုံးညီညွတ်မှုရှိရေး သံတမန်ခြေလှမ်း တစ်ရပ်အဖြစ် မွန်ဂျော့အင်းအစိုးရက အကောင် အထည်ဖော်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ တောင်ကိုရီးယား အနေ ဖြင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်မှုရှိမည်ဖြစ်သော ဒေသအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပိုမို၍ တိုက်ရိုက်နီးကပ်မှု ရှိစွာ ဆောင်ရွက်သွားလိမ့်မည်လည်း ဖြစ်သည်။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် မြောက်ကိုရီးယားက ယွန်းအတွက် အလားတူအရေးကြီးသည့် ကိစ္စတစ်ရပ် အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ ယွန်း၏ အစိုးရသစ်က ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ပါဝင်သော Quad ခေါ် လေးနိုင်ငံလုံခြုံရေးဆွေးနွေးပွဲ၏ကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက် ၍လည်း အကောင်းမြင်သည့် အရိပ်လက္ခဏာရှိပြီး တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့်ပင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်ရန် လိုလားလိမ့်မည်ဟု ယူဆရသည်။ တောင်ကိုရီးယား အစိုးရသစ်အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများနှင့် ပိုမိုခိုင်မာ စွာ လက်တွဲရပ်တည်သွားမည်မှာလည်း သံသယ ရှိရန် မလိုပေ။ ယခင် သမ္မတ မွန်ဂျော့အင်း၏ လက်ထက် က မြောက်ကိုရီးယားအရေးက အဓိက အလေးထား ရောက်ရှိဖြစ်ခဲ့ပြီး အခြားနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးများက ကိုရီးယားနှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံမှု တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေး ကတိပြုချက် အတွက် အသုံးချခံ ဓါးစာခံများသဖွယ် သာ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ထို့မတိုင်မီက တောင်ကိုရီးယားနှင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများဆက်ဆံရေးက ထင်ရှားပေါ်လွင်မှုမရှိဟုလည်း ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် သမ္မတသစ် ယွန်းက ၎င်းအနေဖြင့် ဒေသအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏အခြားသော အဓိကမဟာမိတ်တစ်ဦးဖြစ်သည့် ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် လုံခြုံရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တိုးမြှင့်သွားရန်

“လက်တွေ့အားဖြင့်ဆိုလျှင် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကင်းကွာစေလျက် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မှီခိုနေမှုများကို ပြောင်းလဲကာ ပြည်တွင်းမှ သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများမှ ကျားကန်ကူညီထားသော လုပ်ငန်းများဖြင့် အစားထိုးရန်ဆိုသည်က ဆယ်စုနှစ်များချိ၍ မကြာလျှင်ပင် နောင်နှစ်အတန်ကြာ . . .”

လိုလားကြောင်းလည်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤအချက်က ကောင်းစွာ ပြေပြစ်မှု မရှိသည့် ဂျပန်-တောင်ကိုရီးယားဆက်ဆံရေးအကြားတွင် ခက်ခဲမည့်ကိစ္စ တစ်ရပ်ဟုလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဆိုက အထူးသဖြင့် တရုတ်နှင့် တင်းမာမှု မြင့်တက်လာနိုင်သော အခြေအနေတွင် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံအတွက် ရေရှည်တွင် အခြေခံအားဖြင့် လုံခြုံရေး တိုးတက်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

တရုတ်အစိုးရ၏ တုံ့ပြန်လာနိုင်မှုများ

သမ္မတ မွန်ဂျေအင်းလက်ထက်တွင် တောင်ကိုရီးယား အနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မှီခိုနေရမှုများကို လျော့ကျသွားစေရန် ရေရှည်အားထုတ်မှုတစ်ရပ် ပြုခဲ့ ဖူးသည်။ ယခုအစိုးရ အနေဖြင့်လည်း ၎င်းကိုဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားမည်သာဖြစ်ပြီး အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ခိုင်မာမှုရှိရေး ကြိုးစားပေလိမ့်မည်။ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးလမ်းကြောင်းကို လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲ ဆောင်ရွက်ရန်က လက်တွေ့အားဖြင့်မူ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံအတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ကိစ္စ မဟုတ်ပေ။ တရုတ်နိုင်ငံကို များစွာမကျေနပ် ဒေါသဖြစ်စေခြင်းကလည်း တောင်ကိုရီးယား အတွက် အကြီးအကျယ်ပျက်စီးမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပေမည်။ ၎င်းကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တောင်ကိုရီးယား ၌ THAAD ခေါ် ဒုံးပျံကာကွယ်ရေးစနစ် တပ်ဆင်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့စဉ်က ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အရေးအခင်းက သက်သေပြနေပေသည်။ ထိုစဉ်က အမေရိကန်အနေဖြင့် ထိုဒုံးပျံကာကွယ် ရေးစနစ်ကိုချထားရန် တောင်ကိုရီးယားအစိုးရက သဘောတူခဲ့ပြီးနောက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက ပိတ်ဆို့မှု များပြုလုပ်ကာ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို ပြင်းထန်စွာထိခိုက်စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း သမ္မတယွန်းအနေဖြင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ လုံခြုံ ရေးတိုးမြှင့်ရန် THAAD ဒုံးပျံကာကွယ်ရေးစနစ်ကို ပိုမိုအားဖြည့်ဆောင်ရွက်ရေး အမေရိကန်အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက ၎င်းအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ စီးပွားရေးအကျပ်ကိုင်မှုများကို ခံနိုင်ရည်ရှိရန်လည်း မလွဲမသွေ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရန် လိုပေလိမ့်မည်။

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းမဟာမိတ် ပြုမှုတိုးမြှင့်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများသို့ အလေးပေးသော ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်အတွင်း တောင်ကိုရီးယားက အဓိကအခရာ ဖြစ်လာစေရေးတို့က သမ္မတယွန်း၏ မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်လာနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် လက် တွေ့အားဖြင့်ဆိုလျှင် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ကင်းကွာစေလျက် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မှီခိုနေရမှုများကိုပြောင်းလဲကာ ပြည်တွင်းမှ သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများမှ ကျားကန် ကူညီထားသော လုပ်ငန်းများဖြင့် အစားထိုးရန်ဆို သည်က ဆယ်စုနှစ်များချိ၍ မကြာလျှင်ပင် နောင်နှစ်အတန်ကြာ အချိန်ယူဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပေမည်။ တောင်ကိုရီး ယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုကိုထိခိုက်နစ်နာ စေမှုမရှိဘဲ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် စီးပွားရေး ဆက်ဆံမှုများ ရုတ်ခြည်းဖြတ်တောက်မှု ပြုရန်အတွက်မှာ တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် တရုတ်အပေါ် မှီခိုအားထားနေရမှု က ကြီးမားလွန်းသဖြင့် လွယ်ကူမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရနိုင်ပြန်သည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးက တရုတ် နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ရေးတွင် မပြောင်းလဲသော တိုးတက်မှုအပေါ်တည်မှီနေရသည်။ ထို ကုန်သွယ်မှုပုံစံက ပြောင်းလဲမှုဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ သို့သော် စီးပွားရေးနှင့်

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက် နှစ်ခုစလုံးတွင်ပင် ဦးတည်ရာလမ်းကြောင်းပြောင်းစေရေး နှင့် မှီခိုမှုလျော့ကျ စေရေး မည်သည့်ဆောင်ရွက်မှုမဆို တန်ဖိုးကြီးမားပေလိမ့်မည်။ လက်တွေ့ သဘာဝကျကျဆိုရလျှင် တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မှီခိုနေမှုကို လျော့ကျ စေရေးဆောင်ရွက်ရန်မှာ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်မရှိဟုပင် ဆိုရပေမည်။ သို့သော်လည်း စွမ်းအင်၊ မိုက်ကရိုချစ်နှင့် ဆေးဝါး များကဲ့သို့ အရေးကြီးသောလုပ်ငန်းများနှင့် ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများအား တရုတ်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် ရုရှားနိုင်ငံ၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်မှ လွတ်မြောက်စေရန်သေချာစေမည့် ရေတိုအခွင့်အလမ်းနှင့် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု အနည်းငယ်တော့ရှိနိုင်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် ဩဇာသက်ရောက်မှုတို့ကို လျော့ချရေးက တောင်ကိုရီးယားပြည်သူတို့၏ တရုတ်အပေါ် အဆိုးမြင်သည့်သဘောထားနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်နေသည်ဟုလည်း ဆိုရပေမည်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံဖြစ်သော ယူကရိန်းကို ရုရှားက ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခဲ့မှုတွင် တရုတ်က ရုရှားကို ကူညီနေသည်ဟု ရှုမြင်လာကြသောကြောင့် ထိုအဆိုးမြင်သဘောထားက ပို၍တိုးပွားလာလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် လာမည့်နှစ်နိုင်ငံသံတမန်ရေးရာ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် မိမိကိုယ်မိမိ ပို၍ယုံကြည်မှုရှိနေသည်ဟု ဆိုရမည့် တောင်ကိုရီးယားနှင့် အများအားဖြင့် သေချာစွာညှိနှိုင်းမှု ပြုရလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဆိုခဲ့သလိုပင် တောင်ကိုရီးယားအဖို့ ရေတိုကာလအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ကုန်သွယ်မှုအများအပြားကို ဆုံးရှုံးခံသည်အထိ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေနည်းလှသော ကိစ္စလည်းဖြစ်သည်။

ထိုအချက်က တောင်ကိုရီးယားအနေနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ အလိုကျ လိုက်လံလုပ် ဆောင်ကာ အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံတွင်း ယူအီဂါလူမျိုးစုတို့၏ ရှင်ကျင့် (Xinjiang) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေ ပြဿနာ၊ ထိုင်ဝမ်ကျွန်းကိစ္စနှင့် ဟောင်ကောင်ကျွန်း အရေးတို့နှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို ဝေဖန်မှုများပြုရုံမက ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်မှု များပါပြုလာမည်ဆိုလျှင် တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံထံမှ တုံ့ပြန်ဝေဖန်ပြောကြားမှုများနှင့် ဒဏ်ခတ်မှုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်မှုများကိုလည်း မလွဲမသွေ ကြုံလာရဖွယ် ရှိနေပေသည်။

သမ္မတသစ်က မည်သည့်ဘက်သို့ ချိန်ခွင်ညှာသာမည်နည်း

သမ္မတသစ် ယွန်းအနေဖြင့် အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အပြောအားဖြင့်ပင်ဖြစ်စေ အမေရိကန်နှင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးဘက်မှသာ ခိုင်မာစွာရပ်တည်ကာ တရုတ် နိုင်ငံနှင့် အခြားသော လစ်ဘရယ်မဆန်သည့် နိုင်ငံများကို ဝေဖန်ဆန့်ကျင်ပေလိမ့်မည်။ တောင်ကိုရီးယား၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ပြောင်းလဲရန် ယွန်းအနေဖြင့် အသင့်ရှိလိမ့်မည်ကို သံသယ ဖြစ်စရာမလိုပေ။ သို့သော် ၎င်းအနေဖြင့် ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ရန် ခက်ခဲသည့် အခြေ အနေမျိုးနှင့် ကြုံရလိမ့်မည်ဟုကား မှန်းဆနိုင်သည်။ ယွန်းအနေဖြင့် အမေရိကန်ထံမှ သဘောတရားရေးဆိုင်ရာ လိုလားချက်များနှင့် ဖိအားပေးချက်များအတိုင်း တရုတ်နိုင်ငံကို ဆန့်ကျင်ဆောင်ရွက် ရန်လိုလားပေမည်။ သို့သော် တစ်ဖက်တွင်လည်း တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန် တရုတ်နိုင်ငံ နှင့် ကုန်သွယ်မှု ဆက်ဆံရေးများ

ကောင်းမွန်စေရန် ထိန်းသိမ်းရေးကလည်း လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ ယနေ့ အချိန်အခါတွင် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ ပြည်ပ ကုန်သွယ်ရေးက တရုတ်နိုင်ငံ လက်ထဲတွင် မြင့်မားသော အတိုင်းအတာနှင့် ရောက်ရှိနေပေရာ ထိုအချက်က ယွန်းအနေဖြင့် အစဉ်အလာအားဖြင့် လုပ်ဆောင်လို၊ လုပ်ဆောင်ချင်သည်များကို ကန့်သတ်မှု ပြုလိမ့်မည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပြန် သည်။

သမ္မတယွန်း၏ အစိုးရအတွက် ထိုကဲ့သို့သော နှစ်ဖက်ဆုံးဖြတ်ရခက်သည့် အခြေ အနေများ ရှိနိုင်သော်လည်း ၎င်းအနေဖြင့် လိုလားသည်ဖြစ်စေ၊ မလိုလားသည်ဖြစ်စေ အမေရိကန်အစိုးရနှင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများသို့ ဆောင်ရွက်ရန်ကတိကဝတ်ပြုမှုများ တိုးတက်ပြု လုပ်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။ အထူးသဖြင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံအတွင်း တရုတ် ဆန့်ကျင်ရေးသဘောထားများက ဆက်လက်တိုးမြှင့်လာနေသည့်အပြင် ရုရှားနိုင်ငံအား တရုတ်နိုင်ငံက ယူကရိန်းစစ်ပွဲကာလအတွင်း ထောက်ခံခဲ့မှုကလည်း ရှိနေသည်။ တစ်ပြိုင် တည်းမှာပင် တောင်ကိုရီးယားအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖိအားပေးမှုအလားအလာကလည်း ပို၍ ကြီးမားလာဖွယ်ရာရှိနေပြန်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း တောင်ကိုရီးယားသမ္မတသစ် ယွန်း ဆတ်ယိုလ်လက်လက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်နှစ်ခုစလုံးတွင် မှီခိုနေမှုများအား ယုတ်လျော့ရန် ကြိုးပမ်းမှုကို ထောက်ခံ ဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုမြင့်မားလာဖွယ်ရှိသလို စီးပွားရေးအရ တုံ့ပြန်လာမှုများကိုလည်း တောင်ကိုရီးယားအနေဖြင့် ရင်ဆိုင်သွားရလိမ့်မည်ဟု သဘာဝကျကျ သုံးသပ်မိပါသည်။

ထွေးကိုထွန်း

Ref: South Korea's Relations with China and the US under President-elect Yoon/The Diplomat

အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိဂုံး

oeftx bupk(t nmajr)

“၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် အီရတ်ကိုကျူးကျော်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့မှုသည်
 အမေရိကန်သမ္မတသုံးဆက်၏ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ
 ကတိကဝတ်ကို ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး
 အာရှဒေသကို ဗဟိုပြုလိုက်ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။
 အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာ့အဆင့်တွင်
 နောက်ပြန်ဆုတ်ခွဲခြင်းဖြစ်ပြီး
 ဒေသတွင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည်
 ဒေသတွင်းတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အင်အားကို
 ခိုင်မာအောင် တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်”

အာဖဂန်ကို ပိုမိုအာရုံစိုက်လာသည်နှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် အင်အားကြီး နိုင်ငံများ၏ တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သက်မှု နည်းလာသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်းက တူရကီနိုင်ငံသည် အာဖဂန်တွင်ကောင်စစ်ဝန်ရုံး ၄၀ ကျော် တည်ဆောက်ခဲ့သကဲ့သို့ ဆိုမာလီယာတွင်လည်း အဓိက စစ်အခြေစိုက်စခန်းတစ်ခု တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ အနောက်ဘက် ကမ်းခြေဒေသသို့ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှုကြောင့် နိုင်ငံတကာဖိအားတိုးလာသော်လည်း မဟာမိတ်သစ်များ ရှာဖွေရန်အတွက် အာဖဂန်သို့ ပြန်လာပြီဖြစ်ကြောင်း အစွဲရေးကလည်း ကြေညာခဲ့သည်။ ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံအားလုံးနီးပါးကလည်း မကြာသေးမီအချိန်အတွင်းက တရုတ်နှင့် အခြားအာရှနိုင်ငံများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက်ဖြစ်မှုကို မြှင့်တင်ခဲ့ကြသည်။

ဒေသတွင်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဦးစားပေးကိစ္စရပ်မှာ ဒေသတွင်းတွင် ဩဇာရှိသော နိုင်ငံရေးဆီသို့ ချီတက်ရာတွင် အရေးပါသည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခု ဖောက်လုပ် နိုင်ရေးဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ စစ်အေးခေတ် မဟာဗျူဟာမူဝါဒမှာ ၁၉၅၆ ခုနှစ် စူးအက်တူးမြောင်း ဖောက်လုပ်ချိန်မှစ၍ မဟာမိတ်ဖွဲ့မှုများနှင့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု များဖြင့် ပုံဖော်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ဒေသတွင်း အနောက် အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ပြင်သစ်နှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံတို့ကို ကျော်လွန်နေချိန်လည်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀-၉၁ ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဒေသတွင်းအင်အားကြီး နိုင်ငံဖြစ်မှုကို ပိုမိုခိုင်မာစေခဲ့သည်။ လမ်းကြောင်းအားလုံးသည် ဝါရှင်တန်သို့ ဦးတည်ချီတက် နေဟန်ရှိသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် မက်ဒရစ်ကွန်ဖရင့်မှသည် အော်စလိုသဘော တူညီချက်အထိ အာရပ်-အစွဲရေး ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကြီးကြပ်မှုအားလုံးကို လက်ဝါးကြီးအုပ် ထားခဲ့သည်။ အီရန်နှင့် အီရတ်နှစ်နိုင်ငံအား နှစ်ဖက်ခွဲပြီး ထိန်းထားနိုင်ခြင်းသည် ပင်လယ်ကွေ့ စစ်ပွဲ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။

သို့သော် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအဆင့်သည် လျင်မြန်စွာ ကျဆင်းလာခဲ့သည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် အီရတ်ကိုကျူးကျော်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့မှုသည်

အမေရိကန်သမ္မတသုံးဆက်၏ အရှေ့အလယ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်ကို ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အာရှဒေသကို ဗဟိုပြုလိုက်ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာ့အဆင့်တွင် နောက်ပြန်ဆုတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ဒေသတွင်း အင်အားကြီး နိုင်ငံများသည် ဒေသတွင်းတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် အင်အားကို ခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြ သည်။ မြောက်အာဖရိကနိုင်ငံများအတွက် ပေါင်းကူး လမ်းဖြစ်သည့် Trans-Sahel ဗဟိုပြု အစီအစဉ် နှင့် ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများအတွက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကို ဗဟိုပြုသည့် အစီအစဉ်တို့ကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြ သည်။ ယင်းမှာ သမားရိုးကျ ပဋိပက္ခနယ်မြေအပြီး သတ်သွားပြီဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် အီရန်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ကိုယ်စားပြု ကွန်ရက်များကို ချဲ့ထွင်ခဲ့ပြီး အီရတ်၊ လက်ဘနွန်၊ ဆီးရီးယားနှင့် ယီမင်နိုင်ငံများတွင် ၎င်း၏ဩဇာကို ဖြန့်ကြက်လာ ခဲ့သည်။ အစ္စရေးနှင့် ဆော်ဒီအာရေးဗျတို့၏ ပြင်းထန် လာသည့် ယှဉ်ပြိုင်မှုကြားတွင် ပိတ်မိနေခဲ့သည်။ သို့သော် ဒေသတွင်း ပြိုင်ဘက်များကဲ့သို့ပင် အီရန်နိုင်ငံသည် အာဖရိကတွင် ၎င်း၏လှုပ်ရှားမှုကို အဆင့်မြှင့်ခဲ့ပြီး အာရှဒေသတွင်းနိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မိတ်ဖက် ဖြစ်မှုကို စတင်တည်ဆောက်လာခဲ့ကြသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွက်မူ အာဖရိက ဦးချိုဒေသတွင် ဂျီဟတ်ပုန်ကန်ထကြွ မှု ပေါ်ပေါက် လာခြင်းသည် ၉/၁၁ နောက်ပိုင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့် အကြမ်းဖက်မှု တန်ပြန် နှိမ်နင်းရေးနှင့်အတူ အရှေ့ အလယ်ပိုင်းဒေသအပေါ် အာရုံစိုက်မှုလျော့နည်း လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်တပ်ဖွဲ့များသည် အီရတ်နှင့် ဆီးရီးယားတို့မှ ရုပ်သိမ်းသွားခဲ့သော် လည်း အမေရိကန်မောင်းသူမဲ့ယာဉ်များ၏ တိုက်ခိုက် မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတန်ပြန်ရေး စစ်ပွဲများမှ ဆိုမာ လီယာမှသည် အာဖရိကဒေသအထိ ဆက်လက် ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေ ဖြင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသမှ ထွက်ခွာနေပြီဆိုသည့် တိုင် အာဖရိကဒေသတွင် လုံခြုံရေးအရ စိုးရိမ်မှုရှိ သည့် အားလျော်စွာ စစ်ရေးအရ အရေးယူမှုများ ဆက်လက်ချဲ့ထွင်နေဆဲ ဖြစ်သည်။

“ယခုအခါ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည်
အရှေ့အလယ်ပိုင်းအရေးတွင်
စဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံ
ခြားနားသည့်
တရုတ်နိုင်ငံနှင့်မူ
ယှဉ်ပြိုင်ရုန်းကန်ရမည်
ဖြစ်သည်”

ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းအရေးတွင် စဉ်းစား တွေးခေါ်ပုံ ခြားနားသည့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရုန်းကန်ရမည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်၏ဒေသ တွင်း မြေပုံမှာ ၎င်း၏ မဟာဗျူဟာအကျိုးစီးပွားကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ ခါးပတ်လမ်း အစီအစဉ်မှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဖရိကဒေသတွင် ၎င်း၏ တည်ရှိမှုနှင့် ပင်လယ်ကွေ့ဒေသတွင် ၎င်း၏ စွမ်းအင်အကျိုးစီးပွားကို ချဲ့ထွင်ထားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အခြေခံ အဆောက်အအုံနှင့် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များအပေါ် အခြေခံပြီး နိုင်ငံရေးအရ ကွဲပြားမှုကို ဘေးချန်ထားခြင်းဖြင့် အာရပ်ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများနှင့် အီရန်ကြား ကွဲပြားခြားနားမှုကို တံတားထိုးကာ ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများနှင့် သဘောတူညီချက်များစွာ လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကဏ္ဍပေါင်းစုံပါဝင်လာမှု မြင့်တက်လာခြင်းသည် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အခြားပုံစံများနှင့် ရေနံထုတ်လုပ်မှု တည်ငြိမ်စေရေးအတွက် မျှော်လင့်ချက်အသစ်များကို လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် တရုတ်နိုင်ငံအား ပြိုင်ဘက်ကဲ့သို့ သဘောထားကာ ၎င်း၏ ဒေသတွင်း အကျိုးစီးပွား ဟန်ချက်ညီစေရေးနည်းလမ်း ရှာဖွေနေရာ အန္တရာယ်ရှိသည့် နားလည်မှုလွဲမှားခြင်းမျိုး များစွာဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေပါသည်။

ဒေသတွင်းဖြတ်ကျော် ချဉ်းကပ်မှုတွင် အန္တရာယ်တချို့ ရှိနေပါသည်။ အာဖဂန် နစွတန်နှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ် နှစ်စုကျော်ကာလအတွင်း အမေရိကန်၏ မူဝါဒများ မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ ယင်းမှာ ကြေကွဲစရာအတိ ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသတွင်း ဖြတ်ကျော် ကြေးမုံပြင်သည် ပညာရှင်များနှင့် မူဝါဒရေးဆွဲသူများကို ပါရာဒိုင်းအဟောင်းကို ကျော်၍ ကြည့်စေရုံသာမက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေး နှင့် ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေးကို မည်သို့မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရမည်ကို ပြန်လည်၍ စဉ်းစား ခန်း ဖွင့်စေခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် အာဖရိကနှင့် ဥရောပ၏ ရွှေ့ပြောင်း လုပ်သား အကျပ်အတည်း ပိုမိုထိရောက်သည့် တုံ့ပြန်မှုဖြစ်လာစေရေး အကူအညီဖြစ် စေနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် လစ်ဗျားနှင့် ယီမင်၏ ကပ်ဆိုက်နေသည့်စစ်ပွဲကို အင်အားကြီးနိုင်ငံ များအား ဟန်ချက်ညီတုံ့ပြန်နိုင်ရေး၊ နယ်ပယ်အများအပြားတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မလိုလား အပ်သော ပဋိပက္ခများ မဖြစ်စေရေး ရှောင်ရှားနိုင်ရေးတို့ကိုလည်း အထောက်အကူဖြစ်စေ ပါသည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် နိုင်ငံရေးယူဆချက်များနှင့် ဟောင်းနွမ်းနေ သည့် ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသကို ကမ္ဘာကြည့်ကြည့်မြင် ခြင်းဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်များကို လူ့အခွင့်အရေးအား ခုခံ ကာကွယ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အလေးအနက်ဖြစ်စေခြင်းနှင့် စစ်မှန်သော ဒီမိုကရက်တစ် အပြောင်းအလဲများ မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ပါလိမ့်မည်။

သန်းထိုက်စိုး (အညာမြေ)

Ref: The End of the Middle East by Marc Lynch ဆောင်းပါးကို ကောက်နုတ်၍ ဆီလျော် အောင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးစစ်ပွဲရဲ့ဂယက်

atmijfwpnbl

“စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုကို တန်ပြန်တဲ့အနေနဲ့ ရုရှားဟာ နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်မှုကို မူဝါဒအသစ်ချမှတ်နိုင်တယ်ပြီ။ ရုရှားငွေကြေးကို ကျားကန်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့တယ်။ နိုင်ငံခြားငွေ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားတဲ့ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းတွေကို ထိန်းချုပ်ထားတယ်။ စတော့ဈေးကွက် ပိတ်နေတဲ့အနေအထားမှာ လုပ်ငန်းရပ်ပြီးထွက်သွားတဲ့ အနောက်နိုင်ငံ ကုမ္ပဏီအများအပြားဟာ သူတို့ပိုင်ဆိုင်မှုတွေ အသိမ်းခံရကိန်းကြုံနေတယ်”

၂၀၂၂ ခုနှစ် ရုရှားနဲ့ ယူကရိန်းရဲ့ စစ်ပွဲဟာ ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ ကိစ္စကြီးတစ်ခုသာမက ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အလှည့်အပြောင်းကြီးတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အခု အနောက်နိုင်ငံတွေက ဝိုင်းဝန်းချမှတ်လိုက်တဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုဟာ အပြင်းထန်ဆုံး ဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်ပါတယ်။ ရုရှားလို အရွယ်အစားကြီးပြီး အင်အားကြီးမားတဲ့နိုင်ငံမျိုးကို ဘယ်တုန်းကမှ ဒီလိုစီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုမျိုး မပြုလုပ်ခဲ့ဖူးပါဘူး။ သီတင်းသုံးပတ်တောင် မရှိသေးတဲ့ ကာလအတွင်းမှာ အမေရိကန်နဲ့ သူ့မဟာမိတ်တွေဟာ ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ ဘဏ်ကြီးတွေကို ကမ္ဘာ့ငွေကြေးစနစ်ကနေ ဖြတ်တောက်ဖယ်ရှားလိုက်ပါတယ်။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာ ပစ္စည်းအစိတ်အပိုင်း တင်ပို့နေမှုတွေကို အာရှမဟာမိတ်တွေနဲ့ပေါင်းပြီး တညီတညွတ်တည်း ပိတ်ဆို့ခဲ့တယ်။ ရုရှားဘီလျံနာကြီးတွေရဲ့ ပင်လယ်ရပ်ခြား ပိုင်ဆိုင်မှုပေါင်းများစွာကို သိမ်းပိုက်ခဲ့တယ်။ မော်စကိုနဲ့ ချုပ်ဆိုထားတဲ့ ကုန်သွယ်ရေးစာချုပ်တွေ ဖျက်သိမ်းခဲ့တယ်။ ရုရှားလေကြောင်း လေယာဉ်တွေကို မြောက်အတ္တလန္တိတ်လေကြောင်းပေါ် ဖြတ်ကျော်ပျံသန်းမှု ပိတ်ပင်ခဲ့တယ်။ အမေရိကန်နဲ့ ဗြိတိန်ကို ရုရှားမှရေနံရောင်းချမှု ကန့်သတ်ခဲ့တယ်။ ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ စီးပွားရေးထဲ နိုင်ငံခြားငွေရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ရပ်တန့်ပစ်ခဲ့ကြတယ်။ ရုရှားဗဟိုဘဏ်ရဲ့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၆၃၀ တန်ဖိုးရှိတဲ့ နိုင်ငံခြားပိုင်ဆိုင်မှုတွေထဲက အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀၃ ဘီလီယံဖိုးကို ထိန်းချုပ်ထားလိုက်တယ်။ ဖြစ်လာတဲ့ အကျိုးဆက်ကတော့ မကြုံစဖူးပါပဲ။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး အကျွမ်းကျင်ဆုံးသူတွေတောင် ဒီလိုမျိုးဖြစ်လာမယ်လို့ လွန်ခဲ့တဲ့ သီတင်းတစ်ပတ် နှစ်ပတ်လောက်က မထင်ခဲ့ပါဘူး။ ၂၁ ရာစုနှစ် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကနေ အဆက်အစပ် ဖြတ်တောက်ခံရလိုက်ပါပြီ။ ဒီသမိုင်းဝင်အထင်ကရဖြစ်ရပ်ကြီးက ဘယ်လိုအဖြေထွက်လာမလဲ။

စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေက ရည်ရွယ်သလို ဖြစ်မြောက်အောင်မြင်တာ အလွန်နည်းပါးပါတယ်။ မအောင်မြင်မှုတွေဟာ ပိတ်ဆို့မှုပုံစံမမှန်လို့ဟု အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ မူဝါဒ ချမှတ်သူတွေက ဆိုလေ့ရှိကြပါတယ်။ ဂယ်ပေါက်တွေကြောင့် ပိတ်ဆို့မှုကို အချိတ်

အဆက်မပြတ်နဲ့ မလုပ်နိုင်ခဲ့လို့ ပိတ်ဆို့မှု မအောင်မြင်တတ်တာတော့ အမှန်ပါပဲ။ ပိတ်ဆို့မှု တင်းကျပ်ပြင်းထန်လေလေ၊ အောင်မြင်ဖို့အလားအလာ များလာလေလေလို့ အဓိက ခံယူ ကြပါတယ်။

ဒါပေမယ့်လည်း အနောက်နိုင်ငံတွေက ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ရတဲ့ အနေ အထားက အသွင်ကွဲပြားခြားနားနေပါတယ်။ ကာဗွန်လောင်စာ လုပ်ငန်းကြီးရှိပြီး အဆင့်မြင့်စစ်အင်အားနဲ့ လက်နက်လုပ်ငန်းကြီးရှိတဲ့ အခြေခံလူသုံးကုန်ကုန်ပစ္စည်း မျိုးစုံကို တင်ပို့ နေတဲ့ G-20 အဆင့် စီးပွားရေးအင်အားကြီးတဲ့ နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံကို ပိတ်ဆို့ နေရတဲ့ မကြုံစဖူး၊ မလုပ်စဖူးကိစ္စ ဖြစ်နေတယ်။ ဒီအကြောင်းတရားကြောင့် အနောက် နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုဟာ တစ်မူခြားနားတဲ့ ပြဿနာကြုံရကိန်းရှိတယ်။ ဒီကိစ္စ မှာ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ မှုဟာ အားနည်းချက်တွေကြောင့်မဟုတ်ဘဲ အင်အားကြီးမားမှုနဲ့ အကျိုးဆက်ကို တွက်ဆရခက်မှုတွေကြောင့် မအောင်မြင် ဖြစ်သွားနိုင်ကိန်း ရှိပါ တယ်။ နိုင်ငံငယ်လေးတွေကို ကိုယ်ကျိုးစီးပွားပေါ် တုံ့ပြန်မှုကင်းစွာ “ဈေးပေါပေါ”နဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့နိုင်ခဲ့တာကို အသားကျနေတဲ့ အနောက်နိုင်ငံရဲ့ အစိုးရတွေဟာ အခုလို ကမ္ဘာတစ်ဝန်းကို စီးပွားရေးအချိတ်အဆက်ရှိတဲ့ အင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအပေါ် စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့မှုဒဏ် ဘယ်လောက်ထိ ပြင်းထန်မယ်ဆိုတာ ခန့်မှန်းတွက်ဆနိုင် လောက်အောင် အတွေ့အကြုံနဲ့ အသိမရှိခဲ့ပါဘူး။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနဲ့ ငွေကြေးအခြေခံ အဆောက်အအုံ မှာ အားနည်းချက်တွေရှိနေပြီး အခုစီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေဟာ အဲ့ဒီအားနည်းချက်တွေပေါ် တုံ့ပြန်ရိုက်ခတ် ပြီး ကြီးမားတဲ့ နိုင်ငံရေးနဲ့ စီးပွားရေးပြဿနာကြီးတွေ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်ပါတယ်။

ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှု ပြင်းထန်မှု ရှိ မရှိဆိုတာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းပေါ် ဖြန့်ကြက် သက်ရောက်သွားတဲ့ ဂယက်မှာ မြင်သာပါတယ်။ လတ်တလော လုံးချာလည်အောင် ခံလိုက်ရတဲ့ ရုရှားစီးပွားရေးအခြေအနေက အထင်ရှားဆုံးပါပဲ။ ဒီနှစ် ရုရှား GDP ဟာ အနည်းဆုံး ၉ ရာခိုင်နှုန်းကျကျ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ဆုတ်ယုတ်သွားမယ်လို့ ကျွမ်းကျင် သူတွေက ဆိုပါတယ်။ ဒါ့ထက်ပိုရင်လည်း ပိုလာနိုင်ပါတယ်။ ရုရှားငွေတန်ဖိုးဟာ ဇန်နဝါရီလအစပိုင်းကစတင်ပြီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက် ကျဆင်းခဲ့ပါ တယ်။ ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ အတတ်ပညာရှင်၊ အသိပညာရှင်တွေကလည်း ပြည်ပကိုထွက်ခွာမှု ပြုနေကြသလို အခြေခံ စားသုံးကုန်နဲ့ တန်ဖိုးကြီးနည်းပညာပစ္စည်းတွေကို တင်သွင်းနိုင်မှု အတိုင်းအဆ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ကျဆင်းနေပါတယ်။ အခုဖြစ်စဉ်ဟာ “နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်ကာလ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုတွေကို အမှိုက်ပုံးထဲ ပစ်ထည့်ခံလိုက်ရသလိုပါပဲ”လို့ ရုရှားနိုင်ငံရေးသိပ္ပံ ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ အီလ်ရာမတ်ဗီးစ်က ဆိုတယ်။ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ မှုဒဏ်ကို ရုရှားသာမက တခြားနိုင်ငံတွေပါ ဆင့်ပွားခံစားရမှု ရှိနေပါတယ်။ ဆင့်ပွားဒဏ် သက်ရောက်ပုံအနည်းဆုံး လေးမျိုးလေးစားတော့ ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒါတွေကတော့ ဆက်စပ်နိုင်ငံတွေနဲ့ ဈေးကွက်တွေပေါ် ဆင့်ပွားဒဏ်သက်ရောက်တာ၊ ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးတွေ ရုပ်သိမ်းမှုကြောင့် ထူးထူးခြားခြား ဒုက္ခမျိုးစုံသင့်တာ၊ ရုရှားရဲ့ တုံ့ပြန်မှုတွေကြောင့် ပိုပြီးကသောင်းကနင်း ဖြစ်ကုန်တာနဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပေါ် စနစ်တကျ ဂယက်သက်ရောက်မှုရှိလာတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတကာကုန်ပစ္စည်း ဈေးကွက်တွေကတော့ ပိတ်ဆို့မှုရဲ့ ဆင့်ပွားဂယက်ကို ခံထားကြ

“စစ်ကြောင့်
ယူကရိန်းဆိပ်ကမ်းတွေ
ပိတ်ရပြီး
နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီကြီးတွေက
ရုရှားကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့မှုကို
လက်ရှောင်နေတဲ့အတွက်
ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးမှာ
ကောက်ပဲသီးနှံနဲ့
သဘာဝဓာတ်သတ္တုတွေ
ရှားပါးကိန်းဆိုက်
လာနိုင်ပါတယ်”

ရပြီး ဖြစ်တယ်။ SWIFT ဖြတ်တောက်မှုနဲ့ ဗဟိုဘဏ် အရန်ငွေကြေးတွေကို ရပ်ဆိုင်းသွားအောင်လုပ် လိုက်တာအပါအဝင် အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွား ရေးပိတ်ဆို့မှုကို ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့မှာ ဒုတိယအကြိမ် တိုးမြှင့်လိုက်တော့ ကုန်သည်တွေ အကြားမှာ အတော်ထိတ်ထိတ်ပြာပြာ ဖြစ်သွားခဲ့ ပါတယ်။

ရေနံစိမ်း၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ ဂျုံ၊ ကြေးနီ၊ နီကယ်လ်၊ အလူမီနီယမ်၊ ဓာတ်မြေဩဇာနဲ့ ရွှေဈေး နှုန်းတွေက မိုးထိုးတက်သွားကြပြီး စစ်ကြောင့် ယူကရိန်းဆိပ်ကမ်းတွေပိတ်ရပြီး နိုင်ငံတကာ ကုမ္ပဏီကြီးတွေက ရုရှားကုန်ပစ္စည်း တင်ပို့မှုကို လက်ရှောင်နေတဲ့အတွက် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးမှာ ကောက်ပဲသီးနှံနဲ့ သဘာဝဓာတ်သတ္တုတွေ ရှားပါး ကိန်း ဆိုက်လာနိုင်ပါတယ်။ ပင်လယ်အော်ဒေသ နိုင်ငံတွေက ရေနံတိုးမြှင့် ထုတ်လုပ်လာလိမ့်မယ် လို့ ကြိုတင်တွက်ဆခဲ့မှုကြောင့် ရေနံဈေးက ပြန်ကျသွားခဲ့ပေမယ့်လည်း စီးပွားရေးကဏ္ဍ တစ်ခု လုံးမှာ စွမ်းအင်နဲ့ ကုန်ပစ္စည်းဈေးနှုန်း ကသောင်း ကနင်းဖြစ်မှုက ကမ္ဘာ့ငွေကြေး ဖောင်းပွနှုန်းကို ထပ်တိုးမြှင့်တင်လိမ့်မယ်။ အစားအစာနဲ့ စွမ်းအင် တင်သွင်းမှုကို အမှီပြုရတဲ့ အာဖရိကနှင့် အာရှ နိုင်ငံတွေဟာ အခုတောင်အခက်အခဲတွေ ကြုံနေရ ပါတယ်။ အာရှအလယ်ပိုင်း နိုင်ငံတွေလည်း ဒီ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုကယက်နဲ့ ငြိနေကြတယ်။ ဆိုဗီယက် ပြည်နယ်ဟောင်းတွေဖြစ်တဲ့ ဒီနိုင်ငံတွေနဲ့ ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ စီးပွားရေး၊ အလုပ်သမားရေး အချိတ်အဆက်ကတော့ အားကောင်း ပါတယ်။ အခုတော့ ရုရှားရဲ့ ရူဘယ် ငွေကြေး ပြိုပျက်မှုဟာ ဒီဒေသတွင်းမှာ ငွေကြေး ပြဿနာ အတော်ဖြစ်စေခဲ့တယ်။ မော်စကိုကို အနောက်က စီးပွားရေးပိတ်ဆို့လိုက်တာနဲ့ဆက် စပ်ပြီး ကာဇက်စတန်နိုင်ငံရဲ့ ငွေကြေး tenge က တန်ဖိုး ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းသွားခဲ့တဲ့အတွက် ကာဇက်စတန်အစိုးရက နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်နှုန်းကို ကန့်သတ်ခဲ့ရတယ်။ တာဂျီကစ္စတန်နိုင်ငံ ရဲ့ 50-

လက်ရှိကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းကို ဖြေလျော့ပေးလောက်တဲ့ အတိုင်းအတာ မရှိပါဘူး။ လက်ရှိ ကမ္ဘာကြီးရဲ့ စီးပွားရေး အကျပ်အတည်းဟာ ယူကရိန်းအရေးမတိုင်ခင် ကိုဗစ်ကာလမှာ အခြေခံတဲ့ အရေးဖြစ်ပါတယ်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးနဲ့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍတွေမှာ ကိုဗစ်ကာလကတည်းက ထိခိုက်ပျက်ပြားနေတာတွေဟာ အခုအချိန်မှာ ပိုဆိုးလာတယ်။ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုအကျိုးဆက်ရဲ့ တန်ပြန်ဂယက်တွေ အရိုက်ခတ်ဆုံးဒေသကတော့ ဥရောပ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်တာဟာ ရုရှားနဲ့ EU ရဲ့ ကုန်သွယ်မှုနဲ့ စွမ်းအင်ကဏ္ဍ အချိတ်အဆက် အားကောင်းခဲ့ရုံသက်သက်ကြောင့် မဟုတ်ပါဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုကာလတစ်လျှောက်လုံးမှာ EU ဇုန်မှာ ကျင့်သုံးလာခဲ့တဲ့ စီးပွားရေးပုံစံကြောင့် ဖြစ်တယ်။ ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်မားမှုတွေနဲ့ ဝင်ငွေတိုးရေးကိစ္စတွေအတွက် ကုန်စည်ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍမှာ အစိုးရကဝင်ပါပြီး စပိန်နှင့်အီတလီနိုင်ငံတွေမှာလို အရန်ငွေကြီးကြပ်မှုနဲ့ အလွန်အမင်းဈေးတင်မှုကို အခွန်စည်းကြပ်မှုမျိုးတွေ ဆောင်ရွက်ဖို့လည်း လိုပါတယ်။ အဲ့ဒါအပြင် ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ထားတဲ့ ဂယက်က ကျန်ကမ္ဘာတစ်ဝန်း အထူးသဖြင့် “ကမ္ဘာ့တောင်ပိုင်း” ဆိုတဲ့အရပ်က အာရှနိုင်ငံတွေပေါ် သက်ရောက်မှုကို ကာကွယ်ဖို့ လိုအပ်တယ်။ ဒီလိုအကာအကွယ်အထမြောက်ဖို့ တကယ့်စီးပွားရေးနည်းဗျူဟာကြီး လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် G7၊ EU နဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ မဟာမိတ်တွေအားလုံး တစ်တပ်တစ်အား ရဲရဲတင်းတင်းနဲ့ ကဏ္ဍသတ်သတ်မှတ်မှတ် လျာထားပါဝင်ပတ်သက်ဖို့လိုတယ်။ စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းနဲ့ လုံးချာလိုက်နေတဲ့ နိုင်ငံလေးတွေ လည်ပတ်နေနိုင်အောင် ထိုက်လျောက်တဲ့ ရင်းနှီးငွေတွေ ဖြည့်တင်း၊ ချေးငွေတွေ ချပေးနိုင်ဖို့ လိုတယ်။ နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးအဆင်ပြေအောင် မဆောင်ရွက်နိုင်ရင်၊ အိမ်ထောင်စုတွေ မိသားစုတွေရဲ့ ဘဝနေရေးကို အဆင်ပြေအောင် မဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရင် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုကို ထောက်ခံအားပေးမှုလည်း နည်းပါးသွားပါလိမ့်မယ်။

အနောက်နိုင်ငံများအနေနဲ့ လတ်တလော သုံးသပ်စရာအချက်ကတော့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုကို ဤမျှဖြင့် ရပ်တန့်ထားမလား၊ ထပ်တိုးတင်းကျပ်မလားဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်တယ်။ ရုရှားထိခိုက်ပြီး သူတို့အထိအခိုက် နည်းနိုင်သမျှနည်းစေဖို့ဆိုရင် ပိတ်ဆို့မှုကို အခုလောက်မှာ ရပ်တန့်ထားဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါထက် ပိုတင်းကျပ်ပိတ်ဆို့ရင်တော့ သူတို့ပေါ်ကျရောက်နိုင်တဲ့ တန်ပြန်ဂယက်ဒဏ်ကို ခံနိုင်ဖို့အတွက် စီးပွားရေးကဏ္ဍနဲ့ တခြားကဏ္ဍအရပ်ရပ်မှာ ကြိုတင်ပြင်ဆင် ပြောင်းလဲမှုတွေလုပ်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ ပူတင်ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆုံးမထိုက်တယ်လို့ယူဆပြီး ပြုလုပ်တဲ့အချက်ရဲ့ ဂယက်ဟာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတစ်ခုလုံးပေါ် ပြင်းထန်စွာ တန်ပြန်ရိုက်ခတ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အခုအချိန်အခါမှာ ဒီအရေးကို စစ်ရေးထက် သံတမန်နည်းနဲ့ စီးပွားရေးနည်းတို့နဲ့ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းတာဟာ လိမ္မာပါးနပ်မှုအရှိဆုံး ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ စစ်ပွဲရဲ့ အကျိုးရလဒ်အဖြေက ဘယ်လိုပဲထွက်ထွက် ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့လိုက်ရာမှာ အရေးကြီးတဲ့ အချက်တစ်ချက်ကတော့ ထင်ရှားပေါ်လွင်လာခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒါကတော့ ပိတ်ဆို့သူကို အထိအခိုက်ကင်းပြီး စွန့်စားရမှုကင်းတဲ့ အကျိုးရလဒ်၊ တွက်ဆလို့ရတဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေ ပြုလုပ်နိုင်တဲ့ ခေတ်ကာလ ကုန်လွန်သွားပြီဆိုတဲ့ အချက်ပါပဲ။

အောင်မြင်စည်သူ

Ref: The Toll of the Economic War by Nicholas Mulder

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး စစ်ရေးနှင့်
နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်က ရေနံ (အပိုင်း ၂)

yanmu@kktmf

“ရေနံသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဇာတ်ခုံ၌ အဓိကဇာတ်ကောင်
ဖြစ်နေရုံမှသာမကဘဲ စစ်ရေးချိန်ခွင်လျှာကိုပါ
လှုပ်ရမ်းစေနိုင်သော ရုပ်ကြွင်းလောင်စာဖြစ်သည်ကို
ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးက သက်သေပြခဲ့သည်။
ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက
အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နှင့် ဆိုဗီယက်တို့ အဓိကပါဝင်ကာ
ပူးပေါင်းထားသော မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုကြီးသည် ရေနံကို
ထိထိရောက်ရောက်ဖြင့် အကျိုးရှိအောင်
သုံးစွဲနိုင်သောကြောင့် ထိုစဉ်က ဖက်ဆစ်ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများ
ဖြစ်ခဲ့သည့် ဂျာမနီ၊ အီတလီနှင့် ဂျပန်တို့အပေါ်
အောင်ပွဲဆင်နိုင်ခဲ့သည်”

ပင်လယ်ပြင်များ၌ ယိုဖိတ်သောရေနံစိမ်းများသည် လှိုင်းတို့၏ ရိုက်ပုတ်သယ်ဆောင်မှုကြောင့် ကမ်းခြေသို့ရောက်ရှိသွားသည့်အခါ သဘာဝဒီရေတောများကို ပျက်စီးစေသည်။ ကမ်းခြေရှုံ့ညွှန်ထုကြီးအတွင်းရှိ အဏ္ဏဝါဂေဟစနစ်ကိုလည်း အကြီးအကျယ် ထိခိုက်မှုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ယိုဖိတ်ရေနံထု၏ ပမာဏအနည်းအများနှင့် ယိုဖိတ်သည့် နေရာဒေသတို့အပေါ်မူတည်ကာ အချို့သောနေရာများ၌ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်အတွင်းမှာပင် ရေနံပြင်ကြီး ပျောက်ကွယ်သွားသော်လည်း အချို့သောနေရာများ၌မူ ရေနံပြင်ကြီးက နှစ်ကာလနှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေတတ်သည်။

၁၉၆၇ ခုနှစ်က ကူဝိတ်ရေနံဆိပ်ကမ်းမှ ရေနံများကိုတင်ဆောင်ပြီး ဗြိတိန်နိုင်ငံ ဝေလနယ်သို့ ခုတ်မောင်းခဲ့သော Torrey Canyon ရေနံတင်သင်္ဘောသည် ဗြိတိန်ကမ်းလွန်တစ်နေရာ၌ ကျောက်တန်းနှင့်တိုက်မိပြီး တိမ်းမှောက်ခဲ့ရာ တင်ဆောင်လာသည့် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း တစ်သန်းခန့် ယိုဖိတ်ခဲ့သည်။ ယိုဖိတ်သောရေနံစိမ်းများသည် စတုရန်းကီလိုမီတာ ၇၀၀ ခန့်ကျယ်ဝန်းသော ရေနံပြင်ကြီးကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ရေပျော်ငှက်ပေါင်း ၁၅၀၀၀ နီးပါးကို သေဆုံးစေကာ၊ ကီလိုမီတာ ၂၀၀ ရှည်လျားသော ကွန်းဝေါကမ်းခြေကိုပါ ညစ်ညမ်းမှု အကြီးအကျယ် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ်ကလည်း အီတလီနိုင်ငံ ဂျီနိုအာဆိပ်ကမ်းအနီး၌ ရေနံချနေသော ရေနံတင်သင်္ဘောတစ်စီး မီးလောင်ပေါက်ကွဲခဲ့ရာ ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း လေးသိန်းနီးပါး ယိုဖိတ်ခဲ့သည်။ လူ့ခြောက်ဦးသေဆုံးပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု အကြီးအကျယ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့မှုကြောင့် ယိုဖိတ်ရေနံများကို ၁၂ နှစ်ကြာအောင် ဖယ်ရှားရှင်းလင်းခဲ့ရသည်။

ကမ္ဘာ့အကြီးမားဆုံးသော မတော်တဆ ရေနံယိုဖိတ်မှုတစ်ရပ်မှာ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ မက္ကဆီကိုပင်လယ်ကွေ့ Deepwater Horizon ရေနံတွင်းတူးစင်ကြီး ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ရေနံစိမ်းများသည် ရက်ပေါင်း ၉၀ တိုင် ယိုဖိတ်ထွက်ပေါ်ခဲ့ရာ၊ ရေထုအတွင်းသို့ ရေနံစိမ်းစည် သန်းနှင့်ချီ၍ရောက်ရှိကာ ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ သိန်းနှင့်ချီသော ရေပျော်ငှက်နှင့် ရေနေသတ္တဝါများ သေကျေပျက်စီးခဲ့ပြီး ကီလိုမီတာ ၂၅၆၀ ကျော်ရှည်လျားသည့် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ညစ်ညမ်းမှု အကြီးအကျယ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ သည်။ ဘီပီရေနံကုမ္ပဏီသည် ယင်းဖြစ်ရပ်အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၅၀ ကျော်ကို လျော်ကြေးအဖြစ် ပေးဆောင်ခဲ့ရသည်။

မတော်တဆ ရေနံယိုဖိတ်မှုမဟုတ်ဘဲ တမင်တကာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ရေထုအတွင်းသို့ ရေနံစိမ်းများ စီးဝင်ရောက်ရှိစေမှု အကြီးကျယ်ဆုံးဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ ၁၉၉၁ ခုနှစ်အတွင်းက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ်ကဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲကာလအတွင်း အီရတ်တပ်ဖွဲ့များက ရေနံဆိပ်ကမ်းရှိ ရေနံများနှင့် ရေနံတင်သင်္ဘောများပေါ်ရှိ ရေနံများကို ပင်လယ်ရေပြင်ပေါ်သို့ ဖွင့်ထုတ်ဖောက်ချခဲ့မှုကြောင့် ပါရန်ပင်လယ်ကွေ့အတွင်း စတုရန်းကီလိုမီတာ ၁၅၀၀ မျှကျယ်ပြောသော ရေနံပြင်ကြီးဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့ရေနံသမိုင်းကို ပြန်ပြောင်းကြည့်လျှင် ၁၈၅၉ ခုနှစ်က ရေနံတူးဖော်ခြင်း စတင်ခဲ့ပြီးနောက် ရေနံဆီအဖြစ်သို့ သန့်စင်ချက်လုပ်လာနိုင်သည်။ ၁၈၆၁ ခုနှစ်တွင် အတွင်းပေါက်လောင်အင်ဂျင် (Internal Combusion Engine) ကို တီထွင်နိုင်ခဲ့ပြီး ထိုမှတစ်ဆင့်

၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ရွှေလျားမောင်းနှင်နိုင်သော မော်တော်ကားကိုပါ ထပ်ဆင့်တီထွင်လာနိုင်သည်။ ၁၉၀၃ ခုနှစ်တွင်မူ ကမ္ဘာ့ပထမဦးဆုံး လေယာဉ်ပျံသန်းမှုကိုပါ အောင်မြင်စွာပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့သော စက်မှုဆိုင်ရာနည်းပညာသစ်များ တိုးတက်ထွန်းကားလာခြင်းကြောင့် ယခင်က ကျောက်မီးသွေးသုံးအပြင် လောင်ကျွမ်းအင်ဂျင်များ၏နေရာ၌ အစားထိုးဝင်ရောက်လာသော အတွင်းပေါက်လောင် အင်ဂျင်များ လည်ပတ်မောင်းနှင်နိုင်ရန် ရေနံထွက်ပစ္စည်းသုံးစွဲမှုနှုန်းက သိသိသာသာ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

၁၉၀၈ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် မော်တော်ကားသုံးစွဲမှု မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ရေနံအသုံးကများသည်ထက် များလာသလို၊ စစ်ရေးစစ်ရာ ကိစ္စရပ်များ၌လည်း ရေနံ၏ အခန်းကဏ္ဍက အလွန်ပင် အရေးပါလာခဲ့သည်။ တစ်ချိန်က ကျောက်မီးသွေးကိုလောင်မြိုက်စေခြင်းဖြင့် ဆူပွက်သည့် ရေနွေးငွေ့ အင်ဂျင်များကိုသာ တပ်ဆင်အသုံးပြုခဲ့သော ဗြိတိသျှတော်ဝင်ရေတပ်သည် ရေနံသုံးအတွင်းပေါက်လောင် အင်ဂျင်များကို ပြောင်းလဲသုံးစွဲခဲ့သည်။ စွမ်းအားကပိုကောင်းပြီး ကရိုကထပို၍နည်းသွားသော ရေနံသုံးအင်ဂျင်များကြောင့် ရေကြောင်းချိရာတွင် ပို၍လျင်မြန်သွက် လက်လာခြင်းက ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး၌ ဗြိတိသျှတို့ကို စစ်အောင် နိုင်သူအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိစေခဲ့သည်။

၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် ယခု အီရန်နိုင်ငံတည်ရှိရာ မာဂျစ်အိုင်ဆူလေမန်အရပ်၌ ရေနံကြောများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ် တူးယူနိုင်ခြင်းဖြင့် ထို အရပ်သည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသ၏ ပထမဦးဆုံးသော ရေနံတွင်းများ ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိရာ အရပ်ဒေသဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် ကူဝိတ်နိုင်ငံတို့၌ပါ ရေနံတွင်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ် တူးယူလာနိုင်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဗင်နီဇွဲလား၊ ပီရူး၊ ဆွီဒင်နှင့် ပိုလန် စသောနိုင်ငံများ၌ပါ ရေနံတွင်းများ အများအပြား ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်အရောက်တွင် ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံ၌ ဧရာမရေနံသိုက်ကြီးကို

**“၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်
နောက်ပိုင်းတွင်
မော်တော်ကားသုံးစွဲမှု
မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့်
ရေနံအသုံးက
များသည်ထက် များလာသလို၊
စစ်ရေးစစ်ရာ
ကိစ္စရပ်များ၌လည်း
ရေနံ၏ အခန်းကဏ္ဍက
အလွန်ပင် အရေးပါလာခဲ့သည်”**

တွေ့ရှိခဲ့ပြီး ထိုနောက်ပိုင်းကာလမှစ၍ ဆော်ဒီအာရေဗျသည် ရေနံကို အကြောင်းပြုကာ အကြီးအကျယ် ချမ်းသာကြွယ်ဝလာတော့သည်။

ရေနံသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဇာတ်ခုံ၌ အဓိကဇာတ်ကောင် ဖြစ်နေရုံမျှသာမကဘဲ စစ်ရေးချိန်ခွင်လျှောက်ပါလှုပ်ရှားစေနိုင်သောရုပ်ကြွင်းလောင်စာဖြစ်သည်ကို ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးက သက်သေပြခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နှင့် ဆိုဗီယက် တို့ အဓိကပါဝင်ကာ ပူးပေါင်းထားသော မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုကြီးသည် ရေနံကို ထိထိရောက် ရောက်ဖြင့် အကျိုးရှိအောင် သုံးစွဲနိုင်သောကြောင့် ထိုစဉ်က ဖက်ဆစ်ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများ ဖြစ်ခဲ့သည့် ဂျာမနီ၊ အီတလီနှင့် ဂျပန်တို့အပေါ် အောင်ပွဲဆင်နိုင်ခဲ့သည်။

ထိုစဉ်ကာလများက နာဇီဂျာမနီတပ်များကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းရန်အတွက် ရှေ့တန်း သို့ချီတက်နေကြသော မဟာမိတ်တပ်ကားတပ်များ လောင်စာပြတ်တောက်ချိန်၌ ရေနံ လောင်စာဆီများကို မဟာမိတ်တို့က လေယာဉ်ဖြင့် အရောက်ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ရှေ့တန်း စစ်မြေပြင်အနီး၌ အရေးပေါ်လေယာဉ်ကွင်းများဖောက်လုပ်ခြင်း၊ လမ်းခင်းခြင်း၊ တံတားဆောက်ခြင်း စသည်တို့တွင် လိုအပ်သောရေနံလောင်စာများကို မဟာမိတ်တို့က နည်းလမ်းအသွယ်သွယ်ဖြင့် အချိန်မီရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ နာဇီဂျာမနီတို့၏အရှင်သခင်ဖြစ်သော အဒေါ့ဖ်ဟစ်တလာက ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကို ဆင်နွှဲတိုက်ခိုက်နိုင်ရန် အတွက် ရိုးမေးနီးယားနိုင်ငံအတွင်း ရေနံတွင်းများ အပေါ် အားကိုးအားထားပြုနေခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၄၄ ခုနှစ်အရောက်၌ ရိုးမေးနီးယားတို့က ဂျာမန်တို့ကိုကျောခိုင်းပြီး မဟာမိတ်တို့ဘက်သို့ ယိမ်းသွားခဲ့ခြင်းကြောင့် ဟစ်တလာတပ်များက ရေနံကို အလုံအလောက်မရရှိတော့ပေ။ ထိုကဲ့သို့ ရေနံကို အလုံအလောက် မရရှိခြင်းကသည်ပင် လျှင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး၌ နာဇီတို့စစ်ရှုံးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ထိုခေတ်ကာလများကတည်းကပင် ဂျာမန်တို့သည် ရေနံကို တိုက်ရိုက်တူးယူခြင်း နည်းပညာကိုသာမက ကျောက်မီးသွေးမှတစ်ဆင့် ထုတ်ယူသည့်နည်းပညာများကိုပါ တတ်မြောက်ထားကြသည်။ နာဇီတပ်များအတွက် လိုအပ်သောရေနံလောင်စာများကို ရှေ့တန်းစခန်းအသီးသီးသို့ အလုံအလောက် ပို့မပေးနိုင်တော့သည့်အခါ ကျောက်မီးသွေးမှတစ်ဆင့် ထုတ်ယူသောနည်းပညာကိုပါ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် စစ်စခန်းအသီးသီးသို့ ရေနံ လောင်စာများကို လုံလုံလောက်လောက် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရာ၌ မဟာမိတ်တို့ကို မယှဉ်နိုင် ခဲ့သော ဂျာမန်တပ်များက ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် ဂျာမနီတို့စစ်ရှုံးသော နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိစေခဲ့သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ အနိုင်အရှုံးရလဒ်အတွက် အဓိကကျသောအခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်ခဲ့သည့်ရေနံသည် စစ်ပြီးကာလရောက်လာချိန်၌လည်း ပထဝီနိုင်ငံရေး၌ ပို၍ပင် အရေးပါလာခဲ့သည်။ ၁၈၆၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ရေနံလောင်စာသုံး အတွင်းပေါက်လောင် အင်ဂျင်များဖြင့် ဒိုင်နမိုကိုလှည့်ပေးကာ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်ယူခဲ့ကြရာမှ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ရေအားလျှပ်စစ်ကို စတင်ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သလို ၁၉၅၁ ခုနှစ်အရောက်တွင် နျူကလီးယား နည်းပညာဖြင့်ပါ လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ထုတ်ယူနိုင်ခဲ့ကြသည့်တိုင် ရေနံ၏တွင်ကျယ်မှုကို ကျန်သော လောင်စာများက လိုက်မမီခဲ့ကြပေ။ ထိုမျှလောက်အထိ အရေးပါတွင်ကျယ်ခဲ့သော ရေနံသည်

နောင်တစ်ချိန်တွင် ကမ္ဘာကြီးကို ပိုမိုပူဇွန်းလာစေပြီး ရာသီဥတုကိုပါပြောင်းလဲသွားစေမည့် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာ တစ်မျိုးဖြစ်နေသည်ကို ကမ္ဘာ့ပြည်သူတို့က စိုးစဉ်းမျှပင် မရိပ်စားမိခဲ့ကြချေ။

ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးနိုင်ငံကြီးများဖြစ်ကြသည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပါအဝင် အနောက်ဥရောပ နိုင်ငံများနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ကာလ နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် တိုင်းပြည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အားသွန်ခွန်စိုက်ဆောင်ရွက် ခဲ့ကြရာတွင် လောင်စာအမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးရှာဖွေ ဖော်ထုတ်သုံးစွဲခဲ့ကြရာ၌ ပမာဏအများဆုံးမှာ ရေနံ ပင်ဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် ၁၉၂၉ ခုနှစ်က အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ပြည်တွင်းစွမ်းအင်သုံးစွဲမှု ထဲတွင် ရေနံက ၃၂ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိခဲ့ရာမှ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ခါနီး ၁၉၃၅ ခုနှစ်အရောက်တွင် ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းသို့ မြင့်တက် လာခဲ့သည်။ စစ်ကြီးအပြီး ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ၆၇ ရာခိုင်နှုန်းအထိဖြစ်လာကာ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ အရောက်တွင်မူ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိလာခဲ့သည်။

ဤသို့အားဖြင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် စစ်ရေး ဇာတ်ခုံပေါ်၌ အဓိကဇာတ်ကောင်ဖြစ်လာခဲ့သော ရေနံသည် စစ်အေးခေတ်ကာလများတွင် နိုင်ငံရေး ဇာတ်ခုံ၏ ဇာတ်ကောင်အဖြစ်သို့ပါ ရောက်ရှိလာ ခဲ့ပြန်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုနှင့် စစ်ရေးအသာစီးရရှိရေးတို့ အတွက် အလွန်အရေးပါသောရေနံကို စဉ်ဆက်မပြတ် လုံလုံ လောက်လောက်ရရှိရေး မှာ မည်ရွေ့မည်မျှ အရေးကြီး သည်ကို ကောင်းစွာသိနေခဲ့သော အမေရိကန် သည် ရေနံအထွက်နှုန်း အလွန်ကောင်းသော အရှေ့အလယ်ပိုင်း ဒေသ၌ အမေရိကန်အစိုးရ အဆက်ဆက်ကို ထောက်ခံ မည့် ဒေသတွင်း အစိုးရများကို တင်မြှောက်ထားနိုင် ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ရေနံကြွယ်ဝသော အရှေ့အလယ် ပိုင်းဒေသ၌ အမေရိကန်တို့အတွက် နိုင်ငံရေးမိတ်ဖက် အစိုးရများအဖြစ် ရွေးချယ်ခဲ့သောနိုင်ငံများမှာ ဆော်ဒီ အာရေဗျ၊ အစ္စရေးနှင့် အီရန်တို့ဖြစ်ကြသည်။

“ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် စစ်ရေးဇာတ်ခုံပေါ်၌ အဓိက ဇာတ်ကောင်ဖြစ်လာခဲ့သော ရေနံသည် စစ်အေးခေတ်ကာလများတွင် နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံ၏ ဇာတ်ကောင်အဖြစ်သို့ပါ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြန်သည်”

ကမ္ဘာ့ရေနံ ထုတ်လုပ်မှုအများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် လက်ရှိရပ်တည်နေသော ဆော်ဒီအာရေဗျ သည် တစ်ချိန်က နယ်စားများအုပ်ချုပ်သည့် နယ်မြေကလေးများ အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်နေ သည့် ဒေသတစ်ခုအဖြစ်သာလျှင် ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၃၂ ခုနှစ်သို့ ရောက်မှသာ နယ်မြေကလေးများ စုစည်းပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်လာသည့် တိုင် နားမလည်။ ဝန်ကြီးဌာနများဖွဲ့စည်းရမည်ဟုလည်း မသိရှိ။ နိုင်ငံကာကွယ်ရေးအတွက် စစ်တပ်တစ်ခု ထားရှိရမည်ကိုလည်း မတွေးမိခဲ့ကြပေ။

ထိုကဲ့သို့သော မသိ၊ မရှိ အခြေအနေများကသည်ပင်လျှင် ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံကို စိတ်ကြိုက်ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်နိုင်စေရန်အတွက် အမေရိကန်ကို အခွင့်အရေးပေးခဲ့သလို ဖြစ်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်က စိတ်ကြိုက်ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သော ဆော်ဒီအာရေဗျ၏ မြေပေါ်၌ပင် အမေရိကန်ကုမ္ပဏီကြီးများက ရေနံတူးဖော်ခွင့်ကို အများအပြားရရှိခဲ့ကြသည်။ ဆော်ဒီကလည်း အမေရိကန်ထံမှ ရေနံတူးဖော်ခြင်း နည်းပညာများနှင့် လုပ်နည်းစနစ်များကို သင်ယူတတ် မြောက်ခဲ့ကာ ရေနံထုတ်လုပ်မှု ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းနိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ဤသို့ အားဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသည့်နောက်တွင် အမေရိကန်သည် ဆော်ဒီရေနံမြေများကို အကြောင်းပြုလျက် မျှော်မှန်းထားသည်ထက်ပင် အဆများစွာပိုမိုသော အမြတ်အစွန်းများကို ရရှိခဲ့ကာ ၁၉၆၅ ခုနှစ်ဝန်းကျင်ခန့်တွင် အမေရိကန်ရေနံကုမ္ပဏီများသည် ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးကွက် ၏ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင် လာနိုင်ခဲ့ကြသည်။

အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် ရေနံကို အလျှံအပယ် ထုတ်ယူရရှိနိုင်ရေးအတွက် ဆော်ဒီအာရေဗျကို မိတ်ဆွေရင်းချာပြုလုပ်ထားသော အမေရိကန်သည် မိမိ၏အကျိုးစီးပွား အား ထိပါးစိန်ခေါ်မှုတို့ကို တုံ့ပြန်ရန်အတွက် အစွဲရေးကိုလည်း ဖက်လဲတကင်း အဆက်အဆံ ပြုသည်။ အလားတူပင် ထိုစဉ်ကာလများက ရှားဘုရင်အုပ်စိုးသော အီရန်ကိုပါ စည်းရုံးသိမ်း သွင်းကာ ပါရဂူပင်လယ်ကွေ့ဒေသ၌ အမေရိကန်၏အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက် စေခဲ့သည်။

ပါမောက္ခကိုကိုအောင်

ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးမြင်ကွင်း အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက် ဇယား

“ကုန်သည်ဝါဒကိုထောက်ခံသော ဒဿနပညာရှင်များ
(Mercantilist Philosophy)၏ ကုန်သွယ်မှုမူဝါဒ (Trade
Policy) သည် အလွန်ရိုးရှင်းလှပါသည်။ ၎င်းတို့၏
ကုန်သွယ်ရေးပေါ်လစီမှာ ပို့ကုန်အားပေးရန်၊
သွင်းကုန်အားမပေးရန်နှင့် ပိုလျှံသော ပို့ကုန်ရငွေဖြင့်
ရွှေဝယ်ယူရန် ဖြစ်သည်”

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေး (International trade) သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြား ကုန်သွယ်ရေး (Foreign trade) ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံများကြားပြုလုပ်သော စီးပွားရေးဆောင်ရွက်ချက်များ (Economic transactions) ဖြစ်သည်။ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်သော ကုန်ပစ္စည်းများအနက် အများဆုံးကုန်သွယ်သော ကုန်စည်များမှာ အဝတ်အထည်နှင့် ရုပ်မြင်သံကြားစက်ကဲ့သို့သော စားသုံးကုန်စည်များ (Consumer goods)၊ စက်နှင့် စက်ပစ္စည်းကဲ့သို့သော ရင်းနှီးကုန်စည်များ (Capital goods) အပြင် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းနှင့် စားသောက်ကုန် (Raw materials and food) တို့ ဖြစ်သည်။ အခြားစီးပွားရေးဆောင်ရွက်ချက်များအဖြစ် ခရီးသွားဝန်ဆောင်မှု (Travel service) နှင့် နိုင်ငံခြားမူပိုင်ခွင့်အတွက် ငွေကြေးပေးချေမှု (Payments for foreign patents) ကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများကို မြင်တွေ့နိုင်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေး သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေးပေးချေမှု (International financial payments) က ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံအသီးသီးရှိ ဗဟိုဘဏ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကဘဏ်လုပ်ငန်းစနစ်သည် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးတွင် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။

ယေဘုယျသမိုင်းကြောင်း

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာက လူတို့သည် ကုန်ပစ္စည်းချင်း တိုက်ရိုက်ဖလှယ်သည့် စနစ် (Barter of goods or services) ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးသည် ကုန်သွယ်သော နိုင်ငံများကြား ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုကို ရောင်းဝယ်ခြင်း

ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကုန်သွယ်ရေးသည် ဥရောပအလယ်ခေတ် (European Middle Ages) အတွင်း ခေတ်သစ်နိုင်ငံ (Modern nation-state) ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့်အတူ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးတွေးခေါ်မှုနှင့် ဒဿနပညာရှင်များသည် ခေတ်သစ်နိုင်ငံ၏ သဘောသဘာဝနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်ကို စတင်လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ အခြားနိုင်ငံနှင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကား သည့် “**ကုန်သွယ်ရေး**”သည်လည်း ၎င်းတို့ အထူးပြုလေ့လာသော အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေး၏ လုပ်ဆောင်ချက်ကို အစောဆုံးရှာဖွေဖော်ထုတ်သော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအနက် ထင်ရှားသော အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆမှာ ကုန်သည်ဝါဒ (Mercantilism) ဖြစ်သည်။ ကုန်သည်ဝါဒကို အမျိုးသားရေးစိတ်ဓါတ် အလွန် ပြင်းထန်သူများက လက်ခံကျင့်သုံးကြသည်။

ကုန်သည်ဝါဒ

ကုန်သည်ဝါဒသည် ၁၆ ရာစုနှင့် ၁၇ ရာစုအတွင်း ဥရောပအတွေးအခေါ်အပေါ် အလွှမ်းမိုးနိုင်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့ သည်။ ကုန်သည်ဝါဒထောက်ခံသူများသည် နိုင်ငံ၏ ကောင်းကျိုး (Welfare of the nation) ကိုသာ အာရုံ စိုက်လေ့လာသည်။ ဥစ္စာဓနပိုင်ဆိုင်ခြင်း (Acquisition of wealth) အထူးသဖြင့် ရွှေပိုင်ဆိုင်ခြင်းသည် နိုင်ငံ၏ပေါ်လစီအတွက် အလွန်အရေးကြီးကြောင်း အဆိုပါလေ့လာမှုက ပြောဆိုသည်။ ကုန်သည် ဝါဒီများသည် ဘာသာရေးယုံကြည်ချက် အခြေခံကဲ့သို့ပင် ရွှေ၏ အရေးပါမှုကို လက်ခံယုံကြည်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးစီမံကိန်း (Economic plans) တွင် ရွှေပိုင်ဆိုင်ရေးကို ပထမဦးစားပေးအဖြစ် ထည့်သွင်း ထားရှိသည်။

ကုန်သည်ဝါဒသည် “**အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား (National interests) သည် မလွဲကန် သဘောထား ကွဲလွဲမှုရှိသည်**” ဟူသော အယူအဆအပေါ် အခြေခံထားသည်။ ဤအယူအဆအရ အခြားနိုင်ငံများက အသုံးစရိတ် သုံးစွဲလေလေ၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက ယင်း၏ကုန်သွယ်မှုကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်လေလေ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရသည် ဈေးနှုန်းနှင့် လုပ်ခထိန်းချုပ်ခြင်း (Price and wage controls)၊ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများကို အားပေးခြင်း (Foster national industries)၊ ကုန်ကြမ်းတင်သွင်းမှုနှင့် ကုန်ချောတင်ပို့မှုကို မြှင့်တင်ခြင်း (Promote exports of finished goods & imports of raw materials) စသည်ဖြင့်ဆောင်ရွက်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အစိုးရသည် ကုန်ချော တင်သွင်းမှုနှင့် ကုန်ကြမ်းတင်ပို့မှုကို ကန့်သတ် ထိန်းချုပ်သည်။ ထို့အတွက် အစိုးရသည် ယင်း၏ နိုင်ငံသားများအကျိုးအတွက် သယံဇာတနှင့် သွင်းအားစုများကိုလည်းကောင်း၊ ကုန်သွယ်မှုဆိပ်ကမ်းနှင့် ထွက်ပေါက်များကိုလည်းကောင်း တစ်ဦးတည်းပိုင် ပြုလုပ်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ပါသည်။

ကုန်သည်ဝါဒကိုထောက်ခံသော ဒဿနပညာရှင်များ (Mercantilist Philosophy) ၏ ကုန်သွယ်မှုမူဝါဒ (Trade policy) သည် အလွန်ရိုးရှင်း လှပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ကုန်သွယ်ရေးပေါ်လစီမှာ **ပို့ကုန်အားပေးရန်၊ သွင်းကုန်အားမပေးရန်နှင့် ပိုလျှံသော ပို့ကုန်ရငွေဖြင့် ရွှေဝယ်ယူရန်** ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကုန်သည်ဝါဒကို ထောက်ခံသူများ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များသည် လေးနက်မှုမရှိကြောင်း၊ ၎င်းတို့၏ ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်လိုသည့်

ကုန်သွယ်ရေး ပေါ်လစီသည် တိုးပွားလာသော ကုန်သည်လူတန်းစား (Merchant class) ၏ ကောင်းကျိုးကို ဦးတည်ကြောင်း ထောက်ပြဝေဖန်ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကုန်သည်လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် ပို့ကုန်တင်ပို့မှုကို အလေးထားပြီး သွင်းကုန်တင်သွင်းမှုကို ကန့်သတ် ထိန်းချုပ်လျက် ပြည်ပလုပ်ငန်းများ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကာကွယ်ပေးလျက်ရှိကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။

ကုန်သည်ဝါဒကိုထောက်ခံသူများ၏စိတ်နေသဘောထားအားထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသော အချက်မှာ ၁၆၅၁ ခုနှစ် အင်္ဂလန်ရေကြောင်းသွားလာရေး အက်ဥပဒေဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အက်ဥပဒေသည် အိမ်ရှင်အင်္ဂလန်နိုင်ငံအတွက် ယင်း၏ ကိုလိုနီနိုင်ငံ များနှင့် ကုန်သွယ်ရာတွင် အခွင့်အရေးပေးထားသည်။ အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်အလံမလွှင့်ထူ သောသင်္ဘောများက ဥရောပထုတ်ကုန်မဟုတ်သော ကုန်ပစ္စည်းများ (Non-European origin) တင်သွင်းလာခြင်းကို အက်ဥပဒေအရ ပိတ်ပင်ထားသည်။ ထိုအက်ဥပဒေကို ၁၈၄၉ ခုနှစ်အထိ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံကလည်း အလားတူဥပဒေကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးဝါဒ

ကုန်သည်ဝါဒအယူအဆကို ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်သော တုံ့ပြန်မှုသည် ၁၈ ရာစု အလယ်ပိုင်းကာလတွင် စတင်ရပ်လုံးပေါ်လာခဲ့သည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေး (Free trade) ကို ထောက်ခံသည့် ပြင်သစ်စီးပွားရေးပညာရှင်များ (Physiocrats) က ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှုကို လွတ်လပ်ခွင့်ပြုရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ အင်္ဂလန် နိုင်ငံတွင် စီးပွားရေးပညာရှင် Adam Smith က သူ၏စာအုပ်၌ ကုန်သွယ်ရေးကန့်သတ်ချက် (Trade restrictions) ဖယ်ရှားခြင်း၏ ကောင်းကျိုးကို အလေးပေးဖော်ပြထားသည်။ Adam Smith ၏ စာအုပ်အမည်မှာ The Wealth of Nations (နိုင်ငံများ၏ ဥစ္စာဓန)ဖြစ်ပြီး ၁၇၇၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ စီးပွားရေးပညာရှင်နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များသည် ကုန်သွယ်မှုကို ဟန့်တားသည့် အလွန်မြင့်မားသော အကောက်ခွန်များ (Customs duties) လျှော့ချဖယ်ရှားရန် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက် (Trade agreements) ချုပ်ဆိုနိုင်ရေးအတွက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးရန် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။

ဤကဲ့သို့သော သဘောထား၊ ခံယူချက်ပြောင်းလဲခြင်းက ကုန်သွယ်ရေးသဘော တူညီချက်များစွာကို ချုပ်ဆိုလက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်စေခဲ့သည်။ အဆိုပါသဘောတူညီချက်များ တွင် ကုန်သွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် လွတ်လပ်သော အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆသစ်များ ပါဝင်လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ၁၇၈၆ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန်-ပြင်သစ် ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူ စာချုပ် (Anglo-French Treaty) ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ ဗြိတိန် (Great Britain) နှင့် ပြင်သစ် နိုင်ငံကြား ဖြစ်ပွားသော စီးပွားရေးစစ်ပွဲ (Anglo-French War) သည် ၁၇၇၈ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖြစ်ပွားပြီး ၁၇၈၆ ခုနှစ်တွင် ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ စစ်ပွဲပြီးဆုံးသည့် ၁၇၈၆ ခုနှစ်တွင် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

Adam Smith ၏ အယူအဆ လွှမ်းမိုးလာသောကြောင့် ကုန်သည်ဝါဒ၏

အခြေခံသဘောတရားများ မှေးမှိန်လာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဤကဲ့သို့ မှေးမှိန်လာခြင်းသည် နိုင်ငံများက ကုန်သည်ဝါဒဆိုင်ရာ ပေါ်လစီအားလုံးကို စွန့်လွှတ်လိုက်သည်ဟူ၍ မဆိုလိုပေ။ နောက်ပိုင်းတွင် တင်းကျပ်သော စီးပွားရေးပေါ်လစီများကို အတိုင်း အတာတစ်ခုထိ ဖြေလျှော့ညှိနှိုင်းမှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း အစိုးရသည် ပြည်တွင်း ထုတ်လုပ်မှု (National Production) ကို ပြည်ပပြိုင်ဆိုင်မှုမှ ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ ပြည်တွင်းဈေးကွက် အတွင်းသို့ နိုင်ငံခြားကုန်ပစ္စည်း ဝင်ရောက်မှုကို ထိန်းချုပ်သင့်ကြောင်း ပြောဆိုလာသည်။ ထို့ကြောင့် အကောက်ခွန် (Customs Levies) ပိုမိုကောက်ခံ လာခဲ့သည်။ ထို့ပြင် သွင်းကုန်တင်သွင်းမှုကို မကြာခဏ ပိတ်ပင်မှုများ ရှိလာခဲ့သည်။

၁၉ ရာစု အလယ်ပိုင်းတွင် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းကို အကာအကွယ်ပေးသော အကောက်ခွန်ပေါ်လစီ (Customs policy) က နိုင်ငံအတော်များ၏ စီးပွားရေးကို ပြည်ပပြိုင်ဆိုင်မှုမှ ထိထိရောက်ရောက် ကာကွယ်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် ဗြိတိန်ထုတ်ကုန်များအပေါ် အခွန်နှုန်း အလွန်မြင့်မားစွာ စည်းကြပ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် စတီးလ်ထုတ်လုပ်ရာတွင် ကြားခံကုန်စည်အဖြစ် အသုံးပြုသော သံထည်ပစ္စည်း (Pig iron or curde iron) အပေါ် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ စက်ပစ္စည်းအပေါ် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ သိုးမွေးစောင်အပေါ် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ပြင်သစ်နိုင်ငံက ဗြိတိန်ကုန်ပစ္စည်းများအပေါ် သိသိသာသာ အကောက်ခွန်တိုးမြှင့် ကောက်ခံခဲ့သည်။ ထို့ပြင် နှစ်နိုင်ငံကြား သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ် (Transport costs) ကြီးမြင့်ခြင်းကလည်း ကုန်သွယ်မှုအတွက် နောက်ထပ်အတားအဆီးတစ်ခုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ကုန်သွယ်ရေး လွတ်လပ်ခွင့်ဝါဒီများအတွက် အောင်ပွဲအဖြစ် ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ် အင်္ဂလန်-ပြင်သစ် ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက် (Anglo-French trade agreement of 1860) ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

“၁၉ ရာစု အလယ်ပိုင်းတွင် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းကို အကာအကွယ်ပေးသော အကောက်ခွန်ပေါ်လစီ (Customs policy) က နိုင်ငံအတော်များ၏ စီးပွားရေးကို ပြည်ပပြိုင်ဆိုင်မှုမှ ထိထိရောက်ရောက် ကာကွယ်ခဲ့သည်”

အဆိုပါသဘောတူညီချက်အရ အင်္ဂလန်ထုတ်ကုန်များအပေါ် ကောက်ခံလျက်ရှိသော အခွန်များကို ၅ နှစ်အတွင်း ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းထိ လျှော့ချခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဝိုင်မာလွဲ၍ ပြင်သစ်ထုတ်ကုန်များအားလုံးကို အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ လွတ်လပ်စွာ ဝင်ရောက်ခွင့်ပြုခဲ့ သည်။

ကိုယ်ကျိုးစီးပွား ကာကွယ်သည့်ဝါဒ ပြန်လည်ရှင်သန်ခြင်း

ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကာကွယ်မှုသည် ၁၉ ရာစုကုန်ခါနီးတွင် အနောက်နိုင်ငံများဆီသို့ ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။ ဂျာမဏီနိုင်ငံသည် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကာကွယ်သည့် ပေါ်လစီ (Protectionist policy) ကို စနစ်တကျ ချမှတ်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ မကြာမီ အခြားနိုင်ငံအများစုသည်လည်း Protectionist policy ကို ကျင့်သုံးလာခဲ့ကြသည်။ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်း ပြည်တွင်းစစ်ပွဲ ကာလအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ယင်း၏ သွင်းကုန်ခွန်များကို သိသိသာသာ မြှင့်တင်ခဲ့သည်။ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် UK တစ်နိုင်ငံတည်းသာလျှင် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးအခြေခံမူများကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကာကွယ်သည့်မူဝါဒ (Protectionism) သည် ၁၉ ရာစု ကုန်ခါနီးတွင် ကုန်သည်ဝါဒနှင့်အတူ မှေးမှိန်နေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှ ၁၉၁၃ ခုနှစ်ထိ စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့် အယူအဆ (Economic liberty) ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်တည် ရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အရေအတွက်ကန့်သတ်ချက် (Quantitative restrictions) အလွန် နည်းပါးပြီး အကောက်ခွန်နှုန်းထားများ နိမ့်ကျတည်ငြိမ်နေခဲ့သည်။ ထို့ပြင် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ ၏ ငွေကြေးနှင့် ရွှေကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် လဲလှယ်နိုင်ခဲ့သည်။ ရွှေသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘုံငွေကြေး (Common international money) ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပြည်ပငွေပေးငွေယူ ရှင်းတမ်း လက်ကျန် (Balance of payments) ဆိုင်ရာ ပြဿနာများ အလွန်နည်းပါးခဲ့သည်။ အခြား နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်အခြေချ အလုပ်လုပ်ကိုင်လိုသူများအတွက် ကန့်သတ်ချက် အနည်းငယ်သာရှိပြီး နှစ်သက်ရာနိုင်ငံသို့ သွားရောက်နိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ သွားရောက်အလုပ် လုပ်ကိုင်သူများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတည်ထောင်လုပ်ကိုင်နိုင်ပြီး ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်းကို လည်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ရရှိသော ပို့ကုန်ရငွေ နှင့် ငွေကြေးအရင်းအနှီးများကို လွတ်လပ်စွာ သုံးစွဲ ခွင့်ရှိခဲ့သည်။ “စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ပြိုင်ဆိုင်လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် တန်းတူအခွင့်အရေးရှိသည်” ဟူသောအချက်မှာ အဓိကစည်းမျဉ်း (General rule) ဖြစ်ခဲ့သည်။ ခြွင်းချက်တစ်ခုမှာ နိုင်ငံတချို့နှင့် ကုန်သွယ်ရာတွင် အကောက်ခွန်လျှော့ချကောက်ခံခြင်း ဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့် အိမ်ရှင်နိုင်ငံနှင့် ယင်း၏ကိုလိုနီနိုင်ငံတို့ကြား ကုန်သွယ်ရာတွင် အခွန်လျှော့ချကောက်ခံလေ့ရှိသည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင် အနောက်ကမ္ဘာနိုင်ငံများ၌ ကုန်သွယ်ရေး လွတ်လပ်ခွင့် ပိုမိုဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကုန်သွယ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်သည် ၁၉၇၀ ပြည့် နှစ်တွင် ဥရောပ၌ ကျင့်သုံးခဲ့သော ကုန်သွယ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်ထက် ပိုမိုကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ကုန်သည်ဝါဒ အသစ်

ပထမကမ္ဘာစစ်သည် အဆိုပါအစီအစဉ်တကျ ကုန်သွယ်မှုအခြေအနေများကို ဖရိုဖရဲ ဖြစ်ပြီး ပျက်စီးစေခဲ့သည်။ စစ်ပွဲများရပ်စဲသွားချိန်တွင် ကမ္ဘာ့ ကုန်သွယ်ရေး ပြိုကွဲပျက်စီးခဲ့သည်။ ကုန်သွယ်မှုများ ပြန်လည်နာလန်ထူရေးအတွက် အလွန်ခက်ခဲစွာ

ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။ စစ်ပြီးကာလ ပထမ ငါးနှစ်သည် စစ်တွင်းကာလ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရသည့် အချိန်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် စီးပွားရေးအကြီးအကျယ် ကျဆင်းခဲ့ သည်။ နိုင်ငံ၏ ငွေကြေးတန်ဖိုးကျဆင်းပြီး ငွေကြေး ဖောင်းပွမှုဒဏ်ကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံအတော်များများသည် ကုန်သွယ်ရေး ကန့်သတ်ချက်သစ်များ ချမှတ်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကာကွယ်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ (Protectional tide) တိုးပွားလာခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး သိသိသာသာ ကျဆင်းခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသားရေးဝါဒီများ၏ အယူဝါဒများ (Nationalist ideologies) ကြောင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကျဆင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ပြောဆိုကြသည်။

အကောက်ခွန် အဟန့်အတားများ (Customs barriers) အဆက်မပြတ် မြင့်တက် နေခြင်းကို အဆုံးသတ်ရန်အတွက် နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး (League of Nations) က ၁၉၂၇ ခုနှစ် မေလတွင် ပထမဆုံး ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးညီလာခံ (World Economic Conference) ကို ကျင်းပခဲ့သည်။ ညီလာခံသို့ အဓိကစက်မှုနိုင်ငံများအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၂၉ နိုင်ငံ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံများက စနစ်တကျရှိပြီး ဘက်ညီမျှတသော နိုင်ငံစုံ ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက် (Balanced multilateral trade) ကို ထောက်ခံအတည်ပြု ခဲ့ကြသည်။ ထိုသဘောတူညီချက်သည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကုန်သွယ်ရေး နှင့် အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ အထွေထွေသဘောတူညီချက် (General Agreement on Tariffs and Trade-GATT)၏ ရှေ့ပြေးအစဉ် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

သို့သော်လည်း ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ကမ္ဘာ့စီးပွားပျက်ကပ် (Great Depression) ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ စီးပွားရေးအင်အားကြီးမားသော နိုင်ငံများ၌ အလုပ်လက်မဲ့အရေအတွက် အလွန်များပြားလာခဲ့သည်။ ထိုအချက်က ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကာကွယ်သည့် အစီအမံများ (Protectionist measures) ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ ငွေပေးငွေယူ ရှင်းတမ်းလက်ကျန်ကို ထိန်းထားရန်အတွက် အကောက်ခွန်မြင့်တင်ခြင်း၊ သွင်းကုန်ခွဲတမ်း စနစ် ကျင့်သုံးခြင်း၊ သွင်းကုန်ဝင်ရောက်မှု ပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံခြားငွေကြေးကို ထိန်းချုပ်ခြင်း စသည်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၃၃ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ကျင်းပသည့် စီးပွားရေးညီလာခံများ၌ စီးပွားရေးလွတ်လပ် ခွင့်ဝါဒဆိုင်ရာ အဆိုတင်သွင်းမှုကို လျစ်လျူရှုခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်မှု စီမံကိန်းရေး ဆွဲခြင်းကိုလည်း နိုင်ငံ၏ ပုံမှန်လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုအဖြစ်သာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့သည်။ ကုန်သည်ဝါဒီများ၏ ပေါ်လစီ (Mercantilist policies) သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်တိုင် အောင် ကမ္ဘာ့မြင်ကွင်းကို လွှမ်းမိုးထားခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ (WTO) ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးကို ထိန်းကျောင်း မြှင့်တင်လာသည့်အချိန်ထိ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးမြင်ကွင်းအပေါ် ကုန်သည်ဝါဒက လွှမ်းမိုး ထားခဲ့ပါသည်။

သိန်းမြင့်ဝေ

ကိုဗစ်-၁၉ ကာလ ASEAN နိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်ရေးအခြေအနေ ဖျပ်တစ်ပြက်အဖြစ်

e' D

“ASEAN နိုင်ငံအများစုကတော့ ပိုလျှံထုတ်လုပ်ရတာကို နှစ်သက်ကြတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ အဲဒီနိုင်ငံတွေက များများထုတ်လုပ်တင်ပို့ပြီး နည်းနည်းပဲတင်သွင်းဖို့ ကြိုးစားကြတယ်။ အခု ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးက ရုန်းထပြီး အသက်ပြန်ဝင်ဖို့ ကြိုးစားနေချိန်မှာ အရှေ့တောင်အာရှက နိုင်ငံကြီးအများအပြားရဲ့ အခြေအနေကို ဒီသွင်းကုန်၊ ပို့ကုန်ကဏ္ဍက တစေ့တစောင်း လှစ်ဟပြနိုင်ရတယ်”

ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနဲ့ ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်မားမှုက တချို့နိုင်ငံတွေရဲ့ ပြန်လည်နာလန် ထူရေးကို အထောက်အကူပြုနေပေမယ့် အချို့နိုင်ငံတွေအတွက်တော့ ပြန်လည်ထူထောင်ဖို့ ပိုပြီးခက်ခဲနေစေတယ်။

ကိုဗစ်-၁၉ကာလအလွန်မှာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဟာ ကျားကုတ်ကျားခဲနဲ့ ပြန်လည်ဦးမော့ ဖို့ ကြိုးစားလာကြတယ်။ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်နိုင်ငံတွေက Lockdown ဖျက်သိမ်းလိုက်တာတွေ၊ နယ်စပ်တွေ ပြန်ဖွင့်လိုက်တာတွေကြောင့် ကာလကြာမြင့်စွာ တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက် ပိတ်မိနေခဲ့တဲ့ ဈေးကွက်တွေပွင့်ထွက်လာပြီး ပြန်လည်အသက်ဝင်လာခဲ့တယ်။ အဲဒီလို အင်အားကြီးမားစွာ ပွင့်ထွက်လာတဲ့ ဝယ်လိုအားကြောင့် ကုန်ဈေးနှုန်းတွေ တိုးတက်လာခဲ့တယ်။ စားသောက်ကုန် ရော လူသုံးကုန်တွေပါ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ဈေးတက်လာတယ်။ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုဒဏ်ကို အဆိုးဝါးဆုံး ခံခဲ့ရတဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံမှာ ဗဟိုဘဏ်ဟာ ဒီနှစ်ကာလတစ်လျှောက်လုံးမှာ ဘဏ်တိုးနှုန်းကို မြင့်ဖို့ရည်ရွယ်နေပါတယ်။

ASEAN နိုင်ငံအများစုကတော့ ပိုလျှံထုတ်လုပ်ရတာကို နှစ်သက်ကြတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ အဲဒီနိုင်ငံတွေက များများထုတ်လုပ်တင်ပို့ပြီး နည်းနည်းပဲတင်သွင်းဖို့ ကြိုးစားကြတယ်။ အခု ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးက ရုန်းထပြီး အသက်ပြန်ဝင်ဖို့ ကြိုးစားနေချိန်မှာ အရှေ့တောင်အာရှက နိုင်ငံကြီးအများအပြားရဲ့ အခြေအနေကို ဒီသွင်းကုန်၊ ပို့ကုန်ကဏ္ဍက တစေ့တစောင်း လှစ်ဟပြနိုင်တယ်။

ထိုင်းနိုင်ငံရဲ့ ကုန်စည်တင်ပို့မှုပမာဏဟာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၆၉ ဒသမ ၆ ဘီလီယံအထိ တစ်ဟုန်ထိုးတိုးတက်ခဲ့တယ်။ ဒါဟာ ၂၀၁၉ ခုနှစ်က

“ထိုင်းရဲ့ အဓိက
 ငွေဝင်လုပ်ငန်းဖြစ်တဲ့
 ခရီးသွားလုပ်ငန်းက
 အမှန်တကယ်
 ခေါင်းမထောင်နိုင်သေးတဲ့
 အနေအထားရှိ
 နေခဲ့တဲ့အတွက်
 ၂၀၂၁ ခုနှစ် နှစ်ကုန်မှာ
 ဘဏ္ဍာရေး
 လိုငွေပြခဲ့တယ်”

အတိုင်းအဆထက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၆ ဒသမ
 ၉ ဘီလီယံတက်လာခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။ နှစ်ချုပ်
 ငွေစာရင်းရှင်းတမ်းထုတ်တော့ တင်ပို့ကုန် ပမာဏ
 ဟာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၄၀ လောက်
 ပိုသာနေခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ထိုင်းရဲ့ အဓိက ငွေဝင်
 လုပ်ငန်းဖြစ်တဲ့ ခရီးသွားလုပ်ငန်းက အမှန်တကယ်
 ခေါင်းမထောင်နိုင်သေးတဲ့ အနေအထားရှိ နေခဲ့တဲ့
 အတွက် ၂၀၂၁ ခုနှစ် နှစ်ကုန်မှာ ဘဏ္ဍာရေးလို
 ငွေပြခဲ့တယ်။ ထိုင်းနိုင်ငံဟာ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ
 ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်နေတဲ့ ပို့ကုန် လုပ်ငန်း
 ကနေ စံချိန်တင်ဝင်ငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၉ ဒသမ
 ၈ ဘီလီယံ ရရှိခဲ့တယ်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ရောက်တော့
 အဲဒီကိန်းဂဏန်းဟာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ
 ၈ ဘီလီယံအထိ ကျုံ့သွားခဲ့တယ်။ တကယ်လို့
 သာ ခရီးသွားလုပ်ငန်းကနေ အဲဒီပမာဏရဲ့ သုံးပုံ
 တစ်ပုံလောက်ပဲ တန်းစီပြန်ရရင် တိုင်းပြည်ရဲ့ငွေကြေး
 လည်ပတ်မှုကို အများကြီးအထောက်အကူ ဖြစ်ပါလိမ့်
 မယ်။ ဒီအခြေအနေကို အစိုးရက အထူးအလေးထား
 စောင့်ကြည့်နေပါတယ်။ အထူးသဖြင့် သွင်းကုန်တွေရဲ့
 ဈေးနှုန်းတွေ မတရားမြင့်တက်ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကုန်
 အထိ ဘတ်ငွေတန်ဖိုး ကျဆင်းကိန်း ရှိနေတဲ့၊ ဖိအား
 များကိစ္စတွေရှိနေတဲ့ ဒီအချိန်မှာ ဒီအရေးက အထူး
 အလေးထားစရာ ဖြစ်နေပါတယ်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရဲ့ စာရင်းရှင်လည်ပတ်
 ငွေပမာဏဟာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကျတော့ လိုငွေ ၆
 ဒသမ ၉ ဘီလီယံနဲ့ အနုတ်ဇန်ထု လျော့နည်း ကျဆင်း
 သွားခဲ့တယ်။ ကိုဗစ်ကာလအတွင်းမှာ ပြည်ပမှာ
 အလုပ်လုပ်ကိုင်နေတဲ့ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသားတွေ အိမ်ပြန်
 ပို့တဲ့ လစာပမာဏဟာ အားကောင်းနေခဲ့တာမို့
 ဖိလစ်ပိုင်ရဲ့ ၂၀၂၀ ငွေစာရင်းရှင်းတမ်းက ပိုငွေပြခဲ့တာ
 ဖြစ်တယ်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာလည်း ပြည်ပက လစာပို့အား
 ကောင်းနေခဲ့ပြီး ဝင်ငွေက အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၀
 ဒသမ ၄ ဘီလီယံရှိခဲ့ပေမယ့် ကုန်စည်တင်သွင်းမှု များ
 ပြားလာတဲ့အတွက် စာရင်းရှင်းတော့ လိုငွေပြနေခဲ့ပါ
 တယ်။ အခု ကုန်ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်မှုက ထိုင်းနဲ့ ဖိလစ်ပိုင်

တို့လို ကုန်စည်တင်သွင်းမှု ပမာဏများပြားတဲ့နိုင်ငံတွေအတွက် ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေပြုပြီး စီးပွားရေးကျဆင်းလာပေမယ့် အင်ဒိုနီးရှားနဲ့ မလေးရှားအတွက်ကတော့ စီးပွားတက်တဲ့ကာလ ဖြစ်နေပါတယ်။

ကိုဗစ်ဖြစ်ခါစကာလ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဒုတိယ သုံးလပတ်ကာလမှာ မလေးရှားနိုင်ငံရဲ့ စာရင်းရှင်လည်ပတ်ငွေဟာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၈ ဘီလီယံလောက်ကို ကျဆင်းလာ ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီနောက်ပိုင်းမှာ စားအုန်းဆီလို အစကတည်းက ဝယ်လိုအားကောင်းတဲ့ ကုန်စည်တွေက အရမ်းဝယ်အားတက်လာခဲ့တယ်။ မလေးရှားဟာ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စတုတ္ထသုံးလ ပတ်ကို ပို့ကုန်အပေါ်အခြေပြုတဲ့ ပိုငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၅ ဘီလီယံနဲ့ စာရင်းချုပ် နိုင်ခဲ့တယ်။

နောက်ထပ်ပို့ကုန်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်တဲ့ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံရဲ့ ကပြောင်းကပြန်အနေ အထားကတော့ ဩချလောက်စရာပါပဲ။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ လိုငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၃ ဘီလီယံ ရှိလာခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှာ အင်ဒိုနီးရှား စားအုန်းဆီနဲ့ ကျောက်မီးသွေး အဝယ်လိုက်လာလို့ ငွေဝင်အားကောင်းလာခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ ကျောက်မီးသွေး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၁ ဒသမ ၇ ဘီလီယံဖိုး တင်ပို့နေရာကနေ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၁ ဒသမ ၅ ဘီလီယံအထိ တိုးမြှင့် တင်ပို့ခဲ့ရတယ်။ အဲဒီကာလအတွင်းမှာပဲ စားအုန်းဆီ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၄ ဒသမ ၇ ဘီလီယံဖိုး တင်ပို့နေရာကနေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၆ ဒသမ ၅ ဘီလီယံဖိုးအထိ တိုးမြှင့်တင် ပို့ခဲ့ရတယ်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံဟာ ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လတစ်လတည်းမှာတင် ပြည်ပပို့ကုန်ကနေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၅ ဘီလီယံဖိုး အကျိုးအမြတ်ရရှိခဲ့တယ်။ အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ် က ဒီနှစ်ထဲမှာ အတိုးနှုန်းတွေ စမြင့်တဲ့အခါမှာ အဲဒီပိုလျှံငွေတွေက အခုအခံလေးဖြစ်ပါလိမ့် မယ်။ ကိုဗစ်မတိုင်ခင်ကာလကလို လိုငွေအများကြီးမပြတာက အင်ဒိုနီးရှားသုံး ရူပီးငွေပေါ် ဖိအားနည်းပါးစေပါတယ်။ ပြည်တွင်းမှာ စားအုန်းဆီဈေးနှုန်း မတက်စေဖို့နဲ့ မိတာခ မတက် စေဖို့ရည်ရွယ်ပြီး အစိုးရက ပြည်ပတင်ပို့မှုကို ပိတ်ပင်လိုက်တာကလည်း ဒီပိုလျှံငွေကြောင့် ခံသာတဲ့ အနေအထားရှိပါတယ်။ ပြည်တွင်းမှာ ငွေကြေးလည်ပတ်အားမကောင်းရင် ဘယ်လို ကုန်စည်တင်ပို့မှု ပိတ်ပင်ချက်ကိုမှ လက်ခံကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ လိုငွေ ဒါမှမဟုတ် ပိုငွေပြုဖို့ ဆိုတာတွေဟာ တိုင်းပြည်တစ်ပြည် စီးပွားရေးလုပ်ရာမှာ အလိုအလျောက်ဖြစ်လာနိုင်တဲ့ ကိစ္စတွေ မဟုတ်ပါဘူး။ လိုတာနဲ့ ပိုတာ ဟန်ချက်ချနိုင်ဖို့ အဝင်နဲ့အထွက်ကို အသုံးချပုံတွေ ပေါ်မူတည်ပြီး ဖြစ်ပွားလာတဲ့ အရာတွေပါ။ ဒါပေမဲ့ လတ်တလောအချိန်အခါ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း မှာ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနဲ့စားသုံးကုန်ဈေးနှုန်းတွေ အထူးမြင့်မားနေချိန်မှာ ပြည်တွင်းကို ကုန်စည်တင်သွင်းမှု သိပ်မပြုရဘဲ ငွေပိုငွေလျှံလေးနဲ့ လည်ပတ်နေတဲ့ နိုင်ငံတွေဟာ အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ်က အတိုးနှုန်းမြှင့်တဲ့အခါမှာ အနည်းဆုံး ရေတိုအခြေအနေအရ မျက်နှာပန်းလှ အခွင့်သာမယ်လို့ ယူဆရပါတယ်။

ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှ ရုရှားအား ဆန့်ကျင်ဘက်သည့် ဂျပန်နိုင်ငံ၏
ဥပဒေရေးရာအဖွဲ့အစည်း၏ အကြောင်းအရာ

အဖွဲ့အစည်း

“အကယ်၍ တရုတ်နိုင်ငံသည် ရုရှားအား စစ်ရေးအရ
ပံ့ပိုးကူညီမည်ဆိုပါက အနောက်နိုင်ငံများ၏
ပိတ်ဆို့ရေးယူမှုများကို မလွဲမသွေခံရမည် ဖြစ်သည်။
ဂျပန်သည် ၎င်းတို့အား ထောက်ပံ့ရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု
ခံစားရသော်လည်း တရုတ်နှင့်ဂျပန်တို့၏
စီးပွားရေးကဏ္ဍများစွာ ရောယှက်နေသောကြောင့်
ကြီးမားသည့် ကုန်ကျစရိတ် ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်”

ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ် ဖူမိအိုကီရှိဒါသည် ဘရင်ဆဲလ်တွင်ပြုလုပ်သော ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ကျူးကျော်မှု၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများအပေါ် အကြံပြုရန်အတွက် ပါဝင်ခဲ့သည်။ သူသည် အဆိုပါခရီးစဉ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော သံတမန်ရေးရာ နှင့် လုံခြုံရေးအစီအစဉ်ကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Annalena Baerbock သည် ဘရင်ဆဲလ်တွင် ယူကရိန်းပြဿနာကို ဆွေးနွေးရန် ဂျပန်ခေါင်းဆောင်အား အရေးပေါ်အစည်းအဝေးသို့တက် ရောက်ရန် ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် ဖူမိအိုကီရှိဒါသည် ဂျပန်နိုင်ငံ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရန် G-7 ခေါင်းဆောင်များနှင့် ပြန်လည်ချိတ်ဆက် အခွင့်အရေးပေးနိုင်မည့် အခမ်းအနားတွင် တစ်ဦးတည်းသော အာရှကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် ဂျာမနီသည် G-7 ၏ ဥက္ကဋ္ဌရာထူးကို ရရှိထားသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံမဟုတ်သော်လည်း၊ ကီရိုဒါကို နေတိုးလုံခြုံရေး မဟာမိတ်အဖွဲ့၏ စည်းဝေးပွဲသို့ ဧည့်သည်တော်အဖြစ် ဖိတ်ကြားခံခဲ့ရသည်။

Yomiuri Shimbun သတင်းစာ၏ အဆိုအရ ကီရိုဒါသည် ဘယ်လ်ဂျီယံသို့သွားရောက်ရန် ဖိတ်ကြားခံရခြင်းအပေါ် အံ့သြခဲ့ပြီး သူတွင် အချိန်ဇယားအပြည့် ဖြစ်နေသော်လည်း တက်ရောက်ရန် ချက်ချင်းသဘောတူခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ တက်ရောက်ခြင်းဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ်သည် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်၊ နေတိုး၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် Jens Stoltenberg နှင့် ဂျာမနီအကြီးအကဲ Olaf Scholz တို့နှင့် တိုက်ရိုက်စကားပြောဆိုခွင့် ရရှိခဲ့သည်။ Scholz နှင့် ဆွေးနွေးမှုသည် တိုတောင်းသော်လည်း အပြုသဘောဆောင်သည်။ ဂျာမနီအကြီးအကဲကလည်း အာရှတိုက်တွင် အလွန်လေးစားရသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဂျပန်နိုင်ငံကို နွေးထွေးစွာဆက်ဆံခဲ့သည်။

ဥရောပတွင် စစ်ပွဲများ တစ်ဟုန်ထိုးတောက်လောင်နေသဖြင့် ကီရိုဒါသည် ရုရှားဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့များတွင်ပါဝင်ရန် ၎င်း၏ အထူး စိုးရိမ်မှုများကို အလေးပေးဖော်ပြသည့်အနေဖြင့်

လက်နက်များအသုံးပြု၍ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပျက်စီးမှုများအတွက် အထူးစိုးရိမ်ကြောင်း ၎င်းက သဘာဝကျစွာ ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်ပြီးချင်း ဝန်ကြီးချုပ်သည် ဟီရိုရှီးမားမြို့သို့ အလည်အပတ်ရောက်ရှိ နေသည့် အမေရိကန်သံအမတ်ကြီး Rahm Emanuel နှင့်အတူ နျူကလီးယားလက်နက်ကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ရသူများအတွက် သတိပေး မိန့်ခွန်း ပြောကြားခဲ့သည်။

အဆိုပါလုပ်ရပ်များနှင့် စကားများသည် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေး အစီအစဉ်အတွက် အရေးပါလှပါသည်။ သို့သော်လည်း ဘရပ်ဆဲလ်မြို့ G-7 အစည်းအဝေးတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့သည့် ကီရီဒါ၏ အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှာ ယူကရိန်းအကျပ်အတည်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော စီးပွားရေးထိခိုက်မှုများ လျော့ပါးစေရန် မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ရမည်ကို ဆွေးနွေးခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲကြောင့် ဆုတ်ယုတ်မှုသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးထုတ်လုပ်မှုကို ၁ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ချနိုင်ပြီး ဥရောပသည် အမေရိကန်ထက် ပိုမိုပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်နိုင်သည်ဟု စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့ (OECD) က သတိပေးထားသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ရေနံ ၄ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ရုရှားနိုင်ငံမှ သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ ၉ ရာခိုင်နှုန်းသာ တင်သွင်းသောကြောင့် ဥရောပကဲ့သို့ စွမ်းအင်အတွက် ရုရှားကို မှီခိုအားထားနေရသည့် နိုင်ငံမဟုတ်ပါ။³

သို့သော်လည်း ၎င်း၏ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်များ၏ စီးပွားရေးပြဿနာများသည် ဂျပန်နိုင်ငံအပေါ် ဆိုးရွားစွာ သက်ရောက်မှုရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ရေနံစိမ်းဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာခြင်းသည် ၎င်း၏ လက်ရှိအခြေအနေအပေါ် ဖိအားဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ Financial Times ၏ အဆိုအရ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ဇန်နဝါရီလတွင် ရှစ်နှစ်အတွင်း အကြီးမားဆုံးကုန်သွယ်မှု လိုငွေပြခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

ထိုပြဿနာများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ယုံကြည်မှုကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ ခက်ခဲသောကာလများအတွင်း ဂျပန်ယန်းငွေကို စိတ်ချစွာကိုင်ဆောင်ခြင်းသည် အမြော်အမြင်ရှိသည်ဟု ကာလရှည်ကြာ ယုံကြည်ခဲ့သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်စေပါသည်။ မတ်လလယ်တွင် မမျှော်လင့်ထားသော အခြေအနေတစ်ခုဖြစ်သည့် ယန်းငွေသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ခြောက်နှစ်အတွင်း အနိမ့်ဆုံးသို့ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ယန်းငွေတန်ဖိုး ကျဆင်းနေခြင်းသည် ဂျပန်ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် တိုကျို စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်ကို ထိန်းထားနိုင်သည့် အခြေခံအကြောင်းရင်းပင်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စက်မှုဝန်ကြီး ဌာနများအတွက် စိုးရိမ်မှုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

ထိုအဖြစ်အပျက်သည် ကီရီဒါကို ရုရှားအား နိုင်ငံတကာမှ ပိတ်ဆို့အရေးယူရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းများကို ထောက်ခံခြင်းမှ သွေဖည်သွားမည်မဟုတ်ပေ။ သူသည် ဇိမ်ခံ ပစ္စည်းများတင်ပို့မှုကို ရပ်တန့်ရန်နှင့် ဂျပန်နှင့်ရုရှားမှ အုပ်ချုပ်သူများအကြား ချိတ်ဆက်မှုကို ဖြတ်တောက်ရန်ရည်ရွယ်သည့် ဥပဒေမူကြမ်းကို မကြာမီ ပြင်ဆင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဘရပ်ဆဲလ်တွင် သတင်းထောက်များနှင့်တွေ့ဆုံစဉ် ပြောကြားခဲ့သည်။ ဂျပန်လွှတ်တော်အမတ်များ၏ အဖွဲ့ဝင် များသည် ထိုကဲ့သို့သော လှုပ်ရှားမှုများကို သေချာပေါက်နီးပါး ထောက်ခံမည်သာဖြစ်သည်။

သည် တိုကျိုရှိ လွှတ်တော်အမတ်များအား ဗီဒီယို လင့်ခ်ဖြင့် မိန့်ခွန်းပြောစဉ် မတ်တတ်ရပ်၍ တစ်ခဲနက် ကြိုဆိုခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ ဇေလန်စကီးသည် ရုရှား စစ်တပ်အတွက် ရန်ပုံငွေလျှော့ချရန်အတွက် ရုရှားနှင့် ကုန်သွယ်မှု ပိတ်ဆို့ရေး လုပ်ဆောင်ရန် ဂျပန်နိုင်ငံ ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ သူသည် ရုရှားတပ်များ ယူကရိန်းနိုင်ငံသားများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

ကီရီဒါက ၎င်း၏ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့အရေးယူမှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် ရုရှားနိုင်ငံအတွက် အထူး အခွင့်အရေးပေးနိုင်ငံအဆင့် (MFN) အဆင့်အတန်းကို ရုပ်သိမ်းရာတွင် ဂျပန်နိုင်ငံက ၎င်းတို့နှင့် ပူးပေါင်းမည် ဖြစ်ကြောင်း ဘရပ်ဆဲလ်ရှိ ၎င်း၏ G-7 အရာရှိများအား ပြောကြားခဲ့သည်။ ဤအသုံးအနှုန်းသည် အခွင့်ထူးဟု ပြောကြားထားသော်လည်း အမှန်တကယ်တွင် ကမ္ဘာ့ ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များအတွက် အချင်းချင်း MFN အဆင့်အတန်းကို ပေးဆောင်ခြင်းသည် သာမန် ပင်ဖြစ်သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် မော်စကိုအတွက် အဓိက ကုန်သွယ်ဖက်မဟုတ်သောကြောင့် အပြောင်းအလဲသည် ရုရှားအပေါ် များစွာအကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိမည်မဟုတ် ပေ။

ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ရှင်ဇီအာဘေးသည် ပူတင်နှင့် အကြိမ်များစွာတွေ့ဆုံခဲ့ပြီး အငြင်းပွားနယ်မြေ ကိစ္စ ဆွေးနွေးခြင်းကို တုံ့ပြန်ရန်အတွက် ရုရှားအရှေ့ ဘက်ခြမ်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည်ဆိုသည့်စိတ်ကူး ဖြင့် မကြာခဏ သွေးဆောင်လေ့ရှိသည်။ ၎င်း၏ မျှော်လင့်ချက်မှာ ရုရှားခေါင်းဆောင်သည် Northern Territories ဟု လူသိများသော ကျွန်းစုများရှိရာ Kuril ကျွန်းစု၏အစိတ်အပိုင်းများကို ဂျပန်နိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေမည်ဟု မျှော်လင့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ နောက်ကြောင်းပြန်ကြည့်ပါက ပူတင်သည် အထူးသဖြင့် ယခုအခါ အနောက်ဘက်သို့ နောက်ထပ်နယ်မြေများ ရယူရန်တိုက်ပွဲတွင် လူပေါင်း များစွာ၏ အသက်စတေးခဲ့ခြင်းများရှိသော်လည်း

“ကီရီဒါက
၎င်း၏
စီးပွားရေးပိတ်ဆို့အရေးယူမှု
တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့်
ရုရှားနိုင်ငံအတွက်
အထူးအခွင့်အရေးပေး
နိုင်ငံအဆင့် (MFN)
အဆင့်အတန်းကို
ရုပ်သိမ်းရာတွင်
ဂျပန်နိုင်ငံက
၎င်းတို့နှင့်
ပူးပေါင်းမည် ဖြစ်ကြောင်း
ဘရပ်ဆဲလ်ရှိ
၎င်း၏ G-7 အရာရှိများအား
ပြောကြားခဲ့သည်”

အရှေ့ဘက်ရှိ ရုရှားနယ်မြေကို ပူတင်က စွန့်လွှတ်ရန် စိတ်ကူးရှိပုံ မရပေ။

ကီရီဒါအတွက် နောက်ထပ်စိုးရိမ်စရာတစ်ခုမှာ ရုရှားနှင့်တရုတ်ကြား ဆက်စပ်မှုဖြစ်သည်။ ရှိကျင့်ဖျင်က တရုတ်-ရုရှားဆက်ဆံရေး ကို “ကျောက်တုံးကြီး” အဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြား ရေးဝန်ကြီးဌာနက ယူကရိန်းအပေါ် ဦးတည်ချက်ထားပြီး ရုရှား တိုက်ခိုက် နေမှုကို မမှန်ကန် သောလုပ်ရပ်ဟု ပြောဆိုထားခဲ့သည်။ ဘရပ်ဆဲလ်မြို့ရှိ အပြိုင်အစည်းအဝေးနှစ်ခုတွင် G-7 ခေါင်းဆောင်များသည် အကျပ်အတည်းတွင် ပေကျင်း၏ အခန်းကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့ပြီး နေတိုး၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးက ရုရှား၏ တိုက်ခိုက်မှုကို ထောက်ခံခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ရန်နှင့် ရုရှားအပေါ် ၎င်း၏ အရေးပါသော သြဇာလွှမ်းမိုးမှုကိုအသုံးပြု၍ ရုရှားအားချက်ချင်း ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

အကယ်၍ တရုတ်နိုင်ငံသည် ရုရှားအား စစ်ရေးအရ ပံ့ပိုးမှုမရှိမည်ဆိုပါက အနောက်နိုင်ငံများ၏ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများကို မလွဲမသွေခံရမည်ဖြစ်သည်။ ဂျပန်သည် ၎င်းတို့အားထောက်ပံ့ရန် တာဝန်ရှိသည်ဟုခံစားရသော်လည်း တရုတ်နှင့်ဂျပန်တို့၏ စီးပွားရေး ကဏ္ဍများစွာရောယှက်နေသောကြောင့် ကြီးမားသည့်ကုန်ကျစရိတ် ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများကလည်း အလွန်လေးနက်လှသည်။ OECD ၏ သတိပေးချက်သည် အကယ်၍ တရုတ်သည် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို ခံရမည်ဆိုပါက ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုသည် အနိမ့်ဆုံး ၁ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းသွားနိုင်မည်ဟုဆိုလေသည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုရှိခဲ့သည့် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ထိုအခြေအနေတွင် စီးပွားရေးကျဆင်းမှုကို မလွဲမသွေ ရင်ဆိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် COVID-19 ကပ်ရောဂါကြောင့် အချိန်အတော်ကြာ အထီးကျန်နေခဲ့ရပြီးနောက် ခရီးသွားများအတွက် နယ်စပ်များကို တဖြည်းဖြည်း ဖွင့်ပေးလာသောကြောင့် အဆိုပါ အန္တရာယ်များအားလုံး မြင့်တက်လာမည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။

ဂျပန် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဂျပန်နိုင်ငံကို ကမ်းလှမ်းမှုများစွာဖြင့် အရေးပါသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ဆံလာခဲ့သည်။ ယခုကဲ့သို့ စိုးရိမ်ပူပန်မှု မြင့်မားနေချိန်တွင် အခြားကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များကို စည်းရုံးနိုင်ရန်မှာ ကီရီဒါအတွက် အချိန်ကောင်းပင်ဖြစ်သည်။

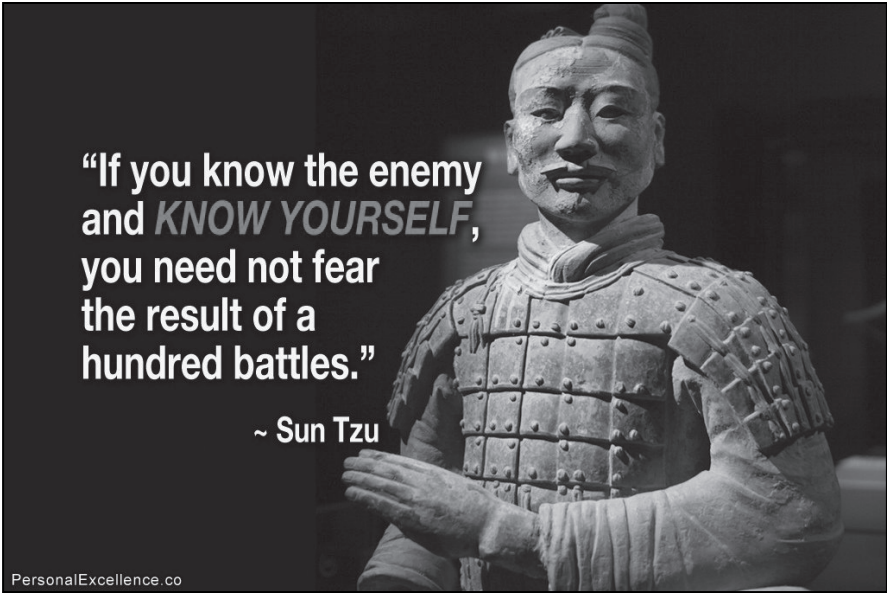
ရွှေနန်းမေ

“Duncan Bartlett” ၏ “Japan Resets Its Role in Europe in the Wake of Ukraine War” ဆောင်းပါးအား သင့်လျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆွန်ဇု၏ စစ်အခြေခံ သဘောတရားများ

csEkt(pw/ym)

“လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော်က
 တရုတ်စစ်ပညာရှင်
 စစ်သူကြီးဆွန်ဇု (Sun Tzu) ၏
 စစ်အတတ်ပညာစာအုပ်သည်
 အခန်း ၁၃ ခန်းနှင့် စာမျက်နှာ ၅၀ ခန့်သာရှိသော်လည်း
 တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းနှင့် တိကျထိရောက်ပြည့်စုံသော
 ကျမ်းတစ်စောင်အဖြစ် ယနေ့အချိန်အထိ
 နိုင်ငံတကာစစ်ကျောင်း၊ စစ်ဦးစီးတက္ကသိုလ်၊
 ကာကွယ်ရေးတက္ကသိုလ်များတွင်
 ပြဋ္ဌာန်းလေ့လာနေကြဆဲ ဖြစ်ပေသည်”

**“If you know the enemy
and *KNOW YOURSELF*,
you need not fear
the result of a
hundred battles.”**

~ Sun Tzu

PersonalExcellence.co

မည်သည့်နေရာ၊ မည်သည့်ဌာန၊ မည်သည့်ရာထူးတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေသည် ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ပုဂ္ဂိုလ်သည် မြန်မာပြည်၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ စစ်ရေးစစ်ရာ အခြေခံ သဘောကို ဗဟုသုတအဖြစ် အသိအမြင် ရှိရပါလိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အကျမြူ လက်နက်ပိုင်ဆိုင်သော အိမ်နီးချင်းမဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်ခုနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ် တည်ရှိသည့်အပြင် သမိုင်းကြောင်းအရ နှစ်နိုင်ငံစစ်ပွဲ အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့ဖူးသော (ရာဇဝင် ကြွေးမကင်းသည့်) နိုင်ငံနှင့်လည်းကောင်း၊ မြေကျဉ်းကျဉ်းလေးပေါ်တွင် လူဦးရေထူထပ် သိပ်သည်းမှုအများဆုံး၊ လူဦးရေပေါက်ကွဲလျက်ရှိသော နိုင်ငံနှင့်လည်းကောင်း အိမ်နီးချင်း ဖြစ်နေရသည်။ ပကတိအခြေအနေ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံအချင်းချင်းသည် အမြဲတမ်းမိတ်ဆွေဟူ၍မရှိ၊ ထာဝရရန်သူဟူမရှိ၊ မိမိနိုင်ငံ၏ ရပ်တည်ရှင်သန်ရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ အေးချမ်းသာယာရေး၊ အကျိုးစီးပွား အတွက် စည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် အဘက်ဘက်မှ လုံခြုံစွာကာကွယ်ရေးသည် လူနေကျပါး ပြီး လူဦးရေနေထိုင်မှုနည်းသော်လည်း နိုင်ငံတော်အကျယ်အဝန်း သင့်တင့်မျှတသော မိမိတို့ အမိမြေကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရန် လူတိုင်းမှာတာဝန်ရှိကြောင်း သိမြင်ထားရပါမည်။ သူတစ်ပါးကို အနိုင်ကျင့် ဗိုလ်ကျရန် မဟုတ်သော်လည်း တိုင်းတစ်ပါးတို့၏ အမြတ်ထုတ် အုပ်ချုပ်စိုးမိုးလွှမ်းမိုးခြင်းမခံရအောင် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်တကွ မိမိ၏လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၊ နီးစပ်ရာများသည် ဤစစ်ရေးစစ်ရာဗဟုသုတကို ကောင်းစွာနားလည်အပ်ပါသည်။

“ပြည်သူနှင့်အစိုးရသည်
တူညီသော
ယုံကြည်ချက်၊
မျှော်မှန်းချက်များကို
မျှဝေခံစားကြရမည်။
ပြည်သူနှင့်အစိုးရသည်
တွေ့ကြုံရသမျှ
အကောင်းအဆိုးမှန်သမျှကို
သေအတူရှင်မကွာ
ယှဉ်တွဲလုပ်ဆောင်ရသည်”

(က) ဆွန်စု၏ သေနင်္ဂယူဟာအတတ်ပညာ အခန်း (၁)

- အပိုဒ် (၁) - စစ်ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော် အတွက် သေရေးရှင်ရေးတမျှ အရေးကြီးလှသော ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ စစ်သည် ပြည်သူလူထု၏ အသက်ရှင်ရေးနှင့်လည်းကောင်း၊ သေကျေပျက်စီးရေး နှင့်လည်းကောင်း သက်ဆိုင်လျက်ရှိမှုမက နိုင်ငံတော် တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကိုလည်းကောင်း၊ ပျက်သုဉ်းရေးကို လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ပညာကို စေ့စပ်သေချာစွာ ဂရုတစိုက်လေ့လာ ဆည်းပူးထိုက်သည်။

- အပိုဒ် (၄) - စိတ်ဓာတ်ရေးရာ၊ ပြည်သူ့ ပြည်သားများကို သူတို့၏ ခေါင်းဆောင်များ၏ ယုံကြည်ချက်၊ ခံယူချက်၊ ဦးတည်ချက် စသည်တို့တွင် တညီတညွတ်တည်း ဖြစ်စေရသည်။ ပြည်သူနှင့် အစိုးရသည် တူညီသောယုံကြည်ချက်၊ မျှော်မှန်း ချက်များကို မျှဝေခံစားကြရမည်။ ပြည်သူနှင့် အစိုးရ သည် တွေ့ကြုံရသမျှ အကောင်းအဆိုးမှန်သမျှကို သေအတူရှင်မကွာယှဉ်တွဲလုပ်ဆောင်ရသည်။ စည်းရုံး လှုံ့ဆော်ရေး၊ ဆွဲဆောင်သိမ်းသွင်းရေး၊ တစ်စိတ် တစ်ဝမ်းတည်း စည်းလုံးရေးသည် အရေးကြီးဆုံးသော ပထမအချက်ဖြစ်သည်။

- အပိုဒ် (၇) - ခေါင်းဆောင်ကွပ်ကဲမှု။ စစ်ဘက်ခေါင်းဆောင် သို့မဟုတ် စစ်သူကြီးသည် အောက်ပါအရည်အသွေး ၅ ရပ် ပြည့်စုံစေရမည် -

- ဉာဏ်ပညာရှိခြင်း (Wisdom)
- ယုံကြည်မှုရှိခြင်း (Sincerity)
- စာနာတတ်ခြင်း (Humanity)
- ရဲစွမ်းသတ္တိ (Courage)
- စည်းကမ်းကိုတစ်သဝေတိမ်းလိုက်နာခြင်း (Strictness)

- အပိုဒ် (၉) - အထက်ပါအခြေခံအချက်ကြီး ၅ ရပ်ကို မသိသောစစ်သူကြီး ဟူ၍မရှိပေ။ ယင်းတို့ကို ကောင်းစွာနားလည်သော ဗိုလ်ချုပ်များသည်စစ်ပွဲ နိုင်လိမ့်မည်။ ထိုအကြောင်းခြင်းရာများကို ကောင်းစွာ မသိမြင်တတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် စစ်ပွဲရှုံးနိမ့်ကြ လိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၁၁) - မည်သူသည် ပြည်သူနှင့်တပ်မတော်ကို ပိုမိုကျစ်လစ်ခိုင်မာ အောင်စည်းရုံးဆွဲဆောင်နိုင်သနည်း။ မည်သည့်ဘက်က စစ်ခေါင်းဆောင်သည် အရည်အသွေးသာသနည်း။ ထိုနိုင်ငံက စစ်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးသာလိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၁၆) - အချက်အလက်များကို အလေးထားသုံးသပ်လျက် အမြတ်ထုတ်တတ်သူသည် မိမိ၏ ရည်မှန်းချက်တာဝန် ပြီးမြောက်စေမှုအတွက် အထောက်အကူပြုသော အခြေအနေကို ဖန်တီးနိုင်စွမ်း ရှိလိမ့်မည်။ အခြေအနေဆိုသည်မှာ ဟန်ချက်ညီစွာ ထိန်းသိမ်းပြီး ရည်ရွယ်ချက်ထ မြောက်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်သည်။

- အပိုဒ် (၁၇) - အလုံးစုံသော စစ်ရေးစစ်ရာဟူသမျှတို့ကား **“လှည့်စားခြင်း”**အပေါ်မှာ အခြေခံသည်။ **“လှည့်စားနိုင်ရမည်။”**

- အပိုဒ် (၁၈) - ရန်သူကို ငါးစာပြကာ များခေါ်ရမည်။ ကျုံးသွင်းရမည် မိမိတပ်ဖရိုဖရဲဖြစ်ဟန်ပြု၍ **“အငိုက်ဖမ်း တိုက်ခိုက်ရမည်။”**

- အပိုဒ် (၂၆) - ရန်သူမမျှော်လင့်သည့်ဘက်မှထွက်၍ တိုက်ပါ။ **“အငိုက်ဖမ်းနိုင်ခြင်း”**သည် အောင်ပွဲ၏ လျှို့ဝှက်ချက်ဖြစ်သည်။

- အပိုဒ် (၂၇) - မဆောင်ရွက်သေးမီ မပေါက်ကြားစေရ။

- အပိုဒ် (၂၈) - **“စေ့စပ်သေချာသော စီမံတွက်ဆခြင်း”**သည် အောင်ပွဲသို့ရှေးရှုသည်။ မရေမရာစီမံချက်သည် အောင်ပွဲနှင့်လွဲချော်တတ်သည်။ မပြင်ဆင်ဘဲ၊ မစီမံဘဲ စစ်ဆင်နွှဲခြင်းကား အဆိုးရွားဆုံးပင် ဖြစ်သည်။

(ခ) ဆွန်စု၏ သေနင်္ဂဗျူဟာ အတတ်ပညာ အခန်း (၂)

- အပိုဒ် (၃) - ပန်းတိုင်သည် **“စစ်ပွဲအောင်နိုင်ရေး”**ပဲ ဖြစ်၏။ အကယ်၍သာစစ်ပွဲသည် ကြာညောင်းရက်ရှည်ကြာခဲ့သော် လက်နက်များလည်း တိုးလိမ့်မည်။ သံချေးတက်လိမ့်မည်။ စစ်သည်များလည်း စိတ်ဓာတ်ကျလာမည်။ မြို့တော်ကြီးများကို တိုက်စစ်ဆင်ရလျှင် အင်အားလျော့ပါးကာ စစ်ပန်းလာလိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၄) - တပ်မတော်တစ်ခု၏ တိုက်ပွဲစဉ်သည် မျောအိပြီးရေရှည်ဆွဲ တိုက်နေရပါက တိုင်းပြည်၏ သယံဇာတနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ဓနဥစ္စာများ ဆုံးပါးစေလိမ့်မည်။ ဆင်းရဲမွဲတေစေလိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၅) - လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များ ဆုံးပါးပျက်စီးသည်နှင့်အမျှ စစ်အင်အားလျော့ပါးလာရသည်နှင့်အမျှ စစ်ပန်းရသည်။ ထို့အတူ ဘဏ္ဍာငွေလည်း အကုန်အကျများစေလိမ့်မည်။ အိမ်နီးနားချင်း ပြည်ထောင်တို့မှ အစိုးရမင်းတို့က မိမိ၏ စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းခြင်းအပေါ် အမြတ်ထုတ်လာကြလိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၆) - လျင်မြန်အောင်ပွဲရအောင် တိုက်ခိုက်ပါ။ ရေရှည်ဆွဲပြီးတိုက်ခိုက်သဖြင့် စစ်ပွဲမှာ အကျိုးအမြတ်ရသည်ဟူ၍ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမှ မမြင်ရ၊ မကြားရဖူးပေ။

- အပိုဒ် (၇) - **ရေရှည်စစ်ပွဲဆင်နွှဲသဖြင့် အကျိုးရှိဖူးသော တိုင်းပြည်ဟူ၍တယ်သော အခါကမှ မရှိခဲ့ချေ။**

- အပိုဒ် (၈) - **စစ်သည် ရှည်ကာသည်နှင့်အမျှ ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသည်။** ထိုအန္တရာယ်ကို မသိမြင်ခြင်းသည် အကျိုးအမြတ်ရအောင် စစ်မဆင်တတ်ခြင်းနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

**“စစ်ပညာအမှန်တကယ်
ကျွမ်းကျင်သူတို့သည်
ရန်သူနှင့်စစ်ပွဲကို
မဆင်နွှဲရဘဲ
အောင်နိုင်ကြလေသည်”**

ထပ်မံလိုအပ်သမျှ ရန်သူဆီက တိုက်ခိုက်အောင်မြင်
ရယူနိုင်ရမည်။

- အပိုဒ် (၁၃) - ရေရှည်စစ်ပွဲသည်
ကြာညောင်းသည်နှင့်အမျှ တိုင်းပြည်စွမ်းအားကို
ကုန်ခန်းစေသည်။ စီးပွားရေးကို ကျဆင်းဆုတ်
ယုတ်စေသည်။ လူအများကို ဆင်းရဲနွမ်းပါးစေမည်။

- အပိုဒ် (၂၁) - ထို့ကြောင့် စစ်၏အနှစ်
အရသာသည်ကား အောင်ပွဲခံရေးပင်ဖြစ်သည်။
ရက်လရည်ကြာအချိန်ဆွဲ၍ ဆင်နွှဲနေရန်မဟုတ်။
သို့ဖြစ်၍ မြန်ဆန်စွာတိုက်ခိုက်၍ အောင်ပွဲကို
အမြန်ရယူရန် ဖြစ်သည်။

(ဂ) ဆွန်စု၏ သေနင်္ဂဗျူဟာအတတ်ပညာ အခန်း (၃)

- အပိုဒ် (၃) - တိုက်ပွဲတစ်ရာ၊ ဆင်နွှဲရာတွင်
အောင်ပွဲတစ်ရာ ရလာခြင်းသည် စစ်အတတ်ပညာ
ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်ခြင်းဟု မဆိုနိုင်သေး။
လက်နက်စွဲကိုင် တိုက်ခိုက်ခြင်းမရှိဘဲ ရန်သူကို
အောင်မြင်ခြင်းမျိုးသည်သာ စစ်အတတ်ပညာ
ကျွမ်းကျင်မှု၏ အမြင့်ဆုံးဟု ဆိုရသည်။

- အပိုဒ် (၄) - ထို့ကြောင့် စစ်မှာ အဓိက
အရေးကြီးဆုံးအရာသည် ရန်သူ၏ စစ်မဟာဗျူဟာ
ကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းရန်၊ ရန်သူ့အကြံအစည်
အစီအမံလုံးဝပျက်သုဉ်း ပျက်ပြားစေရန်ပင် ဖြစ်ပေ
သည်။

- အပိုဒ် (၁၀) - စစ်ပညာအမှန်တကယ်
ကျွမ်းကျင်သူတို့သည် ရန်သူနှင့် စစ်ပွဲကို မဆင်နွှဲရဘဲ
အောင်နိုင်ကြလေသည်။

- အပိုဒ် (၁၈) - စစ်သူကြီးသည်နိုင်ငံတော်
ကို ကာကွယ်သူဖြစ်၏။ ပတ်ပတ်လည် လုံခြုံအောင်
ကာကွယ်နိုင်စွမ်း ရှိလျှင်နိုင်ငံတော်သည် အင်အား
ခိုင်မာတောင့်တင်းလိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၂၇) - အဆင့်တိုင်းအဆင့်တိုင်း၌
“စည်းလုံးညီညွတ်မှု”ရှိနေပြီး ရည်ရွယ်ချက်အပေါ်၌
မမှိတ်မသုန် ယုံကြည်မှုရှိစေနိုင်သူသည် အောင်ပွဲခံ

လိမ့်မည်။

-အပိုဒ် (၂၈) - သတိရှိစွာဖြင့် အရာရာကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်လျက်ရန်သူ အသင့် မဖြစ်ချိန် ကို (ရွေးချယ်)စောင့်ပြီး တိုက်ခိုက်တတ်သူသည်အောင်ပွဲခံနိုင် လိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၃၁) - ရန်သူအကြောင်းကို အသေးစိတ်သိပါ။ ရန်သူအကြောင်းကို တိတိကျကျ သိပါ။ မိမိအခြေအနေကို မှန်ကန်စွာသိပါ။ တိုက်ပွဲတစ်ရာတွင် တိုက်ပွဲတိုင်း အောင်မြင်လိမ့်မည်။

- အပိုဒ် (၃၃) - ရန်သူ၏ အခြေအနေကိုလည်း လုံးဝမသိရှိ။ မိမိအခြေ အနေတို့ကို လည်း ကောင်းစွာမသိရှိ။ ထိုသူသည် စစ်ပွဲအားလုံးတွင် ရှုံးနိမ့်ခြင်းနှင့်သာ ရင်ဆိုင်တိုးပြီး သေကျေ ပျက်စီးခြင်းဖြင့် နိဂုံးချုပ်လိမ့်မည်။

နိဂုံး

လူ့လောကကြီးတွင် စဉ်းစားဆင်ခြင် သိမြင်စရာ၊ ပြောကြဆိုကြ လုပ်ဆောင်ကြရာ အဓိကအခြေခံခေါင်းစဉ်ဘာသာရပ် ၃ ခုရှိ၏။ -

- (က) လောကရေးရာအကြောင်း
- (ခ) ဓမ္မရေးရာအကြောင်းနှင့်
- (ဂ) ရာဇရေးရာအကြောင်းများပဲ ဖြစ်ကြသည်။

စစ်ရေးစစ်ရာဆိုသည်ကား ဘုရင်မင်းများ အုပ်ချုပ်သော ပဒေသရာဇ်ခေတ်က ဘုရင်၏ ကိစ္စဖြစ်သော်လည်း ပြည်သူအများ၏ဆန္ဒအရ ရွေးချယ်ခံရသူ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ် များက တရားစီရင်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးတို့ကို လုပ်ဆောင်လာကြရသော အခြေအနေ တွင် ရာဇနီတိသည် ပြည်သူတစ်ဦးချင်းနှင့်သက်ဆိုင်လာပြီး ပြည်သူတစ်ဦးချင်းက သိရှိကြ နားလည်ရပေမည်။ ခေါင်းဆောင်များ သိမြင်ရမည့် စစ်မှုရေးရာသည်လည်း မိမိတို့အားလုံး နားလည်တတ်မြောက်ရမည့် ဘာသာရပ် ဖြစ်လာပေတော့သည်။

ချစ်နိုင် (စိတ်ပညာ)

နွံနုၣ်ဗျူဟာမုၢ်သညံ တတိယကမ္ဘာစၣ်သ့

aeZi f/wf

“ယူကရိန်းစၣ်ဟာ စောစောစီးစီးလက်စပြတ်မယံပံ
 မပေါ်သေးပါဘူး။ နေတိုးနိုင်ငံတွေအပြင် နိုင်ငံပေါင်း ၄၀
 ပါလာတော့ စစ်ပွဲပိုပြီး ရှည်ကြာမယံသဘော ဖြစ်လာတယ်။
 အမေရိကန်ဘက်ကလည်း ယူကရိန်းကို
 ဒေါ်လာသန်း ၈၀၀ ဖိုး ထပ်ကူခွဲတာ တွေ့ရပြန်တယ်။
 လွတ်တော်ကလည်း ၃၃ ဘီလီယံ အကူအညီပေးဖို့
 ခွင့်ပြုပေးလိုက်ပြန်ပါပြီ”

လောလောဆယ်ကမ္ဘာ့အခြေအနေအရ တတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်နိုင်သောနေရာနှစ်ခု ရှိတယ်လို့ ပညာရှင်များက ထောက်ပြထားတယ်။ Flashpoint to WW-3 လို့ခေါ်ကြပါတယ်။

ယူကရိန်းနိုင်ငံအခြေပြု
ထိုင်ဝမ်အခြေပြု နေရာနှစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

ယူကရိန်းနိုင်ငံအခြေပြုနေရာက တတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်မယ်ဆိုရင် ရုရှားဟာနေတိုးနဲ့ ရင်ဆိုင်ရမှာဖြစ်ပြီး၊ ထိုင်ဝမ်ကိုအခြေပြု စစ်ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုရင်တော့ တရုတ်အနေနဲ့နေတိုးနဲ့ ထိပ်တိုက် တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ လောလောဆယ် ယူကရိန်းမှာဖြစ်နေပြီး၊ ထိုင်ဝမ်မှာလည်း စစ်ရိပ်စစ်ငွေ့မသန်းသေးတဲ့တိုင် အမေရိကန်က စစ်စကားအချို့ နှိုးဆွမှုများ ရှိနေတာကို တွေ့ရတယ်။

ယူကရိန်းစစ်က အာဖဂန်စစ်၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှာ ဖြစ်ပွားတဲ့စစ်တွေထက် အများ ကြီးပိုကြီးမားနေပြီး ပြတ်ပြတ်သားသား အဖြေမထုတ်နိုင်သေးတဲ့ စစ်ဖြစ်နေတာတွေ့ရတယ်။ နှစ်လကျော် သုံးလထဲရောက်လာတဲ့ ယူကရိန်းစစ်ဟာ ယူကရိန်းအနောက်ဘက် Moldova မှာ ပေါက်ကွဲမှုကြီးနှစ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့တယ်။ ရုရှားတင့်ကားတွေ Moldova ဘက် ဦးတည်သွား နေတဲ့အတွက် စစ်မီးဟာ ယူကရိန်းကနေ Moldova အထိ ကူးစက်သွားနေပြီလို့ ပြောလို့ရ တယ်။

နောက်မြင်ကွင်းသစ်တစ်ခုက ယူကရိန်းနဲ့ နယ်မြေချင်းထိစပ်နေတဲ့ ရုရှားဘက် အခြမ်းက Bryansk ကို ယူကရိန်းဘက်က ခိုးကျည်တွေနဲ့ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့တာ ဖြစ် တယ်။ ရုရှားဘက်ကို ယူကရိန်းက ပြန်လှန်တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်ခဲ့တာဖြစ်လို့ စစ်ပွဲဟာ ပိုမို ကြမ်းတမ်းပြင်းထန်လာမယ့် အရိပ်အယောင်တွေ တွေ့လာရတယ်။

“အလွန်ထူးခြားတာတစ်ချက်က
 အမေရိကန် အပါအဝင်
 အနောက်အုပ်စုကို
 ရုရှားဘက်ကနေ
 “စစ်ရေးနဲ့လက်နက်တွေ”
 မထောက်ပံ့ဖို့
 တရားဝင်စာရေးသား
 ပေးပို့လိုက်တဲ့
 ဖြစ်ရပ်ပါ”

နေတိုးဘက်က နိုင်ငံ ၄၀ အားယူလာ

ယူကရိန်းစစ်မှာ “ရုရှား VS နေတိုး” တင်မဟုတ်တော့ဘဲ ယူကရိန်းကို နိုင်ငံပေါင်း ၄၀ က ဝိုင်းဝန်း ထောက်ပံ့ကြဖို့ စုပေါင်းအစည်းအဝေးတစ်ရပ် လုပ်ခဲ့ တယ်။ စစ်ဟာ “ရုရှား VS နိုင်ငံ ၄၀” ဖြစ်လာတဲ့ သဘောပါပဲ။ ရုရှားအနေနဲ့ NATO နိုင်ငံတွေကို ရင်ဆိုင်ဖို့တောင် တကယ်တမ်းကျ ခက်ခဲလှပါတယ်။ တိုက်ချင်းပစ်ဒုံးပျံတွေနဲ့ နည်းပညာဘယ်လောက်ပဲ ရုရှားဘက်က သာလွန်တယ်ဆိုစကားမူ နှုတ်ကလီးယား ကို သမားရိုးကျစစ်ပွဲလို အလွယ်တကူ ထုတ်သုံးဖို့ဆို တာ မလွယ်ကူလှပါဘူး။ နေတိုးနိုင်ငံအချို့မှာလည်း နှုတ်ကလီးယားလက်နက်တွေ ရှိထားကြသလို တိုက်ချင်းပစ်ဒုံးတွေလည်း ရှိထားကြတယ်။ စိုးရိမ် စရာအကောင်းဆုံး တစ်ခုက ဘယ်နိုင်ငံထုတ်လေ ကာစနစ်ကမှ ရန်သူဘက်က ပစ်တဲ့ဒုံးပျံကို ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်း ကာကွယ်ပစ် မချနိုင်ဘူးဆိုတာပါပဲ။ အဏုမြူဆယ်လုံးမှာ ကိုးလုံးကိုပစ်ချနိုင်တယ်ဆိုရင် လွတ်သွားတဲ့ တစ်လုံးရဲ့ ပျက်အားဟာ ဟီရိုရီးမား၊ နာဂါဆာကီ ခေတ်ကထက် အဆ “ထောင်”ချီ ပြင်း အားရှိနေ တာကြောင့် ဘယ်နိုင်ငံကမှ အဏုမြူဒဏ် ကို မခံစားကြလိုပါဘူး။

ဒါကြောင့် သမားရိုးကျစစ်ပွဲနဲ့ ရုရှားကို နိုင်ငံ ၄၀ က အမှည့်ခြွေခြွေမယ့် စစ်ပွဲဗျူဟာ လို့ ယေဘုယျသုံးသပ်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။

မျှစစ်ပွဲကို မျက်စပစ်ပြတဲ့ Moskva

ရုရှားတွေရဲ့ Flagship ဖြစ်တဲ့ Moskva စစ်သင်္ဘောကြီးဟာ အမေရိကန်လုပ် Neptune မစ်ဇိုင်းနှစ်လုံးထိပြီး နစ်မြုပ်သွားတယ်။ ရုရှားဘက်က ပြောတာတော့ ခဲယမ်းတွေ ပေါက်ကွဲပြီး မီးလောင် တာလို့ဆိုပေမယ့် UK ဘက်ကထုတ်ပြန်ပုံတွေအရ တော့ မစ်ဇိုင်းထိပြီး မီးလောင်နစ်မြုပ်သွားတာလို့ ဆိုတယ်။

တိုက်ချင်းပစ်ဒုံးတွေ တပ်ဆင်ထားခဲ့ပြီး ပေ ၆၀၀ ကျော်ရှိသည်။ စစ်သည် ၅၀၀ ကျော် ပါတဲ့

၁ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း ထပ်မံကျဆင်းသွားလို့ တော်တော်လေးထိခိုက်တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ အမေရိကန်ကို မူလက ၄ ရာခိုင်နှုန်းလို့ ခန့်မှန်းပြီး ပြင်ဆင်ချက်အရ ၃ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းလို့ ပြန်ပြီးခန့်မှန်းချက် ထုတ်တယ်။ တရုတ်တိုးတက်နှုန်းကိုတော့ ၄ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၄ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းလို့ ပြင်ဆင်ခန့်မှန်းခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ လောလောဆယ် သမားရိုးကျစစ်ပွဲအတွင်း ခန့်မှန်းချက်သာဖြစ်ပြီး တကယ်လို့ စစ်ဘောင်ကျယ်၊ စစ်မီးကူးသွားရင် ဒါမှမဟုတ် နျူကလီးယား အဖျက်စွမ်းအားကြီးလက်နက်တွေ အသုံးပြုလာရင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဟာ အခုထက်အများကြီး ပိုပြီးထိခိုက်ကျဆင်းစရာ ကြုံရပါလိမ့်မယ်။ ရုရှားရဲ့ ဓါတ်ငွေ့အပေါ် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်မှီနေရတဲ့ ဂျာမဏီဆိုရင် အလွန်ကြီးမားစွာ ဆုံးရှုံးမှုတွေဖြစ်လာနိုင်တယ်လို့ တွက်ချက်ထားကြတာ တွေ့ရတယ်။

စေတနာကိုစမ်းသပ်ပြတာ သတိပေးတာလား?

ယူကရိန်းစစ်ဟာ စောစောစီးစီးလက်စပြတ်မယ့်ပုံ မပေါ်သေးပါဘူး။ နေတိုးနိုင်ငံတွေ အပြင် နိုင်ငံပေါင်း ၄၀ ပါလာတော့ စစ်ပွဲပိုပြီး ရှည်ကြာမယ့်သဘော ဖြစ်လာတယ်။ အမေရိကန်ဘက်ကလည်း ယူကရိန်းကို ဒေါ်လာသန်း ၈၀၀ ဖိုး ထပ်ကူခဲ့တာ တွေ့ရပြန်တယ်။ လွှတ်တော်ကလည်း ၃၃ ဘီလီယံ အကူအညီပေးဖို့ ခွင့်ပြုပေးလိုက်ပြန်ပါပြီ။

ပူတင်ဘက်က သတိပေးချက်တစ်ခု လုပ်ပြလိုက်တယ်။

ဒါကတော့ အနောက်အုပ်စုစိုးရိမ်မှုအပြည့်ရှိတဲ့ Sarmat SR-28၊ အနောက်အုပ်စုပေးထားတဲ့အမည်က "Satan-2"ဆိုတဲ့ ICBM ကြီးကို စမ်းသပ်ပစ်ပြလိုက်တာပါပဲ။

"Satan-2"ကို Invincible မလွှမ်းမိုးနိုင်သော၊ ပစ်ချ၍မရသော တိုက်ချင်းပစ်ဒုံးလို့ ရုရှားဘက်ကပြောထားပြီး အသံထက်အဆ ၂၀ ကျော်မြန်တယ်။ မိုင်ပေါင်း ၁၁,၂၀၀ အထိ ရောက်နိုင်တယ်ဆိုတော့ ကမ္ဘာ့ဘယ်နေရာကိုမဆို ပစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ သဘောပါပဲ။ အနောက်အုပ်စုကလည်း Satan-2 ရဲ့စွမ်းရည်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ရုရှားရဲ့ကြောက်စရာအကောင်းဆုံးလက်နက်တွေထဲက တစ်ခုလို့ ခံယူထားတယ်။

ယူကရိန်းကို UK ဝန်ကြီးချုပ် Boris Johnson သွားရောက်ပြီး ဇေယျာစက်နဲ့တွေ့ဆုံကာ ဆွီဒင်နဲ့ဖင်လန် NATO ထဲဝင်ဖို့ ဆောင်ရွက်နေချိန်နဲ့တိုက်ဆိုင်ပြီး Satan နဲ့ သတိပေးလိုက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဏုမြူထိပ်ဖူး (၁၂-၁၅)ခုအထိ သယ်ဆောင်နိုင်ပြီး ထိပ်ဖူးငယ်တစ်ခုက UK ကျွန်းတစ်ခုလုံးကို ပင်လယ်အောက်ကို နစ်မြုပ်ပစ်နိုင်တယ်လို့ ဆိုထားတယ်။

နွံနစ်ဗျူဟာ

WW1, WW2 ကိုလေ့လာရင်

ကမ္ဘာ့အုပ်စုကြီးတွေအချင်းချင်း ကွဲပြားခြားနားတဲ့နိုင်ငံတွေ အသီးသီးမှာ စစ်ခင်းကြတယ်။ WW2 မှာ ဟီရိုရှီးမားနဲ့ နာဂါဆက်ီးရဲ့ အဏုမြူဗုံးဒဏ်ကိုကြည့်ပြီး တော်တော်လှန့်သွားကြတယ်။ ကိုယ့်နိုင်ငံကို အဏုမြူဗုံးဒဏ်ခံလိုက်ရရင်ဆိုတဲ့ အတွေးက Proxy War တွေ ဖန်တီးဖို့ အယူအဆသစ်တွေကို မွေးဖွားပေးလိုက်ပါတယ်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်း စစ်အားလုံးနီးပါးဟာ Proxy War တွေလို့ သတ်မှတ်လို့ရတယ်။ "ISIS" အကြမ်းဖက်တွေဆိုတာကလည်း အမေရိကန်စစ်သည်တွေကိုယ်စား ကြားခံစစ်သည်တွေပါပဲ။

နိုင်ငံတွေအတော်များများ ဖျက်အားပြင်းလက်နက်တွေ၊ စွမ်းအားမြင့်လက်နက်တွေ ပိုင်ဆိုင်လာကြတာမို့ နိုင်ငံကြီးတွေဟာ တစ်နိုင်ငံနဲ့တစ်နိုင်ငံ ထိပ်တိုက်တွေ့ဖို့ ရှောင်ရှားလာ ကြတော့တယ်။ ယူကရိန်းဟာ ကံဆိုးစွာနှင့် Proxy terrain ကြားခံ စစ်မြေပြင်ဖြစ်လာရတော့ တယ်။

အမေရိကန်နဲ့ နေတိုးဟာ

ယူကရိန်းကို အခွင့်အရေးရရင် ရုပ်သေးအစိုးရအဖြစ်ထားရှိပြီး NATO တပ်တွေ “ချ”၊ ရုရှားကို ထိန်းချုပ်မယ်
ရုရှားဘက်က စစ်ရေးအရတုံ့ပြန်ရင် ယူကရိန်းမြေကို စစ်မြေပြင်အဖြစ် ပြောင်းလဲပြီး “ရုရှား-နေတိုး”စစ်ကို ဆင်နွှဲမယ်
ရုရှားဘက်ကလည်း စဉ်းစားရမှာက
တဖြည်းဖြည်းချင်း မြေပတ်သလိုအပတ်ခံ၊ မလှုပ်နိုင်အောင် အချုပ်ခံမလား?
စောစောစီးစီး ပြန်တုံ့ပြန်မလား?

ရုရှားဘက်က ဒုတိယလမ်းကြောင်းကို ရွေးလိုက်ပြီး NATO ဘက်လည်း ဒုတိယ Plan ကို အသုံးပြုလာတာ တွေ့ရတယ်။

နွဲ့ထဲနစ်၊ အမှည့်ခြေ

ရက်စက်လွန်းတယ်လို့ ပြောရလိမ့်မယ်။
အမေရိကန်နဲ့နေတိုးက ကိုယ်တိုင်လည်းနွဲ့ထဲဆင်း
ရုရှားကိုလည်း မရုန်းနိုင်အောင် နွဲ့ထဲနစ်တဲ့ဗျူဟာကို သုံးသွားတယ်
ရုရှားကို စစ်ပွဲထဲမှ မရုန်းထွက်နိုင်အောင် NATO သာမကဘဲ နိုင်ငံ ၄၀ ရဲ့အကူအညီကို တောင် တိုးချဲ့ရယူသွားတယ်။

ရုရှားကို အမှည့်ခြေ ခြေနေတာပါ။
နိုင်ငံတကာအလယ်မှာ ရုရှားကို လူကြမ်းအဖြစ် ပုံဖော်ပေးလိုက်တယ်။ စစ်ပွဲရည်ကြာ လာတာနဲ့အမျှ ပူတင်ထိုင်ခုံလှုပ်လာမှာကို သိနေတယ်။ ပူတင်လည်းပြုတ်၊ ရုရှားလည်းအင်အား ချည့်နဲ့သွားစေတဲ့ Mission လို့ ပြောရပါလိမ့်မယ်။ စစ်ပွဲကြာဖို့ အနောက်အုပ်စုက လိုလား ပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ နိုင်ငံစုံက ယူကရိန်းကို ဆက်လက်ထောက်ပံ့ပါလိမ့်မယ်။ UK ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး က “ယူကရိန်းစစ်ဟာ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအထိ ကြာသွားနိုင်တယ်”လို့ လေသံပစ်ပြနေတယ်။

ဆိုလိုတာက အမေရိကန်၊ နေတိုးအနေနဲ့ ဆယ်စုနှစ်ချီအောင် ယူကရိန်းကိုထောက်ပံ့ ပေးဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်နေပြီလို့ သွယ်ဝိုက်ပြောလိုက်တာပါပဲ။ နိုင်ငံ ၄၀ က ဒဏ်ရာမျှခံ၊ နိုင်ငံ ၄၀ ရဲ့ ထိုးနှက်ချက်တွေကို ရုရှားတစ်နိုင်ငံထဲက ခံရတဲ့သဘောပါပဲ။

ရုရှားအနေနဲ့ စစ်ပွဲကိုအရှည်ကြာခံမလား?
ခပ်မြန်မြန်ဖြတ်မလား? . . . ဆိုတာ အရေးကြီးလာပါတယ်။

နေဇင်လတ်

ရေရှည်အန္တရာယ်များတဲ့ ယူကရိန်းကစားပွဲ

x|opãtmif

“ရေရှည်ဖြစ်ပွားသွားတဲ့စစ်ပွဲမှာ ပူတင်နိုင်ခဲ့ရင် ယူကရိန်းမှာ
 အသေအပျောက်နဲ့ အပျက်အစီး ပိုများလာပါလိမ့်မယ်။
 ပြည်သူလူထု အရွေ့အပြောင်းတွေ
 ပိုမိုများပြားလာပါလိမ့်မယ်။
 နိုင်ငံကူးပြောင်းသွားသူများပြားလာလို့
 အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေကို
 လူတွေပိုမိုရောက်ရှိသွားပါလိမ့်မယ်။
 လူသားချင်းဆိုင်ရာ ဒုက္ခသည်အရေးတွေ
 များပြားလာပါလိမ့်မယ်။ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံတွေမှာ
 နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေ ဆင့်ပွားဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်”

ယူကရိန်းကို တိုက်ခိုက်မယ်လို့ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့မှာ ပူတင် အတိအလင်း မဆုံးဖြတ်ခင်အထိ အမေရိကန်နိုင်ငံ ကျင့်သုံးနေတဲ့မူဝါဒရဲ့ အဓိကဦးတည်ချက်က စစ်ပြုရတာ အကျိုးမရှိဘူးလို့ ရုရှားသဘောပေါက်ပြီး နောက်တွန့်စေလိုတာပါပဲ။ စစ်ခင်းလိုက်ခြင်းကြောင့် ထိခိုက်မယ့် စီးပွားရေးအခြေအနေတွေက စစ်ပြုရကျိုးမနပ်အောင် ဆိုးဝါးမယ်လို့ သဘောပေါက်အောင် ဘေးတီးအသံတွေ ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီဟန့်တားဖို့ကြိုးပမ်းချက်တွေက မအောင်မြင်ခဲ့ပါဘူး။ ရုရှားတင့်ကားတွေ ယူကရိန်းထဲ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်သွားတယ်။ ရုရှားတပ်တွေက အရပ်သားထောင်ပေါင်းများစွာကို သတ်ဖြတ်လိုက်တယ်။ မြို့ရွာပေါင်းများစွာကို ဖျက်ဆီးလိုက်တယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံနဲ့ မဟာမိတ်တွေ သူ့စီးပွားဖက်တွေဟာ ရုရှားရဲ့ ကျူးကျော်ရန်ပြုမှုကို တညီတညွတ်တည်း စုပေါင်းတုံ့ပြန်လိုက်တယ်။ အရင်အစဉ်အလာမရှိတဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေ ပြုလုပ်လာကြတယ်။ ဗဟိုဘဏ်မှာရှိတဲ့ ရုရှားအရန်ငွေတွေကို ချုပ်ကိုင်ထားလိုက်တယ်။ ယူကရိန်းစစ်တပ်ဆီကို ဒေါ်လာသန်း ရာပေါင်းများစွာတန်တဲ့ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းမျိုးစုံ ပေးပို့ပြီး ပံ့ပိုးခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ပူတင်ကို အလောသုံးဆယ်တုံ့ပြန်ရာမှာ အမေရိကန်ရဲ့ ဦးတည်ပစ်မှတ် ဝေဝါးနေပုံရှိတယ်။ အမေရိကန်က ဘယ်အကျိုးရလဒ်ကို မျှော်ကိုးလဲဆိုတာ၊ ဘာလုပ်ရင် အကောင်းဆုံးဖြစ်မယ်ဆိုတာ ပြတ်ပြတ်သားသား မရှိဘူးဖြစ်နေတယ်။ စစ်ရဲ့ အနိဋ္ဌာရုံတွေကတော့ အမျက်ပြင်းထန်စရာ အမှန်ပါပဲ။ ကာကိဖ်မြို့နဲ့ မာရီယူပိုလ်မြို့ ဆင်ခြေဖုံးအရပ်တွေကို မြေလှန်ဖြိုသလို ပစ်ခတ်ဖြိုဖျက်တာတွေ၊ အရေအတွက်သန်းချီနေတဲ့ စစ်ပြေး စစ်ဘေးဒုက္ခသည်တွေ၊ အရပ်သား အသေအပျောက်တွေ၊ ချောက်ချားစရာအသွင်တွေဟာ ဒေါသပေါက်ကွဲစရာ

“ကရင်မလင်နဲ့
 အပေးအယူတစ်ခုခု
 မညှိနိုင်ရင်ဖြင့်
 ခုဖြစ်စဉ်ကနေ
 ပေါ်ပေါက်လာနိုင်တဲ့
 တစ်ခုတည်းသော
 ရလဒ်ကတော့
 ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်
 နောက်ဆုံးမှာတော့
 ရုရှားပဲအနိုင်ရမယ့်
 ရည်ကြာလှတဲ့
 စစ်ပွဲတစ်ခု
 ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်”

အကြောင်းတရားတွေပါပဲ။ လွန်ခဲ့တဲ့စနေနေ့ ဝါဆောမှာ အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပူတင်အကြောင်းပြောဆိုရင်း “ဒီလူ အာဏာဆက် ရှိနေလို့မဖြစ်ဘူး” လို့ ကောက်ခံခင်ခါ ပြောသွား ခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ လက်ရှိလူအများစုရဲ့ သဘော ထားပါ။ ပူတင်ကို အာဏာဖြုတ်ချရေးဟာ အမေရိကန် ရဲ့ မူဝါဒမဟုတ်ပါဘူးလို့ အမေရိကန် နိုင်ငံခြား ရေးဌာနကဆိုပေမယ့် အမေရိကန်ဟာ ပူတင်ကို အရေးယူရေးကို ဇောင်းပေးလုပ်ဆောင်ရမယ်။ ဒါမှ မဟုတ် သူ့အာဏာဖြုတ်သွားအောင် လုပ်ရမယ် ဆိုတဲ့ အများဆုံးယူတဲ့သဘောထားကို လှစ်ဟပြလိုက် တာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ရုရှားမှာ မင်းပြောင်း မင်းလွဲဖြစ် သင့်ပြီး မင်းပြောင်းမင်းလွဲဖြစ်ခြင်းကသာလျှင် နည်းမှန်လမ်းမှန် ဖြေရှင်းနည်းဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ဖြူဆွယ်သံတွေ ဘေးတီးသံတွေကိုတော့ ဝါရှင်တန်က သတိထားသင့်တယ်။ သိပ်မကြာခင် ကာလတွေမှာ အီရတ်၊ လစ်ဗျားနဲ့ တခြားအရပ်ဒေသတွေမှာ အမေရိကန် ကြံ့ခဲတဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေက ထင်တိုင်းဖြစ်လေ့ မရှိတာ များကြောင်း သင်ခန်းစာကောင်းတွေပါပဲ။ ဝါရှင်တန်ရဲ့ မူဝါဒချမှတ်သူတွေ တကယ်လုပ်ရမယ့် အလုပ်က ရည်မှန်းချက်နှစ်ခုကို သဲသဲကွဲကွဲ ဆန်းစစ် ချမှတ် ရေးပဲဖြစ်ပါတယ်။ ရေတိုမှာ အမေရိကန် လုပ်ရ မယ့်ကိစ္စကတော့ ပူတင်ကို စစ်တလင်းမှာ အောင်ပွဲ မခံရအောင် ဟန့်တားရင်းစစ်ရေးကို အရှိန်မြှင့် မသွားအောင် ကာဆီးဖို့နဲ့ လူ့အသေအပျောက်၊ အပျက် အစီးနဲ့ စီးပွားရေးအရ ထိခိုက်မှုတွေနည်းနိုင်သမျှ နည်းအောင် တားဆီးဟန့်တား ကန့်သတ်ဖို့ပဲဖြစ် ပါတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ ရေရှည်ရည်မှန်းချက်က တော့ ရုရှားရဲ့လုပ်ရပ်ကြောင့် အမေရိကန်ရဲ့ ပထဝီ နိုင်ငံရေးအရ ခံစားနေရတဲ့ အကျိုးအမြတ်တွေ မထိပါးအောင်၊ နိုင်ငံတကာ တည်ငြိမ်မှုမပျက်ပြားစေ အောင်နဲ့ အနာဂတ်ကာလမှာ ဒေသတွင်းပဋိပက္ခ တွေ လျော့နည်းသွားအောင် ရုရှားကို ဘောင်ခတ်ထိန်း ကွပ်ရေးပဲဖြစ်ပါတယ်။

လတ်တလော အဓိကစိန်ခေါ်ချက်ကတော့ ယူကရိန်းသားတွေ ရဲရဲရင့်ရင့် ခုခံ တော်လှန်နေမှုနဲ့ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ သောင်းသောင်းဖြဖြ ပူးပေါင်းပါဝင်တဲ့ ဖိအားကိုပါ ပေါင်းစပ်အသုံးပြုပေးမယ့်လည်း ပူတင်ကို အာဏာကဖြုတ်ချဖို့နေနေသာသာ စစ်အင်အားအသာ စီးထားတဲ့ ရုရှားကိုအောင်နိုင်ဖို့ မလွယ်ပါဘူး။ ကရင်မလင်နဲ့ အပေးအယူတစ်ခုခု မညှိနိုင်ရင်ဖြင့် ခုဖြစ်စဉ်ကနေ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်တဲ့ တစ်ခုတည်းသောရလဒ်ကတော့ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် နောက်ဆုံးမှာတော့ ရုရှားပဲအနိုင်ရမယ့် ရှည်ကြာလှတဲ့ စစ်ပွဲတစ်ခု ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီလို ရေရှည်စစ်ပွဲဟာ ရုရှားနဲ့ အနောက်နိုင်ငံတွေအကြား လက်ရှိဖြစ်ထွန်းနေတဲ့ ရန်လိုစိတ်တွေကို ပိုပြီးခိုင်မာစေမှာဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်းနဲ့ ဒေသတွင်းက အမေရိကန်ရဲ့ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားကို တည်ငြိမ်မှုကင်းမဲ့စေလိမ့်မယ်။ စစ်ပွဲကြီးသာ နောက်လပေါင်းများစွာ ကြာရှည်နေခဲ့ရင် အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ ရေတိုရော ရေရှည်ရည်မှန်းချက်တွေပါပြည့်မီဖို့ အတော်ကြီး ခက်ခဲပါလိမ့်မယ်။ ပူတင်နဲ့ အပေးအယူလုပ်ရမှာ စက်ဆုပ်စရာ ကောင်းလှပေမယ့် အမေရိကန်နိုင်ငံအနေနဲ့ ဒီစစ်ပြေငြိမ်းရေးအတွက် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုကို အနှေးထက် အမြန်လုပ်သင့်ပါတယ်။

ပူတင်ဟာ သူ့မျှော်မှန်းထားခဲ့သလို အလျင်အမြန် အောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပါဘူး။ သူ့ရဲ့ ကနဦး စစ်ရေးရည်မှန်းချက်က အစိုးရအပြောင်းအလဲလုပ်ဖို့ပါပဲ။ စစ်အင်အား အများကြီးမသုံးရဘဲနဲ့ ဒီရည်မှန်းချက်အထမြောက်မယ်လို့ သူထင်ခဲ့တယ်။ ရုရှားက တိုက်တယ်ဆို တာနဲ့ ယူကရိန်းသမ္မတ ဗိုလ်ချုပ်ဗိုလ် ဇေလန်စကီးနဲ့ သူ့အစိုးရဟာ တိုင်းပြည်က ထွက်ပေးရလိမ့်မယ်။ ယူကရိန်းတပ်မတော်က အညံ့ခံလက်နက်ချလိမ့်မယ်။ အလျင်အမြန် ရုရှားတပ်တွေက အောင်ပွဲခံပြီး အနောက်နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ ဘာမှ စောဒကမတက်သာဘဲ လက်ခံရမယ့်ကိစ္စ ဖြစ်သွားလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်ခဲ့တယ်။ ဥရောပအစိုးရတွေဟာ ရုရှားနဲ့ စီးပွားရေးအဆက်အသွယ်တွေ ဖြတ်တောက်ရဲမှာမဟုတ်ဘူး။ အမေရိကန်နှင့် မဟာမိတ်အနေအထားမှာ အက်ကြောင်းတွေပေါ်လာပြီး ဒီသဘောကွဲလွဲမှုတွေကို သူ အမြတ်ထုတ်နိုင်လိမ့်မယ်လို့လည်း ပူတင်က ယုံကြည်ခဲ့တယ်။ ကဏ္ဍအားလုံးမှာပဲ ပူတင်ရဲ့ တွက်ကိန်း လွှဲခဲ့တယ်။ ယူကရိန်းကို စစ်ရေးအကူအညီပေးတာတွေ၊ နိုင်ငံတကာ အင်အားစု ကို စုရုံးသိုင်းပိုင်းပေးတာတွေ၊ ရုရှား ပြင်းပြင်းထန်ထန်ခံရမယ့် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုမျိုး ပြဋ္ဌာန်းပေးတာတွေပါဝင်တဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ မူဝါဒတွေက အဓိကအခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်ခဲ့ ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ရုရှားက ကနဦး အခက်အခဲကြုံတွေ့မှုကြောင့် ဒီစစ်ပွဲ ရှုံးပေးလိမ့်မယ် လို့ တထစ်ချ ကောက်ချက်ချလို့မရပါဘူး။ ပူတင်ဟာ အစိုးရကို ပြောင်းလဲရေးကနေ ကုန်ကျစရိတ်များစေရေးဗျူဟာကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးနေဟန် ရှိပါတယ်။ ယူကရိန်း သားတွေကို ပိုပြီး ဒုက္ခရောက်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ ယူကရိန်းနိုင်ငံကို အပျက်အစီးများ အောင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် ဇေလန်စကီး ဒူးထောက်အရှုံးပေးပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး ကမ်းလှမ်းလာစေမယ်လို့ ဗျူဟာပြောင်းလာပုံရပါတယ်။ ယူကရိန်းနိုင်ငံရဲ့ အရှေ့ပိုင်းဒေသတွေဖြစ်တဲ့ ဒွန်နက်စ် (Donetsk) နဲ့ လူဟန်စ်စ် (Luhansk) တို့ကို လွတ်လပ် တဲ့နိုင်ငံတွေအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလိုက်တာလည်း ပူတင် ရဲ့ ယူကရိန်းနိုင်ငံ ထိခိုက်ရေးဗျူဟာ အကျုံးဝင်လုပ်ရပ်တစ်ခုပါပဲ။ ရုရှားဟာ လာမယ့်သီတင်းပတ်လများအတွင်းမှာ ဒီနည်းလမ်းနဲ့ အရှုံးထဲကနေ အမြတ်ဖော်အောင်ပွဲခံဖို့ ကြိုးစားနိုင်ပါသေးတယ်။ ပူတင်ကတော့ အကုန်အကျ များတဲ့အောင်ပွဲကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်တဲ့စွမ်းပကား ရှိပါသေးတယ်။

ကနဦးမှာ အပတ်တက်ကြီးစားအားထုတ်နေတဲ့အတွက် ဒီစစ်ပွဲကို ရုရှားရုံးမယ်လို့ မဆိုနိုင်ပါဘူး။ ရေရှည် ထောင်းထောင်းကြေ ဆင်နွဲ့လိုက်တဲ့ စစ်ဆင်ရေးတွေအပြီးမှာ ပူတင်ဟာ သူ့အလို သူ့ဆန္ဒ အဆိုပြုချက်တွေအရ စစ်ပြေငြိမ်းခွင့်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးရခဲရင် အမေရိကန် နိုင်ငံအတွက်ကတော့ အဲဒီဖြစ်စဉ်ဟာ မဟာဗျူဟာအရ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေပါလိမ့်မယ်။ ရေရှည်ဖြစ်ပွားသွားတဲ့စစ်ပွဲမှာ ပူတင်နိုင်ခဲ့ရင် ယူကရိန်းမှာ အသေအပျောက်နဲ့ အပျက်အစီး ပိုများလာပါလိမ့်မယ်။ ပြည်သူလူထု အရွေ့အပြောင်းတွေ ပိုမိုများပြားလာပါလိမ့်မယ်။ နိုင်ငံ ကူးပြောင်းသွားသူ များပြားလာလို့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေကို လူတွေ ပိုမိုရောက်ရှိသွားပါလိမ့်မယ်။ လူသားချင်းဆိုင်ရာ ဒုက္ခသည်အရေးတွေ များပြားလာပါလိမ့်မယ်။ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံတွေမှာ နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေ ဆင့်ပွားဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကနေ ရုရှားနဲ့ ရုရှားမဟာမိတ်တွေကတစ်ဖက်၊ အမေရိကန်နဲ့ အမေရိကန်မဟာမိတ်တွေကတစ်ဖက် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်တဲ့ စစ်ပွဲအထိ ဖြစ်ထွန်း လာနိုင်ပါတယ်။ ကမ္ဘာ့အဏုမြူလက်နက်အင်အား ၉၀ ရာခိုင်နှုန်း ပိုင်ဆိုင်ထားတဲ့ ဒီရန်ဘက်တွေရဲ့ တိုက်ပွဲရည်ကြာတာနဲ့အမျှ အဏုမြူလက်နက်နဲ့ ပျက်စီးရနိုင်ကိန်းကိုလည်း တထိတ်ထိတ် စိုးရိမ် ကြောက်ရွံ့နေရပါလိမ့်မယ်။ ဒီစစ်ပွဲကြောင့် ဒေသနဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးပြဿနာတွေ အဆင့်ဆင့် ထပ်တိုးပြင်းထန်လာပါမယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံး စီးပွားပျက်လိမ့်မယ်။ ဒီအခြေအနေကိုရှောင်ရှားဖို့ ယူကရိန်းစစ်ပွဲအဆုံးသတ်ရေးကို အလျင်အမြန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းဖို့လိုပါတယ်။ ယူကရိန်းနဲ့ ရုရှား အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးပွဲမှာ တိုးတက်မှုအနည်းငယ် ရှိခဲ့ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အနာဂတ်မှာ ကီဗ် (Kyiv) ဟာ ဘက်မလိုက်ရပ်တည်ဖို့ အလားအလာ ရှိတယ်ဆိုတဲ့အရေးမှာ အဆင်ပြေခဲ့ကြတယ်။ ဇာလန်စကီးက အမြဲတမ်း ကြားနေအဖြစ်ရပ်တည်ပြီး နေတိုးကို ဝင်ရောက်ဖို့ ကြံစည်မှုမပြုတော့ဖို့ သဘောတူဟန်ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဖြေရှင်းမရသေးတဲ့ ပြဿနာတွေလည်း ရှိသေးတယ်။ ရုရှားက သူ့ ကြိုးဆွဲရပ်တွေဖြစ်နေတဲ့ ဒွန်နက်စ် (Donetsk) နဲ့ လူဟန်စ်စ် (Luhansk) တို့ကို သီးခြားလွတ်လပ်တဲ့ နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ အသိအမှတ်ပြုဖို့ ယူကရိန်းကို ဖိအားပေးတောင်းဆိုနေတယ်။ ကီဗ် (Kyiv) က အဲဒါကို ဘယ်တော့မှ လက်ခံ သဘောတူမှာမဟုတ်ဘူး။ ဒီ လိပ်ခဲတည်းလည်းအခြေအနေကို ဝါရှင်တန်က ဖြတ်တောက်လိုက် နိုင်တယ်။ အမေရိကန်နှင့် သူ့ရဲ့ ဥရောပမဟာမိတ်တွေဟာ ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ဖို့အတွက် သူတို့အသုံးပြုခဲ့တဲ့ ညီညွတ်အားကိုအသုံးပြုပြီးတော့ ရုရှားကို တောင်းဆိုမှုလျော့နည်းအောင် ဖိအားပေးနိုင်တယ်။ ပျားလည်းစွဲသာ ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ အနေအထားရောက်အောင် ကီဗ် (Kyiv) ရဲ့ ကန့်သတ်ချက်တွေကိုမကျော်ဘဲ ငြိမ်းချမ်းရေးအောင် ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုအချို့ လျှော့ချကမ်းလှမ်းမှု ပြုလုပ်နိုင်တယ်။ အဲဒီလိုပြုလုပ်တာဟာ အမေရိကန်အတွက်တော့ အတော်ကသိကအောက် ဖြစ်စရာကိစ္စ ဖြစ်လာပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလို ဖြေလျှော့မှု မလုပ်ရင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ အခြေအနေဟာ ပိုဆိုးလာမှာ အသေ အချာပါပဲ။ ယူကရိန်းရဲ့မြို့တွေ အများအပြား ပျက်ဆီးခံရလိမ့်မယ်။ ယူကရိန်းသား သန်းပေါင်း များစွာဟာ စစ်ဘေးဒုက္ခသည်တွေ ဖြစ်ကုန်လိမ့်မယ်။ အရေးအကြီးဆုံးအချက်ကတော့ ကမ္ဘာစစ်ကြီးတစ်ခုအသွင်အထိ ပြဿနာကြီးက ကြီးထွားသွားနိုင်ပါတယ်။ တချို့ကတော့ စစ်ညောင်းကြာရှည်မှာကို လိုလား ကြိုဆိုကြတယ်။ ရုရှားကို အင်အားကောင်းကောင်း လျော့

သွားစေနိုင်တဲ့ အခွင့်အရေး၊ ပူတင်ရဲ့အစိုးရကို ဒေါက်ဖြုတ်ဖို့အခွင့်အရေးလို့ မြင်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ တကယ့်အနေအထားက ပူတင် ကိုယ်၌က သူ့တိုင်းပြည်ရဲ့အင်အား၊ ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ စီးပွားရေးအလားအလာတွေကို အလွန်အကြူး ထိခိုက်အောင်လုပ်ထားပြီး ဖြစ်နေတယ်။ ယူကရိန်း နဲ့ စစ်ရေးကြာနေခြင်းဟာ တိုင်းပြည်ကို ဆိုးဆိုး ရွားရွား ကျဆုံးခန်းကို အလွန်အကြူး နဲ့ အမြန်အဆန် တွန်းချနေတဲ့အနေအထား ရောက်သွားနိုင်တယ်။ အဲဒီဒဏ်ကိုခံနိုင်ဖို့အတွက် ရုရှားဟာ မြောက်ကိုရီးယား ရဲ့ဝါဒမျိုး ကျင့်ကြံရမယ့်ကိန်း ဆိုက်သွားနိုင်တယ်။ အဲဒီအဖြစ်ဟာ အမေရိကန်ရဲ့ အဓိကရေရှည် ရည်မှန်းချက်သုံးရပ်ကို ခြိမ်းခြောက်မှု ပြုလိမ့်မယ်။ ဝါရှင်တန်ရဲ့ အဲဒီရည်မှန်းချက်သုံးရပ်ထဲက ပထမရည်မှန်းချက်ကတော့ စစ်ကာလလွန်နောက်ပိုင်း ယူကရိန်း နိုင်ငံမှာ ရေရှည်တည်ငြိမ်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး နဲ့အတူ ယူကရိန်းနဲ့ ရုရှားနိုင်ငံတို့ရဲ့အကြားမှာ နောင်အနာဂတ် စစ်ဖြစ်ထွန်းဖို့အလားအလာ မပေါ်ပေါက်စေရေးပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အနေအထား ဖြစ်ထွန်းအောင် ယူကရိန်းကို လူသားဆိုင်ရာ အကူအညီအမြောက်အမြားနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုတွေ ပေးနိုင်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလိုပေးနိုင်အောင် ရုရှား-ယူကရိန်း၊ ရုရှားရဲ့ တခြားအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေနဲ့ အနောက်နိုင်ငံတွေအပါအဝင် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွေနဲ့ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုပြုလုပ်ဖို့ လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ ရုရှားနဲ့ သူ့အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေကြား အနာဂတ်စစ်ပွဲတစ်ခု ဖြစ်ကိန်းမကြုံရအောင် ဘယ်လို ပံ့ပိုးမှုတွေ ပြုလုပ်မယ်ဆိုတဲ့ကိစ္စကို အဓိကထား ဆွေးနွေး သဘောတူညီမှု ရယူရပါလိမ့်မယ်။ ဒီလုပ်ငန်းစဉ်က အတော်ကြီး ကြာရှည်ပါလိမ့် မယ်။ ဥရောပနိုင်ငံတွေ နှစ်နှစ်ကြာဆွေးနွေးခဲ့ရတဲ့ ၁၉၇၅ ခုနှစ်က ဟယ်လ်ဆင်ကီ (Helsinki) သဘောတူညီချက်လိုပဲ အချိန်ကြာ မယ့် ကိစ္စဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းကျတော့ ယူကရိန်းစစ်ပွဲဟာ သြဇာအာဏာဖြန့်ကြက်ဖို့ ကြိုးစားရာကနေ ထိန်းမနိုင်သိမ်းမနိုင်ဖြစ်သွား ရတဲ့ သြဇာနယ်ချဲ့စစ်ပွဲပါ။ နောင်တစ်ချိန်မှာ ဘီလာရစ် ဒါမှမဟုတ် ဂျော်ဂျီယာလိုနိုင်ငံတွေက ရုရှားရဲ့ သြဇာလောင်းရိပ်အောက်ကထွက်ဖို့ ကြိုးစားရင် ထပ်ဖြစ်နိုင်တဲ့စစ်မျိုးပါ။ ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အပြိုင် အဆိုင်ဖြစ်နေတဲ့ကိစ္စတွေ၊ အချင်းများတာတွေ ကို ခေါင်းအေးအေးနဲ့ ဖြေရှင်းရမယ့် လုံခြုံရေးအထိန်းအကွပ် တစ်ခုခုမရှိရင်တော့ အကြိမ်ကြိမ်စစ်ဖြစ်နေကြမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီသဘောတူညီမှုရတဲ့အတွက် ရုရှားနဲ့ အဆင်ပြေသွားပေမယ့် မပြေမလည် ဆက်ဆံရေးတွေ လျော့ပါးသွားမှာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ရန်ဘက်တွေကြားမှာ အနည်းဆုံး စည်းဘောင်လေးတော့ ရှိသွားစေမှာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယအချက်ကတော့ ရုရှားကို တစ်ခါတည်း စီးပွားရေးအခက်အခဲထဲ ရောက်မသွားစေချင်တာနဲ့ ပတ်သက်ပါတယ်။ အမေရိကန်နဲ့ သူ့မဟာမိတ်တွေဟာ ယူကရိန်း စစ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ရုရှားကို တရားခံလို့ သတ်မှတ် ရမှာ ဖြစ်ပေမယ့် ရုရှားနိုင်ငံကို ကိုယ့်ဇာတ်ကိုယ် မနိုင်တဲ့သူ ဒါမှမဟုတ် ပြုပြင်လို့မရတဲ့ နိုင်ငံတကာ အဆင့်ရှိတဲ့အန္တရာယ်လို့ သတ်မှတ်လို့မရပါဘူး။ အဲဒီလို သတ်မှတ်လိုက်ရင် လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်တာနဲ့ မလုပ်ထိုက်တာကြား ဟန်ချက်ညှိရ ခက်သွားပါလိမ့်မယ်။ ယူကရိန်းကို ကျူးကျော်တဲ့အတွက် ရုရှားကိုချမှတ်ခဲ့တဲ့ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုနဲ့ တခြားကန့်သတ် ပိတ်ပင်မှုတချို့ကိုဆက်ပြီး လုပ်နေရမှာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ စီးပွားရေးကို ရိုက်ခတ်မှု အလွန်ပြင်း ထန်သွားရင် တိုင်းပြည်မတည်မငြိမ် ဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွေကာလက အိပ်မက်ဆိုးမျိုး ကသောင်းကနင်းဖြစ်နေတဲ့ ဆိုဗီယက်ကို ရင်တထိတ်ထိတ်နဲ့ကြည့်ရကိန်း

ပြန်ဆိုက်သွားနိုင်ပါတယ်။ နယ်မြေပိုင်နက်ပမာဏများပြားလှတဲ့၊ နျူကလီးယားလက်နက်တွေကို မထိန်းသိမ်းနိုင်ဖြစ်နေတဲ့ အားနည်းနေတဲ့ရုရှားဟာ အမေရိကန်ရဲ့ အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ကြီးမားတဲ့ခြိမ်းခြောက်မှု တစ်ရပ် ဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ အဲဒီကာလမှာ အမေရိကန်က တထိတ် ထိတ်ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ ရုရှားသာ ကသောင်းကနင်းဖြစ်သွားခဲ့ရင် မော်စကိုနဲ့ စီးပွားရေးအရ အချိတ်အဆက်ရှိပြီး ရုရှားနဲ့ ကုန်သွယ်မှုကရတဲ့ဝင်ငွေကို အဓိက အမှီသဟဲပြုရပ်တည်နေရတဲ့ အရင်က ရုရှားပြည်နယ်၊ အခုအာရှအလယ်ပိုင်းက ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်းနိုင်ငံတွေလည်း စီးပွားရေးအရ တစ်နိုင်ငံပြီးတစ်နိုင်ငံ ပျက်သုန်းရလိမ့်မယ်။ ရုရှားဟာ စီးပွားရေးကဏ္ဍမှာ ကိုယ့် ဇာတ်ကိုယ်မနိုင်တဲ့နိုင်ငံ မဖြစ်ခဲ့ရင်တောင် ရမ်းကားတဲ့နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ရုရှားမှာ ရမ်းကားတဲ့ စရိုက်သဘာဝရှိတယ်ဆိုတာ ယူကရိန်းစစ်မတိုင်ခင်ကတည်းက ပေါ်လွင်ခဲ့ပြီးသားဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှာ ခရိုင်းမီးယားဒေသကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ တဲ့ကိစ္စနဲ့ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲမှာ ဝင်နေသင့်ယှက်ခဲ့တဲ့ကိစ္စတွေက သူ့စရိုက်နဲ့ အထောက်အထားတွေပါ။ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းဆောင်ရွက်ဖို့ အကြောင်းတရားတွေ ကင်းပျောက်သွားခဲ့ရင် အဲဒီရမ်းကားမှုက မူဝါဒဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်။ တကယ်လို့ ရုရှားဟာ မြောက်ကိုရီးယားလို နိုင်ငံတကာအလယ်မှာ ပြုမူလာရင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ အဏုမြူလက်နက်မပြန့်ပွားရေး သဘောတူထားတဲ့ အစိုးရအပါအဝင် နိုင်ငံတကာ ဘက်စုံ စီးပွားရေးစနစ်ပါ ပြုလဲသွားပါလိမ့်မယ်။

ရုရှားစီးပွားရေးကို နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးလောကကနေ ထုတ်ပယ်ခံလိုက်ရရင် မော်စကိုဟာ အနောက်နိုင်ငံရဲ့ ဘဏ်လုပ်ငန်းတွေ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေနဲ့ တခြား ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံကြီးတွေကို အတော်အားကောင်းနေတဲ့ သူ့ရဲ့ ဆိုက်ဘာအစွမ်းတွေနဲ့ မတုံ့မနှေး လက်တုံ့ပြန်ဖို့ ဝန်လေးမှာမဟုတ်ဘူးလို့ ယူဆရမှာ ပါပဲ။ နောက်ဆုံးအချက်တစ်ချက်ကတော့ အခုအချိန်အခါမှာ အမေရိကန်က ဘာပဲလုပ်လုပ် ရုရှားဟာ တရုတ်ကို မှီခိုအားကိုးနေမှာပါပဲ။ ရေရှည်မှာ အမေရိကန် မဖြစ်ထွန်းစေချင် တဲ့အရာကတော့ ပြိုင်အားအသစ်တစ်ခုပါပဲ။ တရုတ်ကို အကြွင်းမဲ့မှီခိုတဲ့ ရုရှားနဲ့ ပူတင် အစိုးရကို တာဝန်ယူအာမခံတဲ့ ရှီကျင့်ဖျင်ဟာ ရုရှားနဲ့တရုတ်ကို တပေါင်းတစည်းတည်း မဟာမိတ်ဖြစ်သွားစေပြီး အမေရိကန်နှင့် သူ့မဟာမိတ်တွေကို တန်ပြန်နိုင်တဲ့အင်အား ဖြစ်သွားစေပါမယ်။ အဲဒီအနေအထားဟာ တရုတ်နဲ့ အမေရိကန်နဲ့ တန်ပြန်နိုင်တဲ့အင်အား ဖြစ်သွားစေမယ်။ အဲဒီအနေအထားဟာ တရုတ်နဲ့ အမေရိကန်နဲ့ ရေရှည်ပြိုင်ပွဲကို ပိုပြီးပြင်းထန် စေမယ့် အကြောင်းတရားဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒေသတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရေး၊ ရုရှား ကို နိုင်ငံတကာအဆင့် ရမ်းကားတဲ့သူမဖြစ်အောင် ထိန်းကွပ်ရေးနဲ့ အပြိုင်အင်အားသစ်တစ်ရပ် ပေါ်မလာစေရေးဆိုတဲ့ ရေရှည်ရည်မှန်းချက်သုံးရပ်ကိုထောက်ပြပြီး အမေရိကန်ရဲ့ မူဝါဒ ချမှတ်သူတွေက ပူတင်နဲ့သူ့အစိုးရကို အရေးယူမှု ရပ်တန့်လို့မဖြစ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ အဆုံးအဖြတ်ကို အသိပေးဖို့လိုပါတယ်။ လာမယ့် သီတင်းပတ်အတွင်းမှာပြုလုပ်မယ့် ငြိမ်း ချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲကိုအကြောင်းပြုပြီး စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုအချို့ ဖြေလျော့ခြင်းဟာ အဲဒီ ရည်မှန်းချက်သုံးရပ် အကောင်အထည်ဖော်ရေးအတွက် အလွန်လိုအပ်တဲ့ ပထမဦးဆုံးခြေလှမ်း ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီလိုမှမဟုတ်ရင်တော့ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေတဲ့ ဒေသတွင်းစစ်ပွဲတွေ၊

ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ စီးပွားရေးအတွင်းပြိုပျက်တာ၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကသောင်းကနင်းဖြစ်စဉ်တွေ များလာတာနဲ့အတူ ရေရှည်မှာမော်စကိုပေကျင်း မဟာမိတ်အင်အားစုအဖြစ် ရပ်တည်လာတာကို ရေရှည်ကာလမှာ အမှန်တကယ် မြင်တွေ့ရလာနိုင်ပါတယ်။ ဝါရှင်တန်ရှိ နိုင်ငံရေး လေ့လာသုံးသပ်သူတွေက ဘိုင်ဒန်အစိုးရကို ရုရှားနိုင်ငံအား အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ပြောင်းလဲဖို့ ဝိုင်းဝန်းတိုက်တွန်း နေကြပါတယ်။ ဒီသဘောထားကို နားလည်ရလွယ်ပါတယ်။ ပူတင်နဲ့ သူ့အစိုးရဟာ ယူကရိန်းနိုင်ငံအပေါ် ဆိုးဆိုးဝါးဝါး အကြမ်းဖက် ရက်စက်ထားတယ်။ ရုရှားကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုကြောင့် တိုင်းပြည်စီးပွားရေးလှုပ်ခါနေပြီး ပူတင် တရားဝင်ရပ်တည်နိုင်စေတဲ့ မျက်နှာပန်းလှစရာ အကြောင်းတရားဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံတည်ငြိမ်မှုနဲ့ စည်ပင်ပြောမှုက ထိခိုက် နေပါတယ်။ ယူကရိန်းကို စစ်ပြုမိလိုက်တဲ့ကိစ္စဟာ တန်ပြန်ပြီး ပြည်တွင်းစီးပွားရေးကို ထိခိုက် ကိန်းဆိုက်နေပါတယ်။ အနောက်နိုင်ငံများက ရုရှားအစိုးရကို ဖြုတ်ချဖို့ရည်ရွယ်ရင် ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ နယ်နိမိတ် တစ်ကြောမှာ စစ်အင်အားချထားမယ်၊ စီးပွားရေးစစ်ပြုမယ်၊ ပြည်တွင်းမငြိမ်သက် မှုဖြစ်အောင်လုပ်မယ်၊ နောက်ဆုံး စစ်အင်အားအလုံးအရင်းနဲ့ ဝင်တိုက်မယ်ဆိုတာတွေကို အရင်ကာလတွေကတည်းက ရုရှားဗျူဟာမှူးတွေက တွက်ဆခဲ့ကြတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ မူဝါဒက ရုရှားအစိုးရကို ဖြုတ်ချရေးဆီ ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခြင်းတစ်ရပ်လို့ ကရင်မလင်က ယုံကြည်ရင်း ပြင်းပြင်းထန်ထန် လက်တုံ့ပြန်မှာသေချာတယ်။ ပူတင်က ပြည်တွင်းရေး ပြည်ပရန်သူတွေကိုပါ အေးအေးဆေးဆေး အရှုံးပေးမှာမဟုတ်ပါဘူး။ ရုရှားအစိုးရဟာ ပြည်တွင်းမှာ ကောင်းကောင်း အကြမ်းဖက်နှိပ်ကွပ်နိုင်စွမ်းရှိနေသေးသလို ပြည်ပမှာ ပိုလို့တောင် လက်မရွံ့ လက်စောင်းထက်နေနိုင်ကြောင်း လွန်ခဲ့တဲ့လ သီတင်းပတ်အတွင်း ဖြစ်စဉ်တွေက သာကေပါပဲ။ ယူကရိန်းမှာ စစ်ညောင်းကြာလာတာနဲ့ လူသားချင်းစာနာမှုကင်းမဲ့စွာ ရက်စက်မှု တွေ များပြားပြင်းထန်လာတာနဲ့အမျှ ဝါရှင်တန်ဟာ ပူတင်တစ်ယောက်တည်းကိုအရေးယူဖို့ အလေးထားဆောင်ရွက်ရကိန်း ရှိလာနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီဖြေရှင်းနည်းကလည်း တန်ပြန်ပြဿနာတွေ ဖြစ်ပွားစေနိုင်ပါတယ်။ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုပြုလုပ်ခြင်းနဲ့ ရုရှားက နောက်ကချောင်းပြီး ရောက်လာမယ့် အန္တရာယ်ကို ရေတိုမှာ ကာကွယ်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ရေရှည်မှာ အမေရိကန်လိုလားတာကတော့ ယူကရိန်း ပြည်တွင်းနဲ့ဝန်းကျင်မှာ တည်ငြိမ်ရေးနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးပဲဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပြီး မော်စကိုဟာ ကမ္ဘာ့အပယ်ခံမဖြစ်ဘဲ သူ့ရန်လိုမှုအတွက် ထိုက်တန်တဲ့ လျော်ကြေးပေးရေးပဲဖြစ်ပါ တယ်။ ပူတင်ရဲ့လုပ်ရပ်က တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ဒေါသ အမျက် ချောင်းချောင်းထွက်စေခဲ့တာ မှန်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ ရေတိုနဲ့ရေရှည် ရည်မှန်းချက်တွေ အကောင်အထည်ဖော် အထမြောက်နိုင်ဖို့အတွက် ခေါင်းအေးအေးထားနိုင် ကြဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ထူးသစ်အောင်

Ref: The Perilous Long Game in Ukraine by Samuel Charap

ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်သုံးစွဲလာသည်
မျက်မှောက်ကမ္ဘာ

a' p'u' f'mE' h' q' ၀

(a'oe*F[mAd[m'avkrma&; tz) ၀

“မြောက်အတ္တလန္တိတ်စစ်စာချုပ်အဖွဲ့
(North Atlantic Treaty Organization-NATO) အဖွဲ့ဝင်
ရှစ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၎င်းတို့တပ်မတော်များ၏
ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်အား GDP ၏ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းထက်
ကျော်လွန်သုံးစွဲရန် လျာထားချက်အား
ပြည့်မီကျော်လွန်ခဲ့သည်”

ဆွီဒင်နိုင်ငံအခြေစိုက် စတော့ဟုမ်း နိုင်ငံတကာ ငြိမ်းချမ်းရေးသုတေသန အင်စတီကျု (Stockholm International Peace Research Institute-SIPRI) က ဧပြီလ ၂၅ ရက်တွင် ထုတ်ပြန်သော အချက်အလက်များအရ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၁၁၃ ဘီလီယံသို့ ရောက်ရှိကာ ၀ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ် နှစ်ထရီလီယံကျော်လွန် ရောက်ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ် အများဆုံး ငါးနိုင်ငံမှာ -

- (က) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
- (ခ) တရုတ်
- (ဂ) အိန္ဒိယ
- (ဃ) ယူကေနှင့်
- (င) ရုရှားတို့ဖြစ်ကာ ထိုငါးနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းအသုံးစရိတ်မှာ တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ ၆၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ဒုတိယနှစ်ဖြစ်သည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ တိုးမြှင့်လျက်ရှိရာ ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ၂ ဒသမ ၁ ထရီလီယံသို့ ရောက်ရှိသွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ခုနစ်နှစ်ဆက်တိုက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် မြင့်တက်ခြင်း

လည်း ဖြစ်သည်။ SIPRI ၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်နှင့် လက်နက်ထုတ်လုပ်ရေးအစီအစဉ် မှ အကြီးတန်းသုတေသီ ဒေါက်တာ Diego Lopes da Silva က ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကြောင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကျဆင်းနေသည့် အခြေအနေတွင်ပင် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်သည် မြင့်တက်လျက်ရှိသည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကြောင့် Real Term အရ တိုးတက်မှုရာခိုင်နှုန်း လျော့နည်းသည်ဟု မြင်ရသည်။ သို့သော် Nominal Term အရဆိုလျှင်မူ ကာကွယ်ရေးအသုံး စရိတ်သည် ၆ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးတက်လျက်ရှိသည်ဟု သုံးသပ်ထားပါသည်။

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း အလျင်အမြန် ပြန်လည်နာလန်ထူလာမှု ကြောင့် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်သည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် တစ်ကမ္ဘာလုံး GDP ၏ ၂ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့ရာက ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၂ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ၀ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ကျသွားသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွက် ကမ္ဘာ့ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ အရေးပါ သော အချက်အလက်များကို စုစည်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဦးစားပေးလာခြင်း

အမေရိကန်၏ ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၀၁ ဘီလီယံရှိရာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကအောက် ၁ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ကျသွားသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် GDP ၏ ၃ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း သုံးစွဲခဲ့ရာက ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၃ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသို့ အနည်းငယ်လျော့ကျသွားခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း ကာကွယ်ရေး သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ် (Research and Development - R & D) အတွက် ရန်ပုံငွေသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်များအတွင်း ၂၄ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း စစ်လက်နက်ပစ္စည်းဝယ်ယူမှုများ ၆ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းသွားသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း R & D နှင့် စစ်လက်နက် ပစ္စည်းဝယ်ယူမှုအသုံးစရိတ် နှစ်မျိုးလုံးတွင် လျော့ချသုံးစွဲခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ R & D အတွက် အသုံးစရိတ်မှာ အနုတ် ၁ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ချသုံးစွဲခဲ့သော်လည်း လက်နက်ဝယ်ယူမှုအသုံးစရိတ်ကို အနုတ် ၅ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းအထိ လျော့ချသုံးစွဲခဲ့သည်။

၂၀၁၂-၂၀၂၁ ခုနှစ်များအတွင်း R & D အသုံးစရိတ်မြင့်တက်လာခြင်းမှာ အမေရိကန် အနေဖြင့် မျိုးဆက်သစ်နည်းပညာများအပေါ် အလေးထားလာခြင်းကို ညွှန်းဆိုကြောင်း SIPRI ၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်နှင့် လက်နက်ထုတ်လုပ်ရေး အစီအစဉ်မှ သုတေသီ Alexandra Marksteiner က သုံးသပ်ထားသည်။ အမေရိကန်အစိုးရသည် သူ၏ မဟာဗျူဟာ ပြိုင်ဘက်များအပေါ် စစ်ဘက်နည်းပညာအရ နှာတစ်ဖျားသာလွန်မှုအား ထိန်းသိမ်းထားလို သည်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေးအနက်ထား ပြောကြားသည်ဟု သူကဆိုသည်။

စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် ကာကွယ်ရေးဘတ်ဂျက် တိုးမြှင့်သုံးစွဲသည့် ရုရှား

ရုရှား၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၅ ဒသမ ၉ ဘီလီယံဖြစ်ရာ ၂ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်မှာ ယူကရိန်း နယ်စပ်တွင် ရုရှားတို့ တပ်အင်အားတိုးမြှင့်ချထားချိန်လည်း ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ သုံးနှစ်

ဆက်တိုက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မြင့်တက်ခြင်း ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် GDP ၏ ၄ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း ရောက်ရှိလာသည်။

ဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာသော ရေနံနှင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့မှရရှိသော ဝင်ငွေကြောင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် တွင် ရုရှားသည် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ကို တိုးမြှင့် သုံးစွဲနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ခရိုင်းမီးယား ကျွန်းဆွယ်အား သိမ်းပိုက်မှုကြောင့် အရေးယူပိတ်ဆို့ ခံရခြင်းနှင့် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့စွမ်းအင်ဈေးနှုန်း ကျဆင်းခြင်းတို့ကြောင့် ရုရှားကာကွယ်ရေးအသုံး စရိတ်သည် ၂၀၁၆ မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်များအတွင်း ကျဆင်း သွားခဲ့ရပါသည်။

စစ်လက်နက်ပစ္စည်းဝယ်ယူမှုနှင့် စစ်ဆင်ရေး အသုံးစရိတ်များ အပါအဝင်ဖြစ်သော ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ် လေးပုံသုံးပုံအတွက် အမျိုးသားကာကွယ် ရေး ဘတ်ဂျက်အား ပြင်ဆင်တိုးမြှင့်ပေးခဲ့သည်။ ထိုတိုးမြှင့်ပေးမှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၈ ဒသမ ၄ ဘီလီယံသို့ ရောက်ရှိပြီး ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကုန်တွင် သတ်မှတ်ခဲ့သည့် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ထက် ၁၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။

ယူကရိန်းသည်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ခရိုင်းမီးယားကျွန်းဆွယ် သိမ်းပိုက်ခံရပြီး နောက် ရုရှားအား ရင်ဆိုင်ရန်အတွက် ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ် ကို ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ခဲ့သည်။ ယူကရိန်း ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅ ဒသမ ၉ ဘီလီယံသို့ ကျဆင်းသွား သော်လည်း GDP ၏ ၃ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။

အာရှနှင့် သမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်းမှ အဓိက သုံးစွဲသူများ

ကမ္ဘာ့ဒုတိယအကြီးမားဆုံး အသုံးစရိတ် သုံးစွဲနေသည့် တရုတ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် အတွက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်အဖြစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၉၃ ဘီလီယံ ခွဲဝေသုံးစွဲခဲ့ သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်နှင့်

“ယူကရိန်းသည်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ခရိုင်းမီးယားကျွန်းဆွယ် သိမ်းပိုက်ခံရပြီးနောက် ရုရှားအား ရင်ဆိုင်ရန်အတွက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ကို ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ခဲ့သည်”

နှိုင်းယှဉ်ပါက ၄ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်အနေဖြင့် ၂၇ နှစ်ဆက်တိုက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေမှုသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ကုန်ဆုံးမည့် ၁၄ ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း၏ ပထမနှစ်လည်း ဖြစ်သည်။

ဂျပန်သည်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် ကနဦး ကာကွယ်ရေးဘတ်ဂျက်အဖြစ် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၇ ဘီလီယံအား ထပ်ဆောင်းပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွက် ကာကွယ် ရေး အသုံးစရိတ်မှာ ၅၄ ဒသမ ၁ ဘီလီယံဖြစ်လာရာ ၇ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ၁၉၇၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် သြစတြေးလျ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၁ ဒသမ ၈ ဘီလီယံဖြစ်ရာ ၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာခြင်းဖြစ်သည်။

တရုတ်၏ တောင်နှင့် အရှေ့တရုတ်ပင်လယ်များနှင့် ဝန်းကျင်တွင် လုပ်ဆောင်မှု များက ဂျပန်နှင့် သြစတြေးလျတို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများအတွက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်သုံးစွဲရန် အဓိက တွန်းအားဖြစ်လာသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သြစတြေးလျအား အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၂၈ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိ နျူကလီးယားစွမ်းအင်သုံး ရေငုပ်သင်္ဘောရှစ်စီး ပေးအပ်ရန်အတွက် သြစတြေးလျ၊ ယူကေနှင့် အမေရိကန်တို့က AUKUS သုံးနိုင်ငံလိုခြံရေး သဘောတူညီချက် ဖွဲ့စည်းလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။

အခြားထင်ရှားသည့် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုများ

အီရန်၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၄ ဒသမ ၆ ဘီလီယံ ဖြစ်ရာ လေးနှစ်တာကာလအတွင်း အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ အီရန် အစွလာမ်မစ် တော်လှန်ရေး အစောင့်တပ်ဖွဲ့ (Islamic Revolutionary Guard Corps) အတွက် အသုံးစရိတ်မှာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကထက်စာလျှင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၁၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာပြီး အီရန်တပ်မတော် တစ်ရပ်လုံး စုစုပေါင်း အသုံးစရိတ်၏ ၃၄ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။

မြောက်အတ္တလန္တိတ်စစ်စာချုပ်အဖွဲ့ (North Atlantic Treaty Organization-NA- TO)အဖွဲ့ဝင် ရှစ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၎င်းတို့တပ်မတော်များ၏ ကာကွယ်ရေးအသုံး စရိတ်အား GDP ၏ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းထက် ကျော်လွန်သုံးစွဲရန် လျာထားချက်အား ပြည့်မီကျော်လွန် ခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အောက် တစ်နိုင်ငံလျော့နည်းခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၄ နောက်ပိုင်း နှစ်နိုင်ငံ တိုးလာခြင်းဖြစ်သည်။

နိုင်ဂျီးရီးယား၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၅ ဘီလီယံဖြစ်ရာ ၅၆ ရာခိုင်နှုန်းတိုးမြှင့်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက် ဝါဒနှင့် ခွဲထွက်ရေးသူပုန်များ စသည့် များပြားလှသည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် ထိုသို့တိုးမြှင့်သုံးစွဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗဟိုနှင့် အနောက်ဥရောပတွင် သုံးစွဲမှုအများဆုံးဖြစ်သည့် ဂျာမနီသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၆ ဘီလီယံဖြစ်ရာ GDP ၏ ၁ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်သည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကြောင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ ၁ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း လျော့နည်းသွားသည်။

ဒသမ ၆ ဘီလီယံဖြစ်ရာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် ပဉ္စမမြောက် အသုံးစွဲဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ နောက်ဆုံး တရားဝင်ထုတ်ပြန်ထားသည့် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၄၃၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် အိန္ဒိယကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၆ ဒသမ ၆ ဘီလီယံဖြစ်ရာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် တတိယအများဆုံး ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ထက် ၀ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်ထက် ၃၃ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းကာကွယ်ရေးပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများကို အားပေးသည့်အနေဖြင့် ငွေလုံး ငွေရင်းသုံးငွေ၏ ၆၄ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ပြည်တွင်းထုတ် စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ရာခိုင်နှုန်း အပြောင်းအလဲများမှာ Real Term ဖြင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ဈေးနှုန်းသေ (Constant Price) ဖြင့် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကာကွယ်ရေးအသုံး စရိတ်များတွင် လစာနှင့်စရိတ်၊ အကျိုးခံစားခွင့်များ၊ စစ်ဆင်ရေးအသုံးစရိတ်များ၊ စစ်လက်နက် ပစ္စည်း ဝယ်ယူမှုများ၊ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ အုပ်ချုပ်မှု၊ အမိန့်ပေးကွပ်ကဲ မှုနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးစသည့် တပ်မတော်များ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် လက်နက်ဝယ်ယူမှု အသုံးစရိတ် (Arms Spending) ဟူသည့် ဝေါဟာရကို အသုံးပြုမည့်အစား ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် သို့မဟုတ် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ် (Military Expenditure) ဟူသော ဝေါဟာရကသာ ပိုမိုသဘာဝကျနေပေသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး

Source: World Military Expenditure Passes USD 2 Trillion for First Time

တရုတ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဝင်ငွေဖြောင့်နေသော
အမေရိကန် လက်နက်ကုန်သည်များ

၂၀၁၆

“စစ်ပွဲများကြောင့်ရရှိသော ဝင်ငွေလမ်းကြောင်း
ဖြောင့်နေစေရန်အတွက် အမေရိကန်၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ
စက်မှုလုပ်ငန်းကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် အမေရိကန်အစိုးရကို
အားတက်သရော ဆွယ်တရားဟောခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ကြောင်း
လေ့လာသုံးသပ်သူအချို့က ဆိုပါသည်။
၎င်းတို့၏ အဓိကနည်းလမ်းမှာ အမျိုးမျိုးသော
“ခြိမ်းခြောက်မှုသီအိုရီများ” ကို ဖန်တီးရန်ဖြစ်လေသည်”

လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း အမေရိကန် အခွန်ထမ်းပြည်သူများ၏ ချွေးနှံစာ အတော်များများမှာ လက်နက်ကုန်သည်များ၏ အိတ်ကပ်တွင်းသို့သာ သက်ဆင်းခဲ့ရလေသည်။

လနှင့်ချီကြာအောင်ဖြစ်ပွားနေသော ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခတွင် သံခင်းတမန်ခင်း ကြိုးပမ်းမှုများမှာ အရာမထင်ခဲ့သောကြောင့် ထိခိုက်သေဆုံးမှုနှင့် စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှုများကို မခန့်မှန်းနိုင်သေးချေ။ **“စစ်ပွဲတွင် အောင်နိုင်သူဟူ၍မရှိ”** ဟု လူအများက ပြောဆိုလေ့ရှိကြ သည်။ သို့ရာတွင် အမေရိကန်စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စက်မှုလုပ်ငန်းကြီးများအတွက်တော့ စစ်ပွဲ သည် အမြတ်အစွန်း ကြီးကြီးမားမားရရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ စတော့ခံရယ်ယာဈေးနှုန်းများကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် မဟာမဟာအခွင့်အရေးကြီးပင်။ စစ်ရေးပဋိပက္ခများနှင့် ပထဝီနိုင်ငံ ရေးတင်းမာမှုများသည် အမေရိကန်လက်နက်ကုန်သည်များအတွက် ငွေထုတ်စက်များပင် ဖြစ်တော့သည်။

အမြတ်အစွန်းရရှိရန် အခွင့်အလမ်းများကို ရင်ဝယ်ပိုက်ထားသော အမေရိကန်၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စက်မှုလုပ်ငန်းကုမ္ပဏီကြီးများက သံခင်းတမန်ခင်း ကြိုးပမ်းမှုများမှာ အကျိုးအမြတ်မရှိဟု တစ်စိတ်တစ်ဝမ်းတည်း သဘောပိုက်ထားကြလေသည်။

အမေရိကန်မီဒီယာများ၏ ဖော်ပြချက်အရ အမေရိကန် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စက်မှုလုပ် ငန်းကုမ္ပဏီကြီးဖြစ်သော Lockheed Martin Corporation ၏ အမှုဆောင်အရာရှိချုပ်ဖြစ်သူ James Taiclet က အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား အားပြိုင်မှုသည် ကာကွယ်ရေးဘတ်ဂျက်များ ကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေပြီး ကုမ္ပဏီအတွက်လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ကြဉ်းလာမည်ဖြစ်ကြောင်း ဇန်နဝါရီလအတွင်းပြောကြားခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ Raytheon နည်းပညာကုမ္ပဏီ၏

အမှုဆောင်အရာရှိချုပ် Gregory Hayes ကလည်း အရှေ့ရောပမှ တင်းမာမှုများသည် ကုမ္ပဏီ၏စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများကို ပြသနေခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရင်းနှီး မြှုပ်နှံသူများအား ပြောကြားခဲ့လေသည်။

မီဒီယာများ၏အဆိုအရ ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခစတင်ဖြစ်ပွားပြီဆိုကတည်းက အမေရိကန် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာကုမ္ပဏီကြီးများ၏ ရှယ်ယာတန်ဖိုးများ သိသိသာသာ မြင့်တက်လာခဲ့ကြောင်း သိရှိခဲ့ရသည်။ ယခုနှစ်အတွက် လက်ရှိအချိန်အထိ Lockheed Martin ၏ ရှယ်ယာများမှာ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိလည်းကောင်း Raytheon ၏ ရှယ်ယာများမှာ ၁၆ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း အထိလည်းကောင်း အသီးသီးမြင့်တက်လာခဲ့ပြီး Northrop Grumman နှင့် General Dynamics တို့၏ ရှယ်ယာများမှာလည်း အလားတူပင် တန်ဖိုး တက်လာခဲ့ကြသည်။

ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခစတင်ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ချက်ချင်းဆိုသလိုပင် ယူကရိန်းအား စစ်ရေးအကူအညီ အဖြစ် ဒေါ်လာသန်း ၃၅၀ ထောက်ပံ့သွားမည်ဖြစ် ကြောင်း အမေရိကန်က ကြေညာခဲ့လေသည်။ အမေရိကန် သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ယူကရိန်းအတွက် မတ်လ ၁၂ ရက် နေ့တွင် ဒေါ်လာသန်း ၂၀၀ နှင့် မတ်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် နောက်ထပ် ဒေါ်လာသန်း ၈၀၀ တန်ဖိုးရှိ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများကို ထောက်ပံ့ရန် ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ နောက်ထပ်ရန်ပုံငွေများကိုလည်း အသုံးပြုသွားဦးမည်ဖြစ်ပြီး ယူကရိန်းသို့ အကူအညီများ ပေးနိုင်ရေးအတွက် ဒေါ်လာ ၁၃ ဒသမ ၆ ဘီလီယံ သုံးစွဲသွားရန် ပြီးခဲ့သည့် မတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ဘိုင်ဒန်က လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုပေးခဲ့သည်။

ဘိုင်ဒန်အစိုးရသည် ယူကရိန်းကို ထောက်ပံ့ရန် အတွက် ဖေဖော်ဝါရီလမှစတင်ကာ စုစုပေါင်းဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၃၅ ဘီလီယံ ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန် ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်မှထုတ်ပြန်သည့် အစီရင်ခံစာ တစ်ခုအရ သိရှိရသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ပထဝီနိုင်ငံရေး တင်းမာမှု များ မြင့်မားလာသော ဂျာမနီနှင့် အခြားဥရောပ နိုင်ငံများ သည်လည်း ၎င်းတို့၏ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို

**“ရုရှား-ယူကရိန်း
ပဋိပက္ခသည်
နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏
ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်
တိုးမြှင့်ရန်အတွက်
အချက်ပေး
ခေါင်းလောင်းသံတစ်ခု
ဖြစ်လာသည်ဆိုခြင်းမှာ
သံသယဖြစ်ဖွယ်
မရှိချေ”**

ပြုပြင်ပြောင်းလဲလာခဲ့ပြီး အမေရိကန်၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ကုမ္ပဏီကြီးများအတွက် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းသစ်များ ဖန်တီးပေးခဲ့လေသည်။

ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခသည် နေတိုးအဖွဲ့ ဝင်နိုင်ငံများ၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်ရန်အတွက် အချက်ပေးခေါင်းလောင်းသံတစ်ခု ဖြစ်လာသည်ဆိုခြင်းမှာ သံသယဖြစ်ဖွယ် မရှိချေ။ မြောက်အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့သည် အမေရိကန် ထုတ်လက်နက်များကို အများအပြား အသုံးပြုလျက်ရှိပေရာ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်း ဝယ်ယူရေးစာချုပ်များကို လည်း အမေရိကန် ကော်ပိုရေးရှင်းများကသာ ဝေစုအများဆုံး ရရှိဦးမည်မှာ အသေအချာပင်ဖြစ်တော့သည်။

စစ်ပွဲများကြောင့်ရရှိသော ဝင်ငွေလမ်းကြောင်း ဖြောင့်နေစေရန်အတွက် အမေရိကန် ၏ စစ်ဘက် ဆိုင်ရာ စက်မှုလုပ်ငန်းကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် အမေရိကန် အစိုးရကို အားတက် သရော ဆွယ်တရားဟောခဲ့ကြ ခြင်းဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသုံးသပ်သူအချို့က ဆိုပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အဓိကနည်းလမ်းမှာ အမျိုးမျိုးသော “ခြိမ်းခြောက်မှုသီအိုရီများ” ကို ဖန်တီး ရန်ဖြစ်လေသည်။ “တရုတ်ခြိမ်းခြောက်မှုသီအိုရီ” ၏ လက်သည် တရားခံများမှာလည်း ၎င်းကုမ္ပဏီကြီးများပင်ဖြစ်ပေသည်။

အထူးသဖြင့် ၂၀၀၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ ၁၁ ရက် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်စဉ် အပြီး ၂၁ ရာစု၏ ပထမဆယ်စုနှစ် နှစ်စုအတွင်း အမေရိကန်၏ စစ်ရေးအသုံးစရိတ်များမှာ သိသိသာသာ တိုးမြှင့်လာခဲ့ကာ နောက်ဆုံးတွင် ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း လက်နက်ကုန်သွယ်မှုပါ တိုးတက်လာခဲ့တော့သည်။ ထိုဖြစ်ရပ် ကြောင့် မည်သူ့အမြတ်ထွက်သွားခဲ့သနည်းဟု မေးခွန်း ထုတ်သူ များစွာမရှိလှပေ။ အနှစ် ၂၀ ကျော် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သော “Global War on Terrorism” (GWOT) သည် အာဖဂန်နစ္စတန်၊ အီရတ်နှင့် အမေရိကန်တို့တွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြကုန်သော ပြည်သူများ အတွက် အကျိုးအမြတ် တစ်စုံတစ်ရာ ရရှိစေခဲ့ပါသလား။

အာဖဂန်နစ္စတန်စစ်ပွဲ စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ၂၀၀၁ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းမှစ၍ ပင်တဂွန်သည် စုစုပေါင်း ဒေါ်လာ ၁၄ ထရီလီယံကျော် သုံးစွဲခဲ့ပြီး ၎င်းအနက် တစ်ဝက်ခန့် သို့မဟုတ် သုံးပုံတစ်ပုံခန့်သည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ကန်ထရိုက်တာများလက်ထဲသို့ ရောက်ရှိသွားခြင်းဖြစ် ကြောင်း Brown University ၏ Watson Institute for International and Public Affairs က ထုတ်ဝေသည့်စာတမ်းအရ သိရှိရပါသည်။

ပြီးခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း ပင်တဂွန်စာချုပ်များအားလုံး၏ လေးပုံတစ်ပုံမှ သုံးပုံ တစ်ပုံအထိကို အမေရိကန်၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ကုမ္ပဏီ ၅ ခုဖြစ်သော Lockheed Martin, Boeing, General Dynamics, Raytheon နှင့် Northrop Grumman တို့ကသာ ရရှိခဲ့ကြသည်။ 9/11 ဖြစ်စဉ်အပြီး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် အမေရိကန်၏ စစ်ရေးအသုံးစရိတ်များ မြင့် တက်လာခြင်းအတွက် အကျိုးအမြတ်တစ်ခုတည်း ရရှိနေသူများသည် အဆိုပါလက်နက် ကုမ္ပဏီများသာ ဖြစ်သည်ဆိုခြင်းမှာ မြေကြီးလက်ခတ်မလွဲပင်ဖြစ်သည်။

တရုတ်ကိုအာရုံစိုက်ခြင်း

စစ်ပွဲများဖြစ်ပွားအောင်လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ ပထဝီနိုင်ငံရေး တင်းမာမှုများဖြစ်ပေါ်လာအောင် သွေးထိုးခြင်း၊ အမျိုးမျိုးအထွေထွေသော “ဆန့်ကျင်ဘက် မဟာဗျူဟာအင်အားစုများ”နှင့်

ပြိုင်ဘက်များ၊ “**ခြိမ်းခြောက်မှုသိအိုရီများ**” ဖန်တီးခြင်းတို့သည် ပင်တဂွန်နှင့် လက်နက်ကုန်သည်များအတွက် ရတနာပုံဆိုင်ရန် အရေးကြီးသော နည်းလမ်းများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အမေရိကန်အတွက် “**ထိပ်တန်းခြိမ်းခြောက်မှု**” တစ်ရပ်အဖြစ် ပုံဖော်ခံခဲ့ရလေသည်။

ပင်တဂွန်၏ ၂၀၂၂ အမျိုးသားကာကွယ်ရေး မဟာဗျူဟာ အစီရင်ခံစာတွင် တရုတ်၏ စစ်ရေးအင်အားနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး “**မဟာအင်အားကြီးပြိုင်ဆိုင်မှု**” ဟု ကင်ပွန်းတပ်ကာ အမေရိကန်၏လုံခြုံရေးနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအပေါ် အမေရိကန်၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ခြိမ်းခြောက်နေသော အကြီးမားဆုံး ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ် ရုပ်လုံးဖော်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် စစ်အသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်ရန်ရည်ရွယ်သော အမေရိကန်၏ “ခြိမ်းခြောက်မှု” အကဲဖြတ်သတ်မှတ်ချက်များသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ဝါဒအပါအဝင် မြောက်ကိုရီးယားနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံများကဲ့သို့ လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော စိန်ခေါ်မှုများအပေါ် အခြေခံထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ လျှော့မွေးဗာရာဏသီ ချဲ့ထားခြင်းသာဖြစ်လေသည်။

အမေရိကန် အမျိုးသားကာကွယ်ရေး မဟာဗျူဟာကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ၁၂ ဦး အနက် ၉ ဦးသည် ကာကွယ်ရေးစက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်ပတ်သက်နေကြောင်း ဝါရှင်တန်အခြေစိုက် Project On Government Oversight (POGO) က ဆိုပါသည်။ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းသည် အလဟဿပြုန်းတီးမှုများ၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများနှင့် အာဏာအလွဲသုံးစားလုပ်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးဖော်ထုတ်နေသည့် လွတ်လပ်သော ဘက်မလိုက် စောင့်ကြည့်လေ့လာရေး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ပတ်သက်ဆက်နွှယ်မှုများသည် ကော်မရှင်၏ ဆွေးနွေးသုံးသပ်ချက်များနှင့် ကောက်ချက်များအပေါ် ကြီးမားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိခဲ့မည်မှာ သေချာပါသည်။

ပင်တဂွန်၏ အသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် စစ်လက်နက်လုပ်ငန်း၏ လက်ခုပ်ထဲမှရေသဖွယ်ဖြစ်ချေသည်။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စက်မှုလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် ၂၀၀၁ ခုနှစ်ကတည်းကစတင်ကာ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အလှူငွေ ဒေါ်လာ ၂၈၅ သန်းအထိ သုံးစွဲခဲ့ကြောင်း၊ ထိုအထဲတွင် နိုင်ငံ၏ စစ်အသုံးစရိတ် ခွဲဝေလျာထားရေးအတွက် အာဏာအရှိဆုံးသူများဖြစ်ကြ သော ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်ပြီး သမ္မတလောင်းများ၊ ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌများ၊ အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော်တို့ရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် လျာထားရေးကော်မတီများအပေါ် အထူးတလည်အာရုံစိုက်၍ အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဝါရှင်တန်အခြေစိုက် အကျိုးအမြတ်မယူသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် Center for International Policy (CIP) ၏ လက်နက်နှင့်လုံခြုံရေး စီမံကိန်းညွှန်ကြားရေးမှူး ဖြစ်သူ William Hartung က ပြီးခဲ့သည့် စက်တင်ဘာလတွင်ထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံစာ၌ ရေးသားဖော်ပြခဲ့သည်။

ထို့အပြင် William Hartung ၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဝါရှင်တန်အခြေစိုက် အကျိုးအမြတ်မယူသည့် ဘက်မလိုက် လွတ်လပ်သောအဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် Opensecrets.org က ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာတစ်ရပ်ကိုကိုးကား၍ “အမေရိကန် လက်နက်ထုတ်လုပ်သူ

“လက်ရှိအခြေအနေမှာ
 ဘုရားလည်းဖူးရင်း
 လိပ်ဥလည်းတူးရင်း
 ဆိုရမည်ပင်
 ဖြစ်လေသည်။
 ဥပမာအားဖြင့်
 ယခင် အမေရိကန်
 ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး
 ငါးဦးတွင် လေးဦးမှာ
 ထိပ်တန်းစစ်လက်နက်
 ကန်ထရိုက်တာကြီးများသာ
 ဖြစ်ကြသည်”

များသည် ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုအတွင်း လွတ်တော်အမတ်များကို မဲဆွယ်စည်းရုံးရန်အတွက် ဒေါ်လာသန်းပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော် အသုံးပြုခဲ့ပြီး လွန်ခဲ့သည့် ငါးနှစ်အတွင်း တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ လော်ဘီ ၂၀၀ ကျော်ကို ငှားရမ်းအသုံးပြုခဲ့ကာ ထိုအရေအတွက်သည် လွတ်တော်အမတ်များ၏ အရေအတွက်ထက်ပင် ပို၍များသေးကြောင်း” ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

သာဓကများစွာအနက်မှ တစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြရသည်ရှိသော် အမေရိကန်ပူးတွဲ စစ်ဦးစီးချုပ် များအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Joseph Dunford သည် Lockheed Martin ၏ ပြဿနာပေါင်း သောင်းခြောက်ထောင်တက်နေသော F-35 တိုက် လေယာဉ်များကို အဓိက အားပေးသူဖြစ်ပြီး တပ်မှ ထွက်ပြီး များမကြာမီမှာပင် ကုမ္ပဏီ၏ ဘုတ်အဖွဲ့ ဝင်တစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ထိုကဲ့သို့သော အပြန်အလှန်အကျိုးပြု ဆက်သွယ်နေမှုများက အမေရိကန်၏ ကာကွယ်ရေးမူဝါဒ များနှင့် ပစ္စည်းဝယ်ယူရေးဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လူတစ်စုကောင်းစားရေးအတွက်လား သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော် ကောင်းစားရေးအတွက်လား အကြီးအကျယ် စောဒကတက်ဖွယ်ဖြစ်နေကြောင်း Hartung က POGO အစီရင်ခံစာကိုကိုးကား၍ ရေးသားဖော်ပြခဲ့သည်။

လက်ရှိအခြေအနေမှာ ဘုရားလည်းဖူးရင်း လိပ်ဥလည်းတူးရင်း ဆိုရမည်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ယခင် အမေရိကန် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ငါးဦးတွင် လေးဦးမှာ ထိပ်တန်းစစ်လက်နက် ကန်ထရိုက်တာကြီးများသာဖြစ်ကြသည်။

Hartung ၏ အစီရင်ခံစာအရ Donald Trump အစိုးရလက်ထက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးများဖြစ် သည့် James Mattis သည် General Dynamics ၏ ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ပြီး Patrick Shanahan သည် Boeing ၏ အမှုဆောင် အရာရှိဖြစ်ကာ Mark Esper သည် Raytheon ၏ အစိုးရဆက်ဆံရေး အကြီးအကဲဖြစ်လေသည်။

လက်ရှိ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဖြစ်သော Lloyd Austin သည်လည်း Raytheon ၏ ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရသည်။

လက်နက်ကုန်သည်များသည် ပင်တဂွန်ဘတ်ဂျက် မြှင့်တင်ရေးကို အားတက်သရော ထောက်ခံအားပေးသည့် တတ်သိပညာရှင်အဖွဲ့များအား ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ် ကြီးစွာသောလွှမ်းမိုးမှု ရရှိစေရန် ကြိုးပမ်းလေ့ရှိကြသော်လည်း အဆိုပါဖြစ်ရပ် ၏နောက်ကွယ်မှ အကျိုးစီးပွားများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း မရှိကြပေ။

၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း အမေရိကန်အစိုးရနှင့် ကာကွယ်ရေးကန်ထရိုက်တာ များသည် အမေရိကန်နိုင်ငံအတွင်းရှိ တတ်သိပညာရှင်အဖွဲ့ ၅၀ အတွက် ရန်ပုံငွေအဖြစ် အနည်းဆုံး ဒေါ်လာ သန်း ၁၀၀၀ အထိ ပေးအပ်ခဲ့ကြောင်း Center for International Policy (CIP) ၏ Foreign Influence Transparency Initiative ညွှန်ကြားရေးမှူးဖြစ်သူ Ben Freeman က University of Pennsylvania မှ ထုတ်ဝေသော Global Go To Think Tank Index report ကို ကိုးကား၍ ဖော်ပြခဲ့သည်။

အဆိုပါ ရန်ပုံငွေကို ထိပ်ဆုံးမှ အသုံးပြုကြသူများမှာ RAND ကော်ပိုရေးရှင်း၊ New American Security ဗဟိုဌာနနှင့် New America Foundation တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများမှာ သမုဒ္ဒရာထက်တွင် ပေါလောမျောနေသော ရေခဲတောင်ကြီး၏ ရေပြင်ထက်တွင်ပေါ်နေ သည့် ထိပ်ပိုင်းလေးမျှသာဖြစ်လေသည်။ ၎င်း၏အောက်ခြေရှိကြီးမားသော ပမာဏကြီးတစ်ခုကို အများသူငါ မမြင်နိုင်ပေ။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောရမည်ဆိုပါက “တရုတ်ခြိမ်းခြောက်မှု” သည် ပင်တဂွန်နှင့် လက်နက်ကုန်သည်များ၏ နောက်ထပ် ယိုးမယ်ဖွဲ့စရာ တစ်ခုမျှသာဖြစ်လေ သည်။ ထိုသို့ ယိုးမယ်ဖွဲ့ပြုစရာမရှိပါကလည်း ၎င်းတို့၏ အတောမသတ်နိုင်သော လောဘများကို ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ကြောင်း သက်သေပြ ရန် ခက်ခဲလိမ့်မည် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ကျော်စေ

<https://asiatimes.com/2022/04/how-us-arms-dealers-profit-from-china-threat/>

၂၁။ ဂျာနယ် (Gunboat Diplomacy) ၏ အဓိပ္ပာယ်
ဖော်ပြချက်

အဓိပ္ပာယ်

“စစ်သင်္ဘောသုံးစွဲရာတွင် အား နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအပေါ်
ဗိုလ်ကျစိုးမိုးမှုပုံစံတစ်ရပ်အဖြစ် ယူဆကြသည်။
အမေရိကန်ရေတပ်၏ ပင်လယ်ပြင်ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မှုကြောင့်
စစ်ရေးခေတ်လွန်ကာလတွင် စစ်သင်္ဘောသုံးစွဲရာတွင်
နည်းလမ်းအား ရေတပ်အင်အားအပေါ် အခြေတည်ကာ
ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုနေဆဲ ဖြစ်လေသည်”

နိုင်ငံတကာရေးရာတွင် စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာ (Gunboat Diplomacy) ဟူသည် သိသာထင်ရှားသည့် စစ်တပ်ခင်းကျင်းမှုကို အသုံးပြုပြီး လုပ်ဆောင်သည်။ ရန်လိုသည့် နိုင်ငံခြားရေးဝါဒ ဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် ရေတပ်အင်အားဖြင့်ဖြစ်ကာ အတင်းအဓမ္မ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်စေရန် စစ်မက်ပြုမည့် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် သွယ်ဝိုက် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

သမိုင်းကြောင်း

စစ်သင်္ဘောသံခင်းတမန်ခင်းအယူအဆသည် ၁၉ ရာစုနှောင်းပိုင်း အရင်းရှင်နယ်ချဲ့ ဝါဒခေတ်တွင် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အာရှ၊ အာဖရိကနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသ များတွင် ကိုလိုနီကုန်သွယ်ရေးအင်ပါယာများ ထူထောင်ရန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပအနောက် အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ပြိုင်ဆိုင်နေချိန်ဖြစ်သည်။ သမားရိုးကျအသုံးပြုသည့် သံတမန်ရေးရာနည်းနာများ အဆင်မပြေသည့်အခါ အင်အားကြီးနိုင်ငံများမှ စစ်သင်္ဘော အုပ်စုများသည် ပိုသေးငယ်သည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိသည့် နိုင်ငံများ၏ ကမ်းခြေတစ်ဝိုက် တွင် ရုတ်တရက်ပေါ်လာကာ စစ်ကစားလှုပ်ရှားလာကြသည်။ အရေးအခင်းအများစုတွင် ဤမင်းသားခေါင်းစွပ်ထားသည့် တည်ငြိမ်အေးဆေးစွာ စစ်အင်အားပြခြင်းသည် သွေးမြေမကျ စေဘဲ အလံဖြူပြုလာစေရန် လုံလောက်ပေသည်။

ရေတပ်ဗိုလ်မှူးချုပ် မက်သရူးပယ်ရီဦးဆောင်သည့် မဟာရစစ်သင်္ဘောအုပ်စုသည် စစ်သင်္ဘောသံခင်းတမန်ခင်း အစဦးခေတ်ကာလ၏ အကောင်းဆုံး၊ အထူးခြားဆုံး သာဓက

ဖြစ်သည်။ ၁၈၅၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ပယ်ရီသည် ဂျပန်နိုင်ငံ တိုကျိုပင်လယ်အော်ထဲသို့ အမည်းရောင် စစ်သင်္ဘောလေးစင်းဖြင့် ရွက်လွှင့်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ ရေတပ်မရှိသဖြင့် ဂျပန်နိုင်ငံသည် နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်အတွင်း အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်မှု ပြုလုပ်ရန် ပထမဆုံးအကြိမ်နိုင်ငံ၏ ပင်လယ် ဆိပ်ကမ်းများကိုဖွင့်ပေးရန် လျင်လျင်မြန်မြန် ခေါင်းညိတ်လိုက်ရသည်။

စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာနည်း၏ သတိပြုမှတ်သားဖွယ်ဥပမာတစ်ရပ်မှာ ၁၈၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဒွန်ပစ်ဖစ်ကို ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အေသင်မြို့တွင် ရန်ပြုအတိုက်အခိုက်ခံရသည့် ဂျီလ်ဘာရော်တာလူမျိုး (ဗြိတိသျှ လက်အောက်ခံလူမျိုး) ဖြစ်သော ဒေးဗစ်ပစ်ဖစ်ကိုအတွက် လက်တုံ့ပြန်ရန်နှင့် ၎င်းအတွက် အေ့တိုတုရင်အစိုးရမှ ကျေနပ်လောက်သည့် လျော်ကြေးပေးရေးမှာ နောက်ပိုင်းတွင် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ဂရိပိုင်ပရေးရပ်စ်ဆိပ်ကမ်းအား ပိတ်ဆို့ရန်အတွက် ဗြိတိသျှနိုင်ငံခြားရေးအတွင်းဝန် လော့ဒ်ပိလ် မာစတန်က ဘုရင့်တော်ဝင်ရေတပ်မှ ရေတပ်အုပ်တစ်အုပ်အား ခေါ်ယူအသုံးပြုခဲ့သည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံပြင်ပတွင် တပ်ဖြန့်ခွဲချထားနိုင်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်များက ယခုကဲ့သို့ ရိုးရိုးရှင်းရှင်း စစ်အင်အားခင်းကျင်းနိုင်မှုကြောင့် ရေတပ်အင်အားနှင့် ပင်လယ်ပြင် သြဇာဖြန့်ကြက်နိုင်မှုရှိသည့် နိုင်ငံများအား စစ်အခြေစိုက်စခန်းများ တည်ထောင်နိုင်စေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဒီဂိုဂါးစီးယားကျွန်း ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင် စီးပွားရေး အရ အသာစီးရရှိနိုင်သည့် ဆက်ဆံရေးအဖြစ် ဖြစ်ထွန်း နိုင်လေသည်။ တစ်ချိန်ကမူ စစ်သင်္ဘောသံတမန်နည်းလမ်းမှာ စစ်ရေးဆိုင်ရာအောင်မြင်မှုအပြင် ကုန်သွယ်ရေး မိတ်ဖက်အသစ်များ၊ ကိုလိုနီနယ်မြေအခြေစိုက်စခန်းများနှင့် အင်ပါယာချဲ့ထွင်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် စိုးမိုးမှုအားကောင်းသည့် နည်းလမ်းဖြစ်ခဲ့သည်။

**“တစ်ချိန်ကမူ
စစ်သင်္ဘော
သံတမန်နည်းလမ်းမှာ
စစ်ရေးဆိုင်ရာ
အောင်မြင်မှုအပြင်
ကုန်သွယ်ရေး
မိတ်ဖက်အသစ်များ၊
ကိုလိုနီနယ်မြေ
အခြေစိုက်စခန်းများနှင့်
အင်ပါယာချဲ့ထွင်မှုများ
လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက်
စိုးမိုးမှုအားကောင်းသည့်
နည်းလမ်းဖြစ်ခဲ့သည်”**

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာနည်းလမ်း ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာမှု

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၎င်း၏ ရာစုနှစ်ချီနေသည့် တစ်ကိုယ်တော်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒမှ စပိန်-အမေရိကန်စစ်ပွဲအား အကြောင်းပြုကာ နီးထလာခဲ့သည်။ စစ်ပွဲ၏နောက်ဆက်တွဲရလဒ်အနေဖြင့် အမေရိကန်သည် စပိန်ထံမှ ပေါ်တိုရီကိုနှင့် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစုဒေသထိန်းချုပ်ခွင့်အား ရရှိလာခဲ့လေသည်။ ကျူးဘားအပေါ် ၎င်း၏ စီးပွားရေးဓနအင်အားလွှမ်းမိုးနိုင်မှုလည်း ပိုမိုမြင့်တက်လာသည်။

၁၉၀၃ ခုနှစ်တွင် သမ္မတသီယိုဒိုရူးစဘွဲ့သည် ကိုလံဘီယာနိုင်ငံလက်အောက်မှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်နေကြသည့် ပနားမားတော်လှန်ရေးသမားများကို ထောက်ပံ့ရန်အတွက် စစ်သင်္ဘောအုပ်တစ်အုပ် စေလွှတ်ပေးခဲ့သည်။ စစ်သင်္ဘောများထံမှ ကျည်ဆန်တစ်တောင်ပင် မပစ်ဖောက်လိုက်ရသော်လည်း စစ်အင်အားခင်းကျင်းပြုသလိုက်ခြင်းသည် ပနားမားနိုင်ငံအား လွတ်လပ်ရေးရရှိရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ပနားမားတူးမြောင်းဖောက်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တူးမြောင်းထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့်တို့အား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ရရှိသွားခဲ့သည်။

၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင် သီယိုဒိုရူးစဘွဲ့၏ "မွန်ရိုးမူဝါဒ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်"သည် စစ်အင်အား အသုံးပြုခြင်းခြောက်မှုအား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီ၏ လက်နက်တစ်ရပ်အဖြစ် တရားဝင်ဖြစ်တည်လာစေသည်။ ထို့နောက် အမေရိကန်ရေတပ်တွင် တိုက်သင်္ဘောဆယ်စင်းနှင့် ကရူဇာစစ်သင်္ဘောလေးစင်းကို ထပ်မံဖြည့်တင်းပေးပြီး ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတစ်လွှားနှင့် ကာရော့ယန်ပင်လယ်အတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဩဇာအာဏာလွှမ်းမိုးမှု တည်ထောင်ရန် မျှော်မှန်းခဲ့သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက စစ်သင်္ဘောသံတမန်နည်းလမ်း ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်များ

တရားဝင်ကိုလိုနီပြုခြင်းမရှိဘဲ ဒိုမီနီကန်သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအကျိုးစီးပွားအပေါ် အမေရိကန်က လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်နေမှုအား အကာအကွယ်ပြုပေးရန်အတွက် ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင် သမ္မတရူးစဘွဲ့သည် စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာနည်းလမ်းကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ထိန်းချုပ်ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် ဒိုမီနီကန်သမ္မတနိုင်ငံသည် ၎င်းအပေါ် အကြွေးတင်ရှိနေသည့် ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီနိုင်ငံများအား အောင်အောင်မြင်မြင် ပြန်ပေးဆပ်နိုင်ခဲ့သည်။

၁၉၀၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၆ ရက်နေ့တွင် သမ္မတရူးစဘွဲ့သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ကြီးမားကြီးထွားနေသည့် ရေတပ်အင်အားကို တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် သိရှိရန် ခင်းကျင်းပြုခဲ့သည်။ သူ၏နာမည်ကျော် "အဖြူရောင်စစ်သင်္ဘောအုပ်ကြီး"တွင် အဖြူရောင်ဖိတ်ဖိတ်တောက်သုတ်ထားသည့် စစ်သင်္ဘော ၁၆ စင်း၊ ဖျက်သင်္ဘော ၇ စင်းဖြင့် ချီဆာပိမ်ပင်လယ်အော်မှ စတင်ရွက်လွှင့်ထွက်ခွာစေပြီး ကမ္ဘာတစ်ပတ်ရေကြောင်းခရီး ထွက်စေခဲ့သည်။ နောက်ထပ် ၁၄ လ ကျော်အကြာတွင် "အဖြူရောင် စစ်သင်္ဘောအုပ်ကြီး"သည် မိုင်ပေါင်း ၁၄၀၀၀ ကျော် ခရီးပေါက်ခဲ့ပြီး သမ္မတရူးစဘွဲ့၏ "တုတ်ကြီးကြီး"မူဝါဒ (Big Stick Policy)၏ အမှတ်အသားဖြစ်သည့် တိုက်ကြီးခြောက်တိုက်တွင်ရှိသည့် ဆိပ်ကမ်းပေါင်း

၂၀ သို့ လှည့်လည်ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အဆိုပါရေကြောင်းခရီးစဉ်မှာ အမေရိကန်ရေတပ်၏ ငြိမ်းချမ်းစဉ်ကာလ အကြီးမားဆုံးရရှိအောင်မြင်မှုများထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရလေ သည်။

၁၉၁၅ တွင် သမ္မတဝုဒ်ဒရီးဝီလ်ဆင်သည် ဟေတီနိုင်ငံတွင် ဂျာမနီမှရေငုပ်သင်္ဘော စခန်းများတည်ဆောက်နေခြင်းအား ဟန့်တားကာကွယ်ရန်ဟူသည့် တရားဝင်ဖော်ပြသော ရည်ရွယ်ချက်အတွက် မရိန်းကမ်းတက်တပ်ဖွဲ့များအား စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံက ရေငုပ်သင်္ဘောကျင်းများ တည်ဆောက်ရန်ရည်ရွယ်သည်ဖြစ်စေ၊ မရည်ရွယ်သည်ဖြစ်စေ ၁၉၃၄ ခုနှစ်အထိ မရိန်းကမ်းတက်တပ်ဖွဲ့များ ဟေတီတွင် ဆက်လက်စခန်းထိုင်ခဲ့ကြသည်။

အခြားသံတမန်နည်းလမ်းတချို့နှင့် မတူကွဲပြားမှု

စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာမှာ ကာကွယ်ရေးသံတမန်နည်းလမ်း (defence diplo- macy) နှင့် ကွဲပြားသည်။ နှစ်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံများစွာဆက်ဆံရေး တိုးတက်ဖြစ်ထွန်း ရေးအတွက် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများရရှိစေရန် ကာကွယ်ရေး နယ်ပယ်မှ အားကိုးအားထားစရာ နည်းလမ်းများအား ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် အသုံးပြုခြင်းအဖြစ် ကာကွယ်ရေးသံတမန်နည်းလမ်းအား နားလည်နိုင်လေသည်။ စစ်တပ်ရေးရာ သံတမန်နည်းလမ်း (military diplomacy) မှာ ၎င်း၏ပုံစံကွဲပြားခြင်းဖြစ်ပြီး စစ်သံမှူးများ၊ စစ်သံမှူးများနှင့်ဆက်စပ် သည့် လုပ်ဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍများကိုသာ အမှီသဟဲပြု အားထားလုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ် သည်။

ကာကွယ်ရေး သံတမန်နည်းလမ်းတွင် စစ်ရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု မပါဝင်ပေ။ သို့ရာတွင် ကာကွယ်ရေးနယ်ပယ်ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများဖြစ်သည့် နိုင်ငံတကာအမှုထမ်းအရာ ထမ်းများ အပြန်အလှန်လည်ပတ်မှု၊ စစ်သင်္ဘောနှင့် စစ်လေယာဉ်များ အလည်အပတ်သွား ရောက်မှု၊ ထိပ်သီးအဆင့် တွေ့ဆုံမှု (ဥပမာ- ဝန်ကြီးများနှင့် စစ်ဘက်အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီး များ)၊ လေ့ကျင့်ရေးဆိုင်ရာနှင့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများ၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာအခန်းကဏ္ဍ ပြုပြောင်းလဲမှုများ၊ နှစ်ဖက်စစ်တပ် တွေ့ဆုံပြောဆိုမှုများ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သည်။

စစ်သင်္ဘောသံခင်းတမန်ခင်းအား နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအပေါ် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးမှုပုံစံတစ်ရပ် အဖြစ် ယူဆကြသည်။ အမေရိကန်ရေတပ်၏ ပင်လယ်ပြင်ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မှုကြောင့် စစ်ရေး ခေတ်လွန်ကာလတွင် စစ်သင်္ဘောသံခင်းတမန်ခင်းနည်းလမ်းအား ရေတပ်အင်အားအပေါ် အခြေတည်ကာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုနေဆဲ ဖြစ်လေသည်။ အမေရိကန်အစိုးရသည် နိုင်ငံရပ်ခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတရားအယူအဆများအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်ရန်အတွက် ၎င်း တို့၏ အဓိကစစ်သင်္ဘောအုပ်များ၏ တည်နေရာအား မကြာခဏ ရွှေ့ပြောင်းတတ်သည်။

၁၉၉၀ ယူဂိုဆလစ်စစ်ပွဲအတွင်း ကလင်တန်အစိုးရမှ လုပ်ဆောင်သည့် အရေးပေါ် သံတမန်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ ပင်လယ်ပြင်မှ ပစ်လွှတ်သည့် တိုမဟော့ဒ်ဒုံးကျည် များနှင့် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမကသည့် စစ်အင်အားခင်းကျင်းမှုများ ပြသရာတွင် E-3 အေဝက်စ် ဝေဟင်ထောက်လှမ်းရေး ရေဒါယာဉ်အသုံးပြုခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ နိုင်ငံတော်အတွင်းဝန် (နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး)ရာထူးတာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်က ဟင်နရီကတ်ဆင်ဂျာ

သည် ထိုကဲ့သို့သော အယူအဆအား ယခုလိုအကျဉ်းချုံး သုံးသပ်ခဲ့သည်။ "လေယာဉ်တင် သင်္ဘောတစ်စင်းဆိုတာ သံတမန်ရေးရာတန်ခိုး တစ်သိန်းပဲလေ"။

စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာနည်းလမ်း အသုံးပြုခံရမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ

၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာဘုရင်၏လက်အောက်ခံ ရန်ကုန်မြို့ဝန်မှ လူသတ်မှုဖြစ်ပွား ခဲ့သည့် ဗြိတိသျှသင်္ဘောများမှ ကပ္ပတိန်နှစ်ဦးအား (တချို့သမိုင်းစာအုပ်များတွင် အခွန်ငွေ တိမ်းရှောင်မှုကြောင့်ဟု ဖော်ပြကြသည်) အရေးယူခဲ့သည်။ အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်လော့ဒ်ဒါလ ဟိုဇီက ရန်ကုန်မြို့ဝန်အား ရာထူးမှဖြုတ်ပစ်ရန်နှင့် အခြားတောင်းဆိုချက်များ မြန်မာတို့ထံ တောင်းဆိုလေသည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ ရန်လိုသည့်နောက်ဆက်တွဲပြဿနာများကို ကြိုတင် ခန့်မှန်းမိသည့် မြန်မာတို့က တောင်းဆိုချက်များကို လိုက်လျောပေးခဲ့သော်လည်း ရေတပ် ဗိုလ်မှူးချုပ် ဂျော့လမ်းဘတ် (Commodore George Lambert)က မြန်မာဘုရင်ပိုင်သင်္ဘောကို အတင်းအဓမ္မ သိမ်းပိုက်ခေါ်ဆောင်သွားပြီး ရန်ကုန်မြစ်ဝ၌ စစ်သင်္ဘောခြောက်စင်းဖြင့် ကျောက်ချပိတ်ဆိုလိုက်သည်။ ထို့နောက် ဗြိတိသျှတို့ဘက်က စစ်လျော်ကြေး တောင်းဆို ခြင်းအပါအဝင် မဖြစ်နိုင်သည့် တောင်းဆိုချက်များ ထပ်မံတောင်းဆိုတော့သည်။ ထိုဖြစ်ရပ်မှ အစပြု၍ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ဒုတိယစစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားခဲ့လေသည်။

စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာ၏ အနာဂတ်

၂၀ ရာစု အစဦးကာလများအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ စစ်တပ်အင်အား ကြီးထွားလာသည်နှင့်အမျှ ရူးစဘွဲ့၏ "တုတ်ကြီးကြီးမူဝါဒ" (စစ်သင်္ဘောသံတမန်နည်းလမ်းအား ဆန်းသစ်ထားခြင်း)အား "ဒေါ်လာသံတမန်ရေးရာ" (Dollar Diplomacy) နည်းလမ်းဖြင့် ခေတ္တခဏ အစားထိုးကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ "ကျည်ဆန်များအစား ဒေါ်လာများအစားထိုးသည့်" ပေါ်လစီတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး သမ္မတဝီလ်ယံဟောင်းဝဒ်တပ်ဖွဲ့က အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခဲ့ ခြင်း ဖြစ်သည်။ လက်တင်အမေရိကဒေသ၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့မှ တော်လှန်ရေးနှင့် စီးပွားရေးတည် ငြိမ်မှုမရှိခြင်းတို့အား ထိန်းကျောင်းဟန့်တားရာတွင် ဒေါ်လာသံတမန်ရေးရာနည်းလမ်း ကျရှုံးလာသောအခါ "စစ်သင်္ဘောသံတမန်ခင်း" နည်းလမ်းကို ပြန်လည်ကျင့်သုံးလာတော့ သည်။ ထို့နောက် နိုင်ငံခြားရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ အငြင်းပွားမှုများအား အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု မည်သို့မည်ပုံ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းမလဲဆိုသည့်အပေါ်တွင် အဓိကကျသည့် အခန်း ကဏ္ဍသို့ ရောက်လာခဲ့သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်ကာလများတွင် ဆိုဗီယက်တို့၏ စစ်အေး တိုက်ပွဲဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ကွန်မြူနစ်ဝါဒပြန့်ပွားလာမှုများအား တန်ပြန်ရန်ရည်ရွယ် ကာ ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစုတို့ရှိ ရေတပ်အခြေစိုက်စခန်းများသည် ရေတပ်စခန်းပေါင်း ၄၅၀ ကျော်နှင့် ချိတ်ဆက်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကွန်ရက်အဖြစ် ကြီးထွားကျယ်ပြန့်လာသည်။

အမေရိကန်ရေတပ်၏ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်လှုပ်ရှားနိုင်မှု၊ ရွေ့လျားချိတ်ဆက်နိုင်မှု၊ အလွန်တောင့်တင်းသည့် ရေတပ်အင်အား စသည်တို့အပေါ် ယနေ့ခေတ်တွင် စစ်သင်္ဘော သံတမန်ရေးရာက အဓိကအားဖြင့် ဆက်လက်အခြေခံနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဝုဒ်ဒရီးဝီလ်ဆင်

လက်ထက်မှစပြီး သမ္မတအားလုံးနီးပါးမှာ တိုင်းတစ်ပါးအစိုးရတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များအပေါ် အတန်ငယ်မျှသာ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

သမ္မတလန်ဒန်ဘီဂျွန်ဆင်၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခဲ့သူ၊ ဂျင်မီကာတာ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေးအဖြစ် ၁၉၇၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၁ ခုနှစ်ထိ လုပ်ကိုင်ခဲ့သူ ဘရာဇစ်ဇင်စကီးက ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် စစ်သင်္ဘောသံခင်းတမန်ခင်း ပေါ်လစီအပေါ် အကျဉ်းချုံးသုံးသပ်ခဲ့သည်။ "အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရဲ့ အလားအလာပြိုင်ဘက်မှာ တချို့သောကိစ္စများမှာ အင်အားကြီးလာပြီဖြစ်ကြောင်း"၊ "အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေနဲ့ နိုင်ငံ ရပ်ခြားရေတပ်စခန်းများမှ ပြန်လည်ရွှေ့ပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်း ပြုသင့်ကြောင်း" သတိပေးခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းတချို့နှင့် စစ်သင်္ဘောသံခင်းတမန်ခင်း ကျင့်သုံးမှုများ

၁၉ ရာစု

(၁) **ဘိန်းစစ်ပွဲများ (၁၈၄၀၊ ၁၈၅၆)**၊ အနောက်အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်ပြည် ချင်မင်းဆက် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဘိန်းစစ်ပွဲနှစ်ခုလုံးတွင် မြစ်ကြောင်းများအား စစ်သင်္ဘောများနှင့် ပိတ်ဆို့ကာ တရုတ်တို့၏ ကုန်သွယ်ရေးအား အထိနာစေခြင်း။

(၂) **ခုတီယအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ် (၁၈၅၂)**၊ မြန်မာပြည်အား ဆက်လက်သိမ်းပိုက်ရေးအတွက် ဗြိတိသျှရေတပ်မှ ရန်ကုန်မြစ်ဝတွင် ကျောက်ချပြီး စစ်အင်အားခင်းကျင်းပြသခြင်း။

(၃) **ဂျပန်၏ တံခါးပိတ်ဝါဒအား အသွင်ပြောင်းစေခြင်း (၁၈၅၃-၅၄)**၊ အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံကုန်သွယ်ရေးလုပ်ဆောင်စေရန် ရေတပ်ဗိုလ်မှူးချုပ် မက်သရူးစီပယ်ရီနှင့် မဟူရာသင်္ဘောအုပ်များက ခြိမ်းခြောက် တိုကျိုပင်လယ်ပြင်တွင် စစ်အင်အားပြသမှု။

(၄) **ခရစ္စတီး အရေးအခင်း (၁၈၆၁-၁၈၆၅)**၊ ဗြိတိသျှသင်္ဘောများအပေါ် အရေးယူခြင်းအား တုံ့ပြန်သည့်အားလျော်စွာ သံအမတ်ခရစ္စတီး၏ အမိန့်ပေးညွှန်ကြားမှုဖြင့် ဗြိတိန်ရေတပ်က ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် ဘရာဇီးကုန်တင်သင်္ဘောများအား ဖမ်းဆီးသိမ်းပိုက်ခြင်း။

(၅) **တုန်ကင်းစစ်သင်္ဘောအုပ် (၁၈၈၃)**၊ တုန်ကင်းမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတစ်လျှောက် ပြင်သစ်တို့လွှမ်းမိုးနိုင်ရေးအတွက် စစ်သင်္ဘောများနှင့် စုစည်းထားသည့် စစ်သင်္ဘောအုပ်။

၂၀ ရာစုအတွင်း

(၁) **အဖြူရောင်တိုက်သင်္ဘောအုပ် (၁၉၀၇)**၊ အဖြူရောင်တိုက်သင်္ဘော ၁၆ စင်းဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ပတ်ရေကြောင်း ခရီးထွက်ကာ အမေရိကန်၏ ရေတပ်အင်အားကို ခင်းကျင်းပြသခြင်း။

(၂) **ဗာရာဓရုဇ်အား သိမ်းပိုက်မှု (၁၉၁၄)**၊ အမေရိကန်၏ လက်နက်ရောင်းဝယ်မှုအား ပိတ်ဆို့မှုပြုနေသည့် ဗာရာဓရုဇ်ဆိပ်ကမ်းအား သိမ်းပိုက်ခြင်း။

(၃) **ဗင်းတော့ချ်စစ်ဆင်ရေး (၁၉၆၁)**၊ အိမ်နီးချင်း အီရတ်နိုင်ငံက ခြိမ်းခြောက်မှုပြုနေသည့် လွတ်လပ်ရေးရခါစ ကူဝိတ်နိုင်ငံအား ကူညီပေးရန် ယူကေနိုင်ငံမှ စစ်အင်အားစေလွှတ်ပေးပို့ခြင်း။

(၄) **အရှေ့ပါကစ္စတန် လွတ်မြောက်ရေးစစ်ပွဲ (၁၉၇၁)**၊ အရှေ့ပါကစ္စတန်၏ ဆိပ်ကမ်းများ အား အိန္ဒိယရေတပ် လေယာဉ်တင်သင်္ဘော ဗစ်ကရမ် (R11)ဖြင့်ပိတ်ဆို့ကာ စစ်ပွဲအား လျင်လျင်မြန်မြန် အဆုံးသတ်စေခြင်း။

၂၁ ရာစုအတွင်း

စပရတ်တလေကျွန်းစု အရေးအခင်း၊ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်းတည်ရှိပြီး တရုတ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်ဝမ်၊ မလေးရှား၊ ဗီယက်နမ်၊ ဘရူနိုင်းနိုင်ငံတို့အကြား ပိုင်ဆိုင်မှုအငြင်းပွားနေသည့် ကျွန်းစုများအနီးတစ်ဝိုက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက လူလုပ်ကျွန်းတုများ တည်ဆောက်နေခြင်း။

နိဂုံးချုပ်သုံးသပ်ချက်

စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာနည်းမှာ ၁၈ ရာစုမှအစပြုကာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ နယ်ချဲ့ရာတွင် အထောက်အကူပြုရန် သုံးစွဲခဲ့ကြသည့် သံတမန်နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိ အချိန်ထိ ခေတ်တိမ်မသွားသည့် သံတမန်နည်းလမ်းဖြစ်သည့်အပြင် ၂၀ ရာစုနှောင်းပိုင်းထိ တချို့သော ကမ္ဘာ့အရေးအခင်းများတွင် ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေကြဆဲဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နိုင်ငံတို့အပြင် တခြားသော အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ပုံစံတူကူးချပြီး အသုံးပြုလာကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်း၏ ဩဇာအာဏာထူထောင်ရာတွင် တခြားသောသံတမန်နည်းလမ်းအသစ်များ မသုံးစွဲနိုင်သည့်အခါမျိုး၊ **"အရင်လိုလမ်းအိုလိုက်"** အနေအထားဖြစ်လာသည့်အခါမျိုးတွင် သမ္မတရူးစဘွဲ့ကဲ့သို့ တစ်နည်းတစ်ဖုံဆန်းသစ်စေပြီး ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဇေယျ

www.thoughtco.com ၌ November 22,2019 ရက်နေ့တွင် Robert Longley ရေးသားခဲ့သည့် Gunboat Diplomacy: Teddy Roosevelt's 'Big Stick' Policy ဆောင်းပါးအား အခြေခံပြီး အင်တာနက်မှရရှိသည့် အချက်အလက်များနှင့် ပေါင်းစပ်ရေးသားသည်။

ရုရှား-ယူကရိန်း စစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ

၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၁၆ ရက်နေ့မှ

“ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍
၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၁၆ ရက်နေ့မှ
မေ ၁၁ ရက်နေ့အတွင်း
ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
ရက်စွဲအလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်”

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၆

ယူကရိန်းအနေဖြင့် ကြားနေရေးမူဝါဒကို ကျင့်သုံးမည်ဆိုပါကအပြန်အလှန်အားဖြင့် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များဆုတ်ခွာပြီး လုံခြုံရေးအာမခံချက်ပေးမည့် ကိစ္စကို ဆွေးနွေးနေကြကြောင်း ရုရှားနှင့် ယူကရိန်း စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးမှူးများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၇

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် မြို့တော် Kyiv တွင် စစ်ဆင်ရေးပြုလုပ်နေမှုကို ချက်ချင်းရပ်တန့်ရန် ကုလသမဂ္ဂထိပ်တန်းတရားရုံးက အမိန့်ချမှတ်ခဲ့မှုကို ရုရှားအစိုးရက ပယ်ချခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၈

အစောပိုင်း နှစ်ရက်က Mariupol မြို့ မြို့နီစီပယ်ပြဇာတ်ရုံ အပျက်အစီးများကြားမှ လူပေါင်း ၁၃၀ ကို ကယ်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပြီး အပျက်အစီးများကြားတွင် ရာနှင့်ချီ၍ ပိတ်မိနေနိုင်ကြောင်းလည်း သတိပေး ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၉

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် ယူကရိန်းကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်မှာ သီတင်းသုံးပတ် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ယူကရိန်းလေပိုင်နက်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း မရှိသည့်အတွက် ရုရှားတို့၏ စစ်ဆင်ရေးတိုးတက်မှုမရှိကြောင်း ဗြိတိန်ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၀

ရုရှားတို့၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရပ်သား ၄၀၀ ခန့် ခိုလှုံနေသည့် အနုပညာကျောင်းတစ်ကျောင်း ပျက်စီးခဲ့သည်။ ယူကရိန်းတွင် နိုင်ငံအတွင်းမှ ထွက်ခွာသွားသူများအပါအဝင် အိုးအိမ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးသူ ၁၀ သန်းကျော်ရှိကြောင်း ကုလသမဂ္ဂက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၁

Mariupol မြို့တွင် လက်နက်ချရန် ရုရှားတပ်ဖွဲ့၏ ရာဇသံပေးမှုကို ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များက ပယ်ချခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၂

ယူကရိန်းတွင် ဓာတုနှင့် ဇီဝလက်နက်များရှိကြောင်း သမ္မတပူတင်က အခိုင်အမာပြောဆိုနေခြင်းသည် ၎င်းအနေဖြင့် အဆိုနှစ်မျိုးလုံးကို အသုံးပြုရန် စဉ်းစားနေခြင်းဖြစ်ကြောင်း သမ္မတတိုင်ဒန်က ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၃

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား မြို့တော် Kyiv အရှေ့ဘက်မျက်နှာစာတွင် ပြန်လည်တွန်းလှန်နိုင်ခဲ့ကြောင်း၊ ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် ယူကရိန်းအရှေ့ပိုင်း ဒွန်းဘက်ဒေသတွင် တိုက်ခိုက်မှုများ ဖိဖိစီးစီးပိုမိုလုပ်ဆောင်လာကြောင်း အမေရိကန်ကာကွယ်ရေး အဆင့်မြင့်အရာရှိတစ်ဦးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၄

ရုရှားရေတပ်သင်္ဘောတစ်စီးပေါ်တွင် ပေါက်ကွဲမှုဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အဆိုပါသင်္ဘောကို Tochka Ballistic မစ်ဆိုင်းဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များက အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါသင်္ဘောကို လိုက်ပါခြံရံပေးသည့် အခြားသင်္ဘောနှစ်စင်းမှာလည်း ဆိပ်ကမ်းမှ အမြန်ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၅

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် မြို့တော် Kyiv ၏ အရှေ့ဘက်သို့ ချဉ်းကပ်လာသည့် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များကို တန်ပြန်တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး နေရာအချို့ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ယူကရိန်းတို့၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိသော မြို့အများစုသည် ရုရှားတို့၏ လက်နက်ကြီးပစ်ခတ်မှုများကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၆

Kakariv, Bucha, Irpin, Bilohorodka အပါအဝင် မြို့တော်၏ အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်ရှိ ဆင်ခြေဖုံးဒေသများတွင် တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ မြို့တော် Kyiv ၏ မြောက်ဘက် အသိမ်းပိုက်ခံထားရသည့် Slavutyich မြို့တွင် ဒေသခံများက လမ်းပေါ်ထွက် ဆန္ဒပြမှုများ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် မြို့ထဲတွင် ယူကရိန်းစစ်သားများမရှိပါက ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့်လည်း ဆုတ်ခွာ

ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း သဘောတူညီခဲ့သည်။ သို့သော် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Slavutych မြို့အပြင်ဘက်တွင် စစ်ဆေးရေးဂိတ်တစ်ခုကို ဖွင့်လှစ်ထားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၇

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Lutsk, Kharkiv, Zhytomyr, Rivne မြို့များအပါအဝင် ယူကရိန်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ရုရှားမြေပြင်တပ်ဖွဲ့များ၏ တိုးစစ်တုံ့ဆိုင်ရေးခြင်းမှာ မြို့တော်၏ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို ပိတ်ဆို့ရန် Kyiv မြို့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လမ်းကြောင်းတစ်ခုတည်ဆောက်ရန်နှင့် ပြန်လည်စုဖွဲ့ရန် ကြိုးစားနေခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူကရိန်းကာကွယ်ရေးအရာရှိများက သတင်းထုတ်ပြန်ထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၈

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ရုရှားကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော ခွဲထွက်ရေးသမားများ ပြန်လည်စုဖွဲ့မှုများ ပြုလုပ်နေပြီး ယူကရိန်းတွင် မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်တိုက်ခိုက်မှုများ ပိုမိုပြုလုပ်ရန် ကမ်းရိုးတန်းနှင့်နီးစပ်သော Black နှင့် Azov ပင်လယ်ထဲတွင် စစ်သင်္ဘောများ ပိုမိုစေလွှတ်နေကြောင်း ယူကရိန်းကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၉

ရုရှားနှင့် ယူကရိန်း စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးမှူးများသည် တူရကီနိုင်ငံ အစ္စတန်ဘူမြို့တွင် လူချင်းတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ယူကရိန်းဘက် ကြားနေရေးမူဝါဒချမှတ်ထားကြောင်းနှင့် အပြန်အလှန်အားဖြင့် လုံခြုံရေးအာမခံချက်ပေးရန် တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၀

တပ်ဖွဲ့များ ပြန်လည်စုဖွဲ့နိုင်ရေး မြို့တော် Kyiv နှင့် Chernihiv မြို့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် စစ်ရိုက်လျှော့ချခြင်းသည် ဒွန်းဘက်ဒေသတွင် အာရုံစိုက်ရန်ဖြစ်ကြောင်း ရုရှားစစ်ဘက်က အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သည်။ ရုရှားတပ်ဖွဲ့များ အစုအဖွဲ့အလိုက် ရုပ်သိမ်းသည့် မည်သည့်လက္ခဏာမျိုးမှ မတွေ့ရကြောင်း၊ ဒဏ်ရာရသည့် တပ်ဖွဲ့တချို့ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာသည်ကိုသာ တွေ့ရကြောင်း ယူကရိန်းကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနကလည်း ထုတ်ပြန်ပြောဆိုထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၁

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ဒွန်းဘက်ဒေသနှင့် Kharkiv တောင်ဘက်ရှိ Izium, Chernihiv နှင့် Kyiv ဒေသများတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ တိုးမြှင့်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်အများစုသည် Chernobyl နျူကလီးယားစက်ရုံမှ ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းသွားပြီဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းနိုင်ငံပိုင် နျူကလီးယားကုမ္ပဏီ Energoatom က ပြောဆိုသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁

ယူကရိန်းစစ်လေယာဉ်နှစ်စင်းသည် ရုရှားနိုင်ငံအတွင်း ပျံသန်းပြီးနောက် Belgorod မြို့ရှိ လောင်စာသိုလှောင်ရုံတစ်ခုကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ လုံခြုံရေးကင်မရာ များ၏ ပြကွက်အရ ဝေဟင်မှ အနိမ့်ပျံသန်းပြီး ဒုံးကျည်ဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပုံရပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂

ရုရှားတို့ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် မစ်ဆိုင်ဒုံးဒုံးကျည်များသည် ဧပြီလ ၂ ရက်နေ့ အစောပိုင်းတွင် ယူကရိန်းနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းရှိ Poltava နှင့် Kremenchuk မြို့များရှိ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် လူနေအိမ်များကို ထိမှန်ပျက်စီးခဲ့ကြောင်း Poltava မြို့ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး Dmytro Lunin က ပြောဆိုသည်။ Poltava မြို့သည် Poltava ဒေသ၏ မြို့တော်ဖြစ်ပြီး Kremenchuk သည် အဆိုပါဒေသရှိ မြို့ကြီးများအနက် တစ်မြို့အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၃

Bucha မြို့တွင် လူသေအလောင်းများ တွေ့ရသည်ဟု သတင်းများ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ အနည်းဆုံး ၂၀ ဦးမှာ ယူကရိန်းနိုင်ငံသား အရပ်သားများဖြစ်ကြောင်း သတင်းထောက်များကိုယ်တိုင် မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ Bucha မြို့တော်ဝန်၏ ပြောဆိုချက်အရ လူသေအလောင်း ၂၈၀ အစုလိုက် အပြုံလိုက် မြှုပ်နှံထားသည်ဟု ဆိုပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၄

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးကမူ ရုရှားသမ္မတပူတင်ကို လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့ပြီး အနောက်နိုင်ငံများ၏ ရုရှားအပေါ် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများသည် လုံလောက်မှုမရှိကြောင်းလည်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၅

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် Bucha မြို့တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီတွင် မိန့်ခွန်းပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၆

ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခကိုရပ်တန့်အောင် ထိထိရောက်ရောက် မစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းအတွက် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများကို ပုဂံလှာမင်းမင်းကြီး ဖရန်စစ်က ဝေဖန်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၇

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် Mykolayiv, Kharkiv, Zaporizhzhia နှင့် Chuhuiv စသည့် ယူကရိန်းမြို့များရှိ လောင်စာဆီသိုလှောင်ရုံလေးခုကို မစ်ဆိုင်ဒုံးဒုံးကျည်များဖြင့် ပစ်ခတ်ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက

သတင်းထုတ်ပြန်သည်။ ယူကရိန်းနိုင်ငံအနေဖြင့် လေကြောင်းကာကွယ်ရေးစနစ်များနှင့် လက်နက်ကြီးအကူအညီများ ပိုမိုလိုအပ်ကြောင်း ယူကရိန်းသမ္မတဇေလန်းစကီးက ဂရိလွတ်တော်တွင် မိန့်ခွန်းပြောကြားစဉ် ထည့်သွင်းပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၈

Odessa မြို့အနီးရှိ နိုင်ငံခြားသား ကြေးစားစစ်သားများအတွက် လေ့ကျင့်ရေးစင်တာတစ်ခုကို ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၉

ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်သည် ရုရှားကြည်းတပ် တောင်ပိုင်းစစ်ဒေသအကြီးအကဲဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Aleksandr Dvornikov အား ယူကရိန်းစစ်ဆင်ရေးအကြီးအကဲအဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ဆီးရီးယားနိုင်ငံအတွင်း ရုရှားတပ်ဖွဲ့များ စစ်ဆင်ရေးပြုလုပ်ခဲ့စဉ်က နာမည်ရခဲ့သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၀

ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်း Velykyi Burluk မြို့မှ Kharkiv မြို့ဆီသို့ ဦးတည်ချီတက်လာသော ရုရှားတပ်ဖွဲ့ယာဉ်တန်းသည် ရှစ်မိုင်ခန့်ရှည်လျားကြောင်း ပြိုဟ်တုမှပေးပို့သည့် ဓာတ်ပုံများအရ သိရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၁

Dnipro မြို့တောင်ပိုင်း ဆင်ခြေဖုံးဒေသရှိ ပင်လယ်ပြင်အခြေစိုက် အဆင့်မြင့် Kalibr မစ်ဆိုင်းဒုံးကျည်များသည် ဥရောပနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက ယူကရိန်းကို ထောက်ပံ့ထားသော S-300 လေယာဉ်ဖျက် မစ်ဆိုင်းဒုံးကျည်စခန်းမှ အရေးကြီးအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၂

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Mariupol မြို့ရှိ ယူကရိန်းစစ်တပ်နှင့် အရပ်သားများအပေါ်သို့ လေယာဉ်ပေါ်ကနေ အမျိုးအမည်မသိ အရာတစ်ခု လွှတ်ချခဲ့ကြောင်း သတင်းတစ်ရပ် ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၃

ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ရပ်အရ ယူကရိန်းအမှတ် (၃၆) မရိန်းတပ်မှ အရာရှိ ၁၆၂ ဦးအပါအဝင် စစ်သည် ၁၀၂၆ ဦးတို့သည် ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သည့် Mariupol မြို့တွင် လက်နက်ချခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ယူကရိန်းကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနကမူ အဆိုပါသတင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ခု ထုတ်ပြန်ခြင်း မရှိပါ။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၄

ရုရှားရေတပ်သင်္ဘော Moskva သည် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ပင်လယ်နက်အတွင်း နစ်မြုပ်ခဲ့သည်။ လက်နက်အပြည့်တပ်ဆင်ထားသော ယူကရိန်းတိုက်လေယာဉ်နှစ်စင်းသည် ရုရှားလေပိုင်နက်အတွင်း ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး Bryansk Oblast မြို့ရှိ လူနေအဆောက်အအုံများပေါ်တွင် အနည်းဆုံးလေကြောင်း တိုက်ခိုက်မှု ခြောက်ကြိမ် ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၅

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်း Mi-8 ရဟတ်ယာဉ်တစ်စီးကို ၎င်းတို့၏ S-400 ကာကွယ်ရေးစနစ်အား အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၆

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Kyiv မြို့ရှိ လက်နက်ကြီးထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံတစ်ခု အဆောက်အအုံများနှင့် Mykolaiv မြို့ရှိ စစ်လက်နက်ပြင်ဆင်ရေး စက်ရုံတစ်ရုံကို တာဝေးပစ်လက်နက် အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၇

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Kyiv ဒေသရှိ လက်နက်သိုလှောင်သည့် စက်ရုံသို့ ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၈

ဒေသအဆင့်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး Maksym Kozytskyy ၏ ပြောဆိုချက်အရ Lviv မြို့ကို မစ်ဆိုင်ခုံးကျည်ငါးလုံး ထိမှန်ခဲ့ပြီး မစ်ဆိုင်ခုံးလုံးမှာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံကို ထိမှန်ပျက်စီးစေခဲ့ကာ တစ်လုံးမှာ တာယာဆိုင်တစ်ဆိုင်ကို ထိမှန်ခဲ့ရာ အရပ်သားတချို့ သေကျေခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၁၉

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် Kreminna မြို့ကိုသိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် အဆိုပါမြို့မှဆုတ်ခွာသွားပြီဖြစ်ကြောင်း Luhansk ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး Sehly Haidal က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၀

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းစစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စက်ရုံ ၁၀၅၃ ရုံကို ညလုံးပေါက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၁

Mariupol မြို့ရှိ သံနှင့်သံမဏိစက်ရုံကို ရှင်းလင်းရန် အချိန်သုံးရက် လေးရက်ယူရမည်ဖြစ်ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Sergel Shoigu က

ရုပ်သံအစည်းအဝေးတစ်ခုတွင် တင်ပြခဲ့ရာ သမ္မတပူတင်က ယင်းစစ်ဆင်ရေးမှာ လက်တွေ့မကျကြောင်းနှင့် စက်ရုံကို ပိတ်ဆို့ထားရန်သာ အမိန့်ပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၂

ယူကရိန်းနိုင်ငံအား တိုက်ခိုက်ရသည့် ဒုတိယအဆင့်ရည်ရွယ်ချက်မှာ ယူကရိန်းနိုင်ငံတောင်ပိုင်းနှင့် ဒွန်းဘက်ဒေသကို အပြည့်အဝထိန်းချုပ်ရန် Transnistria နှင့် ကုန်းလမ်းဆက်သွယ်ရေး တည်ဆောက်ရန်ဖြစ်ကြောင်း ရုရှားဗဟိုစစ်တိုင်း ဒုတိယအကြီးအကဲဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ် Rustam Minnekayev က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၃

ယူကရိန်းကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ထောက်လှမ်းရေးရုံး၏ ပြောဆိုချက်အရ ယူကရိန်းကြည်းတပ်သည် အသိမ်းပိုက်ခံ Kherson မြို့အနီးရှိ ရုရှားစစ်အခြေစိုက်စခန်းတစ်ခုကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း၊ အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုအတွင်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနှစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး တစ်ဦးဒဏ်ရာရဖွယ်ရှိကြောင်း သိရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၄

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် လက်နက်ကြီးများ သိုလှောင်ထားသော ယူကရိန်းစစ်ရေးပစ်မှတ် ၉ ခုကို ညလုံးပေါက်တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၅

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းစစ်အခြေစိုက်စခန်းများနှင့် Dnipro မြစ်အနီးရှိ Kremenchuk ရေနံချက်စက်ရုံတို့ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များကို လက်နက်များထောက်ပံ့နေသည့် ဘူတာရုံ ခြောက်ခုကိုလည်း တာဝေးပစ်လက်နက်များ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၆

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းစစ်အခြေစိုက်စခန်းများနှင့် Dnipro မြစ်အနီးရှိ Kremenchuk ရေနံချက်စက်ရုံတို့ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များကို လက်နက်များ ထောက်ပံ့နေသည့် ဘူတာရုံခြောက်ခုကိုလည်း တာဝေးပစ်လက်နက်များ အသုံးပြု တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၇

ယူကရိန်းနယ်စပ်ရှိ ရုရှားပြည်နယ်များတွင် ပေါက်ကွဲမှုတချို့ ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း၊ ဒေသတွင်းရှိ လက်နက်သိုလှောင်ရုံတစ်ခုတွင်လည်း ယူကရိန်းမောင်းသူမဲ့လေယာဉ်၏တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ပေါက်ကွဲမှုဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၈

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းတွင် တိုက်ခိုက်မှုများ အရှိန်မြှင့်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြောင်း၊ ရုရှားတို့၏ ရည်မှန်းချက်ကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မည့် မည်သူ့ကို

မဆို လျှပ်တစ်ပြက် တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်သွားမည်ဟု ကတိပြုထားကြောင်း ယူကရိန်းစစ်ဘက်က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားသည်။ ရုရှားအစိုးရသည် ၎င်းတို့ သိမ်းပိုက်ထားသည့် Kherson မြို့ကို ရုဘယ်ငွေကြေး စတင်သုံးစွဲရန် အမိန့်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၉

Krupets ကျေးရွာရှိ စစ်ဆေးရေးဂိတ်တစ်ခုကို မော်တာများဖြင့် အပစ်ခံ ရကြောင်း၊ ရုရှားနယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် စစ်တပ်ကလည်း လက်တုံ့ပြန် ပစ်ခတ်ခဲ့ ကြောင်း ရုရှားနိုင်ငံ Kursk ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဖြစ်သူ Roman Starovoyt က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၃၀

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ထိန်းချုပ်ရေးစင်တာ ၃၅ ခု၊ လက်နက်တိုက် ၁၅ ခု အပါအဝင် ယူကရိန်းရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံ ၃၈၉ ခုကို ညတွင်းချင်း ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၁

ယူကရိန်း Su-24M ဗုံးကြဲလေယာဉ်နှစ်စင်းကို ရုရှားတို့၏ လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်ကို အသုံးပြု တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၂

ရုရှားဦးကျည်တိုက်ခိုက်မှုသည် Dniester estuary မြစ်ကို ဖြတ်၍ဖောက် လုပ်ထားသည့် မဟာဗျူဟာအရ အရေးကြီးသည့် တံတားတစ်ခုကို ထိမှန်ခဲ့ကြောင်း Odessa ရှိ ဒေသအာဏာပိုင်များက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၃

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ဒေသတွင်း ကျေးရွာသုံးရွာရှိ ပစ်မှတ်တချို့ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း၊ သို့သော် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိကြောင်း Sumy Oblast ဒေသအုပ်ချုပ်ရေးမှူး Dmytro Zhyvyskiy က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၄

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ဒေသတွင်းတွင် အလုံးစုံထိုးစစ်ဆင်နွှဲပြီးနောက် Azoivstal သံနှင့် သံမဏိစက်ရုံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းကာကွယ် ရေး ဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၅

ရုရှားမစ်ဆိုင်ဗုံးကျည်များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းရှိ လေကြောင်း စနစ်များနှင့် နိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိ လက်နက်သိုလှောင်ရုံကြီးများကို ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၆၅

ပင်လယ်နက်အတွင်းရှိ ရုရှားရေတပ်သင်္ဘောအုပ်စုမှ ဖရီးဂိတ်တစ်စီးကို ယူကရိန်းသင်္ဘောဖျက်မစ်ဆိုင်ခုံးကျည် ထိမှန်ခဲ့ကြောင်း၊ ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် သင်္ဘောပေါ်တွင်ပါသည့် စစ်သည်များကို ကယ်ဆယ်ရန် ရဟတ်ယာဉ်များ စေလွှတ် ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၇

Kharkiv ဒေသရှိ Bohodukhiv ဘူတာရုံအနီးရှိ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နှင့် ဥရောပနိုင်ငံများမှ ပေးပို့သည့် စက်သုံးကိရိယာ အများအပြားကို ဖျက်ဆီးခဲ့ ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၈

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် Popasna မြို့မှ ထွက်ခွာသွားပြီဖြစ်ကြောင်း Luhansk Oblast မြို့ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး Serhiy Haidai က ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၉

Odessa မြို့ရှိ ဈေးဝယ်စင်တာတစ်ခုနှင့် ဟိုတယ်နှစ်လုံးကို ရုရှားတို့၏ မစ်ဆိုင်ခုံးကျည်ထိမှန်ခဲ့ပြီး အများအပြား ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများက ဆိုသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၁၀

နှစ်ဖက်လုံး ရှေ့မတိုးနောက်မဆုတ်သာ အခြေအနေတွင်ရှိနေပြီး နိုင်ငံ တောင်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းတွင် မည်သည့်ဘက်ကမှ ရှေ့တိုးနိုင်မည့် အခြေအနေ မရှိကြောင်း အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ထောက်လှမ်းရေးအေဂျင်စီ ညွှန်ကြားရေးမှူး Scott Berrier က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေ ၁၁

Sloviansk မြို့ရှိ ခရိုင်နှစ်ခုကို ရုရှားတို့၏ မစ်ဆိုင်ခုံးကျည်များ ထိမှန်ခဲ့ ကြောင်း Sloviensk မြို့တော်ဝန်က ပြောဆိုသည်။ ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် ယာဉ် ၅၀ ကျော်နှင့် တပ်ဖွဲ့ဝင်အများအပြား ဆုံးရှုံးခဲ့ကြောင်းလည်း ၎င်းက ပြောဆို သည်။

မြန်မာရေးရာ လေ့လာရေးအဖွဲ့

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်နှင့် အာဖရိကတိုက် အဖွဲ့အစည်း (SMART)

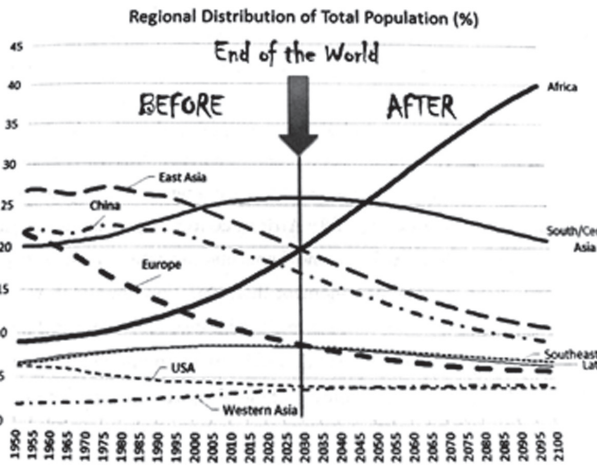
“ယနေ့ အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ လူဦးရေသည် သန်း ၁၃၀၀
ရှိရာမှ ၂၀၃၈ ခုနှစ်တွင် သန်း ၂၀၀၀ ဖြစ်လာပြီး၊
၂၀၆၁ခုနှစ်တွင် သန်း ၃၀၀၀ ဖြစ်လာပါမည်။
အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍစီးပွားရေးသည်
၂၀၃၀ ပြည့် နှစ်ရောက်လျှင်
အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ်ထရီလီယံကျော်ရှိလာပါမည်။
ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို ပြောင်းလဲနိုင်သည့်
အခွင့်အရေးဖြစ်ပါသည်”

လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၂၀၀ တွင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူဦးရေတိုးပွားနှုန်းသည် ကြောက်မမန်းလိလိ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၈၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ လူဦးရေသန်း ၁၀၀၀ သာ ရှိပါသည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ရောက်သောအခါ လူဦးရေသန်း ၂၀၀၀ ဖြစ်လာပါသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးတွင် လူဦးရေတိုးပွားနှုန်း မြင့်တက်ခဲ့ပြီး ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာလူဦးရေသည် သန်း ၃၀၀၀ ဖြစ်လာပါသည်။ ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် သန်း ၄၀၀၀၊ ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် သန်း ၅၀၀၀၊ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် သန်း ၆၀၀၀ နှင့် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်သို့ရောက်သောအခါ သန်း ၇၀၀၀ ဖြစ်လာပါ သည်။ ကမ္ဘာလူဦးရေသည် နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ နီးပါးအတွင်း တစ်ဟုန်ထိုး တိုးတက်ခဲ့သဖြင့် ဤ နှုန်းအတိုင်းသာဆက်သွားပါက တိုးပွားလာမည့်လူဦးရေအတွက် စာနပ်ရိက္ခာ မလုံမလောက် ဖြစ်မည်ကို ပညာရှင်များက စိုးရိမ်ကြပါသည်။

သို့သော် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်၍ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကလေးမွေးဖွားနှုန်း သိသိ သာသာ ကျဆင်းလာပါမည်။ နောက် ၁၀ နှစ်မှ နှစ် ၂၀ အတွင်း လူဦးရေတိုးပွားနှုန်းသည် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အကြား လူဦးရေတိုးပွားနှုန်း၏ ထက်ဝက်သို့ ကျဆင်း သွားပါလိမ့်မည်။ တချို့နိုင်ငံများတွင်လည်း နောက် ၁၀ နှစ်မှ နှစ် ၂၀ အတွင်း လူဦးရေ လျော့ကျသွားပါလိမ့်မည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်မှစပြီး အမေရိကန်မှ မိခင်များ၏ ကလေးမွေးဖွား နှုန်းသည် တစ်ဦးလျှင် နှစ်ယောက်အောက်သာ ရှိပါသည်။ ဤမွေးဖွားနှုန်းသည် သေဆုံးသွား မည့် လူဦးရေကို ပြန်လည်အစားထိုးရန် လုံလောက်မှုမရှိပါ။ ဘရာဇီး၊ ကနေဒါ၊ ဆွီဒင်၊ တရုတ်ပြည်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့တွင် ကလေးမွေးဖွားနှုန်းနည်းပြီး သက်ကြီးရွယ်အိုများ တိုးပွား လာမှုကြောင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် ပင်စင်နှင့်စောင့်ရှောက်မှုများအတွက် စတင်ခေါင်းကိုက်နေရပါပြီ။

အရှေ့အာရှ ဥရောပနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတို့တွင် ကလေးမွေးဖွားနှုန်းများ ကျဆင်းမှု၊ အာဖရိကအရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသနှင့် တောင်အာရှတို့တွင်လည်း ကလေးမွေးဖွားနှုန်း တအိအိကျဆင်းလာမှုကြောင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးတို့သည် ကမ္ဘာကြီးပေါ်တွင် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်လာသည်ကို မြင်ရပါလိမ့်မည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ကလေးတစ်ယောက်မွေးဖွားတိုင်း တရုတ်ပြည်တွင် ၄ ဒသမ ၄ ယောက်၊ အိန္ဒိယတွင် ၆ ဒသမ ၅ ယောက်နှင့် အာဖရိကတွင် ၁၀ ဒသမ ၂ ယောက် မွေးဖွားနေပါသည်။ ထို့အပြင် အာဟာရပြည့်ဝသော အစာရောဂါလုံခြုံမှုရှိလာခြင်းနှင့် ရောဂါကာကွယ်မှုများ ကောင်းမွန်လာခြင်း တို့ကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အဆင်းရဲဆုံးဒေသများမှကလေးများသည် လူကြီးအဖြစ်ရောက်ရှိလာရန် အခွင့်အရေးများ ပိုခဲ့ပါသည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၅၀ က အာဖရိကနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ကင်ညာနှင့် ဂါနာ နိုင်ငံတို့တွင် အသက် ၁၄ နှစ်အောက်ကလေး လေးယောက်တွင် တစ်ယောက် သေဆုံးလေ့ရှိပါသည်။ ယနေ့ ထိုနိုင်ငံများရှိ ကလေးသေဆုံးနှုန်းသည် ၁၀ ယောက်တွင် တစ်ယောက်အောက်သာ ရှိပါတော့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ကာလများတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှု နိမ့်ကျသောနိုင်ငံများရှိ မွေးဖွားသူတို့၏ သက်တမ်းထက် ၃၄ နှစ်လျော့နည်းပါသည်။ ယခု လက်ရှိတွင် ၁၇ နှစ်သာ ကွာပါတော့သည်။ ၁၉၅၀ မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားစကလေး သေဆုံးနှုန်းသည် အာဖရိကနိုင်ငံများတွင် ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းလျော့ကျသွားပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျပြီး ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းသည်လည်း တိုးလာနေပါသည်။

ဖော်ပြပါပုံကိုကြည့်လျှင် နိုင်ငံနှင့်ဒေသများ၏ လူဦးရေရာခိုင်နှုန်းများကို ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အထိ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂမှ ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လူဦးရေ ရာခိုင်နှုန်းဆိုသည်မှာ နိုင်ငံနှင့်ဒေသများ၏ လူဦးရေနှင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေအချိုး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ကို ကြည့်လိုက်လျှင် တောင်အာရှ (အိန္ဒိယအပါအဝင်)သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူဦးရေအများဆုံးဒေသ ဖြစ်လာပါမည်။ အာဖရိကသည် လူဦးရေ ဒုတိယအများဆုံး ဒေသဖြစ်ပြီး အရှေ့အာရှ (တရုတ်အပါအဝင်)သည် တတိယနေရာတွင် ရှိနေပါသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်က လူဦးရေအရ ဒုတိယနေရာတွင်ရှိနေသော ဥရောပဒေသသည် ဆဋ္ဌမနေရာသို့

“အာဖရိကနိုင်ငံများ၏
 စီးပွားရေးသည်
 တွင်းထွက်သယံဇာတများနှင့်
 ရေနံပေါ်တွင်
 နှစ်ကာလများစွာ
 မှီခိုခဲ့သော်လည်း
 အနာဂတ်တွင်
 အာဖရိကနိုင်ငံများ၏
 ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် . . .”

ရောက်လာပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများနှင့် လက်တင်အမေရိက ပေါင်းထားသော လူဦးရေသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ပဉ္စမ လူဦးရေအများဆုံး ဒေသဖြစ်လာပါမည်။

ဥရောပ၊ အမေရိကားနှင့် အရှေ့အာရှတွင် လူဦးရေကျဆင်းနေသော်လည်း အာဖရိကနိုင်ငံများတွင် လူဦးရေတိုးနေပါသည်။ ယနေ့ အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ လူဦးရေသည် သန်း ၁၃၀၀ ရှိရာမှ ၂၀၃၈ ခုနှစ်တွင် သန်း ၂၀၀၀ ဖြစ်လာပြီး၊ ၂၀၆၁ခုနှစ်တွင် သန်း ၃၀၀၀ ဖြစ်လာပါမည်။ အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍစီးပွားရေးသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ရောက်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ်ထရီလီယံကျော် ရှိလာပါမည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို ပြောင်းလဲနိုင်သည့် အခွင့်အရေးဖြစ်ပါသည်။ အာဖရိက ကျေးလက်ဒေသများတွင် မွေးဖွားလာမည့် ကလေးများသည် အနာဂတ်တွင် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကိုပြောင်းလဲမည့် အရေးကြီးသည့်သူများ ဖြစ်လာပါမည်။ စိုက်ပျိုးရန်နေရာများစွာရှိပြီး ရေအရင်းအမြစ် ပေါများသော်လည်း အာဖရိကသည် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရန် နိုင်ငံခြားမှနှစ်စဉ် စားနပ်ရိက္ခာ တင်သွင်းနေရပါသည်။ အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးသည် တွင်းထွက်သယံဇာတများနှင့် ရေနံပေါ်တွင် နှစ်ကာလများစွာမှီခိုခဲ့သော်လည်း အနာဂတ်တွင် အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် တိုးပွားလာမည့် လူဦးရေကိုဖူလုံစွာ စားနပ်ရိက္ခာ ထောက်ပံ့နိုင်ရေးအတွက် တိုးချဲ့လာမည့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ နှင့် စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ်တွင် စီးပွားရေးများ မှီခိုလာရပါမည်။ စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် အာဖရိကနိုင်ငံများသည် စိန်ခေါ်မှုနှစ်ခုကို ရင်ဆိုင်ရပါမည်။ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံနီးပါး ကျယ်ဝန်းသော ဧကသန်း ၅၀၀ ကို စိုက်ပျိုးမြေအဖြစ် ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးသောသီးနှံများ အထွက်တိုးရန် ဖြစ်ပါသည်။

အထွက်တိုးရန် လယ်သမားများသည်

မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များနှင့် ဓာတ်မြေဩဇာများ လိုအပ်ပါသည်။ အထွက်တိုးလာသည်နှင့်အမျှ လယ်သမားများ ဝင်ငွေတိုးကာ လူနေမှု အဆင့်အတန်းမြင့်လာပါမည်။ လယ်ယာကဏ္ဍကို အထောက်အကူပြုသည့်လုပ်ငန်းများမှ အလုပ်အကိုင်များ ရရှိလာပါမည်။ (ဥပမာ- လယ်ယာကဏ္ဍတွင်သုံးသော စက်ပစ္စည်းများ ရောင်းချခြင်း၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း) အထွက်တိုးသည့်အတွက် ပိုလျှံသောသီးနှံများကို မြို့ကြီးများသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ပြီး စားနပ်ရိက္ခာတင်သွင်းနေမှုကို လျှော့ချနိုင်ပါမည်။ ထွက်ရှိလာသော သီးနှံများကို စည်သူတံခြင်း၊ အရန်သင့်စားနိုင်သော စားသောက်ကုန်ထုတ် လုပ်ခြင်း၊ ရေရှည်ခံ အစားအသောက်အဖြစ် ပြောင်းလဲထုတ်လုပ်ခြင်းတို့မှ အလုပ်အကိုင် ပေါင်းများစွာ ဖန်တီးပေးနိုင်ပါမည်။ စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသည့် စက်မှုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာပါမည်။ ထုတ်လုပ်လိုက်သည့် တန်ဖိုးမြင့်စား သောက်ကုန်များကို မြို့ကြီးများသို့ ဖြန့်ဖြူး ရောင်းချသည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများလည်း လျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပါမည်။

နိဂုံးချုပ်

အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တိုးပွားလာမည့် လူဦးရေကို စားနပ်ရိက္ခာ လုံလောက်အောင် ကျွေးရန်အခက်အခဲများစွာရှိမည်ဟု ပြောဆိုနေသူများလည်း ရှိပါသည်။ အခက်အခဲသည် အခွင့်အရေးဖြစ်ပါသည်။ အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၏ အလားအလာကို ယုံကြည်သည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ ကြီးများက အတွေးအခေါ် အကြံဉာဏ်သစ်များ၊ စိုက်ပျိုးပုံနည်းစနစ်များကို အာဖရိကနိုင်ငံသို့ စတင်မိတ်ဆက်နေပါပြီ။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၅၅ သန်းခန့်ရှိပါသည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ရောက်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၅၉ သန်းခန့်ရှိလာပါမည်။ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ စီးပွားရေးဦးတည်ချက် (က) တွင် “စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးကို အခြေခံသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကို ခေတ်မီနည်းစနစ် များဖြင့် ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး”ဟု ပါရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဦးတည်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည့် အာဖရိက နိုင်ငံများ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပုံသေနည်းတွင် ထည့်သွင်း သင့်ပါကြောင်း ရေးသားလိုက်ပါသည်။

ကျော်ကျော်လှိုင် (SMART)

မွေးဖွားနှုန်းလျော့ကျလာခြင်းနှင့်
တရုတ်အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ppkyefawmi f)

“အိုးအိမ်ဆောက်လုပ်နိုင်ရေးအတွက်
အမတော်ကြေးငွေများပေးရေးနှင့်
ငယ်ရွယ်သူ စုံတွဲများအတွက်
သားသမီးဦးရေများများ မွေးဖွားနိုင်စေရန်
ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများပေးရေးတို့ကို
လီက ထောက်ခံနေသော်လည်း
သူ၏အာရုံစူးစိုက်မှုအများစုမှာ မက်လုံးပေးရေးထက်
ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုဘက်တွင် အားသာနေသည်”

ပေကျင်းတွင် မကြာမီကြိုတွေ့ရတော့မည်ဖြစ်သော လူဦးရေစာရင်း ကောက်ယူရေး ကိစ္စအကျပ်အတည်းကို ဆုပ်ကိုင်ထားစဉ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရ မီဒီယာများက အမျိုးသမီး များအား တန်းတူအခွင့်အရေးပေးရေးဝါဒနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းလုပ်ငန်းများကို ပစ်မှတ်ထား နေကြသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် နှစ်ပတ်လည်လုပ်ငန်း အစီရင်ခံစာတွင် တရုတ်အစိုးရက လိင်ကွဲပြားမှုကို အခြေခံ၍ လုပ်ငန်းခွင်၌ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တိုက်ဖျက်ရန် ကတိကဝတ်ပြုထားသည်။ ထို့ပြင် အားလုံးအတွက် တန်းတူအခွင့်အရေးများ ရရှိရန်လည်း ထောက်ခံထားသည်။ သို့ရာတွင် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် အချိန်တစ်လခန့်အကြာတွင်ပင် တရုတ်အစိုးရက ထိန်းချုပ်ထားသော မီဒီယာနှစ်ခုက အစိုးရအစီရင်ခံစာထဲတွင် ရေးသား ဖော်ပြထားသည့် ဝေါဟာရများကို ဆန့်ကျင်ရေးသားလာခဲ့ကြသည်။

ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ် လူငယ်အဖွဲ့ဗဟိုကော်မတီက သူတို့၏ လူမှုမီဒီယာအကောင့်တွင် အငြင်းပွားဖွယ်ရာပို့စ် (တင်ပြမှု) တစ်ခုကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီလူငယ်အုပ်စုက အချို့သောလူမှုမီဒီယာ (ကွန်ရက်) အသုံးပြုကြသည့် အမျိုးသမီးများကို သူတို့ (လူငယ်အုပ်စု)၏ များပြားသော သမိုင်းဝင်ကာလ ဝါဒဖြန့်ခံခတ်ပုံ များ ရွေးချယ်ဖော်ပြခြင်းကဏ္ဍကို စိန်ခေါ်ခဲ့မှုအတွက် “ အစွန်းရောက် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး ဝါဒီများ”ဟု စွပ်စွဲထားခဲ့ကြသည်။

“လူငယ်အဖွဲ့သည် သူတို့၏ သမိုင်းဝင်ကာလ အထောက်အထားပြ ခါတ်ပုံများ ရွေးချယ်ဖော်ပြမှုတွင် တပ်နီတော်၏ ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲ၊ ကိုရီးယားစစ်ပွဲ၊ ၂၀၀၈ Wemchuan

“တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရ
 သတင်းဌာနဖြစ်သော
 Xinhua သတင်းစာကလည်း
 တရုတ်နိုင်ငံ
 ဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့တွင်
 အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ
 ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည့်
 အမျိုးသမီးများကို
 ဩဘာပေး
 ထောက်ခံရေးသားခဲ့သည်”

လျှင်ဘေး၊ ကယ်ဆယ်ရေးအထူးတာဝန်အဖွဲ့တို့တွင် အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရန် တာဝန်ပျက်ကွက်ခဲ့ကြောင်း” ဝေဖန်မှုများက ဖော်ထုတ်ထောက်ပြခဲ့ကြသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်လူငယ်အဖွဲ့က ထိုဝေဖန်မှုများသည် ကျား၊မတန်းတူညီမျှရေးဟူသော ဆိုးရွားသည့် ယုံကြည်မှုအကြောင်းကို အသုံးပြုနေခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြပြီး ထိုသူတို့သည် အင်တာနက်ကို အာရုံစိုက်လာအောင် ဆွဲဆောင်ခြင်းဖြင့် အကျိုးအမြတ်ရအောင် ကြိုးပမ်းနေကြသူများဟုလည်း စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီ လူငယ်များ အုပ်စုက ထိုအစွန်းရောက် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး ဝါဒီများကို အမြန်ဆုံး သပိတ်မှောက်ကြရန် အင်တာနက် အသုံးပြုနေသူ အားလုံးကို တောင်းဆိုထားသည့် (မက်ဆေ့စ်)ကို တင်ထားခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီ လူငယ်အဖွဲ့က ထိုအစွန်းရောက်အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးဝါဒီများကို အဖုအကျိတ်တစ်ခုသဘောထားကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ တရုတ်ဆိုက်ဘာစပေစ်သန့်စင်သွားစေရန် ထိုအစွန်းရောက်အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးဝါဒီများကို သပိတ်မှောက်ရန် တောင်းဆိုထားသည်။

ထိုအချိုးအဆစ် မကျလှသောပိုစ်က တရုတ်နိုင်ငံတွင် ကျား၊မ တန်းတူအခွင့်အရေး ညီမျှရေး နှင့် ပတ်သက်သည့် ထင်မြင်ယူဆချက်များ၊ ပြောဆိုမှုများကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်း၊ စိစစ်ဖြတ်တောက်ခြင်းတို့ နှင့် သက်ဆိုင်သည့်လမ်းကြောင်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေကြောင်း ပြောဆိုနေသည်။ သို့ရာတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်လူငယ်အဖွဲ့၏ ထိုစွပ်စွဲချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အများပြည်သူတို့၏ ဒေါသ ဖြင့်တုံ့ပြန်မှုများ ရှိနေသည်။ ထိုအငြင်းပွား ဖွယ်ရာပိုစ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဝေဖန်ရေးသားမှုပေါင်း ၂၇၀,၀၀၀ ကျော်ရှိလာခဲ့ရာ ထိုအဖွဲ့က သူတို့၏ လူမှုမီဒီယာချန်နယ်လ်မှ စိစစ်ဖြတ်တောက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ပြဿနာဖြစ်စေခဲ့သော ထိုလူမှုမီဒီယာပိုစ် (တင်ပြမှု)သည် သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ်များတွင် ပါဝင်

ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည့် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အောင်ပွဲခံချီးကျူးဂုဏ်ပြုခဲ့သည့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ယခင်က ဝါဒဖြန့်ချက်များနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်နေသည်။ တရုတ်စစ်တပ်က စီစဉ်ညွှန်ကြားထုတ်ဝေသည့် သတင်းမီဒီယာတစ်ခုဖြစ်သော “ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် နေ့စဉ်သတင်းစာ”က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် တပ်နီတော်တွင် ပါဝင်အမှုထမ်းခဲ့ကြသည့် အမျိုးသမီးစစ်သည် ၂၀၀၀ ကျော်တို့အတွက် ချီးမွမ်းဂုဏ်ပြုဖော်ပြခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရ သတင်းဌာနဖြစ်သော Xinhua သတင်းစာကလည်း တရုတ်နိုင်ငံ ဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည့် အမျိုးသမီးများကို ဩဘာပေး ထောက်ခံရေးသားခဲ့သည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကလည်း ကိုရီးယားစစ်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်စဉ်က ကျဆုံးသွားခဲ့ကြသည့် အမျိုးသမီးစစ်သည်တော်များကို အမှတ်တရ အထိမ်းအမှတ်ဂုဏ်ပြုထားသော ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကားကို တရုတ်နိုင်ငံက ရိုက်ကူးထုတ်လုပ်ပြသခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ၁၉၉၈ ခုနှစ် ရေဘေးကယ်ဆယ်ရေးကြိုးပမ်းမှု၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ငလျင်ဘေးကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများအပါအဝင် တရုတ်အမျိုးသမီးစစ်သည်တော်များက မျက်မှောက်ကာလ တရုတ်နိုင်ငံ၌ အရေးပါသော အချိန်အခါများ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်စွမ်းဆောင်ခဲ့ကြသည်များကို တရုတ်အစိုးရမီဒီယာအများအပြားတွင် အသားပေးဂုဏ်ပြုရေးသားဖော်ပြထားခဲ့ကြသည်။

ထိုလွန်ခဲ့သောနှစ်များက ဝါဒဖြန့်ဖော်ပြခဲ့ကြသည်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက တရုတ်ကွန်မြူနစ်လူငယ်အဖွဲ့၏ လူမှုမီဒီယာပိုစ် (တင်ပြမှု)သည် အဆင့်မမီကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှားတွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍကို ဖျက်ဆီးသည်ဟူသော စွပ်စွဲဝေဖန်ချက်များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသောအခါ ထိုဝေဖန်ချက်များကို စောင့်ကြည့်နားထောင်ကြည့်ရမည့်အစား တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီလူငယ်အုပ်စုများက အင်တာနက်သုံးစွဲသူများကို အစွန်းရောက်သူများအဖြစ် အပြစ်တင်ရန်သာ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

အစိုးရ၏ အခြားသောမီဒီယာများကလည်း “ဤဆက်သွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် နမော်နမဲ့ အယောင်ယောင် အမှားမှား လုပ်ဆောင်မှုများ”ကို လေ့လာသုံးသပ် စိစစ်ရန်ပျက်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်အစိုးရနိုင်ငံရေးအကြံပေးအဖွဲ့က စီစဉ်ညွှန်ကြားထုတ်ဝေသည့် တရုတ်ပြည်သူ့နိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံညီလာခံ နေ့စဉ်သတင်းစာ (CPPCC Daily)ကလည်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်လူငယ်အဖွဲ့၏ ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဘေးဒုက္ခ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီးနောက် သီတင်းတစ်ပတ်အကြာတွင် ပိုရှုပ်ငတ် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သော ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် မွေးဖွားနှုန်းကျဆင်းနေမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည့် ထိုသတင်းဆောင်းပါးတွင် CPPCC Daily သတင်းစာက ဟူဘေးပြည်နယ်မှ ဥပဒေပြုသူ “လီဟွချန်”ကို ကိုးကားဖော်ပြထားသည်။ ပြည်သူများ သားသမီးများများ မွေးဖွားရေးကို အားပေးအားမြှောက်ပြုရန် ဖြစ်နိုင်ခြေနည်းလမ်းအနေဖြင့် သားဖျက်ချခြင်းကို ရာဇဝတ်ဖြစ်ဒဏ်ပေးရန်နှင့် ထိုကိစ္စကို သတင်းစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြမှုကို စိစစ်ဖြတ်တောက်ရန် “လီ”က အကြံပြုတင်ပြထားသည်။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတစ်ခုတွင် လီက ယနေ့လူငယ်များသည် လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် တစ်ကိုယ်ရေလွတ်လပ်မှုကိုအားပေးသော အနောက်နိုင်ငံများမှ ဆိုးရွားသော အယူအဆများ၏

လွမ်းမိုးမှုကို ခံနေရကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ထိုအယူအဆ၊ ထိုတန်ဖိုးထားမှုများသည် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာအစဉ်အလာ တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် တစ်သားတည်းမဟုတ်ကြောင်း ထိုအယူအဆများသည် ယောက်ျားနှင့်မိန်းမတို့ အိမ်ထောင်ပြုကြ၊ သားသမီးများများမွေးကြ ရန် တိုက်တွန်းအားပေးထားကြောင်း လီကယုံကြည်သည်။ လီက ထပ်မံအကြံပြုထားသည်မှာ တစ်ကိုယ်ရေလွတ်လပ်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများကို လုပ်ကိုင်ခွင့်အပ်နှင်းခြင်းများကို အားပေး နေမှုများကို မီဒီယာများက လျော့ချရန် သို့မဟုတ် ပိတ်ပစ်ရန်ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း၊ ယင်းတို့အစား ကလေးငယ်များနှင့် ပျော်ရွှင်သောမိသားစုများကို ထူထောင်ရန် လူငယ်များ ပိုမိုအားပေးသင့်ကြောင်း၊ အိမ်ထောင်ပြုခြင်းနှင့် သားသမီးများ ပွားစည်းခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက် သော မိမိတို့၏ အတွေးအမြင်၊ ယူဆချက်များ မှန်ကန်စေရန် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများအနေ ဖြင့် အိမ်ထောင်ပြုခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ဟောပြောပို့ချချက်များကို အာရုံစိုက်တက်ရောက် နာယူသင့်ကြောင်း လီကယုံကြည်ခံယူထားသည်။

အိုးအိမ်ဆောက်လုပ်နိုင်ရေးအတွက် အမတ်ကြီးငွေများပေးရေးနှင့် ငယ်ရွယ်သူ စုံတွဲများအတွက် သားသမီးဦးရေများများ မွေးဖွားနိုင်စေရန် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများပေးရေး တို့ကို လီက ထောက်ခံနေသော်လည်း သူ၏အာရုံစိုက်မှုအများစုမှာ မက်လုံးပေးရေးထက် ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုဘက်တွင် အားသာနေသည်။ မိမိတို့၏ သားသမီးများ အိမ်ထောင်ပြုမည်ကို ဟန့်တားဆန့်ကျင်သည့် မိဘများကို ရဲများက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း၊ ဒဏ်ခတ်ခြင်းများ ပြုသင့်သည်ဟု သူကအကြံပြုထားသည်။ ထို့ပြင် ပိုမိုကျန်းမာသော ကလေးများမွေးဖွားနိုင် စေရန်အတွက် သားဖျက်ချခြင်းကိစ္စများကို အစိုးရက ထိထိရောက်ရောက် စစ်ဆေးကိုင်တွယ် သင့်သည်ဟု လီက လေးလေးနက်နက် တင်ပြတောင်းဆိုထားသည်။ သားဖျက်ချခြင်းကို သားလျော့ခြင်းအဖြစ် ပြောဆိုသတ်မှတ်သူများကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန် လည်း သူကပြောခဲ့သည်။

တရုတ်အစိုးရသတင်းမီဒီယာက သဘောတူလက်ခံထားသော လီ၏ထင်မြင်ယူဆ ချက်များသည် မိမိတို့၏ ဘဝနေနည်းပုံစံကို မိမိတို့ဘာသာ ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသည့် အမျိုးသမီးတို့၏ အခြေခံအခွင့်အရေးကို လုံးဝဥသည့် လျစ်လျူရှုထားပေသည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်က လီကိုယ်တိုင် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို အင်တာနက်အသုံးပြုသူ များက ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြပြုသူများက ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြပြီးနောက်တွင် လီ၏ဝေဖန်ချက်များကို ပို၍နားမလည်နိုင် ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။ “တရုတ်နိုင်ငံရှိ အိမ်ထောင်ရေးစနစ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ် ခြင်း”ဟူသော ထိုဆောင်းပါးတွင် လီက တရုတ်တရားဥပဒေစနစ်သည် LGBTQ လူမှုအဖွဲ့ အစည်း (ယောက်ျားလျာများ၊ လိင်တူဆက်ဆံကြသူများ၊ ကျားမလိင်အင်္ဂါနှစ်မျိုးပါသူများ၊ လိင်ပြောင်းထားသူများ)ကို နိုင်ငံအတွင်း ဆက်လက်ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရန် သင့်လျော်သော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု ဖော်ဆောင်ပေးသင့်ကြောင်း စောဒကတက် တင်ပြရေးသားထားခဲ့ သည်။ ထိုအချိန်မှ ၁၅ နှစ်မျှကြာပြီးနောက် တိုးတက်သောဆောင်းပါးကို ရေးသားထုတ်ဝေ သောအခါ လီသည် ထိုစဉ်က အမြင်နှင့်လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက်အစွန်း၊ နိုင်ငံရေးရောင်စဉ်တစ်ခု ဝင် လုံး၏ အဆုံးသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် လီသည် သားဖျက်ချခြင်းများကို ရာဇဝတ်မှုဖြင့် အရေးယူစေရန်နှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အတွေးအမြင်များကို စိစစ်ပိတ်ပင်ရန် ထောက်ခံရေးသားနေပြီ ဖြစ်သည်။

ဒုက္ခရောက်နေကြသော အမျိုးသမီးများ၏ တစ်ရက်ပြီးတစ်ရက် ကြုံတွေ့နေရသော ပြဿနာ များကို ယခုအခါတွင် တရုတ်အစိုးရက စိတ်ဝင်စားမှု အနည်းငယ် ဖော်ပြလာနေသည်။ ထို့ပြင် တရုတ် နိုင်ငံမှ အမျိုးသမီးများမှာ အလုပ်ခွင်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံနေကြရသည့်အပြင် သူတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးကိုပင် ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းနှင့် ကြုံတွေ့နေကြရသည်ဆိုသည့် ဝေဖန်မှုများရှိသည်။ ထိုစဉ် မတ်လအစောပိုင်းက သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတစ်ခုတွင် တရုတ် နိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် Li Keqiang က လူကုန်ကူးမှုတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန် ခံထားခဲ့သည်။ တရုတ်အစိုးရ သည် Xuzhou ဒေသ၏ ကျေးလက်တွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော သံကြိုး ဖြင့်ချည်နှောင်ထားခံရသော အမျိုးသမီးအမှုကဲ့သို့သော ပြည်သူ့ထုအများစု၏ စိတ်ဝင်စားမှု ရှိသောအမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြပြောဆိုခြင်းမရှိဆိုသော သတင်းများလည်း ထွက်ပေါ်နေသည်။ အာဏာပိုင်များက လူကုန်ကူးမှုများကို စနစ်တကျ ဆက်လက်စစ်ဆေး ရန်ကဲ့သို့သော ထိန်းသိမ်းဖမ်းချုပ်ရေး အကြောင်းများကိုသာ ပြောကြား ခဲ့ကြသည်။ သံကြိုးတုပ်ခံရသော အမျိုးသမီး အကြောင်း၊ လူကုန်ကူးမှု လုပ်ငန်းများအကြောင်း နှင့် ကျား၊ မတန်းတူ အခွင့်အရေးရရှိရေး မပြည့်စုံခြင်းတို့အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေး ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်းများနှင့် ဆက်လက်ကြုံတွေ့ကောင်း ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။

ထိုအခြေခံကျသော ကိစ္စများကို ထုတ်ဖော် ပြောကြားရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ အာဏာပိုင်များက သဘာဝကျသော မျှော်လင့်ချက် မဟုတ်သည့် မွေးဖွား နှုန်းမြင့်တက်ရေး မျှော်လင့်ချက်ကို ဆက်လက်ထားရှိနေသည်။ ကျားမတန်းတူ အခွင့်အရေး ညီမျှရေး လုပ်ငန်းခွင်လုံခြုံရေး၊ ကလေးသူငယ်ပြုစုစောင့်ရှောက်မှု ရရှိစေရေးနှင့် ပညာ သင်ကြားနိုင်ရေးများတွင် ကြီးမားသော တိုးတက်မှုများ မရှိခဲ့ပါလျှင် ထိုမျှော်မှန်းချက်ပြည့် လာရေးမှာ ခက်ခဲသော အလုပ်ဖြစ်နေပေမည်။

လူဦးရေတိုးပွားမှု ထိန်းသိမ်းရေး ကြိုးပမ်း ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် လူ့အရည်အသွေး ကင်းမဲ့စေ ခြင်းနှင့် ကျဆင်းနေသော မွေးဖွားနှုန်းတိုးတက်လာစေရေး ရည်မှန်းချက်ဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် ဖိအားတချို့ ရှိသည်။ အိမ်ထောင်စုများကို ကြီးမားသော ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုပေးရန် ဆန္ဒမရှိမှု ပြင်းထန်ခြင်းနှင့်အတူ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများအဖို့ နှစ်လိုဖွယ် ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းတစ်ခု ဖန်တီးပေးရမည့်အစား တရုတ်အာဏာပိုင် များသည် သူနိုင်ငံရှိ လူဦးရေ၏ အတော်အသင့်ကြီးမားလှသည့် လူအုပ်စု (အမျိုးသမီးများ)ကို ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းဖြင့် ကာလရှည်ကြာပြီး သိမ်မွေ့ရှုပ်ထွေးသော ပြဿနာများကို ဖြစ်ပေါ် စေမည့် မျှော်လင့်ချက်မဲ့သော မဟာဗျူဟာဘက်သို့ မျက်နှာမူလျက် ရှိနေသည်။

“အမျိုးသမီးတွေဟာ မိုးကောင်းကင်တစ်ဝက်ကို တုန်သွားစေနိုင်တယ်” ဟူသော ဝါဒဖြန့်ကြေးကြော်သံကို တစ်ချိန်တုန်းက အသုံးပြုခဲ့ပြီး ယခုအချိန်တွင်မူ တရုတ်အစိုးရသည် ထိုကြေးကြော်သံနှင့် လွန်စွာကွဲပြားခြားနားသော သဘောထားရပ်တည်ချက် ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ မိမိနိုင်ငံ လူဦးရေ၏ ၄၈ ရာခိုင်နှုန်းကျော်မျှရှိသော သူများကိုဆက်လက်လျစ်လျူရှု ထားပြီး တရုတ်နိုင်ငံသည် အိမ်ထောင်သည်မိသားစုများကို ထောက်ပံ့ရန်နှင့် နိုင်ငံတော်၏ အနာဂတ် ကာလကြီးပွားချမ်းသာရေးတို့အတွက် ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လစ်ဟာချက်တချို့ ရှိနိုင်သည်။

စိုးစိုး (ပန်းတောင်း)

အသက်တစ်ရာကျော်အထိ အသက်ရှည်ကြမည်ဆိုလျှင်

၂၀၁၆

“အိုမင်းမစွမ်းဖြစ်လာခြင်းသည်
 ဖောက်ပြန်သော ဆဲလ်များပြားလာခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု
 သုတေသီအများက ယုံကြည်ထားသည်။
 လူကြီးရောဂါများသည် ထိုဖောက်ပြန်သောဆဲလ်များကြောင့်
 ဖြစ်ပွားရသည်။ ထို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်သောဆဲလ်များ
 အစုအဝေး ဖြစ်လာရသည့် အကြောင်းအရင်းကို
 နားလည်ရန် သုတေသနပြုနေကြသည်”

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်ခန့်ကဆိုလျှင် လူတို့၏သက်တမ်းသည် တိုတောင်း၏ အသက် ၄၀ ကျော်နေရလျှင်ပင် ဘုရားသခင်၏ ကောင်းချီးပေးမှုကို ခံရသူဟု ထောမနာပြုကြ သည်။ အားကျကြသည်။

၁၉ ရာစုကနဦးပိုင်းမှ အစပြုလျက် လူ၏ပျမ်းမျှသက်တမ်း အပြောင်းအလဲဖြစ်လာ သည်။ သက်တမ်းပိုရှည်လာသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်မှစလျက် မွေးကင်းစ ကလေးသေဆုံးနှုန်း ကျဆင်းလာသည်။ မွေးကင်းစကလေး၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်း (Life expectancy)သည် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း သုံးလတိုးလာနေသည်။ ဆွီဒင်လူမျိုးများသည် မှတ်တမ်းပြုစုရာတွင် တိကျ သူများဖြစ်ပြီး အရာရာကို မှတ်တမ်းတင်ထားသူများ ဖြစ်သည်။ ၁၈၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆွီဒင် အမျိုးသမီးများ၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းမှာ ၄၅ နှစ်ဖြစ်ပြီး ယခုအခါ ပျမ်းမျှသက်တမ်းမှာ ၈၃ နှစ် ဖြစ်သည်။ နှစ်ဆနီးပါး သက်တမ်းပိုရှည်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀ ရာစု အစပိုင်းတွင် အမေရိကန်လူမျိုး၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းမှာ ၇၉ နှစ်ဖြစ်သည်။ မွေးကင်းစကလေး၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းသည် နှစ်စဉ်သုံးလတိုးလာသဖြင့် ၂၀ ရာစုနှစ်အလယ်ပိုင်းတွင် မွေးဖွား သည့်ကလေး၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းသည် ၈၈ နှစ်ရှိပြီ။ ၂၀ ရာစုအကုန်တွင် မွေးဖွားသောကလေး ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းသည် အသက် ၁၀၀ ဖြစ်တော့မည်။

ယခုကဲ့သို့ သက်တမ်းပိုရှည်လာနေခြင်းသည် ပဋိဇီဝဆေးများနှင့် ကာကွယ်ဆေး များကို တွင်ကျယ်စွာ သုံးစွဲလာခြင်းကြောင့် မဟုတ်သလို စစ်ဖြစ်ပွားခြင်းနှင့် ရောဂါဘယ အသစ်အဆန်းတို့ကြောင့် သက်တမ်းတိုသွားခြင်းလည်း မရှိပေ။ သက်တမ်းတိုးလာနေခြင်း ကို ဂရပ်ဖ်မျဉ်းဆွဲကြည့်သောအခါ သက်တမ်းတရိပ်ရိပ်တက်လာနေခြင်းသည် ညင်သာပြီး

ပြန်ဆင်းမည့် အလားအလာမရှိ။ တစ်ကမ္ဘာလုံး အတိုင်းအတာဖြင့်ကြည့်လျှင် ချမ်းသာသောနိုင်ငံ၊ ဆင်းရဲသောနိုင်ငံမဟုတ် ပျမ်းမျှသက်တမ်း တိုးနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ အားလုံးသည် စက်လှေကားပေါ်တွင် လိုက်ပါနေရသကဲ့သို့ အပေါ်သို့ ထိုးတက်လာ နေသည်။ အိုမင်းမစွမ်းမှုကို တားဆီးသောဆေးများနှင့် မျိုးရိုးဗီဇကိုပြုပြင်သော နည်းစနစ်များ ပိုမို ထွန်းကားလာပါက ပျမ်းမျှသက်တမ်းသည် ပိုတိုး လာစရာရှိသည်။ ထိုအခါ ဘိုးရာကျော် ဘွားရာကျော်တို့သည် ရှားရှားပါးပါး မဟုတ်တော့။ သတင်းမီဒီယာများတွင် တခုတ်တရဖော်ပြရသော သတင်းမဟုတ်တော့။ လူတိုင်းအနှစ်ရာကျော် အသက်ရှည်လာကြမည်။

အသက်ရှည်ခြင်းသည် လူတိုင်းတောင့်တ တပ်မက်သော အရာဖြစ်သည်။ သို့သော် လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအပေါ် ကြီးစွာသောသက်ရောက်မှု ရှိလာ မည်။ မွေးဖွားနှုန်းကျဆင်းလာသဖြင့် အသက်အရွယ် ကြီးရင့်သူတို့သည် လူများစုဖြစ်လာမည်။ မဲဆန္ဒရှင် အများစုသည် အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သူများ ဖြစ် လာကြမည်။ ထိုအခါ လူများစုဖြစ်နေသော သူတို့ အတွက် သက်သာချောင်ချိရေးအစီအစဉ်များ ရက်ရက် ရောရောလုပ်ပေးရန် မဲဆန္ဒဖြင့် ဖိအားပေးလာကြမည်။ သူတို့၏ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို အလုပ်လုပ်နေသူများက ထမ်းဆောင်ပေးကြရမည်။

ဆေးပညာသည် သန်စွမ်းကျန်းမာသော သက်ကြီးရွယ်အိုဘဝကို ဖန်တီးပေးနိုင်မည် ဆိုပါက သက်ကြီးရွယ်အိုတို့သည် ထုတ်လုပ်ရေးအင်အားစုအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည် လုပ်ကိုင်သွားနိုင်ကြမည်။ ထိုအခါ လူငယ်လုပ်အားအင်အားစုကို ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးမဖြစ်စေဘဲ ကိုယ့်တာဝန်ကိုယ် ယူနိုင်ကြမည်။

နှလုံးရောဂါ၊ သွေးတိုး၊ ဆီးချို၊ အယ်လ်ဇိုင်းမားတို့သည် အသက်အရွယ်ကြောင့် ရလာသော (ခွင်းချက် အချို့မှလွဲ၍) ရောဂါများဖြစ်သည်။ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်လာခြင်းကို ဟန့်တားနိုင်မည်ဆိုပါက အဆိုပါ ရောဂါများကိုလည်း တားထားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ သက်တမ်းကိုသာမက ကျန်းမာစွာအသက်ရှည်စေနိုင်ပါက အခြားသူများ၏အထောက်အပံ့ မလိုဘဲ ၎င်းတို့ဘာသာ ရပ်တည်ရှင်သန်နိုင်ကြမည်။

ကယ်လီဖိုးနီးယားပြည်နယ် မာရင်ခရိုင်ရှိ ဘတ်သိပွံ (Buck Institute) သည် လူသက်တမ်းဆိုင်ရာ သုတေသနဌာန ဖြစ်သည်။ ထိုဌာနမှ မျိုးရိုးဗီဇသုတေသီ ဂေါ်ဒန်လစ်သ်ဂိုးက “ကျွန်တော့် အအေးခန်းထဲမှာ ကျောရိုးရှိတိရစ္ဆာန်တွေကို သက်တမ်းရှည်စေနိုင်တဲ့ ဓါတ်ပေါင်းတစ်ရာကျော်စုထားပြီး ရှိနေတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီဓါတ်ပေါင်းဟာ လူတွေကို အသက်ရှည်စေနိုင်သလားဆိုတာ မသေချာဘူး”ဟု ပြောသည်။

အသက်ရှည်ဆေးကို ရှာဖွေရာတွင် “တဆေး ခရိုမိုဆုမ်း” (Yeast chromosome) ကို သိပ္ပံပညာရှင်များက စိတ်ဝင်တစားလေ့လာကြသည်။ တဆေးကို လွယ်လင့်တကူလေ့လာနိုင် စမ်းသပ်နိုင်ပြီး၊ သက်တမ်းမှာလည်း ကိုက်ဖြတ်သတ္တဝါများလောက် ရှိသည်။ ထို့ပြင် တဆေး၏ မျိုးရိုးဗီဇ သုံးပုံတစ်ပုံသည် လူ၏မျိုးရိုးဗီဇနှင့် ထပ်တူညီသည်။ တဆေးမှ အချို့သော မျိုးရိုးဗီဇအစိတ်အပိုင်းကို ဖယ်ရှားလိုက်လျှင် သေဆုံးသွားပြီး၊ အချို့သော မျိုးရိုးဗီဇအစိတ်အပိုင်းကို ဖယ်ရှားလျှင်မူ ပိုမိုအသက်ရှည်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အချို့သော အစိတ်အပိုင်းများ ဖယ်ရှားလိုက်လျှင် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အသက်ရှည်ရသည်ကို သုတေသီတို့ သိလိုကြသည်။ နို့တိုက်သတ္တဝါများ၏သက်တမ်းကို ဆန့်ထုတ်နိုင်မည်လား စောကြောကြသည်။

ကြွက်၊ တီကောင်၊ ယင်ကောင်နှင့် တဆေးတို့ သည် သက်တမ်းတိုသဖြင့် သူတို့၏ သက်တမ်းအတို အရှည်ကို အချိန်တိုအတွင်း လေ့လာသိရှိနိုင်သည်။ နည်းပညာတိုးတက်လာသဖြင့် ယင်းသို့ လေ့လာ နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော အနှစ်နှစ်ဆယ်က တီကောင်၏သက်တမ်း ရှည်စေရန် ခက်ခက်ခဲခဲ လုပ်ကြရသည်။ ယခုအခါ မဟာသိပ္ပံတန်းကျောင်း သားများ ဆောင်ရွက်နိုင်သောကိစ္စ ဖြစ်လာသည်။ ယခုအခါ ကြွက်၏သက်တမ်း ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းရှည်လာ ရန် ဆေးဝါးဖြင့် ဆန့်ထုတ်နိုင်ပြီဖြစ်သည်။ တစ်ချိန် တည်းမှာပင် အသက်အရွယ်ကြောင့် ဖြစ်ပွားရသော ကြွက်၏လုံးဖောက်ပြန်မှုကို ထိန်းထားနိုင်ပြီလည်း ဖြစ်သည်။

ကြွက်ကို ကျန်းမာစွာ သက်တမ်းကိုရှည်စေ မည့် မော်လီကျူး ၁၀ ခုကို သုတေသီတို့ တွေ့ရှိထား သည်။ အသက်ရှည်ဆေးတစ်ခုဖြစ်သည့် “ရပ်ပါမိုင်းစင်” (rapamycin)ကို တွေ့ရှိထားပြီး သုတေသနဌာန အများ အပြားတွင် ထိုဆေးကို စမ်းသပ်လျက်ရှိသည်။ လူသားတွင် ထိုဆေးကိုစမ်းသပ်ရန် နီးကပ်နေပြီဖြစ်သည်။ သို့သော် လူသားတွင် စမ်းသပ်မှုသည် ဆယ်စုနှစ်ချီလျက် ကြာ မြင့်တတ်ပြီး စရိတ်စက ကြီးမြင့်သည်။

အိုမင်းမှုကိုတားဆီးရန် ဆေးဝါးများစမ်းသပ်ခဲ့ သည်မှာ ရာစုနှစ်ချိန်ပြီ ဖြစ်သည်။ ဗီတာမင်စီ အမြောက် အမြားပေးခြင်းဖြင့် အိုမင်းခြင်းကို နှောင့်နှေးစေနိုင်မည်ဟု ဓါတုဗေဒ နိုဘယ်လ်ဆုရှင် လင်နက်စ်ပေါ်လင်း (Linus Pauling) က အကြံပြုခဲ့ဖူးသည်။ သို့ရာတွင် ဗီတာမင်စီ အစုအပုံသည် အဆိပ်ဖြစ်စေသည်။

ဘရစ်အေမစ်စ် (Bruce Ames) သည် ဘာကလေ တက္ကသိုလ်မှ အောင်မြင်သော သိပ္ပံပညာရှင်ဖြစ် သည်။ လွန်ခဲ့သော ၁၅ နှစ်က သူသည် အဆိုတစ်ခု ပြုခဲ့ဖူးသည်။ ခန္ဓာကိုယ် ဆဲလ်များကို ပုံမှန်ဖြစ်စေ ထိန်းကွပ်နေ သည့် “မိုက်တိုချွန်ဒရီးယား” (mitochondria)နှင့် အင်တီအောက်ဆီဒင့်တို့ကို ပေါင်းစပ်ပေးခြင်းဖြင့် အိုမင်းမှုကို ထိန်းချုပ်ထားမည်ဟု သူက အဆိုပြုသည်။ အင်တီအောက်ဆီဒင့်သည် အယ်လ်ဇိုင်းမားကို ကုသ

“အိုမင်းမှုကိုတားဆီးရန် ဆေးဝါးများစမ်းသပ်ခဲ့သည်မှာ ရာစုနှစ်ချိန်ပြီဖြစ်သည်။ ဗီတာမင်စီ အမြောက်အမြားပေးခြင်းဖြင့် အိုမင်းခြင်းကို နှောင့်နှေးစေနိုင်မည်ဟု ဓါတုဗေဒ နိုဘယ်လ်ဆုရှင် လင်နက်စ်ပေါ်လင်း (Linus Pauling) က အကြံပြုခဲ့ဖူးသည်”

သည့်အခါ အတော်အသင့် ထိရောက်သည်ကို တွေ့ရှိသဖြင့် ယင်းသို့တရုတ်က အဆိုပြုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် အင်တီအောက်ဆီဒင့် လွန်ကဲသောပမာဏသည် လူအား ဥပဒ်ဖြစ်စေသည်။

အစာကိုလျှော့ကျွေးခြင်းဖြင့် ကြွက်များပိုမိုအသက်ရှည်စေသည်ကို ဓါတ်ခွဲခန်းတွင် တွေ့ရသည်။ နို့တိုက်သတ္တဝါများတွင် အစာလျှော့ကျွေးခြင်းဖြင့် သက်တမ်းပိုရှည်စေသည်မှာ ခိုင်မာသော သက်သေတစ်ခုအဖြစ် တွေ့ရသည်။ အစာလျှော့စားရသဖြင့် ဆဲလ်များ၏ လုပ်ငန်း ဆောင်တာများ နှေးကွေးသွားသည်။ လူသားများတွင်လည်း ယင်းသို့နှေးကွေးသွား မည်လား ဆိုသည်မှာ မသိရသေးပေ။ အစားအသောက်လျှော့စားခြင်းသည် အကုန်အကျသက်သာစေ သဖြင့် ဆွဲဆောင်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ အစားအသောက်လျှော့စားခြင်းသည် ယခုအခါ အတော်ပင် ခေတ်စားနေသည်။

ကျန်းမာရေးအတွက် ဆိုးကျိုးကို ဖြစ်စေသည်ဟု အမည်ဆိုးဖြင့်ကျော်ကြားလှသည့် ကော်ဖီ၊ ဆား၊ သကြားတို့သည် သွေးလည်ပတ်မှုကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သည်မှာ မှန်သော် လည်း အချို့လူများအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိဘဲ ဖြစ်နေသည်ကို နားမလည်နိုင်ကြသေးပေ။ “ဖရန်မင်ဟမ်း နှလုံးလေ့လာရေးရာသီပွဲ” (The Framingham Heart Study) သည် စတင် တည်ထောင်သည့် လွန်ခဲ့သော ၆၆ နှစ်တာကာလကတည်းက ကော်ဖီ၊ ဆား၊ သကြားတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် သုတေသနများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ပြုလုပ်နေဆဲ ဖြစ်သော်လည်း တိကျရေရာသော အဖြေကို မပေးနိုင်သေးဘဲ ရှိနေသည်။

ကိုယ်အလေးချိန်ထိန်းခြင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များစားခြင်း၊ သကြားလျှော့ခြင်း၊ အိပ်ရေးပအောင်အိပ်ခြင်းတို့သည် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော နေထိုင်ခြင်းသာဖြစ်နေပြီး၊ အသက်ကို ရှည်စေသည်ဟု သိပ္ပံနည်းကျ တိကျသော အထောက်အထားကို ရှာမပေးနိုင်သေး ပေ။

လူတို့၏သက်တမ်းကို သုတေသနပြုရာတွင် ကြုံရသောအခက်အခဲမှာ အချိန်ယူလွန်း ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်စုံတစ်ရာသော ဆေးဝါး၊ အလေ့အကျင့်သည် အသက်ရှည်မှုကို အထောက် အကူပြု မပြုဆိုသည်မှာ နှစ်အတော်ကြာမှ သိနိုင်၍ဖြစ်သည်။ ဘိုးရာကျော်၊ ဘွားရာကျော်တို့ ကိုလေ့လာရာတွင် အချို့သည် ဆေးလိပ်သောက်ကြသည်။ အချို့မှာ သက်သတ်လွတ်စားကြ သူများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် တိကျသေချာသောအဖြေကို မရနိုင်ဖြစ်နေ သည်။ အသက်ရှည်ခြင်းသည် ဗီကြောင့်လော၊ အနေအထိုင်ကြောင့်လော၊ ပတ်ဝန်းကျင် ကြောင့်လောဆိုသည်မှာ ရေရေရာရာမသိရသေးပေ။

ဇရာဗေဒကို လေ့လာသူသုတေသီများအဖို့ ပဟေဠိဖြစ်နေသည့်အချက်မှာ အသက် အရွယ်ကြီးလာသည့်အခါ ဆဲလ်များယိုယွင်းလာခြင်း (senescence) ဖြစ်သည်။ လူသား၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည့် ဆဲလ်များသည် ထိခိုက်ပျက်စီးလာသည်။ ဖောက်ပြန်လာသည်။ ကင်ဆာရောဂါသည် ဆဲလ်များဖောက်ပြန်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အနာတရဖြစ်ခြင်းကြောင့် အနာကျက်သွားသည့်အခါ ကပ်လျက်သား ဆဲလ်များက ဓါတုဗေဒ အရ အချက်ပေးသည်။ ဆဲလ်များဖောက်ပြန်လာသည့်အခါတွင် ကပ်လျက်သားရှိနေသည့် ဆဲလ်များ အချင်းချင်းအချက်မပေးတော့။ ဆဲလ်များ ပုံမှန်မဟုတ်ဘဲ ကြီးထွားကာ ကင်ဆာ အကျိတ်များ ဖြစ်လာတော့သည်။ ဤသည်မှာ ဆဲလ်များ၏ဖြစ်စဉ်ကို အလွယ်နည်းဖြင့်

ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ငယ်ရွယ်စဉ်တွင် ဆဲလ်များက ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းများကို ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ဆောင်သော်လည်း အသက်အရွယ်ရလာသည်နှင့်အမျှ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ဖောက်ပြန် စပြုလာသည်။ အနာကျက်စေရန် ဆဲလ်အချင်းချင်း အချက်ပေးရာတွင် လိုအပ်သည်ထက် အချက်များပိုပေး ခြင်းဖြင့် ဖောရောင်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်လာခြင်းသည် နှလုံးရောဂါ၊ အယ်လ်ဇိုင်းမား၊ အဆစ်အမြစ်နာနှင့် ဆက်စပ်အနာရောဂါတို့ ဖြစ်ပွားလာသည်။ ခန္ဓာကိုယ်သည် မိမိကိုယ်ကို ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်း ကျဆင်းလာသည်။ ယင်းသို့ ကိုယ်ခံ အားလျော့ကျလာခြင်းကို နှေးကွေးသွားစေပါက အသက်ပိုရှည်လာမည်လားဟု သိပ္ပံပညာ ရှင်များက တွေးဆလာသည်။

အိုမင်းမစွမ်းဖြစ်လာခြင်းသည် ဖောက်ပြန်သော ဆဲလ်များပြားလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု သုတေသီအများက ယုံကြည်ထားသည်။ လူကြီးရောဂါများသည် ထိုဖောက်ပြန်သော ဆဲလ်များကြောင့် ဖြစ်ပွားရသည်။ ထို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်သော ဆဲလ်များ အစုအဝေး ဖြစ်လာ ရသည့် အကြောင်းအရင်းကိုနားလည်ရန် သုတေသနပြုနေကြသည်။

လွန်ခဲ့သော အနှစ်သုံးဆယ်က အိုမင်းမှုကို ကုသသည်ဟုဆိုပါက ရယ်ဖွယ်သာဖြစ် ပေလိမ့်မည်။ ယခုအခါ လူကြီးရောဂါများကို တစ်ခုချင်းကုသရန် ကြိုးစားသည်ထက် မော်လီကျူးအဆင့်တွင် အားလုံးကို တစ်ပြိုင်နက်တည်းကုသရန် ဖြစ်နိုင်မည်ဟု တွေးတော လာကြသည်။

လူ၏သက်တမ်းသည် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း သုံးလစီတိုးလာသည်မှာ နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာ ရှိခဲ့ပြီ။ ထို ကာလအတွင်း ကမ္ဘာစစ်ကြီး နှစ်ကြိမ်တိုင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် တုပ်ကွေးကူးစက်မှုကြောင့် အများအပြား သေကျေပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကျ ရောဂါကြောင့် သန်းနှင့်ချီ သေဆုံးရသည်။ သို့သော် ကမ္ဘာ့လူဦးရေသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် သန်းရှစ်ထောင်နီးပါးသို့ ချဉ်းကပ်လာသည်။

အပေါင်းအသင်းမိတ်ဆွေများနှင့် သွားလာဆက်ဆံနေခြင်းသည် အသက်ရှည်ခြင်းကို အထောက်အကူပြုသည်ဟု ဆိုသည်။ စီးပွားရေးကပ်ဆိုက်ခြင်းကြောင့် စရိတ်သက်သာစေရန် မိသားစုများ တစ်အိမ်တည်းတွင် ပေါင်းစုနေထိုင်ကြသည်။ ယင်းသို့ ပေါင်းစုနေထိုင်ကြသော မိသားစုဝင်များသည် ပျမ်းမျှသက်တမ်းထက် ပိုမိုအသက်ရှည်သည်ကို တွေ့ရသည်ဟုဆို သည်။

လူတစ်ဦးချင်း၏ သက်တမ်းရှည်မှုသည် ပညာရေးနှင့်လည်းဆိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် အထက်တန်းအောင်တစ်ဦးသည် ပျမ်းမျှသက်တမ်းအနည်းငယ် ပိုပြီး၊ တက္ကသိုလ်ဘွဲ့နှင့် ဘွဲ့လွန်ရရှိသူများသည် သာမန်လူများထက် သိသာထင်ရှားစွာ အသက်ပိုရှည်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အမေရိကန်တွင် ယခုအခါ ထိပ်တန်းပညာရေး တတ် မြောက်ထားသူများသည် ပညာနည်းသူများထက် အသက် ၁၀ နှစ်မှ ၁၄ နှစ်အထိ ပိုရှည်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အမေရိကန်တွင် ပညာနည်းသူအရေအတွက်မှာ လျှပ်မြန်စွာ လျော့ကျလျက်ရှိသည်။ တစ်ဖက်တွင် ပညာနည်းသူများ၏ သေဆုံးနှုန်းမှာ တစ်ပုံတစ်ခြားတက်လာနေသည်။

တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရများသည် ဝင်ငွေကောင်းသည်။ ဆေးလိပ်သောက်သူနည်းပါးသည်။ ကိုယ်အလေးချိန် ရှိသင့်သည်ထက် ပိုနေတတ်သည်။ ဆရာဝန်ညွှန်ကြားချက်ကို လိုက်နာမည့်

မြတ်မောက်ကာလရဲ့ နေ့သက်တမ်းက
ဘယ်လောက်အထိ ရှိနေသလဲ

ဝိပဿနာနိပါတ်

“လူသားတစ်ဦး၏ အသက်ရှည်ခြင်း တိုခြင်းသည်
ရာထူးအာဏာရှိမှု၊ အောင်မြင်ကျော်ကြားမှု၊
ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုများနှင့် မသက်ဆိုင်သလို၊
မျိုးရိုးဗီဇနှင့်လည်း ရာခိုင်နှုန်း အတော်များများက
သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပေ။
ကံ၊ စိတ်၊ ဥတုနှင့် အာဟာရများအပေါ်၌ သာ
လုံးဝတည်လျက်ရှိသည်။
အဆိုပါအကြောင်းတရားလေးပါး ညီညွတ်မျှတပါက
အသက်ရှည်ရှည် ရှင်သန်နေထိုင်သွားကြရမည်ဖြစ်သည်”

မြန်မာ့ဓလေ့ထုံးစံအရ မိဘဘိုးဘွားများကို ဂါရဝပြုကန်တော့ကြသည့်အခါ အသက် ၁၂၀ ရှည်စေရန် ဆုပေးလေ့ရှိကြသည်။ ထို့အတူပင် ဇာတာဖွဲ့သည့်အခါများ၌လည်း အသက် ၁၂၀ ရှည်စေသော်ဟု အမှတ်သညာပြုလေ့ရှိကြသည်။ သာမန်အမြင်ဖြင့် ကြည့်ပါက မိဘဘိုးဘွားများ၏ အသက် ၁၂၀ ရှည်ပါစေဆိုသည့် ဆုပေးစကားက ဖြစ်နိုင်ပါမည်လောဟူသော ဒွိဟဖြစ်စရာတစ်ခုက မသိစိတ်၌ပေါ်လာနိုင်သည်။

တကယ်တမ်းတွင် ရှေးလူကြီးသူမများသည် အသိပညာမြင့်မားကြပြီး အမြော်အမြင် အလွန်ကြီးမားသူများသာဖြစ်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မျက်မှောက်ကာလ၌ ခေတ်သစ်ဆေးသိပ္ပံအမြင်အရ လူတို့၏ခန္ဓာကိုယ်ကို အသက် ၁၂၀ အထိ ရှင်သန်နေထိုင်နိုင်အောင် သဘာဝတရားကြီးက ဖွဲ့စည်းပေးထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိကြရသောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။

လက်လှမ်းမီသမျှသော မှတ်တမ်းများအရဆိုလျှင် ၁၈၇၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၁ ရက်ကမွေးဖွားခဲ့သော ပြင်သစ်နိုင်ငံသူ ဂျိန်းကဲလ်မက် [Jeanne Calment] သည် အသက် ၁၂၂ နှစ် နှင့် ၁၆၄ ရက်ကြာ ရှင်သန်နေထိုင်သွားပြီး ကမ္ဘာ့အသက်အရှည်ဆုံးလူသားအဖြစ်ဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ခံခဲ့ရသည်။ သူမအနေဖြင့် ပထမအရွယ်၊ ဒုတိယအရွယ်နှင့် တတိယအရွယ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် ရောဂါတစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ ဖြတ်သန်းနိုင်ခဲ့သည်။ တတိယအရွယ်ကိုလွန်မြောက်ပြီး အရွယ်လွန်ချိန်ဖြစ်သော အသက် ၁၁၁ နှစ်ကျမှသာလျှင် နှလုံးအားနည်းသည့် ရောဂါ ဖြစ်ခဲ့ပြီး သောက်ဆေးမှုဖြင့်ပင် ပြန်လည်၍ကျန်းမာလာခဲ့သည်။ သူမ၏အသက် ၁၂၂ နှစ်နဲ့ ၁၆၄ ရက်အရောက်တွင်မူ မီးစာကုန်ဆီခန်းဖြစ်ပြီး ကွယ်လွန်သွားခဲ့သည်။

“၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင်
 အသက် ၁၀၀ ပြည့်ပြီး
 ကျန်းမာနေဆဲဖြစ်သော
 ကမ္ဘာ့ပြည်သူပေါင်းမှာ
 ၃၀၀,၀၀၀ နီးပါးခန့်ပင်
 ရှိနေကြသည်။
 လာမည့်
 ၂၀၅၀ပြည့်နှစ်ရောက်လျှင်
 အသက် ၁၀၀ ပြည့်ပြီးသူ
 အရေအတွက်မှာ
 တစ်သန်းကျော်အထိပင်
 ရှိလာနိုင်သည်ဟု
 ခန့်မှန်းရသည်”

ကွယ်လွန်ချိန်၌ သူမ၏ ခန္ဓာကိုယ်အလေးချိန်က ၈၈ ပေါင်သာလျှင် ကျန်ရှိတော့သည်။

လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ၂၀ ခန့်က လူသိ များ ထင်ရှားခဲ့သော ကမ္ဘာကျော်အဆိုတော် မိုက်ကယ် ဂျက်ဆင်သည် အောင်မြင်ကျော်ကြားမှုနှင့်အတူ ငွေကြေးကလည်း ကြွယ်ဝသည့်အတွက် အသက် ၁၅၀ အထိ ရှင်သန်နေထိုင်သွားနိုင်အောင် အစီအစဉ် များကို စနစ်တကျ ချမှတ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ သူ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကျန်းမာရေးကို အသေးစိတ်ဆောင်ရွက် ပေးရန်အတွက် မိသားစုဆရာဝန် ၁၂ ဦးအထိ ခန့်ထားခဲ့သည့်အပြင် နေ့စဉ်စားမည့် အစားအစာ များကိုပင်လျှင် ဓာတ်ခွဲခန်း၌ စစ်ဆေးပြီးမှသာ သုံးဆောင်ခဲ့သည်။

ထို့ပြင် သူ၏ နေ့စဉ် ကျန်းမာရေးလေ့ကျင့် ခန်းများအား ကြီးကြပ်ပေးရန်အတွက်လည်း ဝန်ထမ်း ၁၅ ဦးကို ခန့်ထားခဲ့သေးသည်။ ထိုမျှမက သူ၏ အိပ်ရာထဲ၌ အောက်ဆီဂျင်ပမာဏကို အလို အလျောက် ထိန်းညှိပေးသော Oxygen Chamber ကိုပါ တပ်ဆင်ထားခဲ့သည်။ သူ၏ ကိုယ်တွင်း အင်္ဂါ များကိုလည်း လိုအပ်သလို လဲလှယ်ရန်အတွက် ဆေးပညာရှင်များနှင့်တိုင်ပင်ကာ Transplant Plan ကိုပင် ရေးဆွဲချမှတ်ခဲ့သည်အထိ စေ့စေ့စပ်စပ် သေသေချာချာ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ၎င်းအသက် ၅၀ အရွယ် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၅ ရက်တွင် နှလုံးခုန်ရပ် သွားသဖြင့် ဆရာဝန်ပေါင်းများစွာက ဝိုင်းဝန်းကြိုးစားခဲ့ကြသော် လည်း မကယ်တင်နိုင်ခဲ့ကြရှာပေ။ နောက်ဆုံးတွင်မူ ဆရာဝန်၏ညွှန်ကြားချက်မပါလျှင် ဘာတစ်ခုမျှ မလုပ်ဘဲ အသက် ၁၅၀ အထိ နေနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော မိုက်ကယ်ဂျက်ဆင်အဖို့ အသက် ၅၀ အရွယ်မှာပင် သေခြင်းတရားကို အရှုံးပေးလိုက်ရတော့သည်။

လူသားတစ်ဦး၏ အသက်ရှည်ခြင်း၊ တိုခြင်း သည် ရာထူးအာဏာရှိမှု၊ အောင်မြင် ကျော်ကြားမှု၊ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုများနှင့် မသက်ဆိုင်သလို၊

မျိုးရိုး ဗီဇနှင့်လည်း ရာခိုင်နှုန်းအတော်များများက သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတုနှင့် အာဟာရများအပေါ်၌သာ လုံးဝတည်မှီလျက်ရှိသည်။ အဆိုပါအကြောင်းတရားလေးပါး ညီညွတ်မျှတပါက အသက်ရှည်ရှည် ရှင်သန်နေထိုင်သွားကြရမည်ဖြစ်သည်။

မိဘဘိုးဘွားများက အသက်ရှည်ခဲ့ကြသည့်တိုင် မိမိအလှည့်ကျလျှင် အသက်တိုနိုင် သကဲ့သို့ မိဘဘိုးဘွားများက အသက်တိုခဲ့ကြသော်လည်း မိမိအလှည့်ကျလျှင်မူ အသက်ရှည် နိုင်သည်ကို သိရှိထားကြရန်လိုအပ်သည်။

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အသက် ၁၀၀ ပြည့်ပြီး ကျန်းမာနေဆဲဖြစ်သော ကမ္ဘာ့ပြည်သူပေါင်း မှာ ၃၀၀,၀၀၀ နီးပါးခန့်ပင် ရှိနေကြသည်။ လာမည့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်ရောက်လျှင် အသက် ၁၀၀ ပြည့်ပြီးသူ အရေအတွက်မှာ တစ်သန်းကျော်အထိပင် ရှိလာနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး၏ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ခန့်မှန်းချက်မှာ ကမ္ဘာ့လူသား (ကျား+မ) အားလုံးအတွက် ပျမ်းမျှသက်တမ်းက ၇၃ ဒသမ ၂ နှစ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ မှီတင်းနေထိုင်ကြသော လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဘာသာပေါင်းစုံ နိုင်ငံသားအားလုံး၏ (ကျား+မ) ပျမ်းမျှ သက်တမ်းမှာ ၆၇ ဒသမ ၇၈ နှစ်ဖြစ်ပြီး၊ အာဆီယံ ၁၀ နိုင်ငံထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံသားများက ပျမ်းမျှသက်တမ်း အနိမ့်ဆုံးအဆင့်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ကပ်လျက်တွင် လာအိုက ပျမ်းမျှသက်တမ်း ၆၈ ဒသမ ၈၉ နှစ်ဖြင့် အဆင့် (၉) နေရာ၌ရှိပြီး၊ ကမ္ဘောဒီးယားက ပျမ်းမျှ သက်တမ်း ၇၀ ဒသမ ၅၄ နှစ်ဖြင့် အဆင့် (၈) နေရာ၌ရှိနေကြသည်။ အာဆီယံဒေသတွင်း နိုင်ငံများထဲတွင် စင်ကာပူနိုင်ငံသားများက ပျမ်းမျှ သက်တမ်း ၈၄ ဒသမ ၀၇ နှစ်ဖြင့် ပထမနေရာ၌ရှိပြီး၊ ကမ္ဘာ့အဆင့်အနေဖြင့်ဆိုလျှင်လည်း ပဉ္စမနေရာ၌ရှိနေသည်။

အာဆီယံဒေသအတွင်း၌ ပျမ်းမျှသက်တမ်းများအလိုက် စင်ကာပူ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ ဘရူနိုင်း၊ ဗီယက်နမ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအိုနှင့် မြန်မာတို့သည် အဆင့် (၁) မှ (၁၀) အထိ အစဉ်အတိုင်းရှိနေကြသည်။ ကမ္ဘာ့အဆင့်အနေဖြင့်မူ မြန်မာနိုင်ငံသားများ၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းက အဆင့် (၁၄၉) ၌ရှိနေပြီး၊ လာအိုက အဆင့် (၁၄၁) နှင့် ကမ္ဘောဒီးယားက အဆင့် (၁၃၃) ၌ ရှိနေကြသည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားတို့၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းက ၆၂ ဒသမ ၂၉ နှစ်သာ ရှိနေခဲ့ရာမှ ၁၃ နှစ်တာကာလအတွင်း ပျမ်းမျှသက်တမ်းက ၅ ဒသမ ၄၉ နှစ် တိုးလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်၌ ပျမ်းမျှသက်တမ်း အမြင့်ဆုံးလူသားများမှာ ဟောင်ကောင်ဒေသခံများ ဖြစ်ကြပြီး၊ ၎င်းတို့၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းက ၈၅ ဒသမ ၂၉ နှစ်ဖြစ်သည်။ ယခင်က ပျမ်းမျှ သက်တမ်းအရ ကမ္ဘာ့အဆင့် (၁) နေရာ၌ ကာလရှည်ကြာစွာ ရပ်တည်နေနိုင်ခဲ့သည့် ဂျပန် နိုင်ငံသားများသည် ပျမ်းမျှသက်တမ်း ၈၅ ဒသမ ၀၃ နှစ်ဖြင့် ဒုတိယနေရာသို့ ရောက်ရှိ သွားကြပြီး၊ မကာအိုဒေသခံများက ပျမ်းမျှသက်တမ်း ၈၄ ဒသမ ၆၈ နှစ်ဖြင့် တတိယနေရာ၌ ရှိနေကြသည်။

ကမ္ဘာ့လူသားအားလုံးထဲတွင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသားများက ပျမ်းမျှသက်တမ်း ၈၄ ဒသမ ၂၅ နှစ်ဖြင့် စတုတ္ထနေရာ၌ရှိနေပြီး၊ စင်ကာပူ နိုင်ငံသားများက ၈၄ ဒသမ ၀၇

နှစ်ဖြင့် ပဉ္စမနေရာ၌ ရှိနေကြသည်။ အီတလီနိုင်ငံသားများက ၈၄ ဒသမ ၀၁ နှစ်ဖြင့် ဆဋ္ဌမနေရာ၌ရှိနေပြီး၊ စပိန်နိုင်ငံသားများက ၈၃ ဒသမ ၉၉ နှစ်ဖြင့် သတ္တမနေရာ၌ ရှိနေကြသည်။ ဩစတြေးလျနိုင်ငံသားများက ၈၃ ဒသမ ၉၄ နှစ်ဖြင့် အဋ္ဌမနေရာ၌ ရှိနေပြီး၊ ချင်နယ်ကျွန်းစုနိုင်ငံသားများက ၈၃ ဒသမ ၆ နှစ်ဖြင့် နဝမနေရာ၌ ရှိနေကြသည်။ အိုက်စလန်ကျွန်းနိုင်ငံသားများကမူ ၈၃ ဒသမ ၅၃ နှစ်ဖြင့် အဆင့် (၁၀) ဒသမနေရာ၌ ရှိနေကြသည်။ ကမ္ဘာပေါ်၌ ပျမ်းမျှသက်တမ်းအနိမ့်ဆုံးမှာ အာဖဂန်နစ္စတန် နိုင်ငံသားများဖြစ်ကြပြီး အဆိုပါနိုင်ငံသားတို့၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းက ၄၃ ဒသမ ၈ နှစ်မျှသာ ရှိနေကြသည်။

အီတလီနိုင်ငံတောင်ပိုင်း ပင်လယ်ကမ်းခြေရှိ ပီအိုပီ (Pioppi) ဟု အမည်ရသော ရွာကလေးသည် အသက်ရှည်ကြသောလူသားများ စုပေါင်းနေထိုင်ကြသည့် အရပ်ဒေသဖြစ်သည်။ အဆိုပါရွာကလေး၌ နေထိုင်ကြသူများသည် အသက် ၈၀ ကျော်အထိတိုင် ကျန်းမာသန်စွမ်းကြပြီး ပုံမှန်အလုပ်များကို လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းရှိကြသည်။ ရွာသူရွာသားများ၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းမှာ ၈၉ နှစ်ဖြစ်ပြီး အများစုမှာ အသက်တစ်ရာကျော်အထိ နေထိုင်သွားခဲ့ကြသည်။

ပီအိုပီရွာသူရွာသားများမှာ အီတလီနိုင်ငံသားများပင်ဖြစ်ကြသည့်တိုင် အီတလီနိုင်ငံ၏ အခြားသောအရပ်ဒေသများ၌ နေထိုင်ကြသူများနှင့်မတူဘဲ တစ်မူထူးခြားစွာဖြင့် အသက်ရှည်ကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းရွာကလေး၌ သကြားစားသုံးမှုက မရှိသလောက်နည်းသည့်အပြင် သံလွင်ဆီကိုအသုံးပြုပြီး ပင်လယ်ထွက်ပစ္စည်းနှင့် လတ်ဆတ်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကိုသာ ချက်ပြုတ်စားသောက်ကြသည့်အတွက် ဆီးချိုရောဂါနှင့် အယ်လ်ဇိုင်းမားရောဂါများ ကင်းစင်ကြသည်။ လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟများကင်းပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ချစ်ချစ်ခင်ခင်ဖြင့် ရိုင်းပင်းကူညီကြသည့်အချက်ကလည်း ၎င်းရွာသူရွာသားများကို အသက်ရှည်စေသည့် အကြောင်းရင်းခံတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

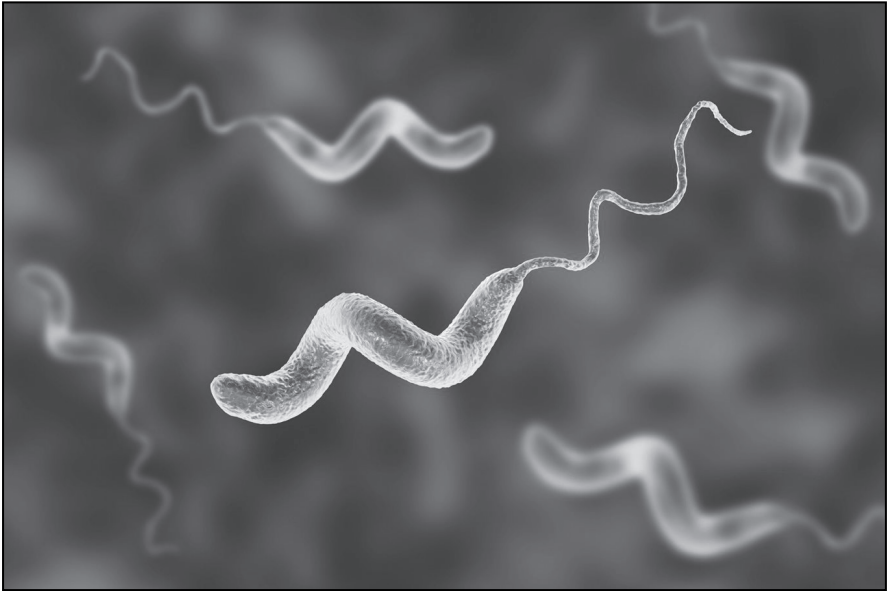
အီတလီနိုင်ငံ၏ အခြားသောမြို့ရွာများ၌ နေထိုင်ကြသူများမှာ ပီအိုပီရွာသူရွာသားများလောက် အသက်မရှည်ကြသည့်အတွက် ပျမ်းမျှလူသက်တမ်းအရ အီတလီနိုင်ငံသားများအဖို့ ကမ္ဘာ့အဆင့်တွင် ဆဋ္ဌမနေရာသို့သာ ရောက်ရှိနေရခြင်းဖြစ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း၌ အသက်တစ်ရာကျော်အောင် ရှင်သန်နေထိုင်သွားခဲ့ကြသူများမှာ ၎င်းတို့၏အသက် ၈၀၊ ၉၀ အထိတိုင် ကြီးကြီးမားမားရောဂါမရှိခဲ့သူများဖြစ်ကြသည်ကို သုတေသနပြု တွေ့ရှိခဲ့ရသည့်အပြင်၊ အသက် ၁၀၅ နှစ်ကျော်လွန်သွားသည့် အခါတွင်မူ ဆေးသိပ္ပံပညာအရ Plateau Phase ဟု ခေါ်ဆိုသော ဆက်လက်အိုမင်းခြင်းမရှိတော့ဘဲ ရပ်တန့်သွားသည့်ဖြစ်စဉ်ကလည်း အလွန် အံ့ဩဖွယ်ရာပင်ဖြစ်ပေတော့သည်။

သိပ္ပံစာရေးဆရာ ကိုကိုအောင်

အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသော
 ရောဂါများကို ကာကွယ်ပါ
 a'pʉvɿmjri bɛfɛtʃɪnɔ̃bɿsefma&)

“အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသော
 ရောဂါများသည် ဝမ်းလျှောခြင်းမှ ကင်ဆာအထိ
 ရောဂါမျိုးစုံကို ဖြစ်ပွားနိုင်ပါသည်။ အများစုမှာ အစာအိမ်နှင့်
 အူလမ်းကြောင်း ဆိုင်ရာပြဿနာများအဖြစ် ရှိနေသော်လည်း
 အာရုံကြောဆိုင်ရာရောဂါ၊ မီးယပ်ရောဂါနှင့် ခုခံအားဆိုင်ရာ
 ရောဂါလက္ခဏာများကို ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်”

ရောဂါအမျိုးအစားပေါင်း ၂၀၀ ကျော်တွင် ဘက်တီးရီးယားများ၊ ဗိုင်းရပ်စ်များ၊ ကပ်ပါးဝိုးများ သို့မဟုတ် လေးလံသောသတ္တုများကဲ့သို့သော ဓာတုပစ္စည်းများ ပါဝင်သည့် ညစ်ညမ်းသော အစားအသောက်များကို စားသုံးခြင်းကြောင့် အစားအသောက်များမှ တစ်ဆင့်ဖြစ်စေသော ရောဂါများဖြစ်ပွားလျက် ရှိပါသည်။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ပြဿနာ ကြီးထွားလာသောကြောင့် လူမှုစီးပွားရေးကို ထိခိုက်စေပါသည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်များအပေါ် အခက်အခဲများကြောင့် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားများ ဆုံးရှုံးသွားခြင်း၊ နိုင်ငံခြားခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုကိုလည်း ထိခိုက်စေပါသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် ရောဂါ ဖြစ်ပွားမှုနှင့် ရောဂါကြောင့် သေဆုံးမှုအတွက် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကိုလည်း ဖြစ်စေပါသည်။ အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများသည် အစားအသောက်ညစ်ညမ်းမှုကြောင့်ဖြစ်ပွားကြပြီး အစားအသောက်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် စားသုံးမှု ကွင်းဆက်၏ မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို ဖြစ်ပွားပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ရေ၊ မြေကြီး သို့မဟုတ် လေထုညစ်ညမ်းမှုအပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု ပုံစံအမျိုးမျိုးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့်အပြင် အန္တရာယ်ကင်းသော အစားအသောက်သိုလှောင်မှုနှင့် ပြုပြင်မွမ်းမံမှုများကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများသည် ဝမ်းလျှောခြင်းမှ ကင်းဆာအထိ ရောဂါမျိုးစုံကို ဖြစ်ပွားနိုင်ပါသည်။ အများစုမှာ အစာအိမ်နှင့် အူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာပြဿနာများအဖြစ် ရှိနေသော်လည်း အာရုံကြောဆိုင်ရာရောဂါ၊ မီးယပ်ရောဂါနှင့် ခုခံအားဆိုင်ရာ ရောဂါလက္ခဏာများကို ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှောဖြစ်စေသော ရောဂါများသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတိုင်းတွင် အဓိကပြဿနာ တစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ သို့သော်လည်း

ဝင်ငွေနည်းသော နိုင်ငံများနှင့် ဝင်ငွေအလယ်အလတ်ရှိသောနိုင်ငံများတွင် အသက် ၅ နှစ် အောက် ကလေးများက ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး အချိုးမညီမျှစွာ ထမ်းနေကြရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများကို ကာကွယ်ရပါမည်။

အစားအသောက်တွင်ပါဝင်သော ဓာတုပစ္စည်းများ၏ အန္တရာယ်များ

ဓာတုပစ္စည်းများသည် နည်းပညာဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုအတွက် ရည်ရွယ်ချက် ရှိရှိ ထည့်ထားသော အစားအသောက်များတွင်ဖြစ်စေ (ဥပမာ-အစားအသောက်ထည့်သည့် ပစ္စည်းများ) သို့မဟုတ် လေ၊ ရေနှင့် မြေဆီလွှာတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းမှုမှတစ်ဆင့် အဆုံးသတ်နိုင်ပါသည်။ အစားအသောက်များတွင် ဓာတုပစ္စည်းများသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး၌ ကျန်းမာရေးအတွက် စိုးရိမ်စရာဖြစ်ပြီး ကုန်သွယ်မှုအတားအဆီးဖြစ်စေသည့် အဓိက အကြောင်းအရင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) သည် စားသုံးသူများ၏ ကျန်းမာရေးကိုကာကွယ်ရန် နှင့် တရားမျှတသော ကုန်သွယ်မှုအလေ့အကျင့်များကို သေချာစေရန် နိုင်ငံနှင့်နိုင်ငံတကာ အစားအစာဘေးကင်းရေးစံနှုန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အခြေခံအဖြစ် ဘေးကင်းသော ထိတွေ့မှုအဆင့်များကို သတ်မှတ်ရန်အတွက် သိပ္ပံနည်းကျ စွန့်စားရမှု အကဲဖြတ်မှုများကို တီထွင်ထားပါသည်။

အစားအသောက်တွင်ပါဝင်သော အဏုဇီဝပိုးမွှားများ၏ အန္တရာယ်များ

အဏုဇီဝပိုးမွှားများကြောင့် အစားအသောက်များ ညစ်ညမ်းမှုသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ပြည်သူများ၏ ကျန်းမာရေးအတွက် စိုးရိမ်စရာဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအများစုသည် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ် အနည်းငယ်အတွင်း အစားအသောက်များတွင် အဏုဇီဝပိုးမွှားများကြောင့် ဖြစ်ပွား သည့်ရောဂါများ သိသိသာသာတိုးလာကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ အစားအသောက် များတွင် ရောဂါပိုးမွှားအန္တရာယ်များဖြစ်သည့် Salmonella ကဲ့သို့သော ဘက်တီးရီးယားများ၊ Norovirus ကဲ့သို့သော ဗိုင်းရပ်စ်များ၊ trematodes နှင့် prion ကဲ့သို့သော ကပ်ပါးကောင်များ ပါဝင်ပါသည်။ ဝမ်းပျက် ဝမ်းလျှောရောဂါများသည် ညစ်ညမ်းသောအစားအသောက်များ စားသုံးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အဖြစ်အများဆုံးရောဂါများဖြစ်ပြီး နှစ်စဉ်လူသန်းပေါင်း ၅၅၀ ဦး နေထိုင်မကောင်းဖြစ်ကာ နှစ်စဉ် ၂၃၀၀၀၀ ဦး သေဆုံးလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် ဝမ်းပျက် ဝမ်းလျှောရောဂါများသည် အာဟာရချို့တဲ့မှုနှင့် ပုညက်ခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး ညစ်ညမ်းသော အစားအသောက်ကို စားသုံးခြင်းမှ ထွက်ပေါ်လာသော မသန်စွမ်းသူများ၏ ဘဝနှစ်များပမာဏကို ပေါင်းထည့်ထားပါသည်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပါအဝင် သက်ဆိုင်သူ အားလုံးအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ၊ အကဲဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် အန္တရာယ်ဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ရေးသတင်းစကားများကို တီထွင်ထုတ်လုပ်ပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များ၏ အစားအသောက်ကြောင့်ဖြစ်သောရောဂါများကို ကာကွယ်ထိန်းချုပ်ရန် ၎င်းတို့၏ စွမ်းရည်ကိုမြှင့်တင်ဖို့ ကူညီပေးပါသည်။

“အစားအသောက်
 များမှတစ်ဆင့်
 ဖြစ်စေသော
 ရောဂါများတွင်
 အဖြစ်များသော
 လက္ခဏာများမှာ
 ဝမ်းလျှောခြင်းနှင့်
 အော့အန်ခြင်းဖြစ်ပြီး
 ပုံမှန်အားဖြင့်
 ၁ ရက်မှ ၇ ရက်အထိ
 ကြာတတ်သည်”

**အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသော ရောဂါ
 များ၏ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်ခြင်း**

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း အန္တရာယ်
 မကင်းသော အစားအသောက်များကြောင့် အစား
 အသောက်များမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေသော ရောဂါဖြစ်ပွား
 သူ သန်း ၆၀၀ ဦးနှင့် သေဆုံးသူ ၄၂၀,၀၀၀ ဦးရှိ
 ပါသည်။ အစားအသောက်ကြောင့် သေဆုံးမှု၏ ၃၀
 ရာခိုင်နှုန်းသည် အသက် ၅နှစ်အောက်ကလေးများတွင်
 ဖြစ်ပွားပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အန္တရာယ်မကင်း
 သော အစားအသောက်များ စားသုံးခြင်းကြောင့်
 နှစ်ပေါင်း ၃၃ သန်းခန့်တွင် ကျန်းမာသော ဘဝများ
 ဆုံးရှုံးနေရသည်ဟု ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး
 (WHO) က ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားပါသည်။ ၎င်းအရ
 အတွက်သည် အနည်းဆုံးတွက်ချက်မှုများသာ ဖြစ်ပါ
 သည်။

အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေ
 သောရောဂါများကို ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ပြီး ကမ္ဘာ့
 ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး (WHO)သည် ခိုင်မာပြီး ခံနိုင်
 ရည်ရှိသော အမျိုးသားအစားအသောက် ဘေးကင်း
 ရေးစနစ်များ တည်ဆောက်နေပါသည်။ စားသုံးသူများ
 အား ဘေးကင်းသော အစားအသောက် ရွေးချယ်မှု
 ပြုလုပ်ရန်နှင့် ကိရိယာများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန်အတွက်
 ကဏ္ဍများစွာတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ပေါင်းစပ်
 ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
 ဦးဆောင်မှုများ၏ အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှ
 ပါဝင်နေပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်
 အစားအသောက်ဘေးကင်းရေးအတွက် နိုင်ငံရေးအရ
 အာရုံစိုက်မှု အနည်းငယ်သာ ရရှိနေပါသည်။ အစား
 အသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများ၏
 ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို လူအများက အာရုံစူးစိုက်ရန် လိုအပ်
 ပါသည်။ အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသော
 ရောဂါများကို တိုက်ဖျက်ရန် နိုင်ငံရေးစိတ်ဆန္ဒနှင့်
 အရင်းအမြစ်များကို စုစည်းရန်မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။

ရောဂါဖြစ်စေသော အကြောင်းအရင်း

အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသော
 ရောဂါများသည် မသန်ရှင်းသော အစားအသောက်

သို့မဟုတ် အဖျော်ယမကာများ စားသုံးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ရောဂါ အမျိုးမျိုး ကိုဖြစ်စေသော အဏုဇီဝပိုးများ သို့မဟုတ် ရောဂါပိုးမွှားများသည် အစားအသောက်များကို ညစ်ညမ်းစေနိုင်ပါသည်။ အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသော ရောဂါအများစု သည် ဘက်တီးရီးယားများ၊ ဗိုင်းရပ်စ်များနှင့် ကပ်ပါးပိုးအမျိုးမျိုးကြောင့် ရောဂါပိုး ဝင်ရောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အခြားရောဂါများသည် အစားအသောက်များကို ညစ်ညမ်းစေ သော အန္တရာယ်ရှိသော အဆိပ်အတောက်များ သို့မဟုတ် ဓာတုပစ္စည်းများကြောင့် ဖြစ်စေ ပါသည်။

သတိပြုရန်မှာ အစားအသောက်မှ ကူးစက်နိုင်သော ရောဂါပိုးများစွာသည် အပန်းဖြေခြင်း သို့မဟုတ် ရေသောက်ခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် ၎င်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ထိတွေ့ခြင်းမှ သို့မဟုတ် လူမှလူသို့ ကူးစက်ခြင်းမှ ရရှိနိုင်ပါသည်။

ရောဂါ၏ လက္ခဏာများ

အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများတွင် အဖြစ်များသောလက္ခဏာ များမှာ ဝမ်းလျှောခြင်းနှင့် အော့အန်ခြင်းဖြစ်ပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် ၁ ရက်မှ ၇ ရက်အထိ ကြာတတ် သည်။ အခြားလက္ခဏာများမှာ ဗိုက်အောင့်ခြင်း၊ ပျို့အန်ခြင်း၊ အဖျားတက်ခြင်း၊ အဆစ် သို့မဟုတ် ကျောနာခြင်းနှင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အချို့လူများခေါ်ဆိုသည့် “အစာအိမ်တုပ်ကွေး”သည် အမှန်တကယ်အားဖြင့် အစားအသောက်ကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါဖြစ်သည်။ အစားအသောက် သို့မဟုတ် ရေများတွင် ပါဝင်သည့် ရောဂါပိုးများ (ဗိုင်းရပ်စ်၊ ဘက်တီးရီးယား သို့မဟုတ် ကပ်ပါးပိုး)ကြောင့် ဖြစ်ပါ သည်။ ရောဂါပိုးနှင့်ထိတွေ့ပြီး ရောဂါလက္ခဏာများ ဖြစ်ပေါ်သည့်ကာလသည် နာရီပေါင်းများစွာ မှ တစ်ပတ်အထိ ဖြစ်ပါသည်။

ရောဂါဖြစ်စေသော ပိုးများ

အများဆုံးတွေ့ရှိရသော ရောဂါပိုးများမှာ ကမ်ပိုင်းလို ဘက်တီးရီးစစ် (Campylobac- teriosis)၊ ခရစ်ပတ်တိုစပိုရီဒီအိုစစ် (Cryptosporidiosis)၊ ဆိုင်ကလိုစပိုရီရာစစ် (Cyclosporiosis)၊ အက်စ်ချိုရီချီယာကိုလိုင်း (Escherichia Coli)၊ ဂျိုင်ရာဒီရာစစ် (Giardiasis)၊ လစ်စတီရီအိုစစ် (Listeriosis)၊ နိုရိုဗိုင်းရပ်စ်ပိုးဝင်ခြင်း (Norovirus Infection)၊ ဆာလ်မိုနယ်လိုစစ် (Salmo- nellosis)၊ ဆကွန်ဗရိုက် ငါးအဆိပ်သင့်ခြင်း (Scombroid Fish Poisoning)၊ ရှီဂျယ်လိုစစ် (Shigellosis)၊ တောက်ဆိပ်လပ်မိုစစ် (Toxoplasmosis)၊ ဗိုင်းဗရီရိုရောဂါပိုးဝင်ခြင်း (Vibrio Infection)နှင့် ယာစီနီအိုစစ် (Yersiniosis) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

(၁) ကမ်ပိုင်းလိုဘက်တီးရီးစစ် (Campylobacteriosis)

Campylobacteriosis သည် Campylobacter မျိုးစု၏ ဘက်တီးရီးယားပိုးကြောင့် ဖြစ်ပွားသော ကူးစက်ရောဂါဖြစ်သည်။ ၎င်းဘက်တီးရီးယားများသည် ကျန်းမာသောငှက်များ ၏အူထဲတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ သေချာစွာ ချက်ပြုတ်ထားသော အိမ်မွေးကြက်သားအများစုတွင် ပါရှိသည်။ Campylobacter သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှောရောဂါ၏

ဖြစ်ပွားမှုအများဆုံး ဘက်တီးရီးယားများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မီနီဆိုတာ (Minnesota) မြို့တွင် အူများနှင့် သက်ဆိုင်သော ဘက်တီးရီးယားရောဂါပိုး အများဆုံးတွေ့ရကြောင်း မှတ်တမ်းများ ရှိပါသည်။ Minnesota တွင် နှစ်စဉ် Campylobacter ဖြစ်ပွားမှု ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ၈၀၀ ဦးမှ ၁၂၀၀ ဦး ခန့်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းများအရ သိရှိရပါသည်။ ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအားလုံး နီးပါးသည် ကြီးမားသောရောဂါဖြစ်ပွားမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် မဟုတ်ဘဲ သီးခြားဖြစ်သော၊ ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်းဖြစ်သော အရေးကြီးသည့်ဖြစ်ရပ်များအနေဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ပါသည်။

Campylobacteriosis ဖြစ်ပွားမှုကို ကာကွယ် ပေးရပါမည်။ မချက်ပြုတ်ရသေးသော ကြက်များကို ကိုင်တွယ်ပြီးနောက် လက်ဆေးခြင်း၊ အိမ်သာသုံးစွဲပြီးချိန်၊ အနီးလဲလှယ်ပြီးချိန်နှင့် အစားအသောက်များ မကိုင်တွယ်မီချိန်နှင့် အစားအသောက်စားပြီးချိန်များတွင် လက်ကို ဆေးကြောခြင်း၊ ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှောရောဂါရှိသူများ၊ အထူးသဖြင့် ကလေးများသည် ရောဂါပိုးပျံ့နှံ့နိုင်ခြေကို လျှော့ချရန်အတွက် ၎င်းတို့၏လက်ကို ဆပ်ပြာနှင့်မကြာခဏ ဆေးကြောခြင်း၊ မွေးမြူရေး တိရစ္ဆာန်များ၊ တိရစ္ဆာန်မစင်များ၊ တိရစ္ဆာန်ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ထိတွေ့ ပြီးနောက် လက်ကို အမြဲ ဆေးကြောခြင်း ပြုလုပ်ရပါမည်။ Hand Hygiene သည် ဆပ်ပြာ နှင့် ရေကိုအသုံးပြု၍ လက်ဆေးရပါမည်။ ဆပ်ပြာနှင့် ရေအလွယ်တကူမရှိပါက Alcohol အယ်လ်ကိုဟောပါရှိသော လက်သန့်ဆေးများကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ အစားအသောက် ပြင်ဆင်သည့်နေရာများကို သန့်ရှင်းအောင်ထားခြင်း၊ အသားစိမ်းနှင့် ကြက်သားများကို ကုန်ကြမ်းများဝယ်ယူ၍ သိုလှောင်သည့်အခါတွင် ထုတ်ကုန်များနှင့် အခြားအစားအသောက်များအား ခွဲခြားထားခြင်း၊ မချက်ပြုတ်ရသေးသော ကြက်များကို ကိုင်တွယ်ပြီးနောက်လက်၊ စဉ်းတီတုံးများ၊ ကောင်တာများ၊ မီးဖိုချောင်သုံး ပစ္စည်းများနှင့် အသုံးအဆောင်များကို ဆေးကြောခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရပါသည်။

(၂) ခရစ်ပတ်တိုစပိုရီဒီအိုစစ် (Cryptosporidiosis)

Cryptosporidiosis သည် ပရိုတိုဇိုးဝါးကပ်ပါး Cryptosporidium မျိုးစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပွားသော ဝမ်းလျှောရောဂါ ဖြစ်ပါသည်။ Cryptosporidium သည် ရောဂါပိုးရှိသူ သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်များ၏ ဝမ်းထဲသို့ရောက်သွားပါသည်။ ကပ်ပါးကောင်သည် အပြင်ဘက်အခွံဖြင့် ကာကွယ်ထားပြီး ကလိုရင်းကို အလွန်ခံနိုင်ရည်ရှိပြီး အချိန်ကြာမြင့်စွာ ခန္ဓာကိုယ် အပြင်ဘက်တွင် ရှင်သန်နိုင်သည်။

Cryptosporidiosis သည် ရေကြောင့်ဖြစ်သော နေထိုင်မကောင်းမှုဖြစ်စေပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ရေထဲ၌ အပန်းဖြေမှု ပြုလုပ်ရာတွင် ဖြစ်ပွားမှုအဖြစ်အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ Minnesota တွင် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် တစ်နှစ်လျှင် ၃၅၀ ဦးမှ ၄၅၀ ဦးအထိ ဖြစ်ပွားကြောင်း သိရှိရပါသည်။

(၃) ဆိုင်ကလိုစပိုရီရစ်စ် (Cyclosporiasis)

Cyclosporiasis သည် ပရိုတိုဇိုးဝါးကပ်ပါး ပိုးကြောင့်ဖြစ်ပွားသော ဝမ်းလျှောရောဂါ ဖြစ်သည်။ လူများသည် ကပ်ပါးပိုးပါဝင်သော မစင်များနှင့် ညစ်ညမ်းသောအစားအသောက် သို့မဟုတ် ရေကို သောက်သုံးခြင်းဖြင့် Cyclospora ရောဂါပိုး ကူးစက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

နေထိုင်ပါသည်။ Salmonella သည် များသောအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်မစင်များနှင့် ညစ်ညမ်းသော အစားအသောက်များကို စားသုံးခြင်းဖြင့် လူသို့ကူးစက်တတ်ပါသည်။

(၉) ဆကွန်ဖရိုက် ငါးအဆိပ်သင့်ခြင်း (Scombroid Fish Poisoning)

Scombroid ငါးအဆိပ်သင့်ခြင်း သို့မဟုတ် Histamine ငါးအဆိပ်သင့်ခြင်းသည် Histamine ပမာဏ မြင့်မားသောငါးကို စားပြီးနောက် ယားယံခြင်းနှင့် ဆင်တူသည့် ရောဂါစု တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

(၁၀) ရှိဂျယ်လိုစစ် (Shigellosis)

Shigellosis သည် Shigella ဟုခေါ်သော ဘက်တီးရီးယားအုပ်စုတစ်ခုကြောင့် ဖြစ်ပွားသော ကူးစက်ရောဂါ ဖြစ်ပါသည်။ Shigella ဘက်တီးရီးယားသည် ရောဂါပိုးရှိသူမှ နောက်တစ်ဦးသို့ ကူးစက်စေပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် နှစ်စဉ် Shigellosis ၁၅,၀၀၀ ဦးခန့်ဖြစ်ကြောင်းကို မှတ်တမ်းများအရ သိရှိရပါသည်။ Minnesota တွင် ခန့်မှန်းခြေ အားဖြင့် shigellosis ၆၀ ဦးမှ ၉၀၀ ဦးခန့်ကို အစီရင်ခံစာတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။

(၁၁) ဗိုင်ဗရိုရောဂါပိုးဝင်ခြင်း (Vibrio Infection)

Vibrio Parahaemolyticus သည် ကာလဝမ်းရောဂါဖြစ်စေသော မိသားစုနှင့် တူညီသော ဘက်တီးရီးယားတစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဆားငန်များသော ဆားရည်တွင်နေထိုင်ပြီး လူကို အစာအိမ်နှင့် အူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ရောဂါဖြစ်စေပါသည်။ V.parahaemolyticus သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံရှိ ကမ်းရိုးတန်းရေပြင်များတွင် သဘာဝ အတိုင်း နေထိုင်ပြီး နွေရာသီတွင် ပြင်းအားပိုများပါသည်။

(၁၂) ယာစီနိုအိုစစ် (Yersiniosis)

Yersiniosis သည် genus Yersinia ၏ အူလမ်းကြောင်း ဘက်တီးရီးယားကြောင့် ဖြစ်သော ကူးစက်ရောဂါ ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် လူအများစု၏ ရောဂါ သည် Y.enterocolitica မျိုးစိတ်တစ်မျိုးကြောင့် ဖြစ်သည်။ Y.enterocolitica သည် တစ်ခါ တစ်ရံ ဝမ်းလျှောခြင်းနှင့် ဝမ်းပိုက်နာခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေသည်။

အစားအသောက်နှင့် ဆက်သွယ်သော နေထိုင်မကောင်းမှုများ

အသားစိမ်းနှင့် ကြက်သားစိမ်း၊ ဥစိမ်း၊ အပူဖြင့်ပိုးသတ်မထားသော နို့နှင့် အခွံမာ ရှိသော စားကောင်းသည့် ရေသတ္တဝါများသည် ညစ်ညမ်းနိုင်ခြေ အများဆုံးဖြစ်ပြီး မူရင်း တိရစ္ဆာန်မှ အစားအသောက်အကြမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ သစ်သီးဝလံများနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက် များသည် လယ်ယာများတွင် မြေဩဇာပြုလုပ် အသုံးပြုသည့်အခါ သို့မဟုတ် မသန့်ရှင်းသော ရေဖြင့် ထုတ်ကုန်များကို ဆေးကြောရန်အတွက် အသုံးပြုသည့်အခါတွင်လည်း တိရစ္ဆာန် အညစ်အကြေးများနှင့် ညစ်ညမ်းစေနိုင်ပါသည်။

အညောက်ပေါက်သည့် အခြေအနေများသည် ရောဂါပိုးမွှားများ ပေါက်ဖွားကြီးထွားမှုအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်သောကြောင့် အစို့အညောက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးအလေးထားရပါသည်။ ရောဂါပိုးပါရှိသော အသီးများကို ဖျော်ရည်များ သို့မဟုတ် ပန်းသီးအရက်များ ပြုလုပ်ရာတွင် ပိုးသတ်ခြင်းမပြုလုပ်ပါက ရောဂါပိုးဝင်ပြီး ညစ်ညမ်းစေနိုင်ပါသည်။ အော့အန်ခြင်း သို့မဟုတ် ဝမ်းလျှောရောဂါရှိသူ သို့မဟုတ် မကြာသေးမီက ဖျားနာဖူးသူမှထိမိသော မည်သည့်အစားအသောက်မဆို ညစ်ညမ်းသွားနိုင်ပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် မချက်ပြုတ် ရသေးသောအခါ အခြားသူများထံ ကူးစက်နိုင်ပါသည်။

အမျိုးသားအစားအသောက် ထိန်းချုပ်ရေးစနစ်များ အားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း

အမျိုးသားအစားအသောက် ထိန်းချုပ်ရေးစနစ်များသည် စားသုံးသူများ၏ ကျန်းမာရေးကိုကာကွယ်ရန်နှင့် အစားအသောက်ကုန်သွယ်မှုတွင် တရားမျှတသော အလေ့အကျင့်များ ရရှိစေရေးတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ အမျိုးသားအစားအသောက် ထိန်းချုပ်ရေးစနစ်၏ တည်ဆောက်မှုပုံစံ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ ယင်းစနစ်သည် ၎င်း၏ ပန်းတိုင်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထိရောက်မှုရှိစေရန်နှင့် အကန့်အသတ်ရှိသော အရင်းအမြစ်များသည် မှန်ကန်သည့် ဦးစားပေးမှုများကို ဦးတည်ထား၍ သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်။

၎င်း၏စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုင်းတာခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏နေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ကို သိနိုင်ပါသည်။ တိုးတက်မှုအတွက် နယ်ပယ်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို တာဝန်ခံမှု၏ ရှင်းလင်းသောအချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာတွင် အစုရှယ်ယာဝင်များ၏ ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်ရန်၊ ဈေးကွက်သစ်များဖွင့်ရန်နှင့် လုံခြုံသောကုန်သွယ်မှုကို မြှင့်တင်ရန် အဓိကသော့ချက်ဖြစ်သည့် ယုံကြည်မှုအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်ပါ သည်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO)မှ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအဖွဲ့ (FAO)နှင့်ပူးပေါင်း၍ အစားအသောက် ထိန်းချုပ်ရေးစနစ် အကဲဖြတ်ရေးကိရိယာကို တာဝန်ရှိအစိုးရအာဏာပိုင်များက အရင်းအမြစ်များ လုံလောက်မှုနှင့် အမျိုးသားအစားအသောက်ထိန်းချုပ်ရေးစနစ်အပေါ် ၎င်းတို့၏ ထိန်းချုပ်မှုနှင့် ထောက်လှမ်းမှုစနစ်များ၏ ဆက်စပ်မှုကို အကဲဖြတ်ရာတွင်ကူညီရန် ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် အစားအသောက်ကွင်းဆက်ရှိ သက်ဆိုင်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင် အာဏာပိုင်များကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။

ဤကိရိယာကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားအစားအသောက် ထိန်းချုပ်ရေးစနစ်ကို အကဲဖြတ်နိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO)သည် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အစားအသောက် ထိန်းချုပ်ရေးစနစ်၏ အာဏာပိုင်အများအပြားကြားတွင် နည်းပညာဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်းဖြင့် အကဲဖြတ်ခြင်းကိရိယာကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင်လည်း ကူညီဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။

အစားအသောက်ကိုင်တွယ်ရာတွင် ဘေးကင်းရန်အတွက် မြှင့်တင်ပေးခြင်း

အစားအသောက်ကိုင်တွယ်ရာတွင် ဘေးကင်းရန်အတွက် သန့်ရှင်းအောင်ထားခြင်း၊ အစိမ်းနှင့်အကျက်ကို ခွဲထားခြင်း၊ သေချာစွာချက်ပြုတ်ခြင်း၊ အစားအစာကို လုံခြုံသော အပူချိန်တွင်ထားခြင်း၊ ဘေးကင်းသောရေနှင့် ကုန်ကြမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရပါမည်။ ဤအရာများသည် စားသုံးသူများနှင့် အစားအသောက်ကိုင်တွယ်သူအားလုံးအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံသော အစားအသောက်ကိုင်တွယ်ခြင်း အမူအကျင့်များကို အသိပညာပေးရန် အတွက် တီထွင်ထားသည့် ပိုမိုလုံခြုံသော အစားအသောက်အတွက် သော့ချက် ၅ ချက် ဖြစ်ပါသည်။

ရောဂါကာကွယ်ခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ခြင်း

Salmonellosis နှင့် E.coli ကူးစက်မှုများအပါအဝင် အဓိက အစားအသောက်မှ တစ်ဆင့် ဖြစ်ပွားလာသော ရောဂါများသည် နေရာများစွာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော ရောဂါများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုရောဂါပိုးများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောရောဂါများကို ဆရာဝန်များ၊ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်များမှ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ဓာတ်ခွဲခန်းများ၊ အမျိုးသားကျန်းမာရေးဌာနများ သို့ အစီရင်ခံတင်ပြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေ သော ရောဂါအများစုသည် အပျော့စားဖြစ်၍ ရောဂါအမည်တပ်ခြင်းမရှိခဲ့သော ကြောင့် အစီရင်ခံတင်ပြထားသော ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအရေအတွက်သည် နည်းပါးသည်ဟု ယူဆပါသည်။

အစားအသောက်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအများအပြားသည် အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသော ရောဂါများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ၎င်း၏အကျိုးဆက်များကို ကန့်သတ်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အစားအသောက်စိမ်းများ ညစ်ညမ်းခြင်းမှကာကွယ်ရန် ၎င်း၏ ဘေးကင်းသော ပြင်ဆင်မှုနှင့် သိုလှောင်မှုတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါက ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအတွက် တာဝန်ရှိသော စားသောက်ဆိုင်များ သို့မဟုတ် အစားအသောက်ရောင်းချသူများ သို့မဟုတ် ဘေးကင်းသော အစားအသောက်၊ တစ်ကိုယ်ရေသန့်ရှင်းမှု အလေ့အကျင့်များကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်သူများကို အရေးယူရန် ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ အစားအသောက်ကုန်ကြမ်းများကို မသန့်ရှင်းသောရေဖြင့် ဆေးကြောခြင်း၊ ဝက်၊ သိုး၊ ဆိတ်၊ နွားများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ထုပ်ပိုးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အသားနှင့်ကြက်မစင်များ ညစ်ညမ်းစေခြင်း၊ လက်တွင် ဘက်တီးရီးယား သို့မဟုတ် ဗိုင်းရပ်စ်ပိုးများ သယ်ဆောင်သော အစားအသောက်ကိုင်တွယ်သူမှ ပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြုခြင်းအပါအဝင် အစားအသောက်စိမ်းများကို ညစ်ညမ်းစေပါသည်။ အသုံးအဆောင်များအသုံးပြုခြင်းနှင့် မျက်နှာပြင်များ ပြင်ဆင်မှုပြုလုပ်ရာတွင် မသန့်ရှင်းပါကလည်း ညစ်ညမ်းစေနိုင်ပါသည်။

လုံလောက်သော အပူချိန်ဖြင့် ချက်ပြုတ်ခြင်းသည် ရောဂါပိုးမွှားများနှင့် ကပ်ပါးကောင်များစွာကို သေစေပါသည်။ သို့ရာတွင် ချက်ပြုတ်ပြီးနောက် သို့မဟုတ် အပူပေးပြီး ပိုးသတ်ပြီးနောက် ကိုင်တွယ်စဉ်အတွင် ညစ်ညမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်သည့်အခါကဲ့သို့သော

ချက်ပြုတ်ထားသည့် အစားအသောက်များတွင် ရောဂါပိုးမွှားအချို့လည်း ရှိနေနိုင်ပါသည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင် ချက်ပြုတ်ပြီးနောက် သို့မဟုတ် အပူပေးပြီး ပိုးသတ်ပြီးနောက် ညစ်ညမ်းသော အဏုဇီဝပိုးမွှားအနည်းငယ်သာရှိနေပါက ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်မဖြစ်စေနိုင်ပါ။ ဘက်တီးရီးယားအများစုသည် အခန်းအပူချိန်တွင် လျင်မြန်စွာကြီးထွားလာသော်လည်း ရေခဲသေတ္တာ သို့မဟုတ် အအေးခန်းများက ၎င်းတို့ကိုပွားခြင်းမှ တားဆီးပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ချက်ပြုတ်ထားသော အစားအသောက်များပင်လျှင် ရောဂါဖြစ်စေသော သက်ရှိများ ပွားများခြင်းမှကာကွယ်ရန်အတွက် ချက်ချင်းအအေးခံထားရပါမည်။

အကြံပြုချက်

နှစ်စဉ် လူ ၁၀ ဦးတွင် တစ်ဦး၌ အန္တရာယ်မကင်းသည့် အစားအသောက်များကို စားသုံးခြင်းဖြင့် နေထိုင်မကောင်းမှု ဖြစ်နေကြပါသည်။ အစားအသောက် ဘေးကင်းရေးသည် မျှဝေတာဝန်ယူရမည်ဖြစ်သော်လည်း စားသုံးသူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် အစားအသောက်ကိုင်တွယ်သူသည် အစားအသောက်ဆိုင်ရာရောဂါများကို ကာကွယ်ရာတွင် ကြီးမားသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေသော ရောဂါများကိုကာကွယ်ရန် ရိုးရှင်းပြီး အသုံးချနိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်အစုံဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ စားသုံးသူအားလုံးအား အစွမ်းထက်မြက်စေရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာရှင်များ၏ လွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုမှ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် “လုံခြုံသောအစားအသောက်အတွက် သော့ချက် ၅ ချက်” သတင်းအချက်အလက်ကို တီထွင်ခဲ့ပြီး အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစားအသောက်များမှ တစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများ ကင်းဝေးစေရန် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများသာမက စားသုံးသူအားလုံးတွင် တာဝန်ရှိကြောင်း အကြံပြုအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်းထွန်း (ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး)

Ref: <http://www.health.state.mn.us/diseases/foodborne/basics.html>

<http://www.britannica.com/science/foodborne-illness>

<http://www.who.int/health-topics/foodborne-diseases>

အေးစက်နေသည့် အမေရိကန်-ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေး
 armi tkw (t n majr)

“အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်၏
 စကားအရဆိုပါမူ အမေရိကန်-ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေးသည်
 အလွန်ကြီးမားသောကိစ္စရပ် a vital one ဖြစ်ပါသည်။
 အမေရိကန်အစိုးရသည် ဆော်ဒီနိုင်ငံအား
 ရေနံတိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်စေလိုပြီး ဆော်ဒီအစိုးရကလည်း
 အမေရိကန်အစိုးရအား ယီမင်စစ်ပွဲကို
 တိုးမြှင့်ထောက်ပံ့မှုပြုစေလိုသည်”

မကြာသေးမီ သီတင်းပတ်များအတွင်းက ယူကရိန်းတွင်ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်ပွဲ နှင့်ပတ်သက်၍ ရုရှားအပေါ်ချမှတ်ခဲ့သည့် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ကြောင့် ကမ္ဘာ့စွမ်းအင်ဈေးကွက်အပေါ်များစွာ ရိုက်ခတ်မှုဖြစ်စေခဲ့သည်။ ရေနံတိုးမြှင့် ထုတ်လုပ်ရန် အမေရိကန်အစိုးရ၏ တောင်းဆိုချက်ကိုလည်း ဆော်ဒီတို့က ဆက်လက် ငြင်းဆန်နေဆဲဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၇၇ နှစ်ကြာ အမေရိကန်-ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေးမှာလည်း မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာခဲ့သည်မှာ အံ့အားသင့်စရာတစ်ခုလည်းမဟုတ်ပါ။

အမေရိကန်-ဆော်ဒီဆက်ဆံရေးမှာ ၉/၁၁ အရေးအခင်းအပြီးတွင် ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ အမေရိကန်ဦးဆောင်သည့် အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးကြောင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး နှစ် အတော်ကြာ တင်းမာခဲ့ပြီးနောက် အီရတ်တွင် အမေရိကန်တို့၏ ပင်ရောက်စွက်ဖက်မှု၊ အမေရိကန်နှင့် အီရန်တို့၏ နျူကလီးယားသဘောတူညီချက် ရှေ့မတိုးနောက်မဆုတ်အခြေအနေ များ၊ ယီမင်တွင် ဆော်ဒီဦးဆောင်သည့် အကြမ်းဖက်တိုက်ဖျက်ရေး စစ်ပွဲတို့ကလည်း နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုအေးစက်ခဲ့သည်။ ရင်းနှီးသည့်ဆက်ဆံရေးရှိသည့် ယခင်သမ္မတဟောင်း ဒေါ်နယ်ထရမ်နှင့် ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသား မိုဟာမက်ဘင်ဆလမ်တို့ လက်ထက်မှာလည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးမှာ တိုးတက်မှု တစ်စုံတစ်ရာမပြခဲ့ပါ။ ဘိုင်ဒန်အစိုးရ၏ ၁၅ လတာ ကာလအတွင်းတွင် ဆော်ဒီအစိုးရ၏ အမေရိကန်အစိုးရအပေါ် သဘောထား မည်သို့ပြောင်း လဲပြီလဲဆိုသည်ကိုလည်း အမေရိကန်အစိုးရ မူဝါဒရေးဆွဲသူများ အပြည့်အဝနားလည် နိုင်စွမ်းရှိနိုင်ဦးမည်မဟုတ်ပါ။

နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတို့အပေါ်များစွာ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်။ အထူးသဖြင့် နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးသည် လက်နက်ရောင်းချမှု၊

လုံခြုံရေး ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ရေနံထုတ်လုပ်မှုတို့အပေါ် တွင်အခြေခံသည်။ ဆော်ဒီတို့ကလည်း ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရေနံဈေးကွက်အပေါ် ထိန်းချုပ်နိုင်ရေး အနောက်နိုင်ငံ များက ကူညီဆောင်ရွက်စေလိုသည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်အစိုးရ၏ စစ်ရေးအရ အကာအကွယ် ပေးမှုကိုလည်း လိုလားသည်။ ဘိုင်ဒန် အစိုးရကလည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး တိုးတက်စေနိုင်မည့် နည်းလမ်းနှင့် အမေရိကန်တို့ သြဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေလျက်ရှိသည်။

ဆော်ဒီနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒသည်လည်း ဒေါ်နယ်ထရမ်အစိုးရ နောက်ပိုင်းကတည်းက သိသိသာသာ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင်ကျင်းပခဲ့သည့် ထိပ်သီးအစည်း အဝေးတစ်ခုတွင် ဆော်ဒီအရေးယူအစိုးရသည် ကာတာ၊ အိုမန်၊ ကူဝိတ်တို့နှင့် ပြန် လည် သင့်မြတ်ရေး လမ်းစဉ်ကို စတင်ကျင့်သုံးလာခဲ့သည်။ အိမ်နီးချင်း ယူအေအီးနိုင်ငံနှင့်မူ ခပ်ကင်းကင်းနေသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ဆော်ဒီအစိုးရသည် အီဂျစ်၊ ဂျော်ဒန်၊ မော်ရိုကို၊ ပါကစ္စတန် စသည့် အစဉ်အလာ မဟာမိတ်များနှင့်မူ နွေးထွေးသည့် ဆက်ဆံရေး ပြန်လည် ရရှိရန် ကြိုးပမ်းသကဲ့သို့ အီရတ်နိုင်ငံ နှင့်လည်း အပြုသဘောထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများ ရရှိရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသားသည် တရုတ်၊ ရုရှား စသည့်နိုင်ငံများမှ စိတ်တူကိုယ်တူ ခေါင်းဆောင်များနှင့်လည်း ကာလရှည်ကြာ နီးကပ်သည့်ဆက်ဆံရေး ရှိထားသူဖြစ်သည်။

ဆော်ဒီအစိုးရသည် အီရန် ကျောထောက် နောက်ခံပြု အဖွဲ့အစည်းတချို့နှင့် ထိပ်တိုက် တွေ့ဆုံ မှုများ ရှိနေသည့်တိုင် အီရန်နိုင်ငံနှင့် လက်တွေ့ကျပြီး အပြုသဘောဆောင်သော ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်ရရှိ ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ တင်းမာမှုများ လျော့ကျစေ ရေး အီရန်နိုင်ငံနှင့် ဆွေးနွေးမှုများ ဆက်လက်ပြု လုပ်သွား မည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အီရန် နျူကလီးယား သဘောတူညီချက်ကို သတိနှင့် ထောက်ပံ့သွားမည်ဖြစ်ကြောင်းလည်း အတိအလင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

ပြည်တွင်းတွင် နိုင်ငံရေးအာဏာ ထိန်းချုပ် နိုင်ရေးမှာ အိမ်ရှေ့မင်းသား မိုဟာမက် ဘင်ဆလ်အတွက် ထိပ်တန်းဦးစားပေးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား အများ အပြားကိုလည်း ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့ ပြီး ပိုမိုပျော့ပျောင်းသည့် နည်းလမ်းဖြင့် ချဉ်းကပ်ခဲ့သည်။ ပြည်တွင်း ခြိမ်းခြောက်မှုများအပေါ် ဖိနှိပ်မှု မှာမူ ဦးစားပေးကိစ္စရပ်အဖြစ် ဆက်လက်ကိုင်တွယ် နေမြဲဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့က အကြမ်းဖက်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုထားသည့် အကျဉ်းသား ၈၁ ဦးကို ကွပ်မျက်ခဲ့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ အကျဉ်းသား အများစုသည် ရှီယာဘာသာဝင် အသိုက်အဝန်းမှဖြစ် ရာ အီရန်အစိုးရအား ဆော်ဒီတို့နှင့် ဆက်ဆံရေးဖြတ် တောက်ရန် ကြေညာစေသည်အထိ ဦးတည်စေခဲ့သည်။

နိုင်ငံရေးအရ ဖိနှိပ်မှုများရှိနေသော်လည်း ဆော်ဒီနိုင်ငံသားအများစုသည် ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ် ဘဝတွင် သိသာထင်ရှားသည့် တိုးတက်မှုများရှိလာ ခြင်းအပေါ် တန်ဖိုးထားကြသည်။ ဆော်ဒီအစိုးရ က ၂၀၃၀ မျှော်မှန်းချက်ကို ချမှတ်ထားပြီး လူမှုရေး ဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်များ၊ အမျိုးသမီးများအား ဥပဒေ ဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အခွင့် အရေးများကို ပေးအပ်ထားသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဆော်ဒီတွင် ကြီးမားသည့်အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းနှင့်အတူ ဘိုင်ဒန်နှင့် သူ၏ အစိုးရ အဖွဲ့ကလည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး ပုံမှန်အခြေအနေ ပြန်လည်ရောက်ရှိအောင် ကြိုးပမ်းလာခဲ့သည်။ ဆော်ဒီ အစိုးရကို ဝေဖန်သူတစ်ဦးဖြစ်သည့် Jamal Khashoggi အား အသတ်ခံရခြင်းသည် ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသား၏ အမိန့်နှင့် အသတ်ခံရခြင်းဖြစ်သည်ဆိုသည့် သတင်း များလည်း ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အကျဉ်းကျခံ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည်လည်း အမေရိကန် ခေါင်းဆောင်များအတွက် ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသား မိုဟာမက်ဘင်ဆမ်းအပေါ် နိုင်ငံရေးအရ သက်ဝင် ယုံကြည်မှု အားနည်းစေခဲ့သည်။ Khashoggi အသတ် ခံရခြင်းသည် ယီမင်တွင် ဆော်ဒီဦးဆောင်သည့် မဟာမိတ်အဖွဲ့၏ ကာလရှည်ကြာ စစ်ဆင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အများပြည်သူအား စိုးရိမ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဘိုင်ဒန်အစိုးရကိုလည်း ဆော်ဒီနှင့်ဆက်ဆံရာတွင် တန်ဖိုးကို အခြေခံသည့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို အခိုင်အမာကျင့်သုံးရန် ဖိအား တစ်ရပ်ဖြစ်စေခဲ့သည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဘိုင်ဒန်အစိုးရ၏ ဒေသ တွင်း မူဝါဒရေးရာ ဦးစားပေးမှုမှာလည်း ယီမင် နိုင်ငံ တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ တိုက်ရိုက်ပါဝင်မှု လျော့ကျလာနေပြီး အီရန်နိုင်ငံနှင့် နျူကလီးယား သဘောတူညီချက်တစ်ရပ် ပြန်လည်တည်ဆောက် နေပါသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသည် အီရန်နှင့် ၎င်း၏ လက်အောက်ခံနိုင်ငံများဆိုင်ရာ မူဝါဒနေရာ တွင် အစွဲအမူ-ပါလစွတိုင်း ပဋိပက္ခကို ပို၍ ဦးစားပေး လာခဲ့သည်။ သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်သည်လည်း ဆော်ဒီ ရေနံ အခြေခံအဆောက်အအုံများအပေါ် အီရန် ကျော ထောက်နောက်ခံပြု အဖွဲ့များ၏ တိုက်ခိုက်မှုကို တုံ့ပြန်မှု တစ်စုံတစ်ရာ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းမျိုး မရှိခဲ့ပါ။

ဘိုင်ဒန်အစိုးရသည် ဆော်ဒီ၏ အမေရိကန် လက်နက်များ ဝယ်ယူနိုင်စွမ်းကို ဆက်ထိန်း ထားခဲ့သည်။ ယင်းအတွက် လုံခြုံရေးအရ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့်

“ဆော်ဒီတွင် ကြီးမားသည့် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းနှင့်အတူ ဘိုင်ဒန်နှင့် သူ၏ အစိုးရအဖွဲ့ကလည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး ပုံမှန်အခြေအနေ ပြန်လည်ရောက်ရှိအောင် ကြိုးပမ်းလာခဲ့သည်”

အခြားမူဝါဒဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များနှင့် အလဲအထပ်လုပ်ကာ ဆော်ဒီအစိုးရ၏ လူ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု များကို လျစ်လျူရှုခဲ့ရသည်ဟုဆိုပါသည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်၏ စကားအရဆိုပါမူ အမေရိကန်-ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေးသည် အလွန်ကြီးမားသောကိစ္စရပ် a vital one ဖြစ်ပါ သည်။ အမေရိကန်အစိုးရသည် ဆော်ဒီနိုင်ငံအား ရေနံတိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်စေလိုပြီး ဆော်ဒီ အစိုးရကလည်း အမေရိကန်အစိုးရအား ယီမင်စစ်ပွဲကို တိုးမြှင့်ထောက်ပံ့မှုပြုစေလိုသည်။

အမေရိကန်အစိုးရအဆက်ဆက်သည် ၉/၁၁ လွန်ကာလ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ မူဝါဒအကျိုး သက်ရောက်မှုအပေါ် လျှော့တွက်ထားခဲ့ကြသည်။ စဉ်းစားကြည့်မည်ဆိုပါက ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်တို့၏ အီရန်အား ကျူးကျော်တိုက် ခိုက်ခဲ့ခြင်း၊ ၂၀၀၀-၁၁ အာရပ်နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် အမေရိကန်တို့၏အခန်းကဏ္ဍ၊ ဆော်ဒီရေနံ အခြေခံအဆောက်အအုံများအပေါ် အီရန် ကျောထောက်နေကပ်ခံပြုအဖွဲ့များ၏ တိုက်ခိုက်မှုအား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ရှေ့တပ်ပိတ်နေမှုတို့သည် ယနေ့ ဆော်ဒီ အာဏာပိုင်များအတွက် အဓိကအချက်များ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အမေရိကန်မူဝါဒ ရေးဆွဲသူများအနေဖြင့်လည်း ဆော်ဒီနိုင်ငံ ၏ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားကို ကြည့်သင့်ပါသည်။ ဆော်ဒီတို့၏ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားဆိုသည် မှာလည်း မိုဟာမက် ဘင်ဆမ်း၏ ၂၀၃၀ မျှော်မှန်းချက် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ရည်မှန်းချက်နှင့် အပြန်အလှန် ဆက်နွှယ်နေပါသည်။ ဆော်ဒီတို့သည် အမေရိကန်တို့၏ အကူအညီမရပါက အခြားသော လက်နက်ရနိုင် သည့် အရင်းအမြစ်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် နည်းပညာများကို ရှာဖွေလာနေသည်။ ဆော်ဒီတို့၏ လက်နက်တင်သွင်းမှုကို ကြည့်မည်ဆိုပါက တရုတ်နိုင်ငံက တစ်ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ရုရှားနိုင်ငံက ၀ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်းအောက်တွင်သာရှိပါသည်။

မိုဟာမက် ဘင်ဆမ်း၏ ၂၀၃၀ မျှော်မှန်းချက်ဆိုသည်မှာ ပညာကိုအခြေခံသည့် စီးပွား ရေးတစ်ရပ် ထူထောင်ရေးဖြစ်သည်။ အမေရိကန်တက္ကသိုလ်များသည် ဆော်ဒီကျောင်းသားတို့ နိုင်ငံရပ်ခြား ပညာသင်ကြားရန် အဓိကထားနေသည့် တက္ကသိုလ်များ ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် ပညာသင်ကြားသည့် ဆော်ဒီကျောင်းသား ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် အမေရိကန်တက္ကသိုလ်များဖြစ်သည်။

ချုပ်ချိတ်ကြည့်မည်ဆိုပါက လက်ရှိ အမေရိကန်-ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေးသည် အေးစက်နေ သည်။ အမေရိကန်၏ လိုလားချက်ကို ဆော်ဒီတို့က သိရှိပြီးဖြစ်သကဲ့သို့ ဆော်ဒီတို့၏ လိုလား ချက်ကိုလည်း အမေရိကန်တို့က သိရှိထားပြီးဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး အေးစက်နေမှု သည် ကမ္ဘာ့စွမ်းအင်ဈေးကွက်နှင့် စီးပွားရေးအပေါ် များစွာအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်။ လက်ရှိအနေအထားတွင် နှစ်ဖက်လက်ခံနိုင်သည့် အခြေအနေမျိုး ရောက်ရှိလာရန်မှာလည်း မလွယ်ကူသည့်အတွက် ပိုမိုဆိုးရွားသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ဆီ ဦးတည်မသွားစေရန် ဆန္ဒပြုရုံမှတစ်ပါး အခြားမရှိသေးပါ။

မောင်သုတ (အညာမြေ)

Reference: American and Saudi Arabia are Stuck with each other by Yasmine Farouk and Andrew Leber

နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစုအတွင်း လူသားတို့အကြား
ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာသော
Metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှု

၂၀၂၁

“Metaverse နည်းပညာဖြင့် အမှန်စင်စစ်ဟု
ထင်ရလှနီးပါး အသွင်အပြင်အခြေအနေများကို
မျှဝေနိုင်ရန် ဖန်တီးရာတွင်
အင်တာနက်ဆက်သွယ်မှုလျင်မြန်၍
အပြတ်အတောက် မရှိစေမှုက
အလွန်အရေးကြီးသည်”

နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ လျင်မြန်စွာတိုးတက်လျက်ရှိသော ယနေ့ကမ္ဘာကြီးတွင် အင်တာနက်အသုံးပြုမှု၏ ပိုမိုမြင့်မားသော အဆင့်အသစ်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ရန်အတွက် Facebook, Microsoft နှင့် အချို့သောကုမ္ပဏီကြီးများက metaverse နည်းပညာကို တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အသာရနိုင်ရန် အပြိုင်အဆိုင် ဆောင်ရွက်လာနေကြသည်ကို တွေ့ရှိနေရသည်။ Metaverse က အထူးသဖြင့် နည်းပညာအားဖြင့် နိမ့်ကျနေသေးသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ ပြည်သူအများစုတို့အတွက် စိမ်းနေသေးသယောင် အသစ်အဆန်းဖြစ်နေနိုင်သေးသော်လည်း နောင်နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း လူကြိုက်များ အသုံးများလာနိုင်သည်ဟုလည်း တစ်ဖက်က ယူဆထားကြသည်။

Metaverse ဟူသည် အဘယ်နည်း

ဤနေရာတွင် metaverse ဟူသည်က အဘယ်နည်း၊ မည်သို့အသုံးပြုရသနည်း၊ မည်သည့်နေရာများတွင် အသုံးပြုနိုင်သနည်းဆိုသည်တို့ကို အခြေခံအားဖြင့် သဘောပေါက်ကြရပေမည်။ metaverse ဟူသည်က အမှန်စင်စစ်မတည်ရှိသော်လည်း စင်စစ်နီးပါးထင်ရလောက်အောင် သုံးဖက်မြင် (3D) အသွင်အပြင်နယ်ပယ်များ (3D virtual worlds) ကို လူမှုဆက်ဆံရေးအပေါ် အလေးထား၍ ဖန်တီးထားသည့် ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်ဟု အနီးစပ်ဆုံး ဆိုရပေမည်။ အစဉ်အလာအတိုင်းမဟုတ်ဘဲ စက်ပစ္စည်းများအပေါ် အခြေခံ၍ ခေတ်မီသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်ရန် စိတ်ကူးယဉ်တီထွင်မှုများနှင့် သိပ္ပံစိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်လမ်းများတွင် ပုံရိပ်ယောင် သို့မဟုတ် ကြည့်မြင်တော့သူအတွက် အမှန်စင်စစ်

ဝန်းကျင်အခြေအနေဟု ထင်မြင်ရလောက်အောင် ကွန်ပျူတာဖြင့် ဖန်တီးထားသော နည်းပညာ (VR-Virtual Reality) နှင့် အမှန်တကယ် လက်တွေ့တည်ရှိမှုကို အရည်အသွေး ပိုမို =ကောင်းမွန်စေရန် အသုံးပြုသူ၏ အတွေ့အကြုံဖြင့် ဖန်တီးတင်ဆက်နိုင်မှုနည်းပညာ (AR-Augmented Reality) နှစ်ရပ်ပေါင်းစပ်ပါဝင်သည့် မိုက်ခွက်ပါသောနားကြပ်ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် စင်စစ်နီးပါးထင်ရလောက်သော အသွင်အပြင်များကို ဖန်တီးပေးနိုင်သည့် စိတ်ကူးယဉ်ဆန်သော အင်တာနက်အဆင့်အသစ်အဖြစ် ဖော်ပြကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

Metaverse ၏ အစ

Metaverse ဟူသော အသုံးအနှုန်း၏အစကို လေ့လာကြည့်မည်ဆိုလျှင် meta နှင့် universe ဟူသော စကားလုံးနှစ်လုံးကို ပေါင်းစပ်ထားသော ပေါင်းစပ်စကားလုံးတစ်လုံးအဖြစ် သိပ္ပံစိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်လမ်းတစ်ခုဖြစ်သော Snow Crash တွင် ၁၉၉၂ ခုနှစ်ကပင် အစပြုခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထိုဇာတ်လမ်းကိုရေးသားသူ Neal Stephenson က metaverse ဟူသည့် အသုံးအနှုန်းကို အသစ် ထွင် အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ဇာတ်လမ်းထဲတွင် ကွန်ပျူတာပရိုဂရမ်ဖြင့် ထိန်းချုပ်၍ရသော ကိုယ်ပွား ဇာတ်ကောင်များ (Avatars) က အချင်းချင်းနှင့် ဆော့ဖ်ဝဲလ်ပစ္စည်းအစိတ်အပိုင်းများဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု ပြုကြသည်။ ဤနည်းဖြင့် အမှန်တကယ်တည်ရှိသော အခြေအနေဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို အသုံးပြုသော သုံးဖက်မြင်အမှန်စင်စစ် ဟု ထင်ရသည့်နယ်ပယ် (Virtual World) တစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်း အားဖြင့် Neal Stephenson က metaverse ဟူသည့် အသုံးအနှုန်းကို အမှန်စင်စစ် ဝန်းကျင်အသွင်အပြင် ဟု ထင်မြင်ရလောက်အောင် ကွန်ပျူတာဖြင့် ဖန်တီး ထားသော နည်းပညာ (VR) အပေါ်အခြေခံသည့် အင်တာနက်၏ နောက်တိုးအဆင့်သစ်အဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ခြင်းဟုလည်း ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

Metaverse နှင့် ဗီဒီယိုဂိမ်းများ

Metaverse အား အသုံးချ၍ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများကို လေ့လာကြည့်ပါက ယခုအခါတွင်မူ metaverse အနေဖြင့် လူသားတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကဏ္ဍအချို့တွင်ပါ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက် နေရာယူလာသည်ကို တွေ့နေရသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ အခြားနယ်ပယ်များသို့ပါ ရောက်ရှိလာသော metaverse နည်းပညာကို အသုံးပြုမှုက အဓိကအားဖြင့် ဗီဒီယိုဂိမ်းများတွင် စတင်ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ကိုမူ တွေ့ရပေမည်။

Metaverse နည်းပညာ၏ အစိတ်အပိုင်းများကို အသုံးပြုသော အွန်လိုင်းဗီဒီယိုဂိမ်းများက ယခုအခါ အများအပြားပင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် စတင်လာခဲ့သော အွန်လိုင်းဂိမ်းဖြစ်သည့် Second Life' အား ပထမဆုံး metaverse ကို အသုံးပြုဆောင်ရွက်မှုအဖြစ် သုံးသပ်ဖော်ပြကြသည်။ အဆိုပါဂိမ်းတွင် ဂိမ်းကစားသူအား ၎င်းကိုယ်တိုင် ဖန်တီးခွင့် ပြုထားပြီး အမှန်စင်စစ်ဟု ထင်ရလောက်နီးပါး သုံးဖက်မြင်အွန်လိုင်းကမ္ဘာထဲတွင် ၎င်း၏ ပုံတူ ဒုတိယဘဝတစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင်မူ

metaverse နည်းပညာကို အသုံးပြုသည့် အွန်လိုင်းဂိမ်းများက အထူးပင်ရေပန်းစားလာခဲ့ရာ Habbo Hotel, Minecraft, Fortnite, VRChat တို့က ထင်ရှားလူသိများသော metaverse နည်းပညာသုံး အွန်လိုင်းဂိမ်းများ ဖြစ်ကြသည်။

Metaverse နည်းပညာဖြင့် အွန်လိုင်းဂိမ်းကစားမှုများ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေနိုင်သော အချက်ကြောင့် ယခုအခါဆိုလျှင် ဂိမ်းထုတ်လုပ်သည့် ကုမ္ပဏီကြီးများက ၎င်းတို့၏ ဂိမ်းများကို metaverse ဖြင့် ကစားနိုင်ကြရန် ဆောင်ရွက်လာနေကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံမှ Epic ပလက်ဖောင်းကဆိုလျှင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်အစောပိုင်း၌ပင် metaverse နည်းပညာသုံး အွန်လိုင်းဂိမ်းများထုတ်လုပ်မှုအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ်ဘီလီယံခန့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့သည်။ ထို့အတူ Facebook ဟု ယခင်က သိခဲ့ကြသော Meta ကုမ္ပဏီကလည်း ၎င်းတို့၏ကုမ္ပဏီအား metaverse နယ်ပယ်တွင် ရှေ့တန်းရောက်စေရန် ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်မည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။ ထို့အတူ Microsoft ကုမ္ပဏီကလည်း metaverse နည်းပညာသုံး အွန်လိုင်းဂိမ်းများကို ဆောင်ရွက်လာနေပြီဖြစ်သည်။

Metaverse အား လူသားတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝ၌ တိုးတက်သုံးစွဲလာမှု

တစ်ဖန် Ernest Cline ဆိုသူက ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် အနာဂတ်ကိုကြိုတင်တွက်ဆထားသော သိပ္ပံစိတ်ကူးယဉ် ဇာတ်လမ်းတစ်ခုဖြစ်သော Ready Player One ကို metaverse နည်းပညာဖြင့် ဖန်တီးခဲ့ပြန်သည်။ ၎င်းတွင် VR နည်းပညာဖြင့် ရှုမြင်နိုင်သည့် အိုအေဆစ် (THE OASIS) ဟုခေါ်သည့် မြင်ကွင်းတစ်ခုကို ပုံဖော်ထားသည်။ Ready Player One ပထမဇာတ်လမ်းကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိကာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဆီလျော်အောင်ပြုပြင်၍ ရုပ်ရှင်ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင်မူ ဒုတိယဇာတ်လမ်းကို ဖြန့်ချိခဲ့ပြန်သည်။ Ready Player One တွင် ၂၀၄၅ ခုနှစ်ကို စွမ်းအင်အကျပ်အတည်းနှင့် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုတို့ကြောင့် ကျယ်ပြန့်လှသော လူမှုပြဿနာများနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုမရှိဘဲ တန့်နေသည့် အခြေအနေများကြောင့် လူသားတို့အတွက် အကျပ်အတည်းဖြစ်စေမည့်နှစ်အဖြစ် ပုံဖော်ထားသည်။ ထိုအခြေအနေမှ လွတ်မြောက်ရန် VR နည်းပညာ မြင်ကွင်းကို ဇာတ်လမ်းတွင် အိုအေဆစ်ဟုခေါ်ကာ VR နည်းပညာ မိုက်ခွက်ပါနားကြပ်နှင့် ကြိုးဆက်ထားသောလက်အိတ်များဖြင့် အချက်အလက်များရယူနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် Ready Player One ဆိုလျှင် လူသားတို့၏ အနာဂတ်ကို ခန့်မှန်းစိတ်ကူးယဉ်ထားသော သိပ္ပံစိတ်ကူးယဉ် ဇာတ်လမ်းတစ်ခုကို metaverse ကို အသုံးပြု၍ ပုံဖော်ထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုမျှသာမက လူသားတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ပွဲတော်များကိုပါ metaverse နှင့် ပုံဖော်ရန် ကြိုးစားလာကြခြင်းများကိုလည်း တွေ့လာရပြန်သည်။

မကြာသေးလှသော ဥပမာတစ်ခုကို တင်ပြရမည်ဆိုပါက အိမ်နီးချင်းထိုင်းနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၏ ဆုန်ခရန် နှစ်သစ်ကူးဂေဟစားပွဲတော်ကို metaverse နည်းပညာဖြင့် ဆင်နွှဲနိုင်ရန် ဖန်တီးခဲ့ခြင်းကို ပြရပေမည်။ ထိုင်းအစိုးရက နိုင်ငံအတွင်း ကိုဗစ်-၁၉ ဗိုင်းရပ်စ်ကူးစက်ပျံ့နှံ့မှုကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်အတွက် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဧပြီလအတွင်းကျရောက်သော

နှစ်သစ်ကူး ဆုခံရမည့်ပွဲတော်တွင် ရိုးရာအစဉ်အလာအရ ရေပက်ကစားခြင်းနှင့် အရက်သေစာသောက်စားခြင်းတို့ မပြုလုပ်ရန် အမိန့်ထုတ်တားမြစ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆုခံရမည့်ပွဲတော်ကာလ ရေကစားခြင်းကို တားမြစ်ခဲ့သော်လည်း ထိုကာလတွင် မြူးတူးပျော်ပါးလိုသူများအတွက် နည်းပညာရှင်များက ပွဲတော်အသွင်အပြင်နှင့်တူညီသော ပုံတူပွားတစ်ခုကို ဖန်တီးကာ metaverse နည်းပညာဖြင့် နှစ်သစ်ကူး အစဉ်အလာအတိုင်း ဖြတ်သန်းနိုင်ရန် စီစဉ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ၎င်းကို ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အကြီးမားဆုံး အိမ်ခြံမြေကုမ္ပဏီကြီးဖြစ်သော Siam Piwat နှင့် အင်တာနက်စကားဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု အစီအစဉ်ဖြစ်သော Zepeto Chat application တို့ ပူးပေါင်းကာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်းလည်း သိရသည်။

Siam Piwat ကုမ္ပဏီက ဘန်ကောက်မြို့ရှိ နာမည်ကျော်ကုန်တိုက်ကြီးများဖြစ်သော Siam Paragon, Siam Center နှင့် Siam Discovery တို့ကို ပိုင်ဆိုင်ပြီး သုံးဖက်မြင် အင်တာနက်စကားဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု အစီအစဉ်ဖြစ်သော Zepeto Chat application ကို တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ Naver Z Corp က ပိုင်ဆိုင်သည်။ ၎င်းတို့နှစ်ခုပူးပေါင်းကာ metaverse ပလက်ဖောင်းဖြစ်သော The ONESIAM X Zepeto Metaverse Songkran Festival 2022 ကို ထုတ်လုပ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ Siam Piwat ကုမ္ပဏီက ၎င်း၏ကုန်တိုက်များတွင် ဖောက်သည်ဝယ်ယူသူများအနေဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ ၎င်းတို့ထုတ်လုပ်ထားသော metaverse မှတစ်ဆင့် သုံးဖက်မြင်ကိုယ်ပွားများဖန်တီးကာ ဆုခံရမည့်ပွဲတော်ကို ဝင်ရောက် ဆင်နွှဲနိုင်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောခဲ့သည်။ Metaverse မှတစ်ဆင့် ဆုခံရမည့်ပွဲတော်တွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲပျော်ရွှင်သူများက ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရေပန်းစားလူသိများသော အနုပညာသည်များ၏ ပုံတူကိုယ်ပွားများကို တွေ့ကြုံကြရမည်ဖြစ်ကာ ဧပြီလ ၁၃ ရက်မှ ဧပြီလ ၁၉ ရက်အထိ ပွဲတော်ကာလအတွင်း သဲသောင်ပြင် များ၌ ဆုခံရမိပါတီပွဲများကိုလည်း ပါဝင်ဆင်နွှဲနိုင်ခဲ့ကြကြောင်း သိရပြန်သည်။

“Metaverse နည်းပညာက လူသားတို့အတွက် အမှန်တကယ် ကောင်းကျိုးဖြစ်စေမည့် အရာတစ်ခု ဟုတ်၊ မဟုတ်နှင့် ၎င်းက လူသားတို့၏ အနာဂတ်တွင် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေမှုများ ဖြစ်နိုင်၊ မဖြစ်နိုင်တို့အပေါ် ကြီးမားစွာ အငြင်းအခုံ ဖြစ်နေကြဆဲပင် ဖြစ်သည်”

တစ်ဖန် အချို့သော metaverse အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများက အမှန် တကယ်ဟု ထင်ရလှနီးပါး ပုံရိပ်ယောင်အသွင်အပြင်များ၊ လက်တွေ့ဖြစ်ရပ် အခြေအနေများ နှင့် virtual economies တို့အကြား ဘက်စုံပေါင်းစည်းထားမှုတို့ ပါဝင်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ Virtual economies ဆိုလျှင် အများအားဖြင့် အွန်လိုင်းဂိမ်းများတွင် အမှန်စင်စစ် ဟု ထင်ရလောက်သော ဖန်တီးထားသည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို လဲလှယ်ရောင်းဝယ်ကြခြင်းကို ဆိုလိုပေသည်။ ၎င်းကို အထူးသဖြင့် ကစားသမားနှစ်ယောက်မက ပါဝင်ကစားနိုင်ကြသော အွန်လိုင်းဂိမ်းများတွင် တွေ့ရတတ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း metaverse ကို စီးပွားရေး အရောင်းအဝယ်များ၌ တွေ့လာရသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

Metaverse အသုံးပြုမှု၏ အကျိုးနှင့် အပြစ်များ

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သလို metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှုဖြင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှုများ၊ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများနှင့် ဂိမ်းကစားခြင်းစသည့် ကွဲပြား ခြားနားသော အင်တာနက်အသုံးပြုမှုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းနယ်ပယ်များတို့ပါ ပါဝင် သော အမှန်စင်စစ်ဟုထင်ရလှနီးပါး ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးနိုင်ခြင်းကို တွေ့ရပေမည်။ Metaverse က အသုံးပြုသူများအား သုံးဖက်မြင် 3D နယ်ပယ်အတွင်း အတူတကွ အလုပ်လုပ်ကြရန်၊ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးကြရန်၊ ဂိမ်းကစားကြရန်နှင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံ တုံ့ပြန်မှုများ ပြုကြရန်တို့ကို ခွင့်ပြုပေးလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် metaverse နည်းပညာက လူသားတို့အတွက် အမှန်တကယ် ကောင်းကျိုးဖြစ်စေမည့် အရာတစ်ခုဟုတ်၊ မဟုတ်နှင့် ၎င်းက လူသားတို့၏အနာဂတ်တွင် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေမှုများ ဖြစ်နိုင်၊ မဖြစ် နိုင်တို့အပေါ် ကြီးမားစွာ အငြင်းအခုံ ဖြစ်နေကြဆဲပင် ဖြစ်သည်။ နည်းပညာရှင်များအကြား ၌ပင် အချို့က အင်တာနက်အပြင် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော နောက်ထပ်အဆင့်သစ်တစ်ရပ် အဖြစ် metaverse ကို ရှုမြင်ကြပြီး အချို့ကမူ ၎င်းက လူသားတို့အား ကောင်းကျိုးထက်ဆိုးကျိုး ကို ပို၍ဖြစ်စေလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ထားကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း metaverse အသုံးပြုမှု ၏ ကောင်းကျိုးနှင့် ဆိုးကျိုးများအဖြစ် လက်ခံထားကြသည့် အချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြလိုသည်။

Metaverse အသုံးပြုမှု၏ ကောင်းကျိုးများအဖြစ် အောက်ပါဆယ်ချက်ကို တွေ့ရပေသည်။

- ၁။ Metaverse အသုံးပြုမှုကြောင့် ကမ္ဘာ့လူသားများအကြား ဆက်သွယ်မှုပြုပေး နိုင်ခြင်းနှင့် လက်တွေ့အားဖြင့် ကွာဝေးနေမှုကို ထည့်တွက်ရန် လိုမည် မဟုတ်တော့ပေ။
- ၂။ လူမှုဆက်ဆံတုံ့ပြန်မှုများ၊ ဂိမ်းကစားခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအစည်းအဝေး များကျင်းပခြင်းစသည်ဖြင့် လူသားတို့၏နေ့စဉ်ဘဝဆောင်ရွက်ရန်ကိစ္စများကို အမှန်စင်စစ်နီးပါး ယူဆရသော virtual ဝန်းကျင်အခြေအနေအတွင်း ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- ၃။ ကိုဗစ်-၁၉ ကာလအတွင်း လူသား တို့အကြား အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် သာ ဆက်သွယ်မှုပြုကြရသည်။ Metaverse မှပြုလုပ်သော လူမှု ဆက်သွယ်မှုများကမူ ပိုမိုကွဲပြား ကောင်းမွန်ကာ အသုံးပြုသူအား မိတ်ဆွေများချစ်ခင်နှစ်သက်သူများ နှင့်ဆက်သွယ်ခြင်း အစည်းအဝေး များ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပါတီပွဲများကျင်းပ ခြင်းနှင့် တေးဂီတဖျော်ဖြေပွဲများ ကျင်းပခြင်းတို့ကိုပါ ပြုလုပ်သွားနိုင် သည်။ မိသားစုတွေ့ဆုံပွဲ သို့မဟုတ် အခြားမည်သည့်ကိစ္စရပ်မျိုးတွင်မ ဆို metaverse ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ပါဝင်ဆင်နွှဲလို သူများအတွက် လက်တွေ့အားဖြင့်အနီးကပ်တည်ရှိ ရန်ဟူသည့်သတ်မှတ်ချက်ကြာရှည် တည်ရှိနိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။
- ၄။ အွန်လိုင်းပေါ်ရှိ လူမှုမီဒီယာပုံစံအ မျိုးမျိုးကိုလည်း အဆင့်မြှင့်ပေးနိုင် မည်ဖြစ်သည်။
- ၅။ လူမှုမီဒီယာများတွင် ကုန်ပစ္စည်း ဈေးကွက်နှင့် ကြော်ငြာမှုပြုခြင်း တို့ကိုကူညီပေးနိုင်သည့် အခွင့် အလမ်းများရှိခဲ့သလို metaverse က ပိုမိုကြီးမားသော အခွင့်အလမ်း များကိုပင် ပံ့ပိုးပေးသွားနိုင်ဖွယ် ရှိသည်။
- ၆။ အွန်လိုင်းလေ့လာသင်ယူမှုနှင့်ပညာ သင်ကြားမှုတို့ပိုမိုတိုးတက်ကောင်း မွန်လာစေရန် metaverse ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်မည်ဖြစ် သည်။
- ၇။ အစ်ဂျစ်တယ်ပုံစံ တစ်မျိုးမျိုးဖြင့်ရှိနေ သော အွန်လိုင်းငွေကြေးများ

“Metaverse အသုံးပြုမှု များပြားလာသည်နှင့်အမျှ အသုံးပြုသူများတွင် လက်တွေ့ဘဝနှင့် ကင်းကွာလာသည့် အခြေအနေများကို တွေ့လာနေရသည်”

(Cryptocurrencies) နှင့် ကုန်ပစ္စည်းများလဲလှယ်ဖလှယ်ရန် အသုံးပြုနိုင်သည့် တိုကင်များ (Non-fungible tokens) အသုံးပြုမှုအပေါ် အကောင်းမြင်သည့် သက်ရောက်မှုများ တိုးပွားလာစေနိုင်သည်။

၈။ VR နှင့် AR နည်းပညာများမှပထမဆုံး အကျိုးကျေးဇူးရရှိခဲ့သည့်နယ်ပယ် ဖြစ်သော အွန်လိုင်းဂိမ်းကစားမှုအား ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်စေမည် ဖြစ်သည်။ Metaverse နည်းပညာ ပိုမိုတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ အွန်လိုင်းဂိမ်း ကစားမှုများကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက် လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၉။ Metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှုတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ငွေကြေး ရရှိရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းသစ်များလည်း လူသားတို့အတွက် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၁၀။ Metaverse နည်းပညာဖြင့် လူသားတို့အတွက် လုပ်ငန်းခွင်နယ်ပယ်များကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေမည် ဖြစ်သည်။

တစ်ဖက်တွင်လည်း Metaverse အသုံးပြုမှုဖြင့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အကျိုး ကျေးဇူးများ ရရှိစေနိုင်မည်ဖြစ်သလို တစ်ဖက်တွင်လည်း အောက်ပါမကောင်းကျိုးအပြစ်များ ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြသည်။

၁။ Metaverse အသုံးပြုမှု ကျယ်ပြန့်လာသည်နှင့်အမျှ အင်တာနက်ပေါ်တွင် အယောင်ဆောင်လိမ်လည်မှု၊ ငွေမည်းကိုငွေဖြူပြုလုပ်မှု၊ ကလေးသူငယ်များ အား အမြတ်ထုတ်အသုံးချမှု၊ တရားမဝင်ကုန်ပစ္စည်းများ ကူးသန်းရောင်းဝယ် မှု၊ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ တရားမဝင်ကုန်ကူးမှုနှင့် အင်တာနက်မှ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများကဲ့သို့ ဥပဒေနှင့်မညီသည့် ဆိုက်ဘာရာဇဝတ်မှု များ ပိုမိုဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

၂။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ ဖြင့် ကွဲပြားစွာသီးသန့်စီတည်ရှိနေမှုအား ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

၃။ ဂိမ်းကစားခြင်းကဲ့သို့ပင် metaverse အသုံးပြုမှုအား အလွန်အမင်းစွဲလမ်း မှုများဖြစ်ပေါ်လာကာ လက်တွေ့အခြေအနေနှင့် အမှန်စင်စစ်ဟုထင်ရလှ နီးပါး metaverse နည်းပညာဖြင့် ဖန်တီးထားသော အသွင်အပြင် အခြေအနေများကို ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ရန် ခက်ခဲလာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များက အသက် ၁၈ နှစ်အောက် လူငယ်များအား metaverse အသုံးပြုမှုခွင့်မပြုရန်နှင့် ထိုသို့ခွင့်ပြုခဲ့ပါက ကလေး သူငယ်တို့၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ကြီးမားစွာအန္တရာယ်ရှိစေနိုင်ကြောင်း သတိပေးထား ကြသည်။

၄။ Metaverse အသုံးပြုမှုများပြားလာသည်နှင့်အမျှ အသုံးပြုသူများတွင် လက်တွေ့ဘဝနှင့်ကင်းကွာလာသည့် အခြေအနေများကိုတွေ့လာနေရသည်။

၅။ Metaverse အသုံးပြုသူများအတွက် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက် ပြုမှုများ၊ စော်ကားမှုများနှင့် အသုံးပြုသူများတွင် လုံခြုံမှုမရှိသည့်ကိစ္စရပ်များ တိုးတက်တွေ့ကြုံလာရနိုင်သည်။

၆။ Metaverse လွန်ကဲစွာ အသုံးပြုမှုကြောင့် အသုံးပြုသူများတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးထိခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

၇။ အင်တာနက်နယ်ပယ်က ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုရှိသော နေရာတစ်ခုအဖြစ် ယခုအခါသိထားကြသည်။ အခြားသူများအပေါ် မလိုမုန်းထားသည့် အပြောအဆို၊ အပြုအမူများကို အထူးသဖြင့် လူမှုမီဒီယာများနှင့် ဝန်းကျင်များအပါအဝင် အင်တာနက် နယ်ပယ်အတွင်း ကျယ်ပြန့်စွာ တွေ့ရှိနေရသည်။ အင်တာနက်ပေါ်ရှိ ထိုကဲ့သို့အပြုအမူများအား ထိန်းချုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း ကောင်းစွာမပြုလုပ်နိုင်သေးသည့် အခြေအနေ၌ပင် သုံးဖက်မြင်မြင်ကွင်းကိရိယာ တပ်ဆင်မှုနှင့်အတူ အမှန်စင်စစ်နီးပါး နယ်ပယ်၌ metaverse စူးစိုက်အသုံးပြုသူများ များပြားလာမည်ဆိုပါက ထိုအပြုအမူဆိုးများက ပိုမို၍အားကောင်းလာမည်ဖြစ်သည့်အပြင် metaverse အသုံးပြုမှုမှ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အနိုင်ကျင့်မှု၊ အနှောင့်အယှက်ပေးမှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးတိုက်ခိုက်မှုတို့တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းကြသည်။

၈။ ယခုအခါ Meta အနေဖြင့် ၎င်း၏လူမှုကွန်ရက်ဖြစ်သော Facebook ၌ပင် အွန်လိုင်း အပြုအမူဆိုးများအား ထိန်းချုပ်ခြင်းမပြုနိုင်သေးသည့်အချိန်တွင် metaverse အသုံးပြုမှုဖြင့် တိုးတက်များပြားလာမည့် အမှန်စင်စစ်နီးပါးထင်ရသည့် နယ်ပယ်အတွင်း အသုံးပြုသူများကို ထိန်းချုပ်မှုပြုရန်မှာ မလွယ်ကူလှဟုလည်း တွေ့ရှိရသည်။

၉။ Metaverse နည်းပညာဖြင့် အမှန်စင်စစ်ဟု ထင်ရလှနီးပါး အသွင်အပြင်အခြေအနေများကို မျှဝေနိုင်ရန် ဖန်တီးရာတွင် အင်တာနက်ဆက်သွယ်မှုလျင်မြန်၍ အပြတ်အတောက် မရှိစေမှုက အလွန်အရေးကြီးသည်။ သို့ဖြစ်၍ metaverse အသုံးပြုမှုတွင် အင်တာနက် 5G နည်းပညာနှင့် မျိုးဆက်သစ်အင်တာနက်ကွန်ရက်များအပါအဝင် ဖိုင်ဘာဆက်သွယ်မှုနှင့် ပစ္စမမျိုးဆက် ကြိုးမဲ့ကွန်ရက်နည်းပညာတို့ ပါဝင်ရမည့် ပြဿနာတစ်ရပ်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် metaverse အား ဝင်ရောက်အသုံးပြုနိုင်ရန် ဟက်ဝဲလ်များ (Hardware) များနှင့် အင်ဂျင်တယ်ကိရိယာများလည်းလိုအပ်လာမည် ဖြစ်သည်။

၁၀။ Metaverse အား လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီအတွက် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး လူမှုဆက်သွယ် တုံ့ပြန်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရာနေရာအဖြစ်ထက် အခြားသော လူမှုကွန်ရက်များ အပါအဝင် လူမှုမီဒီယာများတွင်ကဲ့သို့ ကုမ္ပဏီကြီးများက ၎င်းတို့၏ ဈေးကွက်လှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်ရာ၊ ကြော်ငြာများပြသရာနှင့်

၎င်းတို့၏ အကျိုးအမြတ်အတွက် ဆောင်ရွက်ရာနေရာအဖြစ် virtual world ကို အသုံး ချလာနိုင်မှုကလည်း အလွန် စိုးရိမ်ဖွယ် အချက်ဖြစ်နေသည်။

သုံးသပ်ချက်

ယနေ့ခေတ်တွင် metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှုက ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးသို့ပင် တစ်စတစ်စ ပျံ့နှံ့လာနေသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ သို့သော် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သလို metaverse နည်းပညာကြောင့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများလည်း ရှိနိုင်သည်ဟု ဝေဖန်သုံးသပ် လျက် ရှိကြရာ metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှုက လူသားတို့အတွက် သင့်တော်ကောင်းမွန်ပါသည် ဟု အပြည့်အဝထောက်ခံချက်ရရှိရန်မှာ နှစ်ကြာရှည်စွာ ဖြတ်သန်းမှုပြုရလိမ့်ဦးမည်ဟု ယူဆရသည်။

Metaverse နည်းပညာအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဆိုးကျိုးများသက်ရောက်စေနိုင်သည် ဟု ဝေဖန်ပြောကြားမှုများရှိသော်လည်း သုံးသင့်၊ မသုံးသင့် ဆုံးဖြတ်ချက်က သုံးစွဲသူတို့၏ လက်ဝယ် အဓိကရှိသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ သုံးစွဲသူအနေဖြင့် metaverse သုံးစွဲခြင်းကြောင့် ၎င်းအပေါ် ကောင်းကျိုးများရရှိစေနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ပါက သုံးစွဲကြရန်ဖြစ်ပြီး ၎င်းအတွက် ဆိုးကျိုးများပို၍ ဖြစ်စေမည်ဆိုပါက metaverse သုံးစွဲမှုကို ရှောင်ရှားရန် မိမိကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်ကြရပေမည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လာမည့်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ကမ္ဘာအနှံ့ပျံ့နှံ့လာဖွယ် ရှိသည့် metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှုအား မှန်မှန်ကန်ကန် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် လူသားတို့ အတွက် အကျိုးပြုနိုင်မည့် နည်းပညာတိုးတက်မှု ခြေလှမ်းသစ်တစ်ရပ် ဖြစ်စေမည်ဟု နောက်ဆုံးဆိုချင်ပါသည်။

မေစိုးထွန်း

Ref: 1. Wikipedia
2. Cyberscrilla.com
3. The Nation Thailand

လူပတ်ဝန်းကျင်က သတိမပြုမိသော
သောတအာရုံပျက်စီးစေသည့်ရန်သူ

ပေမော်ဝိ

“အသံကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသာ
လူတို့၏သောတအာရုံက နားခံသာသည်။
သံစဉ်အပေါင်းအစပ်ညီညွတ်ပြေပြစ်မှုနှင့်
မြည်သံသာယာမှုအတိုင်းအတာကိုလိုက်၍
ဂီတအဖြစ်ဖြင့်သာယာနာပျော်သည်
မြည်သံကဲလွန်သောအသံသည် ဆူညံမှုဖြစ်ပြီး
လူကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည်”

ကမ္ဘာ့လူနေမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် “လေထုညစ်ညမ်းမှုအန္တရာယ်” (Air Pollution)၊ “ရေထုညစ်ညမ်းမှုအန္တရာယ်” (Water Pollution)များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသကဲ့သို့ “ဆူညံသံ” (Noise) များကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုတို့က “ဆူညံသံညစ်ညမ်းမှုအန္တရာယ်” (Noise Pollution)ဟု ခေါ်တွင်သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ဆူညံသံများကို “လူတို့မမြင်သောရန်သူ” (The Invisible Enemy)ဟု၍လည်းကောင်း၊ ဆူညံသံများသည် လူတို့၏အသက်ကို နှေးနှေးနှင့်ဖြည်းဖြည်း အချိန်ယူကာ သတ်ဖြတ်နေသော သေမင်း၏ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးဖြစ်သည် (Noise is a slow Agent of Death)ဟု၍လည်းကောင်း ပညာရှင်တို့က သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။

အသံ

“အသံ”ကို သာယာသံနှင့် ဆူညံသံဟု နှစ်မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်။ အသံသည် ဖြစ်သားကြားခံနယ်ကို တုန်ခါရွှေ့လျားဖြတ်သန်းသွားပြီး အကြားအာရုံကြောများတွင် ခံစားမှုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော စွမ်းအင်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။

အသံကို နား၌ခံစားရသော ခံစားမှုတစ်မျိုးဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ နားကို အပြင်နား၊ အလယ်နား သို့မဟုတ် နားစည်၊ အတွင်းနားဟု၍ သုံးပိုင်းပိုင်းခြားထားသည်။ ကျဉ်း၍ရှည်သော ပြန်တစ်ခုသည် ကတော့ပုံသဏ္ဍာန်၊ နားရွက်နှင့် ဦးခေါင်းကို ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။ နားစည်အပတ်တွင် အမြှေးပါးရှိသည်။ အတွင်းဘက်တွင် ကြက်ဥပုံသဏ္ဍာန်နှင့် အပိုင်းပုံသဏ္ဍာန်အပေါက်နှစ်ပေါက်ရှိသည်။ နားစည်မြှေး၏အလယ်နှင့် ကြက်ဥပုံသဏ္ဍာန်အပေါက်တို့သည် အရိုးငယ်သုံးခုဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။ အတွင်းနားသည် အလွန်သိမ်မွေ့သည်။ ၎င်းတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အမှီသဟဲပြု၍ အသံကိုခံစားသည်။

အသံလှိုင်းသည် နားစည်မြှေးပေါ်တွင် ရိုတ်ခတ်ပြီး နားစည်မြှေးကိုလှုပ်ရှားစေသည်။ နားစည်မြှေး မခွက်နိုင်၊ မကွဲနိုင်၊ မပျက်စီးနိုင်စေရန် နားစည်မြှေး၏ အပြင်ဘက်နှင့်အတွင်းဘက်

ဤလေဖိအားသည် အစဉ်တူညီနေရသည်။ နားစည်မြွေးသည် အပြင်မှဝင်ရောက်လာသော အသံတုန်နှုန်းအတိုင်း အစဉ်လိုက်၍တုန်ခါနေသည်။ အသံတိုးပါက တုန်ခါနှုန်းနည်း၍ အသံ ကျယ်ပါက တုန်ခါနှုန်းများနေမည် ဖြစ်သည်။ တုန်ခါနှုန်းအစဉ်များနေသော နားစည်မြွေးသည် ပျက်စီးလွယ်သည်။ စူးရှကျယ်လောင်သောအသံကို နားအနီးတွင် ရုတ်တရက်ကပ်ကြားလိုက်ရ သဖြင့် နားစည်မြွေး၏အတွင်းနှင့် အပြင်ဘက်တွင် လေဖိအားမညီမျှဖြစ်ကာ နားစည်မြွေး ထိခိုက်ပြီး နားလေး၊ နားပင်းသွားနိုင်သည်။

လူနှင့် အသံဟူသော အာရုံခံစားမှု

လူတို့၏ဦးနှောက်သည် အကြမ်းအားဖြင့် တစ်စက္ကန့်လျှင် အသံတုန်ခါနှုန်း ၃၀ မှ ၂၄၀၀၀ အတွင်း၌သာ အသံဟူသောအာရုံကို ခံစားနိုင်စွမ်းရှိသည်။ တစ်စက္ကန့်လျှင် တုန်ခါ နှုန်း ၃၀ အောက်နှင့် တစ်စက္ကန့်လျှင် တုန်ခါနှုန်း ၂၄၀၀၀ အထက်ရှိ တုန်ခါနှုန်းများကို လူတို့ ၏ ဦးနှောက်သည် အသံဟူသောအာရုံအဖြစ် ခံစားနိုင်စွမ်းမရှိချေ။

အသံ၏အတိုးအကျယ်ကို “ဒီစီဘယ်လ်” (Decibel) ဖြင့် ဖော်ပြသည်။ ဒီစီဘယ်လ် ၅ သည် လူတို့၏အသံတိုးတိုးမျှရှိသော်လည်း ဒီစီဘယ်လ် ၁၀၀ သည် စူးရှကျယ်လောင်သော အသံကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဒီစီဘယ်လ် ၈၅ အထက်ကျော်လွန်သောအသံကို နေ့စဉ်ကြားနေရသူ တစ်ဦးသည် နားလေး၊ နားထိုင်းသွားနိုင်သည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ဆိုကြသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ပညာရှင်များက ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း အသံအကျယ် ၁ ဒီစီဘယ်လ်တိုးလာမည်ဆိုပါက ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများစုမှာ နားလေး၊ နားထိုင်းများ ဖြစ်လာမည်ဟု ဆိုထားပါသည်။

နေ့စဉ်ကြားနေရသောအသံများ၏ ကျယ်လောင်မှုပမာဏများ

အမှတ်စဉ်	အသံအမျိုးအစား	ဒီစီဘယ်လ်များ
၁	တီးတိုးပြောသံ	၂၀
၂	၁ မီတာအကွာမှ လက်ပတ်နာရီစက်သံ	၃၀
၃	လူများစု၍ စကားပြောသံ	၆၀
၄	လမ်းပေါ်မှဆူညံသံ	၄၀ မှ ၇၀
၅	ပြိုင်ကားစက်သံ	၈၀ မှ ၉၀
၆	အသံထိန်းကိရိယာမပါရှိသော မော်တော်ဆိုင်ကယ်မောင်းသံ	၁၂၀
၇	တွင်ခုံစက်သံ	၈၅ မှ ၉၀
၈	သံပြားဖောက်စက်သံ	၉၅ မှ ၁၀၅
၉	သစ်စက်မှ လွှဲပိုင်းသံ	၁၀၀ မှ ၁၁၀
၁၀	သတ္တုပြားကို သတ္တုစွိုဖြင့်တေသံ	၁၃၀

“ယခုအခါတွင်
 အသံဆူညံမှုသည်
 ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု
 အန္တရာယ်ကြီးတစ်ရပ်
 ဖြစ်နေသည့်
 မျက်မှောက်ကာလ၏
 အသံဆူညံမှုများကြောင့်
 လူတို့၏
 နားအာရုံမှာများစွာ
 ပျက်စီးထိခိုက်လျက်ရှိသည်”

မှတ်ချက်။ ဒီစီဘယ်လ် (Decibel) သည် အသံ အတိုးအကျယ်ကို ဖော်ပြသော အခြေခံဖြစ်သည့် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ၁ ဒီစီဘယ်လ်သည် လူတို့၏နား၌ ကြားနိုင်ရုံလောက်သော အတိုးဆုံး အသံဖြစ်သည်။

ဆူညံခြင်းအန္တရာယ်

ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကြောင့် လူတို့ အတွက် အန္တရာယ်အမျိုးမျိုးကျရောက်ရာတွင် အသံ ဆူညံခြင်းသည်လည်း မသေးငယ်သော အန္တရာယ် တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

အသံကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသာ လူတို့၏ သောတအာရုံက နားခံသာသည်။ သံစဉ် အပေါင်း အစပ်ညီညွတ်ပြေပြစ်မှုနှင့် မြည်သံသာ မှုအတိုင်းအတာကိုလိုက်၍ ဂီတအဖြစ်ဖြင့် သာယာ နာပျော်သည် မြည်သံကဲလွန်သောအသံသည် ဆူညံမှု ဖြစ်ပြီး လူကိုအန္တရာယ် ဖြစ်စေသည်။

အသံကိုတိုင်းတာရာ၌ ၁ ယူနစ်ကို ၁ ဒီစီဘယ်လ်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ လူ၏ အများ ဆုံးခံနိုင်စွမ်းရှိသည့် အသံယူနစ်မှာ ဒီစီဘယ်လ် ၁၂၀ သာဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ဒီစီဘယ်လ် ၁၄၀ ရှိသောအသံကို တာရှည်ခံစားရလျှင် ဦးနှောက် ပျက်စီးသွားစေနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဒုံးပျံများကို ပစ်စင်မှပစ်လွှတ်စတွင် မြည်သောအသံမှာ ဒီစီဘယ်လ် ၁၇၀ ရှိသည်။ ဥဩမြည်သံမှာ ဒီစီဘယ်လ် ၁၅၀ ရှိပြီး လေအားဖြင့်တူးသော မြေတူးစက်များမှ ထွက်ပေါ်လာသောအသံသည် ဒီစီဘယ်လ် ၁၂၀ ရှိသည်။ လူတို့၏သာမန်စကားပြောသံသည် ဒီစီဘယ်လ် ၆၀ ရှိသည်။

အသံဆူညံခြင်း (Noise Poluttion) သည် မျက်မှောက်ခေတ်ထိ ကျိန်စာတစ်ခုဖြစ်သည် ဟု ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး (WHO)က အစီရင်ခံ ဖော်ပြထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ အသံ ဆူညံမှု၏ နားမခံသာသည့်ဒုက္ခကို ကာလကြာ မြင့်စွာကပင် လူတို့သိရှိခဲ့ကြသည်။ တစ်ချိန်က ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် ပထမမြောက် အယ်လီဇဘက်

ဘုရင်မကြီးလက်ထက်၌ ည ၁၀ နာရီကျော်လျှင် လင်ယောက်ျားများသည် မိမိတို့၏ ဇနီးများကို ရိုက်နှက်ခြင်းမပြုရဟု အမိန့်ထုတ်ပြန် တားမြစ်ခဲ့ဖူးသည်ဟုဆိုသည်။

ယခုအခါတွင် အသံဆူညံမှုသည် ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းမှု အန္တရာယ်ကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်နေသည်။ မျက်မှောက်ကာလ၏ အသံဆူညံမှုများကြောင့် လူတို့၏ နားအာရုံမှာ များစွာပျက်စီး ထိခိုက်လျက်ရှိသည်။ မကြာသေးမီက ဆွီဒင်နိုင်ငံတွင် အလုပ်လျှောက်ထားကြသည့် အသက် ၁၅ နှစ်နှင့် ၂၀ နှစ်အတွင်းရှိ လူငယ်လူရွယ်များကို စမ်းသပ်ကြည့်ရာ၌ ၃၉ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ သောတအာရုံပျက်စီးလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုအရေအတွက်မှာ ယခင်နှစ်ကထက် နှစ်ဆတိုးလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

ဆေးသိပ္ပံပညာရှင်များ၏အဆိုအရ ဥပါဒါန် ရောဂါစွဲကပ်သူသုံးဦးလျှင် တစ်ဦးသည်လည်းကောင်း၊ ခေါင်းကိုက်ရောဂါဖြစ်ပွားသူ ငါးဦးလျှင် တစ်ဦးသည်လည်းကောင်း အသံဆူညံမှု အန္တရာယ် ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ အသံဆူညံမှုအန္တရာယ်သည် လူတို့၌ နှလုံးသွေးကြောဆိုင်ရာရောဂါများ၊ နှာခေါင်း၊ လည်ချောင်းရောဂါများစွာ ဖြစ်ပွားလာရသည်ဟု ကျန်းမာရေးသုတေသီတို့က အခိုင်အမာ အတည်ပြုထားကြပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူပတ်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းမှုအတွက် အသံဆူညံမှု အန္တရာယ်များကို ထိန်းသိမ်းကြရန် အရေးတကြီးလို အပ်နေသည်ဟု ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ကျောပူခြင်းထက် နားပူခြင်းကိုမခံနိုင်

မြို့ကြီးပြကြီးများ၌ နေထိုင်ကြသူများသည် မော်တော်ယာဉ်များသွားလာသံ၊ ကားဟွန်းတီးသံ၊ မီးရထား၊ သင်္ဘော၊ စက်ရုံအလုပ်ရုံတို့မှ စက်သံ၊ ဥဩဆွဲသံ၊ ကတ္တရာလမ်းခင်းခြင်း၊ လမ်းပြင်ခြင်း၊ အိမ်ရာဆောက်လုပ်ခြင်းတို့မှ စက်သံအမျိုးမျိုး၊ ရိုးရိုးလေယာဉ်နှင့် ဂျက်လေယာဉ်ဆင်းတက်သံများကို နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ကြားနေကြရသည်။

**“လူအများစု
နားလေး၊ နားထိုင်းခြင်း
ဖြစ်ကြရသည်မှာ
ဆူညံသံကြောင့်
ဖြစ်သည်ဟု
ကျန်းမာရေး
သုတေသနပြုချက်များအရ
သိရသည်”**

လေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်း၌ ဂျက်အင်ဂျင်စက်များတွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုလာခဲ့ခြင်းကြောင့် ဆူညံသံများကို ပိုမိုကြားလာကြရသည်။ ဂျက်အင်ဂျင်စက်သည် နှစ်ဖက်စလုံး၌ အပိတ်မရှိသော ရေစည်နှင့်တူလှသည်။ အလယ်၌ လောင်စာခန်းရှိသည်။ တစ်ဖက်ပေါက်မှလေကိုစုပ်ယူ၍ ဖိသိပ်ပြီးသောလေနှင့် အရည်လောင်စာကိုပေါင်းစပ် လောင်ကျွမ်းစေလျက် တစ်ဖက်ပေါက်မှ ဓာတ်ငွေ့တွန်းအားကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဂျက်အင်ဂျင် စက်သည် ဖိအားဖြင့်လေကိုထုတ်ယူသောအခါ ကျယ်လောင်စူးရှသည့် ဆူညံသံထွက်ပေါ် လာသည်။ ထိုအသံသည် လူတို့နားမခံနိုင်လောက်အောင် ကျယ်လောင်စူးရှဆိုးရွားသည်။ ခေတ်မီဂျက်အင်ဂျင်စက်များ တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဆူညံခြင်းအန္တရာယ်လည်း ကပ်ပါ လာသည်။

အသံထက်မြန်သော ဂျက်လေယာဉ်များကြောင့် ပေါ်ထွက်လာသည့် အသံလှိုင်း ဒဏ်သည် လေယာဉ်ကွင်းပတ်ဝန်းကျင်မှလူများ နားမခံသာအောင် ပြင်းထန်လှသည်။ ဆူညံ ခြင်းအန္တရာယ်များကို စက်မှုထွန်းကားသည့် မြို့ကြီးများ၌ ပို၍ခံစားနေကြရသည်။ လူအများစု နားလေး၊ နားထိုင်းခြင်းဖြစ်ကြရသည်မှာ ဆူညံသံကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ကျန်းမာရေးသုတေသနပြုချက်များအရ သိရသည်။ စက်ရုံအလုပ်သမားများ နားလေး၊ နားထိုင်းဖြစ်ခြင်းမှာလည်း နေ့စဉ်တွေ့ထိ ကြားသိနေရသော စက်ရုံများ၏ ဆူညံသံသည် အဓိကဖြစ်ကြောင်း စက်ရုံများ၏ သုတေသနပြုချက်များအရ သိရသည်။ အစဉ်မပြတ် လည်ပတ်နေသော စက်သံများကြောင့် အချို့အလုပ်သမားများမှာ ခေတ္တမျှနားမကြားရ သောရောဂါကို ခံစားကြရသော်လည်း အချို့မှာ အစဉ်ပင် နားလေးသွားတော့သည်။ သာဓကအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် လုပ်ငန်းခွင်ဆူညံမှု အန္တရာယ်ကြောင့် အလုပ်သမား ၁၆ သန်းကျော် နားလေး၊ နားထိုင်းခြင်းများ ဖြစ်ပွားခဲ့ကြရသည်။

အကြီးစားပစ္စည်းထုတ်လုပ်သောစက်ရုံများ၊ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ ဘူမိဗေဒထုတ်လုပ်သောစက်ရုံများ၊ သင်္ဘော တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ အထည်ချုပ်စက်ရုံများ၊ ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းဖောက်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ စသည်တို့တွင် လုပ်ကိုင်နေကြသော အလုပ်သမားတို့သည် ဆူညံမှုဘေးဒဏ်ကို အများဆုံးခံစားကြရသည်။

မျက်စိများတွင် အလင်းရောင်ကို တားဆီးနိုင်သော မျက်ခွံရှိသော်လည်း နားများတွင် ဆူညံသံကို တားဆီးနိုင်သောအရာဟူ၍ မရှိသဖြင့် ဆူညံသံများကို မူလအသံအတိုင်း ခံစားကြရသည်။ ကျယ်လောင်လှသော ဆူညံသံများသည် သောတအာရုံကို ထိခိုက်ရုံသာမက ခန္ဓာကိုယ်ထဲရှိ သွေးဥငယ်များကို ပျက်စီးစေခြင်း၊ အရေပြားကို ဖျော့တော့စေခြင်း၊ အာရုံကြော များကို ထိခိုက်စေခြင်း၊ သွေးတိုးနှုန်းကို ကမောက်က မဖြစ်စေခြင်းနှင့် နှလုံးရောဂါ၊ အစာအိမ် ရောဂါ၊ သွေးတိုးရောဂါရှိသူများနှင့် စိတ်ဝေဒနာ ခံစားနေရသူများသည် ရောဂါသက်သာစေ ရန် ဆိတ်ငြိမ်သောနေရာများ၌သာ နေထိုင်သင့်သည်ဟု ဆေးသိပ္ပံဆိုင်ရာ သုတေသီတို့က ဆိုကြသည်။

ဆူညံမှုအန္တရာယ်ကြောင့်ပေါ်ပေါက်လာသော အန္တရာယ်တစ်ခုကိုလက်တွေ့ပြရလျှင် ကျယ်လောင်သောဆူညံသံဖြင့် ပူးသတ္တဝါများနှင့် ကြွက်များကို စမ်းသပ်ကြည့်ရာ ပူးများ၏

နားအတွင်းသားများ ပျက်စီးသွားစေပြီး ကြွက်များ၏ ဟော်မုန်းဓာတ်များ ပျက်စီးသွားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

ဆူညံသံဘေးအန္တရာယ် စုပေါင်းကာကွယ်

ဆူညံသံအန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်ရန် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့်ကာကွယ်ရန် ဥရောပနိုင်ငံများစုပေါင်းလျက် ဆူညံသံကာကွယ်ရေးကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းထားရှိခဲ့သည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် အလုပ်သမားများအတွက် ဆူညံခြင်းအန္တရာယ်မှကာကွယ်ပေးရန် ဒီစီဘယ်လ် ၇၅ နှင့် ၈၅ အထက်မပိုသော လုပ်ငန်းများ၌ တစ်နေ့လျှင် ၈ နာရီသာလျှင် အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြရသည်။ ဒီစီဘယ်လ် ၁၃၅ ထက်ကျော်လွန်သောလုပ်ငန်းများတွင် အလုပ်သမားတစ်ဦးသည် နားကို သင့်လျော်သော ကာကွယ်မှုမျိုးမရှိဘဲ အလုပ်မလုပ်သင့်ဟု အသံကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တို့က ဆိုကြသည်။

အနောက်နိုင်ငံအချို့တွင် ဆူညံသံနည်းပါးသော မော်တော်ကားဘီးများကို တီထွင်ပြီး ဂီတသံများသဖွယ် သာယာသောအသံများ ထွက်ပေါ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ဥရောပတိုက်နိုင်ငံအများစုတွင် မော်တော်ကားဟွန်းများကို မြို့တွင်းနှင့်မြို့ပြင် နှစ်မျိုးသုံးစွဲနိုင်ရန် တပ်ဆင်ထားကြသည်။ ကုန်ပစ္စည်းတင်ဆောင်သည့် ထရပ်ကားများတွင် အိပ်ဇောပိုက် (Exaurt Pipe) များကို အသံထိန်းကိရိယာတပ်ဆင်ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ထည်များကို အသံအထွက်နည်းသောအရာများဖြင့် သေသပ်စွာဆောက်လုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် ဆူညံသံများကို လျော့နည်းသည်ထက်လျော့နည်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဆူညံသံများဖြင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်များကို မနှောင့်ယှက်နိုင်စေရန် ဥပဒေများဖြင့် ထိန်းချုပ်ကာကွယ်လျက်ရှိသည်။ အချုပ်ဆိုရပါလျှင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ သုတေသီများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဆေးပညာရှင်များ၊ အသံကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ ပညာရှင်များက လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများတွင် လူတို့၏ကျန်းမာရေးကို သိသာပြင်းထန်စွာတိုက်ခိုက်စေသည့် ဆူညံသံအန္တရာယ် (Noise Bollution) များကို အလျော့ချနိုင်ဆုံး လျော့ချပြီး “ဆိတ်ငြိမ်နေရာဒေသ” (Quiet Areas) များဖြစ်ပေါ်လာပါက လူသားတို့အတွက် ကုန်ကျရသည့် ကျန်းမာရေးစရိတ်များ လျော့နည်းလာကာ လူမှုစီးပွားရေးဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို များစွာ အထောက်အကူပြုနေမည်ဖြစ်သည်။ “အသံ” (Sound) သည် ဆက်သွယ်ရေးလောကတွင် အတိအကျဆုံး အသုံးဝင်ဆုံးဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ သာဓကအားဖြင့် လူတို့၏ စိတ်ဖိစီးမှုဝေဒနာများ၊ စိတ်ကျရောဂါများ၊ အိပ်မပျော်သည့်ဝေဒနာများကို ဂီတသံသာဖြင့်ကုသခြင်း (Music Therapy) ဖြင့် ကုသပေးလျက်ရှိရာ အောင်မြင်မှုများက သက်သေခံလျက်ရှိပေသည်။

စန်းနီလာဝင်း

Source: (1) www.environmental bellution center.org
(2) www.healthline.com

လျှစ်လျှူရှု၍မရသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၏
သတိပေးချက်များ

၂၀၁၆

“သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးမှု၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများ
ဖွံ့ဖြိုးလာမှု၊ သစ်တောများ ပြုန်းတီးမှုနှင့်
မြေယာအသုံးချမှုများကြောင့်
ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့ထွက်ရှိမှု
ပိုမိုများပြားလာပြီး
ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများဖြစ်ပေါ်ကာ
ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ
ဘေးအန္တရာယ်များ ကြုံတွေ့နေကြရသည်”

ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်လေ့နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုသည် နှစ်စဉ်ဆိုးရွားလာမှုကို ကြုံတွေ့လာကြရသည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုများ များပြားလာခြင်းသည် လူသားများအဖို့ ဆက်လက်ပြီး လျစ်လျူရှုမရသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၏ သတိပေးချက်များဖြစ်သည်။ လူသားတို့၏ လုပ်ရပ်များသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှုရှိလာပြီး အချက်ပြလက္ခဏာများကို ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် မြင်တွေ့နေကြရပြီဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ယိုယွင်းပျက်စီးခြင်းတို့သည် ကမ္ဘာကြီးခေါင်းခဲရသည့် ပြဿနာများ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ကျရောက်မှုသည် လူသားတို့၏ ပေါ့လျော့စွာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် ဆိုးကျိုးများစွာ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့်ပြောရလျှင် မြေယာအသုံးချခြင်းနှင့် မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်မှုများပြားလာခဲ့ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၌လည်း များပြားလာ၍ လုပ်ငန်းရှင်အများစုသည် လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ငန်းများကိုလုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်မှုများ ရှိလာခဲ့သည်။ ၎င်းအကျိုးဆက်များအနေဖြင့် လေထုညစ်ညမ်းမှု၊ ရေထုညစ်ညမ်းမှု၊ သစ်တောပြုန်းတီးမှုများနှင့် စိုက်ပျိုးမြေနှင့် စိုက်ပျိုးသီးနှံပျက်စီးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးလာခြင်းနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်း

ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများ ပြောင်းလဲလာသည်နှင့်အမျှ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုမှာ လည်း ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတု ပြောင်းလဲလာမှုကြောင့် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေသည်လည်း ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာကြီး၏ ပျမ်းမျှ အပူချိန်သည် လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၃၀ ကာလအတွင်း ၀ ဒသမ ၈ ဒီဂရီ စင်တီဂရိတ် (၀ ဒသမ ၄ ဒီဂရီဖာရင်ဟိုက်) ပိုမိုမြင့်တက်လာခဲ့သည်ဟု NASA အဖွဲ့၏ Goddard Institute

for Space Studies ၏ သုတေသနပြုချက်အရ တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ အာတိတ်ရေခဲပြင် အရည်ပျော်ကျမှုမှာလည်း လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၃၀ ကာလအတွင်း အဆိုးဆုံးဖြစ်ခဲ့၍ တစ်နှစ် ထက်တစ်နှစ် တိုးလာခဲ့ပြီး ရေခဲပြင်ပမာဏ လျော့ကျလျက် ရေပြင်ပမာဏမှာ ပိုမို ကျယ်ပြန့်လာလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ ကမ္ဘာကြီး၏ ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေ မျက်နှာပြင်အမြင့်သည် တစ် နှစ်လျှင် ၀ ဒသမ ၀၆ လက်မနှုန်း မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များမှစတင်၍ ပြောင်းလဲလာခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးမှု၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးလာမှု၊ သစ်တောများ ပြုန်းတီးမှုနှင့် မြေယာအသုံးချမှုများကြောင့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့ထွက်ရှိ မှု ပိုမိုများပြားလာပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများဖြစ်ပေါ်ကာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်များ ကြုံတွေ့နေကြရသည်။ ထိုသို့ ကြုံတွေ့ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုး ပြီးနိုင်ငံများထက် ဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းပါးသောနိုင်ငံများက ဘေးအန္တရာယ်ကို ပိုမိုကြုံတွေ့ရနိုင် ကြရသည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုကြောင့် ဖြစ်လာသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို ထိန်းချုပ်နိုင်မှုမရှိဘဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ခြင်းများကိုဖြစ်စေမည့် အပြုအမူများအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေပါက ကမ္ဘာ့ဒီရေပမာဏသည် လာမည့် ၂၁၀၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း ၅ ပေမှ ၁၅ ပေအထိ မြင့်တက်လာနိုင်သည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်များက သုံးသပ်ထားကြသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု အကျပ်အတည်း

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း အကျပ်အတည်းသည် မကြုံဖူးသည့်နှုန်းဖြင့် အရှိန်မြင့် တက်လာခဲ့သည်။ ရာသီဥတုအကျပ်အတည်း ပိုမိုဆိုးရွားလာစေနိုင်သည့် အခန်းကဏ္ဍ များစွာရှိသော်လည်း အခြားအရာများထက် အကြီးမားဆုံးဖြစ်ပြီး ပိုမိုအာရုံစိုက်ရမည့် ပြဿနာသည် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အကြောင်းကိစ္စရပ်များ ဖြစ်သည်။ ရာသီဥတု အကျပ်အတည်းများ ဖြစ်သည့် အပူပိုင်းမုန်တိုင်းများနှင့် ဟာရီကိန်းမုန်တိုင်းများ၊ အပူလှိုင်းများ နှင့် ရေလွှမ်းမိုးခြင်းကဲ့သို့သော ရာသီဥတုဖြစ်ရပ်များအပြင် တောမီးလောင်ခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြင်း၊ ဆီးနှင်းများလွန်ကဲခြင်းစသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များသည်လည်း ယခင်ကထက် ပိုမို ပြင်းထန်ပြီး မကြာခဏ ဖြစ်ပွားလာခဲ့သည်။ သို့သော် လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်ခုအရ ဖန်လုံအိမ် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုအားလုံးကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရပ်တန့်လိုက်လျှင်ပင် ကမ္ဘာကြီးပူနွေး လာမှုသည် ၂၀၃၃ ခုနှစ် ဝန်းကျင်တွင်မှသာ ရပ်တန့်သွားလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လုပ်မှုကို လျော့ချရန် လုံးဝမရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ ယခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း၌ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်စီမံကိန်းများ၏ အမြင့်ဆုံး သုံးစွဲခဲ့ကြသည်ကို ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာ တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်သည်။

ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများကြောင့် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးခြင်း

ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု တိုးမြင့်လာခြင်းကြောင့် အပူချိန်များမြင့်တက်လာ ပါက ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် ဘေးဥပဒ်ဖြစ်စေနိုင်သည့် ဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ဩစတြေးလျနှင့် အမေရိကန်တို့မှ မှတ်တမ်းများအရ အဖျက်စွမ်းအားအကြီးမားဆုံး တောမီး

ရာသီအချို့ကို ကြုံတွေ့နေရသည်ဟု ဆိုထားသည်။ ထို့အပြင် အာဖရိက အရှေ့အလယ်ပိုင်းနှင့် အာရှဒေသများတွင် ကျိုင်းကောင်းများပိုင်းအုံနေသော ကောက်ပဲသီးနှံခင်းများ ဆွေးမြည့်လာခြင်း၊ ဘေးဥပဒ်အန္တရာယ်များ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ အန္တာတိကရေခဲပြင်တွင် မိုက်ခရိုပလတ်စတစ်များကို ပထမဦးဆုံးအကြိမ်တွေ့ရှိရခြင်း၊ အန္တာတိကတိုက်တွင် အပူချိန် ၂၀ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ် အထက် ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် မြင့်တက်လာခြင်းကို သတိပေးချက်များ၊ အာတိတ်တွင် Permafrost အရည်ပျော်မှုမြင့်တက်လာသည့် ဒေသများ၊ ဂရင်းလန်းရေခဲလွှာများ မကြုံဖူးသည့်နှုန်းဖြင့် အရည်ပျော်ခြင်း၊ ဇီဝမျိုးကွဲများ အစုလိုက်အပြုံလိုက် မျိုးသုဉ်းခြင်း၊ အမေဇန် မိုးသစ်တောများတွင် သစ်တောပြုန်းတီးမှုများမြင့်တက်လာခြင်း၊ ကိုဗစ်-၁၉ ပျံ့နှံ့မှုကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည့် လေထုညစ်ညမ်းမှုသတိပေးချက်များ၊ တရုတ်နိုင်ငံသည် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း အဆိုးရွားဆုံး ရေလွှမ်းမိုးမှုများ ကြုံတွေ့နေရပြီး မိသိန်းဓာတ်ပမာဏမြင့်တက်လာခြင်း၊ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ နောက်ဆုံးကျန်ခဲ့သည့် ရေခဲစင်ပြိုကျမှု၊ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အပူချိန်အမြင့်ဆုံး စံချိန်တင်ထားသည့် အမေရိကန်အမျိုးသားဥယျာဉ်၊ အီးယူ၏ သေဆုံးမှုအများဆုံး ရာခိုင်နှုန်းသည် လေထု၊ ရေထုညစ်ညမ်းမှု ပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် ဆက်နွယ်နေခြင်းဖြစ်သည်ဟု အစီရင်ခံစာက ဆိုထားပါသည်။ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ ပျမ်းမျှကျဆင်းမှု၏အရေအတွက်မှာ ၆၈ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ကြောင်း ကြုံတွေ့နေရခြင်း ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်ခန့်ကတည်းက နေရောင်ခြည်ကို ပိတ်ဆို့ထားနိုင်ခဲ့သော ကယ်လီဖိုးနီးယားရှိသစ်တောများတွင် စံချိန်တင်စွာ တောမီးလောင်ကျွမ်းခြင်းများ စသည်တို့သည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သဘာဝဘေးအဖြစ်အပျက်များ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု အစီရင်ခံစာမှတ်တမ်းများက ဖော်ပြထားသည်။

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ဆုံးရှုံးခြင်း

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၅၀ အတွင်း လူဦးရေတိုးတက်မှု၊ လူတို့၏ စားသုံးမှု၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုနှင့် မြို့ပြထွန်းကားမှုအရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးမြှင့်လာရာတွင် လူတို့သည် ကမ္ဘာကြီး၏ အရင်းအမြစ်များကို သဘာဝအတိုင်း ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည်ထက် ပိုမိုသုံးစွဲလာခဲ့ကြသည်။

WWF ၏ အစီရင်ခံစာအရ နို့တိုက်သတ္တဝါများ၊ ငါးများ၊ ငှက်များ၊ တွားသွားသတ္တဝါများနှင့် ကုန်းနေ ရေနေသတ္တဝါများ၏ ပမာဏသည် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း ပျမ်းမျှ ၆၈ ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းသွားကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။

လူသားတို့သည် စားဝတ်နေရေး အဆင်ပြေစေရန်နှင့် ဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မြှင့်မားလာစေရန်အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်မှ သယံဇာတများကို ထုတ်ယူသုံးစွဲကြရသည်။ ထိုသို့ထုတ်ယူသုံးစွဲရာတွင် ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဘောင်အတွင်းမှ ထုတ်ယူသူများရှိသကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကျိုးတစ်ခုတည်းသာကြည့်၍ အလွန်အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲမှုများလည်း ရှိကြသည်။ ကမ္ဘာ့ကုန်းမြေပေါ်တွင်သာမက ကမ္ဘာ့ရေပြင်၊ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာများရှိ ငါး၊ ပုစွန် ရေနေသတ္တဝါစသည်တို့ကို မိမိရိက္ခာနှင့် စီးပွားအတွက် မျိုးပြုန်းစေမည့်နည်းလမ်းပေါင်းစုံနှင့် ထုတ်ယူနေကြ၍ ယနေ့ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာတွင် ငါးနှင့် ရေသတ္တဝါများ၏ ဂေဟစနစ်များ ပျက်စီးကြရသည်။ ထို့ပြင် အချို့သတ္တဝါများ၏ မျိုးရင်းများသည် မျိုးသုဉ်းမှုအန္တရာယ်များနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခံနေကြရသည်။

“စိုက်ပျိုးမြေချဲ့ထွင်ရန်၊
 ချက်ပြုတ်ရေးနှင့်
 အအေးဒဏ်ခံနိုင်ရန်
 အိုးအိမ်၊ တိုက်တာ
 ဆောက်လုပ်ရန်အတွက်
 သစ်တော၊ သစ်ပင်များကို
 အလွန်အကျွံ
 ခုတ်ယူနေမှုများကြောင့်
 သစ်တော၊ သစ်ပင်များကို
 အမှီသဟဲပြုနေကြသည့်
 တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များသည်
 ...”

အလားတူ စိုက်ပျိုးမြေချဲ့ထွင်ရန်၊ ချက်ပြုတ်
 ရေးနှင့် အအေးဒဏ်ခံနိုင်ရန် အိုးအိမ် တိုက်တာ
 ဆောက်လုပ်ရန်အတွက် သစ်တော၊ သစ်ပင်များကို
 အလွန်အကျွံ ခုတ်ယူနေမှုများကြောင့် သစ်တော၊
 သစ်ပင်များကို အမှီသဟဲပြုနေကြသည့် တောရိုင်း
 တိရစ္ဆာန်များသည် မျိုးသုဉ်းလု နီးပါး အန္တရာယ်များနှင့်
 ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ ထိုအကျိုးဆက်များကြောင့်
 ကမ္ဘာကြီးကို ပူနွေးစေမည့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်
 ဓာတ်ငွေ့များကို စုပ်ယူပြီး သက်ရှိသတ္တဝါ များအတွက်
 အသက်ရှင်သန်ရေး အထောက်အကူပြုသည့်
 အောက်ဆီဂျင်ကို ထုတ်လုပ်ပေးသည့် သစ်တော၊
 သစ်ပင်များ တဖြည်းဖြည်း လျော့နည်းလာ၍
 ကမ္ဘာကြီး၏ အပူချိန်သည်လည်း တဖြည်းဖြည်း
 မြင့်တက်လာလျက်ရှိနေပါသည်။ မြင့်တက်လာသည့်
 ကမ္ဘာကြီး၏ အပူချိန်ကြောင့် ဝင်ရိုးစွန်းတန်းရှိ
 ရေခဲပြင်များ၊ ရေခဲမြစ်များ ပျော်ဝင်စီးဆင်းလာပြီး
 သမုဒ္ဒရာရေမျက်နှာပြင် မြင့်တက်လာကာ ပင်လယ်
 သမုဒ္ဒရာများမှ ကျွန်းငယ်များ၊ အချို့တိုက်ကြီးများ၏
 မြစ်ဝှမ်းဒေသများသည် ရေလွှမ်းမိုးခြင်းကို စတင်
 ခံစားနေကြရသည် ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာ ပူပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်
 စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာပူပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုအနေ
 ဖြင့် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ
 ကွန်ဗင်းရှင်း၊ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ
 ပါရီသဘောတူညီချက်၊ ကုလသမဂ္ဂဇီဝမျိုးကွဲ ကွန်ဗင်း
 ရှင်း၊ ဘာဆယ်ကွန်ဗင်းရှင်း၊ စတော့ဟုမ်း ကွန်ဗင်းရှင်း
 စသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်များကို
 နိုင်ငံတကာက ပူပေါင်းဆောင်ရွက် လျက်ရှိကြသည်။
 လက်ရှိအခြေအနေသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်
 ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ
 အသိပညာပေးရေး လုပ်ငန်းသည် အရေးကြီး
 ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု ဖြစ်လာသည်။

ပညာရှင်များအနေဖြင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို လျော့ချကာကွယ်နိုင်ရန် Sustainable Development Goals ၁၇ ချက်ကို အသိပေးထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ် ထုတ်လွှတ်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များကို ကာကွယ်နိုင်ရန် ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ဥပမာဆိုရလျှင် ခရီးသွားလုပ်ငန်းကဏ္ဍ၌ Green Hotel၊ Green City များ သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ကြသည်။

ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုများအတွက် ဈေးနှုန်းဖြင့် တင်ရန် လိုအပ်ခြင်း

ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ကို ထုတ်လွှတ်သည့် လှုပ်ရှားမှုများ၏ ဈေးနှုန်းကိုဖြင့်တင်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ပညာရှင်များက ယူဆကြသဖြင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအား နှစ်ပေါင်းများစွာ ကတည်းကပင် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကာဗွန်အခွန်အခများကို ကင်းမဲ့ခြင်း မရှိစေခြင်း၊ ကာဗွန်နည်းပညာများနှင့် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှုကို လျင်မြန်ထိရောက်စွာ ဖြတ်တောက်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရများသည် ကာဗွန်နည်းသော စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ၏ ကုန်ကျစရိတ်များကို လျော့ချ၍ အစိမ်းရောင်စမ်းသပ်တီထွင်မှုများကို အမြောက်အမြား တိုးမြှင့်ပေးခြင်း၊ အခြားသော ဈေးကွက်ပျက်ကွက်မှုတိုင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သည့် အခြားသော မူဝါဒများစွာကိုလည်း ချမှတ်ခြင်းတို့ လိုအပ် သည်။

အီးယူ၊ ကနေဒါ၊ စင်ကာပူ၊ ဂျပန်၊ ယူကရိန်းနှင့် အာဂျင်တီးနားတို့အပါအဝင် နိုင်ငံများတွင် အမျိုးသား ကာဗွန်အခွန်ကို လက်ရှိအချိန်တွင် အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် OECD ၏ အခွန်စွမ်းအင်အသုံးပြုမှု အစီရင်ခံစာအရ လက်ရှိအခွန် ဖွဲ့စည်းပုံများသည် စွမ်းအင် အရင်းအမြစ်များ၏ ညစ်ညမ်းမှုပရိုဗီဇ်နှင့် လုံလောက်စွာကိုက်ညီခြင်းမရှိဟု ဆိုရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် OECD က ကာဗွန်အခွန်အခများသည်

“ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ကို ထုတ်လွှတ်သည့် လှုပ်ရှားမှုများ၏ ဈေးနှုန်းကိုဖြင့်တင်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ပညာရှင်များက ယူဆကြသဖြင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအား နှစ်ပေါင်းများစွာ ကတည်းကပင် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်”

လျှပ်စစ်လုပ်ငန်းအတွက် ထိရောက်ကြောင်း သက်သေပြထားသော်လည်း ကျောက်မီးသွေး ထုတ်လုပ်မှုသည် ကာဗွန်အခွန်အခများ လုံးလောက်စွာမပြင်းထန်ခဲ့ကြောင်း အကြံပြုထားသည်။ ဆွီဒင်နိုင်ငံတွင် ကာဗွန်အခွန်ကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ ကာဗွန်အခွန် အခသည် တစ်နှစ်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၂၇ ဒေါ်လာဖြစ်၍ ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှစတင်ကာ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို လျော့ချနိုင်ခဲ့သည်။ ၎င်းနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် အချိန်ကာလတူတွင် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းတိုးတက်ခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းများသည် ရာသီဥတုအကျပ်အတည်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် သင့်လျော်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။

ပတ်ဝန်းကျင်စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း

၁၉၆၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ရေနံဓာတုဗေဒဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုများဖြစ်လာပြီး ပတ်ဝန်းကျင်စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းဖြင့် မြေအောက်ရေတွင် အော်ဂဲနစ်ညစ်ညမ်းမှုအဆင့် မြင့်မားလာသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် လေထုညစ်ညမ်းမှု ထိန်းချုပ်ရေး စည်းမျဉ်းများကို နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ရေးဆွဲထားသော်လည်း ယင်းတို့ကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် ဒေသတွင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ရေးဗျူရို၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်မှုကို ပွတ်တိုက်မှုရှိသော စပရိန်တစ်ခုဖြင့် ကိုယ်စားပြုထားသည်။ အချုပ်ဆိုရသော် ရလဒ်များသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဖိစီးမှုများ၏ ပေါင်းစပ်မှုများကို ထိတွေ့ခြင်းမှ ပေါင်းစည်းထားသော မျိုးဗီဇကွဲပြားမှုကို တိုးပွားစေသည်ဟု ပညာရှင်များက အကြံပြုထားသည်။ သို့သော် ကုန်သွယ်မှုနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုတို့အပေါ် တုံ့ပြန်မှုပုံစံပြုရန် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အရေးကြီးကြောင်းကိုလည်း အကြံပြုထားသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာအခက်အခဲများသည် မကြာခဏဆိုသလို ကြုံတွေ့ရ၍ ရှုံးနိမ့်မှု၏ လက္ခဏာများအနေဖြင့်လည်း ကြုံတွေ့ကြရမည် ဖြစ်သည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများသည် လူတို့ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် ကမ္ဘာဂြိုဟ်အပေါ် မတရားပြုမှုခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဂြိုဟ်၏စနစ်များဖြစ်သော လေ၊ ရေ၊ မြေဆီလွှာစသည့် ဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့် ကြုံကြရခြင်းဖြစ်သည်။ လူတို့နေထိုင်ရာကမ္ဘာကြီးသည် ပြင်းထန်သော ပတ်ဝန်းကျင်အကျပ်အတည်း၏ အစွန်းတွင် အသင့်ရှိနေသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများသည် လူသားတို့အတွက် ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ကြေကွဲဖွယ်ရာများကို ပေးစွမ်းနိုင်ပြီး လူတို့အား ခံနိုင်ရည်ရှိစေနိုင်ပါသည်။

ရှိန်းမြသင်း

Ref: <https://wikipedia.org/natural-world-environment>
<https://www.conserve-energy-future.com>

အယ်ဒီတာ့စကား

- ဂလိုဘယ်ပဋိပက္ခအလွန် စီးပွားရေး...

အထူးဆောင်းပါး

- ၁။ ခေတ်သစ်စီးပွားရေး ပဋိပက္ခအလွန်
- ၂။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း နိဂုံးချုပ်ပြီလား
- ၃။ ၂၀၅၀ ကမ္ဘာအတွက် အရေးပါလာမည့် ပါဝါသစ်ငါးနိုင်ငံ

နိုင်ငံရေး

- ၄။ အခြားနည်း စစ်မြေပြင်မှာ
- ၅။ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းနှင့် သူတော်ကောင်းဟန်ဆောင်တဲ့ အမေရိကန်
- ၆။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ် အနှစ်သာရ ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ် သမိုင်းအကျဉ်းနှင့် ရိုက်ခတ်မှု
- ၇။ အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်(PR) သုံးတဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံ
- ၈။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှ သင်ခန်းစာ
- ၉။ ရုရှား - ယူကရိန်းစစ်ပွဲကာလအတွင်း ခေါင်းဆောင်မှုစွမ်းရည်
- ၁၀။ အိန္ဒိယ - အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးနှင့် Jaishankar သဘောတရား
- ၁၁။ ၂၁ ရာစုအတွက် အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီ အလှည့်အပြောင်း
- ၁၂။ တောင်ကိုရီးယားသမ္မတသစ် ယွန်းဆတ်ယိုလ်က အမေရိကန်နှင့် တရုတ်အကြား မည်သည့်မူဝါဒဖြင့် ကိုင်တွယ်သွားမည်နည်း
- ၁၃။ အရှေ့အလယ်ပိုင်း နိဂုံး

စီးပွားရေး

- ၁၄။ စီးပွားရေးစစ်ပွဲရဲ့ ဂယက်
- ၁၅။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်ကရေနံ(အပိုင်း-၂)
- ၁၆။ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးမြင်ကွင်း အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်
- ၁၇။ ကိုဗစ်လွန်ကာလ ASEAN နိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်ရေးအခြေအနေ လျှပ်တစ်ပြက်အမြင်
- ၁၈။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှ လှူဒါန်းလိုက်သည့် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ဥရောပမူဝါဒဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲ

စစ်ရေး

- ၁၉။ ဆွန်ဇီ၏ စစ်အခြေခံသဘောတရားများ
- ၂၀။ နံနက်ဗျူဟာမှသည် တတိယကမ္ဘာစစ်သို့
- ၂၁။ ရေရှည်အန္တရာယ်များတဲ့ ယူကရိန်းကစားပွဲ
- ၂၂။ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်သုံးစွဲလာသည့် မျက်မှောက်ကမ္ဘာ
- ၂၃။ တရုတ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဝင်ငွေဖြောင့်နေသော အမေရိကန်လက်နက်ကုန်သည်များ
- ၂၄။ ၂၁ ရာစုမှာ စစ်သင်္ဘောသံတမန်ရေးရာနည်းလမ်း(Gunboat Diplomacy) မူဝါဒကို အမေရိကန် ဆက်လက်ကျင့်သုံးမလား
- ၂၅။ ရုရှား - ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ

လူမှုစီးပွား

- ၂၆။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်နှင့် အာဖရိကတိုက်
- ၂၇။ မွေးဖွားနှုန်းလျော့ကျလာခြင်းနှင့် တရုတ်အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ
- ၂၈။ အသက်တစ်ရာကျော်အထိ အသက်ရှည်ကြမည်ဆိုလျှင်

ကျန်းမာရေး

- ၂၉။ မျက်မှောက်ကာလရဲ့ လူ့သက်တမ်းက ဘယ်လောက်အထိရှိနေသလဲ
- ၃၀။ အစားအသောက်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေသောရောဂါများကို ကာကွယ်ပါ

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

- ၃၁။ အေးစက်နေသည့် အမေရိကန် - ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေး

နည်းပညာ

- ၃၂။ နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစုအတွင်း လူသားတို့အကြား ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာသော Metaverse နည်းပညာအသုံးပြုမှု

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ၃၃။ လူပတ်ဝန်းကျင်က သတိမပြုမိသော သောတအာရုံပျက်စီးစေသည့် ရန်သူ
- ၃၄။ လျစ်လျူရှု၍မရသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၏သတိပေးချက်များ